တိုင်းရင်းသားရေးရာ
Ethnic Affairs

အမှတ် ၁၅၊ ဇူလိုင် ၂၀၂၄

လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာနှင့် ပြည်ထောင်စုသုခမိန်

wdkif&i,fo m;a&;&m

trSwf (15)

Zlvkdif ? 2024

အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူသို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

၁။ ပြည်သူအတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။

၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

wdkif;&if;om;a&;&m

trSwf (15)

Zlvkdifv? 2024

jrefma&;&mavhvma&; tzGJU

---

jrefma&;&m
trSwf - 22^24(yxrxyf) yef;qkdvefvrf;
au;muf wHwm;rkdU, f&eftukdrkdU
zkef; - 01 8387568
Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefrma&;&ma v vma&; tzU u xwa0on/

wefzk;	5500 usyf
tkyfa&	1000
vkkSftzkHk Dkf	jrefrma&;&ma vh rma&; tzU
xkwfa0ol	0;Dwufxef;wk (02346)
ykEydol	0;aDZmjrifxef; (00241)
	atZuyfEdkifwkduf
	trSwf (118) (4) vrf;
	ykodrf;jr&yfuGuf? a'gykHNrdKU,f
	&efukefrdKU

rmwum

t ,fwDmpum;

လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာနှင့် ပြည်ထောင်စုသုခမိန် 9

Ekdkiaf&;

၁။ ပြည်ထောင်စု၏ အလှအပများ 14

wuúokdvfwbl

၂။ ကုန်းဘောင်ခေတ် ယောနယ်စစ်မှုထမ်းများ 21

OD;uf;tiftom;-ork"fyarmu©

၃။ မိတ်ဆွေစစ်ကို တန်ဖိုးထားပါ 31

ukdom;uD

၄။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်အား လေ့လာခြင်း 38

aumif;Evif

၅။ သမိုင်းစာမျက်နှာပေါ်မှ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ 45

ပထမဆုံးကြိုးပမ်းလှုပ်ရှားမှုများ

aumifZmatmif

pD;yGm;a&;

၆။ စီးပွားရေးအတွက် မရှိမဖြစ် TikTok 51

aumifuumfvdkif(SMART)

vlrIa&;

½kyf&Jtavh

၇။ တော်ဝင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုသက်သေ ရခိုင်ကျောက်ဆစ်ရုပ်ကြွများ 58

ppfawGvwfH

၈။ ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်း 68

apmOPöG B.A(Myanmar)

၉။ ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဓလေ့ယဉ်ကျေးမှုများ 74

iduf;rfar

၁၀။ ချိုချင်းတို့၏ အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဓလေ့များ 82
trf;avmif&D

၁၁။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့် အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းဓလေ့ 93
ukd;ukd;smpf(Gusdrfyd)

pmay , Of;au;rI

၁၂။ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများ 100
ytb;fork;f;ypk&;tzJG

၁၃။ အင်းဝခေတ်တွင်စာဆိုပြိုင်ခဲ့ကြသော
ရခိုင်သူနန်းတွင်းမိညိုနှင့် နန်းတွင်းမိဖြူ 107
ar0;Def;ñeG

၁၄။ မြောက်ဦးမြို့ဟောင်းမှ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သမိုင်းအမွေအနှစ်များ
အပိုင်း(၂) 113
0;DpDef;armif

၁၅။ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအကအလှများ 122
E;S;yGh

x if;ay:aumfum;wbd;&if;fom;

၁၆။ မွန်သွေးမကင်းသည့် အနုသုခုမစာဆို ပညာရှင်များ (၂) 131
&mrn-aom;rGG

၁၇။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားထဲမှ ပထမဆုံးဒုတိယကာကွယ်ရေး
ဦးစီးချုပ်(လေ) တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူ 139
okwoaDmif;rdcrf;

၁၈။ မိုးကြိုး သို့မဟုတ် တစ်ချိန်တုန်းကလက်ဝှေ့ဘုရင် 145
Zifvif;xeG("Ejk;L)

0ya'

၁၉။ တိုင်းရင်းသားစာပေ ယဉ်ကျေးမှုများကို ဥပဒေကြောင်းအရ
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း 151
0;Def;armif(ppf;aw;)G

၂၀။ ခန္တီးရှမ်းရိုးရာဓမ္မသတ်အကြောင်း သိကောင်းစရာ 161
a'ujufvmausmfaqmufGef

obm0ywf0ef;ufuif

၂၁။ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ကောင်းမွန်သောပတ်ဝန်းကျင် 167
rkdkvdrif(rdkU)

taxaxG

၂၂။ စာဖတ်ခြင်းမှ ပညာတတ်ခြင်းသို့ 174
cspfEkd(pdwfyn m)
၂၃။ ငြိမ်းချမ်းသောရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့တြိဂံမြို့တော် တာချီလိတ်မြို့တည် 181
နှစ် ၅၀ ခရီး သိကောင်းစရာ
0ift m;v , f('mwk)
၂၄။ နိုင်ငံ့အားမာန် ဗလငါးတန် 190
oufLSif(a&Tef ajr)
၂၅။ လေအေးထုထဲသို့ လက်ပြန်နှုတ်ဆက်ခြင်း 200
UAC
၂၆။ ဩော် ... အမျိုးသားရေးကြိုးပမ်းကြပါ – ဒို့ဗမာ 207
armif bef;aqG(Gnmajr)

t,fDwmpum;

vGwfvyfa&;Adkvfum ESifh ynfaxmifpkpdwf

"ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားတို့၏ လေးစားဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ
ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဖြစ်ပါသည်။
ကြီးမြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ
လူသာသေသော်လည်း သမိုင်း မသေသောသူများ
ဖြစ်သည်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းလိုပါသည်။"

လောကတွင် ဓမ္မနှင့်အဓမ္မ ဟူ၍ရှိသည်။ အကြောင်းနှင့်အကျိုး၊ အကောင်းနှင့်အဆိုး ဟူ၍ ရှိသည်။ အချို့က တည်ဆောက်သူ၊ ပြုပြင်သူ၊ လူသားတို့၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ကို လိုလားကြသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများက ကမ္ဘာမြေကို ပို၍ တည်ငြိမ်စေခဲ့သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုလည်း ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာ စေခဲ့သည်။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များကား ကြီးမြတ်သော ဂုဏ်ရည်ကို ပိုင်ဆိုင်ထားရှိကြသည့် ကြီးမြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့သူကမ္ဘာ့သားတို့၏ လေးစားဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကြီးမြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ လူသာသေသော်လည်း သမိုင်း မသေသောသူများဖြစ်သည်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းလိုပါသည်။

သမိုင်းတစ်ခေတ်တွင် မြန်မာတို့ သူ့ကျွန်အဖြစ် နွံနစ်ခဲ့ရသည်။ မြန်မာတို့၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေးတို့ အဘက်ဘက်မှ နိမ့်ပါးကျဆင်းခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ သူ့ကျွန် လက်အောက် ကျွန်သပေါက်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက် တွင် မြန်မာတို့ လှုပ်ရှားခဲ့၊ တွန်းလှန်ခဲ့၊ ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် မြန်မာတို့ နိုင်ငံရေးအသိအမြင်များ ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များ ပိုမိုတက်ကြွနိုးကြားလာခဲ့ကြသည်။ သည်သို့နှင့် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်တွင် သခင်အောင်ဆန်း ဦးစီးသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားလူငယ်များ၊ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုများ စုစည်းညီညွတ်မှုဖြင့် ရဲဘော်သုံးကျိပ်ကို ဖွဲ့စည်းကာ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေး သမိုင်းစာမျက်နှာသစ်များကို ဖွင့်လှစ်ရေးခြစ်ခဲ့ကြ၍ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ကာ မြန်မာတို့ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။

စစ်ပြီးခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ခဲ့ကြရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် အဓိကအရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်း ပြာပုံအတိဖြစ်ခဲ့ သော မြန်မာနိုင်ငံအား ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ရန်အတွက် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၆ ရက်နေ့က အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သော ကွန်ဖရင့်တစ်ရပ်ကို ရန်ကုန်မြို့ ပြည်လမ်းရှိ ဆိုရန်တိုဗီလာအဆောက်အအုံ၌ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။

အဆိုပါ ကွန်ဖရင့်တွင် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက မြန်မာ နိုင်ငံ ပြန်လည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရေးနှင့် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၏ ပညာရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်းများ မြင့်မားလာစေရေးအတွက် စီမံကိန်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက် ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများအတွက် အသုံးကျမည့်၊ ဗဟုသုတရရှိစေမည့် နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းတစ်ပါးမှ ထုတ်ဝေသော စာအုပ်စာတမ်းများကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသား ထုတ်ဝေဖြန့်ချိရန် ဖော်ပြပါအတိုင်း လမ်းညွှန်မှုပြုခဲ့သည်။

"ပညာရေး ပြန်လည်ထူထောင်မှုကို အရေးတကြီးဆောင်ရွက်ဖို့ လိုနေပြီ။ စစ်ကြီး မတိုင်မီခေတ်ကအတိုင်း ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ဖို့ ရှေးဦးစွာ ရည်မှန်း ရမယ်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဖြစ်တဲ့ စက်မှုလက်မှု စသော အတတ်ပညာသင်ကျောင်း များ တိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ပေးနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြရမယ်။ စာအုပ်စာပေများ ထုတ်ဝေ

ရေးကိစ္စမှာ ကျယ်ပြန့်ပြီး လူတို့လက်သို့ ပေါက်ရောက်နိုင်သော ဘာသာပြန်စာပေများ ထုတ်ဝေရေးကိုလည်း အာရုံပြုလုပ်ဆောင်သင့်ပါတယ်” ဟု မိန့်မှာခဲ့သည်။

ထို့အတူ အာရှတိုက်သားများ ညီညီညွတ်ညွတ် ပေါင်းစည်း၍ အာရှခေတ်သစ်ကို ထူထောင်ကြရန် ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ်၏ နိုင်ငံရေးညီလာခံတွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားရာ၌ ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။

“ကျွန်ုပ်တို့သည် စုပေါင်း၍ အာရှခေတ်သစ်ကို ထူထောင်ကြရမည်။ ဤအာရှခေတ်သစ်မှာ ဂျပန်၏ အရှေ့အာရှ သာတူညီမျှ စီးပွားရေးစနစ်နှင့် တည်ထောင်သည့် အမည်မျှသာ ဖြစ်သော ခေတ်သစ်ကဲ့သို့ မဟုတ်ချေ။ နိုင်ငံတစ်ခုက အခြားနိုင်ငံတစ်ခုအပေါ်တွင် “လိုက်နာရမည်” ဟူသော စနစ်နှင့် ခေတ်သစ်လူထောင်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ချေ။ အာရှတိုက်သူတိုက်သား တို့၏ ညီညွတ်စွာပူးပေါင်း၍ အာရှလူမျိုးများ၏ လွတ်လပ်မှု၊ လုံခြုံမှု၊ တိုးတက်မှုကို စီမံ ဖန်တီးနိုင်အောင်ထူထောင်သော ခေတ်သစ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ခေတ်သစ်တည်ထောင်ရာ၌ ပထမဦးဆုံး အာရှတိုက်နိုင်ငံအသီးသီးတို့သည် မိမိတို့၏ လက်ငင်းပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်အောင် လုံးပန်း၍ တဖြည်းဖြည်း တစ်စတစ်စနှင့် အာရှတိုက်ပြောင်းလဲတိုးတက်မှု၊ ကမ္ဘာတစ်ခုလုံး၏ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုအတွက် ဆောင်ရွက်ကြရပေလိမ့်မည်” ဟူ၍ မိန့်ကြားခဲ့သကဲ့သို့ ယနေ့မျက်မှောက် အာဆီယံအဖွဲ့ကြီးကဲ့သို့ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ စုစည်းလက်တွဲထားသည့်အဖွဲ့ကြီးတစ်ခု ဖွဲ့စည်းထူထောင်ကြရန်နှင့် အာရှတိုက်မှ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကြီးများနှင့် ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ နေထိုင်တတ်ကြရန်လည်း မိန့်ကြားခဲ့သည်။

“အရှေ့အာရှတောင်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံများအားလုံးနဲ့ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်အောင် အရှေ့အာရှတောင်ပိုင်း နိုင်ငံရေးသွေးစည်းမှု လုပ်မယ်။ အိန္ဒိယပြည်၊ တရုတ်ပြည် နိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ဖို့ ကြိုးစားရမယ်။ လွတ်လပ်တဲ့မြန်မာပြည်နှင့် လွတ်လပ်ပြီးတဲ့နိုင်ငံများနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ဖို့ ကြိုးစားရမယ်” ဟု မိန့်ကြားချက်များမှာလည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကြီးများနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရေး၊ အာဆီယံကဲ့သို့ အရှေ့တောင်အာရှအတွက် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၈၀ ခန့်က ကြိုတင်ခန့်မှန်းတွေးခေါ်ယူဆချက်များဖြစ်ရာ လွန်စွာခေတ်မီရှေ့ပြေးသည့် အတွေးအခေါ်၊ ထက်မြက်သည့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒသဘောထားအမြင်များပင် ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ် ညီလာခံတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းမိန့်ကြားခဲ့သည်–

“နိုင်ငံရေးမည်သည် ယုတ်မာညစ်ထေးသည်ဟု ဆိုရမည်လား။ စင်စစ်မှာ နိုင်ငံရေးသည် ယုတ်မာညစ်ထေးသည်မဟုတ်။ နိုင်ငံရေးကို ညစ်ထေးအောင်လုပ်သူတို့သာလျှင် ယုတ်မာခြင်းဖြစ်ပေသည်” ဟူ၍လည်းကောင်း။

အတိုချုပ်ဆိုရလျှင် နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့ နေ့စဉ် နှင့်အမျှ လူ့လောကတွင် တွေ့ကြုံနေကြရသော ကိစ္စပင်ဖြစ်ပေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုသော် နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ လူ့ကိစ္စဟု ဆိုရပေမည်။ ကျွန်ုပ်တို့ စားမှု၊ သောက်မှု၊ နေမှု၊ ထိုင်မှု၊ သွားမှု၊ လာမှု အစုစုသည်

နိုင်ငံရေးပင်ဖြစ်၏" ဟူ၍ ရှင်းလင်းမိန့်ကြားခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်၍ လွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးအား နိုင်ငံရေးအသိအမြင်များ နိုးကြားလာစေရန် တပ်လှန့်ဦးဆောင်စည်းရုံးလှုပ်ရှားခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ တော်လှန်ရေးကာလတွင် ရဲဘော်သုံးကျိပ်အဖွဲ့ကို စတင်ထူထောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး မြန်မာ့တပ်မတော်ကြီးကို စနစ်တကျဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည့်အတွက် တပ်မတော်ဖခင်ကြီးဟူ၍လည်းကောင်း လေးစားကြည်ညိုစွာ ဂုဏ်ပြုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။

မည်သို့ဆိုစေ အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး၊ တပ်မတော်ဖခင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရေးသာမက လွတ်လပ်ပြီး အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံသစ်ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရာတွင် ထားရှိအပ်သည့် နိုင်ငံရေးစံနမူနာ မူဝါဒသဘောထားလမ်းစဉ်များကို ပီပီပြင်ပြင် ချမှတ်ရေးဆွဲပေးခဲ့သည့် နိုင်ငံပြုသုခမိန်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင်မက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားများအားလုံး ချစ်ကြည်ရင်းနှီး စုစည်းညီညွတ် အေးအတူ ပူအမျှ အတူတကွ လက်တွဲနေထိုင်ကြစေရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ်ကို စုစည်းဖော်ဆောင်ပေးခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုဗိသုကာကြီးလည်း ဖြစ်သည်။

ဆိုခဲ့ပါကြီးမြတ်သောဂုဏ်ထူးဝိသေသများနှင့်ပြည့်စုံပြည့်ဝသည့်ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအပေါ် မနာလို မရှုစိမ့်သော နယ်ချဲ့လက်ပါးစေလူတစ်စုက လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ကာ သမိုင်းအမည်းစက် ထင်ကျန်ရစ်စေခဲ့သည်။

ခေါင်းဆောင်ဟူသောသူကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်နိုင်ရုံမျှဖြင့် မိမိသည် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု အယူအဆမှား၊ အတွေးအခေါ်မှားများဖြင့် မိုက်မဲစွာ ပြုမူခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်သောသူများသည်သာ သမိုင်းတွင် "သမိုင်းတရားခံ" များအဖြစ်သာ မှတ်တမ်းဝင်ခဲ့သည့် သာဓကများသည် ဤနိုင်ငံတော်ကြီးသာမက အခြားသော နိုင်ငံများတွင်လည်း ရှိနေခဲ့၊ ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေကာမူ ယနေ့မျက်မှောက် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်နိုင်ရုံမျှပင် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာသူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မရှိသည်ကိုလည်း အထူးဂရုမူသင့်ကြသည်။ အဓမ္မသည် ဓမ္မကို ကျော်လွှားအောင်မြင်နိုင်ရိုး မရှိခဲ့ပါ။

သို့ဖြစ်၍ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွ သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက်တွင် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်များကို ပခုံးပြောင်း၍ ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသော နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်အစဉ်အဆက်တို့သည်လည်း အသက်၊သွေး၊ချွေး၊ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့ကို နိုင်ငံတော်နှင့်နိုင်ငံသားတို့အတွက် မွန်မြတ်စွာပေးဆပ်ခဲ့ကြသော သူရဲကောင်းများ၊အာဇာနည်များ၊ ခေါင်းဆောင်များမှာ ဒုနဲ့ဒေးပေါ်ပေါက်ဆဲပင်ဖြစ်ပေသည်။ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်ကြီးများ ချမှတ်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး ဟူသော ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါးအပြင် ယနေ့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများတွင် ဖော်ပြလျက်ရှိသော ရေ့လုပ်ငန်းစဉ် (၅)ရပ်၊ ဦးတည်ချက်(၉)ရပ်တို့ကို ပြည်သူအများကပါ မြဲမြံစွာ

ဝန်းရံလိုက်နာ စောင့်ထိန်းကြရန်လည်း လွန်စွာအရေးကြီးလှပါသည်။မြန်မာပြက္ခဒိန်၏ မိုးများရွာသွန်းဖြိုးသည့် ဤဇူလိုင်လ လွန်ခဲ့သော ၁၉၄၇ခုနှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့ရသော အာဇာနည်နေ့သည်ပင်လျှင် (၇၇)နှစ် ပြည့်ပေပြီ။ ထိုအာဇာနည်နေ့ အား အမှတ်ရလျက် လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာမှအစ၊ ပြည်ထောင်စုထိန်းသိမ်းသူ သုခမိန်အဆုံး နိုင်ငံတော်အတွက်ဂုဏ်သိက္ခာကြီးမြတ်ခဲ့သူ အားလုံးတို့အား အမှတ်တရ လေးစားစွာ ယခုတစ်ပတ် တိုင်းရင်းသားရေးရာ စာစောင်၏ အယ်ဒီတာစကား အဖြစ် ဂုဏ်ပြုရေးသား ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

jynfaxmifpkt vSfyrm;

wuúodkvfrwfbl

“ပြည်ထောင်စုကြီး ထာဝရတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊
ပြည်ထောင်စုသားတို့၏ အချုပ်အခြာ
ထာဝရတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးခဲ့သော
တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊
ပြည်ထောင်စုကြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောရေးကို
အဓိဋ္ဌာန်ပြုခဲ့ကြသည်။”

နန္ဒာကန်၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ဟူသော ဝေါဟာရများကို စာ၊ ကဗျာများ၊ ရှေးဂန္ထဝင်တေး များ၊ ဓမ္မစာပေများ၌ တွေ့ရသည်။ နန္ဒာကန်ဟူသည် နှစ်လိုဖွယ်ရာ ကြာမျိုးငါးပါးဖြင့် တင့်တယ်သော ရေကန်၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ဟူသည် နှစ်လိုဖွယ်ရာ၊ ပန်းပေါင်းစုံ ဖူးပွင့်မွှေးလှိုင်၊ ကြိုင်ပျံ့သင်းနေသော ဥယျာဉ်ဖြစ်သည်။ နန္ဒာကန်၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်အမည်ဖြင့် လှပသာယာ နှစ်လိုဖွယ်ရာ ရေကန်နှင့် ဥယျာဉ်ကြီးတို့သည် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ရှိသည်ဟု ဖတ်ရ မှတ်ရသည်။

မြန်မာကဗျာများတွင် အစောဆုံး ပထမဦးဆုံးသောကဗျာဟု ဆိုကြသည့် မြကန်သာ ကဗျာသည် ပုဂံခေတ်တွင် ရေးဖွဲ့သူကဖွဲ့၍ ပေါ်ထွန်းထင်ရှားခဲ့သည်။ ယင်းကဗျာမှာ "မြကန်သာ၊ တောင်ကျချောင်းတေး၊ ရေဝင်ပြေးလှည့်၊ ရေအေးကြည်စွာ၊ ကန်ပိုင်မာလျက်၊ ကြာပေါင်းထုံထုံ၊ ငှက်မျိုးစုံသည်၊ ဘုံဝတိန်သာ၊ နန္ဒာပေလော တူစွဟုတ္တာ" ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်မှာပင် ပုပ္ပါးတောင်ဖွဲ့ကဗျာ နှစ်ပုဒ်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ယင်းကဗျာများတွင်လည်း နှစ်လိုဖွယ်ရာ တင့်လွန်းလှလွန်း မွှေးပျံ့လွန်းလှပေသော စကားပန်းကို ဖွဲ့ခဲ့သည်။

"သိုးကလေ။ ပုပ္ပါးနတ်တောင်၊ အခေါင်မြင့်ဖျား၊ စုံတောပြား၌၊ နံ့ရှားကြိုင်လွင့်၊ ခါတန် ပွင့်သည်၊ ရွှေနှင့်ယိုးမှား ပန်းစကား။"

နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်တွင် ပွင့်ဖတ်၊ ပွင့်ချပ်၊ ဝတ်ဆံသဏ္ဍာန်စုံ၊ အရွယ်စုံ၊ အရောင်စုံ၊ ရနံ့စုံ၊ မြေကပ်ပင်၊ သစ်ကပ်ပင်၊ ကျောက်ကပ်ပင်၊ ချုံပင်ရုံပင်၊ ပင်ငယ်၊ ပင်လတ်၊ ပင်မြင့် စသည့် ပန်းပင်ပုံစံစုံမှ ပန်းမျိုးစုံ ပွင့်လန်းနေသော၊ ပဒုမ္မာကြာ၊ ကုမုဒြာကြာ၊ ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာညို၊ ကြာပုဏ္ဏရိက်၊ ကြာတံဆိပ်၊ ကြာလင်ပန်း စသည့် ကြာပန်းစုံပွင့်၍ တင့်လှပေသော ရေကန် ငယ်ကအစ ပြည့်စုံစွာရှိနေ၍ ရှုမြင်သူ စိတ်ကြည်နူးရသော နှစ်သက်အပ်သောဥယျာဉ် ဖြစ် ၍ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်ဟု တင်စားကြလေသည်။ ဥယျာဉ်ဟူသည် ဥ–ယျာန = ဦးခေါင်းကို မော့၍ ကြည့်သွားရသောနေရာ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်လေသည်။ ပန်းမျိုးစုံ၊ အပင်စုံ၊ အပွင့်စုံ၊ ရနံ့စုံ ဖူးပွင့်ဝေဆာနေသော ပန်းခြံကြီးတစ်ခုအနီးသို့ ရောက်သူတိုင်း မြေကပ်ပန်း၊ နွယ်ချုံ ပန်း၊ ပင်ငယ်၊ ပင်လတ်၊ ပင်မြင့် ပန်းပင်များမှ ပန်းများ ဝေဝေဆာဆာဖူးပွင့်နေသည်ကို မော်၍ (မော့၍) ကြည့်သွားကြရမြဲဖြစ်၍ ဥယျာဉ်ဟု ခေါ်လေသည်။ ပါဠိသက်ဝေါဟာရ ဖြစ် သည်။

ပန်းဟူသည် ဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်က ဖွင့်ဆိုရာ၌ ပင်ပန်းသည်၊ ပန်းလျှသည်၊ သွန်းထွက် (ပန်းထွက်)သည်၊ အပြေးပြိုင်ကြရာတွင် ပြေးရမည့်တာအဆုံးပန်းတိုင်၊ ဒင်္ဂါးပြား တို့၏ ကျောဘက် (ဝါ) ပန်းဘက်၊ ပန်းကုံး၊ ပန်းကန်၊ ပန်းချီ၊ ပန်းဆီ၊ ပန်းဆိုင်း၊ ပန်းရံ၊ ပန်းပု၊ ပန်းထိမ်၊ ပန်းတဉ်း၊ ပန်းပဲ၊ ပန်းတော့၊ ပန်းတမော့၊ ပန်းယွန်း၊ အပင်မှမျိုးပွားရန် ပွင့်သော ပန်းဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ပန်းပင်မှပွင့်သော အပွင့်ကို ပန်းဟုခေါ်သည်။ ပွင့်ချပ်၊ ပွင့်ဖတ်၊ ဝတ်မှုန်၊ ဝတ်ရည်၊ အညှာ၊ အခိုင်တို့သည် ပန်း၏အခြံအရံ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည်။ ဦးဟုတ်စိန်၏ ပါဠိ– မြန်မာအဘိဓာန်၌ ပုပ္ဖ = ပန်း၊ မာလာ = ပန်းကုံး ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပြီး ပန်းပွင့်၊ ပန်းစည်း၊ ပန်းကုံး၊ ပန်းအိုး စသည်တို့၏ ပါဠိအခေါ်အဝေါ်များကို ပြထားသည်။ ပန်းသည် လူတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ညှို့ငင်ဆွဲဆောင်နိုင်သော အဆင်းလှလှ ရနံ့ကြိုင်ကြိုင် ရှိပေသည်။

ရှေးက စာကဗျာဖွဲ့ကြရာ၊ ရာသီဘွဲ့ဖွဲ့ကြရာ အချင်းကဗျာ၊ အချိုးကဗျာများ၊ တောလားအဖွဲ့များ၊ ကြိုး၊ ဘွဲ့၊ သီချင်းခံ၊ ပတ်ပျိုး၊ ယိုးဒယား၊ မွန်သံ စသည့် ဂန္ထဝင်တေးများတွင် ပန်းကို အထူးဖွဲ့ဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ဂန္ဓမာတောင် မဉ္ဇူသက္ကနတ်ပန်းဘွဲ့၊ သဇင်ပန်းဘွဲ့ စသည်တို့ တွေ့ရပေသည်။ စံပယ်၊ စကား၊ ချရား၊ ဇလတ္တာ၊ ဂေါ်သဇင်၊ ပုန်းညက်ပန်း၊ စိန်ပန်း၊ နော်ဇာ၊ ဇော်တ၊ သော်ကာ၊ သဇင်၊ ဂမုန်း၊ ဆိပ်ဖလူး၊ ယုဇန (မောက္ခိတော)၊ ထပ်တရာနှင်းဆီ၊ နှင်းပန်း၊ ကြာပန်း၊ ရင်ကပ်ပန်း၊ မြတ်လေး၊ စွယ်တော်၊ စူကာ၊ ကြက်ရုံး၊ ဇီဇဝါ၊ ဒန်း၊ ဒန်းသလက်၊ သရဖီ၊ အင်ကြင်း၊ ဒေါနဲ၊ ဘိသိက်၊ ဇလပ်၊ ကံ့ကော်၊ ပိတောက် စသည့် ပန်းမျိုးစုံသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပွင့်သဖြင့် ပန်းစုံသောရကုံ၊ ပန်းမျိုးဝေဆာသောဥယျာဉ်၊ ကြာမျိုးစုံဖူးပွင့်သော ရေကန်တို့ကို နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်၊ နန္ဒာကန်တို့နှင့် နှိုင်းခိုင်းဖွဲ့ဆို တင်စားပြောကြားကြခြင်း ဖြစ်သည်။

စာ၊ ကဗျာ၊ တေးများ ဖွဲ့ကြရာတွင် အရေးအသား အဖွဲ့အနွဲ့ကောင်းသည်ကို ဂုဏ်မြောက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ စာအဖွဲ့၏ ဂုဏ် ၁၀ ပါးရှိပေသည်။ ပသာဒဂုဏ်၊ သုခုမာလတဂုဏ်၊ ဩဇာဂုဏ်၊ ကန္တိဂုဏ် စသည့် ဂုဏ် ၁၀ ပါး စံထားသည်။ စာပါအကြောင်းအရာကလူတို့အား ပြုံးစေ၊ ရယ်စေ၊ ကရုဏာသက်စေ၊ လွမ်းဆွေးစေ၊ ရဲစိတ်ရဲမာန်တက်ကြွစေ၊ အံ့ဩစေ၊ စက်ဆုပ်စေ၊ ကြောက်ရွံ့စေ၊ ဒေါသထွက်စေ၊ စိတ်၏တည်ငြိမ်မှုကိုဖြစ်စေသော အရေးအသားများကို ရသမြောက်သောစာဟု ဆိုသည်။ ချစ်၊ ရွှင်၊ သနား၊ တည်ကြား၊ ကြမ်းကြုတ်၊ စက်ဆုပ်၊ ကြောက်ရွံ့၊ ရဲဝံ့အံ့ဩ မနောအရသာဟု အတိုကောက်မှတ်ကြရလေသည်။ ဤသို့ စာကဗျာတေးများကို ဂုဏ်မြောက်၊ ရသတန်းဝင်အောင် ရေးဖွဲ့ကြ၊ စာကိုတန်ဆာဆင် တင်စားဖွဲ့ဆိုကြခြင်းကို အလင်္ကာဟု ဆိုသည်။ အလင်္ကာစာတန်ဆာဆင် တင်စားရေးဖွဲ့ကြရာ၌ အတ္တာလင်္ကာရ – မသွယ်မဝိုက် တိုက်ရိုက်ရေးဖွဲ့သော သဘာဝဝုတ္တိအလင်္ကာ၊ တိုက်ရိုက်မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ ပြောဆိုသော ဝင်္ကဝုတ္တိအလင်္ကာတို့ ပါဝင်သည်။ ဝင်္ကဝုတ္တိ – သွယ်ဝိုက်၍၊ ဥပမာပြုဖွဲ့ဆိုသော ဝင်္ကဝုတ္တိအလင်္ကာ ၃၅ မျိုးတို့ကိုလည်း စာပေရေးသားဖွဲ့ဆိုသူတို့ သိကြပါသည်။

ပန်းအကြောင်း၊ ဥယျာဉ်အကြောင်း၊ နန္ဒာကန်၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်အကြောင်း၊ စာပေရေးသားဖွဲ့ဆိုကြရာ၌ ဂုဏ်၊ ရသ၊ အလင်္ကာအကောင်းများ ဋီကာချဲ့၍ တင်ပြရခြင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်၍ သမိုင်းပြောင်လှသော မြန်မာပြည်ထောင်စုကြီးတွင် ရှေးပဝေသဏီကတည်းက မရှိအတူ ရှိအတူ၊ အေးအတူ ပူအမျှ အတူတကွ၊ ဥမကွဲသိုက်မပျက်နေထိုင်လာခဲ့ကြသော တစ်မြေပေါ်အတူဖွား၊ သွေးသားရင်းချာ၊ ညီအစ်ကိုမောင်နှမ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ် ၁၃၅ မျိုးတို့၏ ရုပကာ–ရုပ်ရည်သွင်ပြင်အလှ၊ စိတ်နေစိတ်ထား၊ စိတ်ဓာတ်အလှ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအလှတို့ကို ဥပမာကပ်၍ တင်ပြသော ဥပမာအလင်္ကာနည်းဖြင့် ရေးဖွဲ့လိုသောကြောင့် ရှေးဦးစာပလ္လင်တည် နိဒါန်းချီရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတည်သမိုင်း၊ လူမျိုးတည်သမိုင်း ရှည်လျားခဲ့ပေပြီ။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု (ဝါ) ကိုယ်ပိုင်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုသည်လည်း အသီးသီး အသကခိုင်မာခဲ့ကြပြီးဖြစ်ပေသည်။ တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုးတွင် လူမျိုးနွယ်အလိုက် လူမျိုးအမည်အသီးသီး ရှိကြပေသည်။ ထိုတိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုးတို့သည် မူလကတည်းက တစ်မြေတည်း၊

တစ်ရေတည်း၊ တစ်နိုင်ငံတည်းသော နိုင်ငံမြေ၌ အတူပေါက်ဖွား၊ အတူနေထိုင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်၍ ဤမြေသည် တို့အားလုံး၏မြေ၊ ဤမြေ၊ ဤရေ၊ ဤနိုင်ငံပိုင်နက်တွင် ရှိသမျှ ထွက်သမျှသော ရွှေငွေပတ္တမြား၊ သဘာဝသယံဇာတ၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံ၊ သစ်တော၊ ရေနံမြေအားလုံးသည် တို့အားလုံး၏ ခနဉစ္စာဟု ခံယူခဲ့ကြသော စိတ်ဓာတ်၊ တို့နိုင်ငံ၊ တို့နိုင်ငံသားတို့ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိပါး၊ ကျူးကျော်လာသမျှ သူ့ကျွန်မခံ၊ ခုခံတွန်းလှန်တိုက်ထုတ်ခဲ့သော မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်၊ ပြည်ချစ်စိတ်ဓာတ်၊ အရေးကြီးသွေးနီးကြ၊ သွေးချစ်ကြ၊ အရေးကြုံလျှင် သတ္တိရဲသွေး၊ ဇာတိမာန်သက်လုံကောင်းကြသော လူမျိုးစရိုက် (ဝါ) တိုင်းရင်းသားသွေးချင်းအားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်သည်လည်း စံတင်လောက်ပေသည်။ ဂုဏ်ဝင်မြောက်ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာသီဥတုစုံ၊ တောင်ပေါ်၊ မြေပြန့်ရေမြေအနေအထားစုံ ရှိလေသည်။ သဘာဝအရ တောင်ပေါ် အအေးပိုင်းတွင်နေသော တိုင်းရင်းသားများသည် အသားဖြူကြသည်။ မြေပြန့်တွင် အပူပိုင်းဒေသများမှ သွေးချင်းများ ဥတုဒဏ်၊ နေဒဏ်ကြောင့် အသားညိုကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ တိုင်းရင်းသား၊ တိုင်းရင်းသူမှန်သမျှ ဖြူချောချောကြသူများ၊ ညိုချော ချောကြသူများချည်း ဖြစ်လေသည်။

ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ နေထိုင်စားသောက်မှုပုံစံများကအစ ကိုယ်ပိုင်ရိုးရာအလေ့အထများ ရှိကြသည်။ အပြော၊ အရေး၊ အတီး၊ အဆို၊ အကတို့တွင်လည်း တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုးတို့တွင် ဆိုဟန်၊ တီးဟန်၊ ကဟန်၊ ပြောဟန်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုဟန်များလည်း ၁၃၅ မျိုး ရှိနေသည်။ အားလုံးပေါင်းသော် ပြည်ထောင်စုအလှ၊ ပြည်ထောင်စုဆိုတီးအက ၁၃၅ မျိုး ရှိသည်။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ တီးဆိုကမှု သီးသန့်စီရှိသော်လည်း ပေါင်းရုံးသော ပြည်ထောင်စုအလှ၊ ပြည်ထောင်စုအကများ ဖြစ်လာသည်။

တိုင်းရင်းသားစုံ ပြည်သူများသည် လွတ်လပ်ရေးကို အတူလက်တွဲကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ပင်လုံညီလာခံ၊ ပင်လုံစာချုပ်၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်တို့ဖြင့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံကြီးအဖြစ် တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်စေခဲ့ကြသည်။ နယ်ချဲ့မှန်သမျှ၊ မိမိတို့ပိုင်နက်မြေ ကျူးကျော်သူမှန်သမျှ စွန့်လွှတ်စွန့်စား အတူလက်တွဲဖြိုခွင်းခဲ့ကြ၊ အတူအောင်ပွဲခံခဲ့ကြပေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ် ခွန်အားသည် ကြီးမား ကြံ့ခိုင်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားတိုင်းသည် ရုပ်ရူပကာအားဖြင့် တင့်တယ်ကြ၊ လှပကြပေသည်။ စိတ်ဓာတ်အားဖြင့် မြင့်မြတ်ကြပေသည်။

ပင်လုံညီလာခံ၊ ပင်လုံစာချုပ်၊ ပင်လုံစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ပြည်ထောင်စုကြီး၏ လွတ်လပ်ရေးကို အရယူခဲ့ကြသဖြင့် ပင်လုံစာချုပ်ကို တိုင်းရင်းသားစုံတို့ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့ကို ပြည်ထောင်စုနေ့အဖြစ် ခြိမ့်ခြိမ့်သဲမျှ ကျင်းပခဲ့ကြသည်မှာ ယခုနှစ် ၁၂-၂-၂၀၂၄ ရက်နေ့တွင် (၇၇) နှစ်ပြည့်မြောက်ခဲ့ပေသည်။ ပြည်ပသြဇာခံ၊ ပုဆိန်ရိုး၊ အမျိုးသစ္စာဖောက်၊ နယ်ချဲ့ကြေးစားများ၊ တိုင်းဆူပြည်ဖျက်၊ မျိုးဖျက်၊ သာသနာဖျက်၊ အကြမ်းဖက်သမားများကို နယ်ချဲ့များက မွေးထုတ်ခြင်း မပြုခဲ့သော ယခင့်ယခင် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားကို ပျော်ရွှင်တက်ကြွစွာ ပြည်ထောင်စုသားတို့ ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ပြည်ထောင်စု အလံတော်ကို လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုနေ့ပွဲခင်းများကို မြို့တိုင်းလိုလိုတွင် ခြိမ့်ခြိမ့်သဲကျင်းပခဲ့ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုအလံတော်ကို

အလေးပြုကြရင်း ပြည်ထောင်စုကြီး ထာဝရတည်တံ့ ခိုင်မြဲရေး၊ ပြည်ထောင်စုသားတို့၏ အချုပ်အခြာ ထာဝရ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊ သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးခဲ့သော တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊ ပြည်ထောင်စုကြီး ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောရေးကို အဓိဋ္ဌာန်ပြုခဲ့ကြသည်။

ပြည်ထောင်စု ဗဟိုအဆင့် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားပွဲတော်ကြီးများကို ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသ ကြီး၊ မြို့တော်များ၌ အလှည့်ကျကျင်းပခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စု အလံတော်ကိုလည်း ပြည်ထောင်စု တစ်ပတ်လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် အဆင့် ပြည်ထောင်စုနေ့ကျင်းပသော မြို့ကြီးများတွင် နိုင်ငံပိုင် သတင်းစာ (လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်) ကို ထုတ်ဝေခဲ့ကြသည်။

ပြည်ထောင်စုနေ့ လူထုချီတက်ပွဲကြီးများ ကိုလည်း ရန်ကုန်၊ ကျိုက္ကဆံကွင်းတွင် ကျင်းပစဉ်နှစ် များက ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး မြို့နယ်အလိုက် ပြည်သူ လူထုကြီးက ပါဝင်ချီတက်ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများက ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အဆို၊ အတီး၊ အက (ဝါ) ပြည်ထောင်စုအကပဒေသာပွဲကြီး ကျင်းပခြင်း ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြည့်ခဲ့ရဖူးသည်။ တိုင်းရင်းသားစုံ၊ ရိုးရာဝတ်စုံ၊ အဆင်အသွေးစုံ၊ ပုံစံစုံ၊ ရောင်စုံဝတ်ဆင် မြန်းကြပြီး ရိုးရာအကများ ကပြသည်ကို ကြည့်၍ ပီတိသိမ့်သိမ့်ခံစားခဲ့ရသည်။

ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့်တိုင်းရင်းသား အကများကို ကြည့်ပြီး ကချင် မနောအကသည် လူအများဝိုင်းပတ်ပြီး ကကြသဖြင့် အမျိုးသားချစ်ကြည်ရေး အက၊ နိုင်ငံခြားသားများ ပါဝင် သော အခမ်းအနားများ၌ လူမျိုးချင်း ချစ်ကြည်ရေး အကအဖြစ်ပင် ကပြသင့်ပေသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသူ ကလေးများ၏ ပခုံးဖြူဖြူကလေးတစ်ဖက် ဖော်ဝတ် ထားသော ဝတ်စုံနီနီများဖြင့် ညင်သာနွဲ့နှောင်းသော အက၊ ကရင်တိုင်းရင်းသား တိုင်းရင်းသူတို့၏ သွက် လက်၊ လှပသော ဒုံးအက၊ ချင်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာအက၊ ဝါးညှပ်အက၊ ဗမာယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များ၏

> **“ပအိုဝ်း၊ ဓနု၊ ပလောင်၊ ဝ၊ လားဟူ၊ အာခါ၊ နာဂ စသည့် တိုင်းရင်းသား အဆို၊ အတီး၊ အကတို့နှင့် ရိုးရာဝတ်စုံ ရောင်စုံ၊ တိုင်းရင်းသား လူငယ်များ၊ လုံမပျိုဖြူ အချောအလှတို့၏ အဆို၊ အကများမှာ ကြည့်ရသည်မှာလည်း မြန်မာတိုင်း ဂုဏ်ယူလောက်စရာ တွေ့မြင် ခံစားရသည်။”**

နွဲ့နှောင်းသွဲ့ပျောင်းသောအက၊ သွက်လက်သော ဒိုးပတ်၊ အိုးစည်အက၊ မွန်လှပျိုဖြူတို့၏ ညင်သာသိမ်မွေ့သော ဟင်္သာမောင်နှံအက၊ မွန်သမီးပျိုတို့၏ သိမ်မွေ့လှပသော ယိမ်းအက၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသူလေးများ၏ သဇင်ပန်းခက်များ ဝေနေအောင် ပန်ထားပြီး ရခိုင်ရိုးရာရခိုင်ချိတ် ထဘီ၊ ပိုးပဝါစလွယ်သိုင်းလျက် ညင်သာ သွဲ့ပျောင်းနွဲ့နှောင်းသောအက၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသား တိုင်းရင်းသူတို့၏ ရှမ်းအိုးစည်ရှည်နှင့် သိုင်းကွက်က အလှ၊ ကိန္နရာအက စသည်တို့ကို တွေ့ရတိုင်း စိတ်ချမ်းမြေ့ရ၊ ပီတိဖြစ်ရသည်။

ရုပ်မြင်သံကြားလိုင်းများစွာ အထူးသဖြင့် MRTV၊ တိုင်းရင်းသားချယ်နယ် (NRC) နှင့် မြဝတီရုပ်သံတို့တွင် တွေ့မြင်ကြည့်ရှုရသော ပအိုဝ်း၊ ခနော့၊ ပလောင်၊ ဝ၊ လားဟူ၊ အာခါ၊ နာဂ စသည့် တိုင်းရင်းသားအဆို၊ အတီး၊ အကတို့နှင့် ရိုးရာဝတ်စုံရောင်စုံ၊ တိုင်းရင်းသားလူငယ်များ၊ လုံမပျိုဖြူ အချောအလှတို့၏ အဆို၊ အကများမှာ ကြည့်ရသည်မှာလည်း မြန်မာတိုင်း ဂုဏ်ယူလောက်စရာ တွေ့မြင်ခံစားရသည်။ MRTV နှင့် MWD ရုပ်သံလိုင်းများတွင် ခရီးသွား အစီအစဉ်များ လွှင့်ထုတ်ရာ၌ ကိုယ်မရောက်ဖူး၊ မမြင်ဖူး၊ မကြုံဖူးသေးသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ဒေသများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ သူတို့ဘဝများကို ထုတ်ပြသဖြင့် တိုင်းရင်းသားချင်း ပိုမိုသိကျွမ်းရင်းနှီးချစ်ကြည်လာနိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးရှေ့ပိုင်းတွင် နိဒါန်းပျိုးခဲ့သော နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်၊ နန္ဒာကန်တို့နှင့် ပန်းပေါင်းစုံ ပွင့်လန်းရာ ပြည်ထောင်စုဥယျာဉ်၊ တိုင်းရင်းသား တိုင်းရင်းသူအားလုံးတို့၏ အဆင်အသွေးရောင်စုံ လှပသော အသွင်သဏ္ဌာန် ကဟန် ဆိုဟန်များကို “တူစွ ဟုတ္တာ” ဟု ဥပမာအလင်္ကာဖြင့် တင်စားလိုက်ရပါသည်။

ဤမြန်မာပြည်ထောင်စုသည် နိုင်ငံသမိုင်း၊ လူမျိုးသမိုင်းတို့ကအစ ပုံတောင်ကျောက် ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းသက်သေအရ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသန်းလေးဆယ်ကတည်းက ဤမြေ၊ ဤနိုင်ငံတွင် ကမ္ဘာ့အစောဆုံးလူသား ဖြစ်တည်လာပြီကိုလည်းကောင်း၊ ပြဒါးလင်းဂူစုမှ အထောက်အထားများအရ ဤမြေဤနိုင်ငံတွင် ကျောက်ခေတ်ကဲ့သို့သော လူသားယဉ်ကျေးမှု သမိုင်းဦးကာလကတည်းက မြန်မာကျောက်ခေတ်လူသားကြီးများ ရှိနေပြီကို သိရ၍ ဇာတိ ပုည ဂုဏ်မာနဆိုသည့်အတိုင်း မြန်မာတိုင်း မိမိတို့နိုင်ငံနှင့် လူမျိုးသမိုင်းကို ဂုဏ်ယူ၊ မာန တံခွန်ထူနိုင်ကြသည်။

ဤမြန်မာပြည်ထောင်စုတွင် ပတ္တမြားကဲ့သို့ ပတ္တမြားဆန်ကျိုး၊ အဖိုးပြည်တန် ဟူသော ဆိုရိုးစကားနှင့်အညီ တန်ဖိုးကြီးလှသော အရည်အသွေးကောင်း ပတ္တမြားမြေ၊ ကျောက်စိမ်းမြေ၊ နီလာ၊ ပယင်း စသည့် ကျောက်မျက်ရတနာမြေ၊ မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက် သဘာဝသယံဇာတမျိုးစုံ ထွက်ရှိရာမြေ၊ ရေနံမြေ၊ အဖိုးတန်သစ်တော ကြီးများ၊ ရွှေတွင်း၊ ငွေတွင်း၊ ပယင်း၊ ဒုတ္တာ ရတနာခုနစ်ပါး ထွက်ရှိရာ မြေ၊ စိုက်မြေ၊ ပျိုးမြေ၊ စိုက်ရေပျိုးရေ၊ သုံးရေသောက်ရေ ကြွယ်ဝလှသော မြေဖြစ်၍ ဤမြေ၊ ဤပြည်ထောင်စု သည် သွေးချင်းသားချင်း တိုင်းရင်းသားစုံ မြန်မာတို့၏ သီရိဂေဟာကြီးပင် ဖြစ်တော့သည်။

ဤမျှ သမိုင်းကောင်း၊ ရေကောင်း၊ မြေကောင်း၊ အဖိုးတန်ရွှေငွေကျောက်များ ရတနာ ထွက်ရှိရာမြေ၊ ပတ္တမြားကျောက်သံ၊ စပါးကောက်နှံ အဆီအနှစ်ရတနာစုံ ကြွယ်ဝပြီး ရေ ကြောင်း၊ ကုန်းကြောင်း ဆက်သွယ်သွားလာမှုအချက်အချာကျရာ နိုင်ငံဖြစ်၍ နယ်ချဲ့သမား များ ဘာသာချဲ့သူ၊ မျိုးချဲ့သမားများ မျက်စိကျကြသည်။ ပထဝီအနေအထားအရ ပြည်ပမှ

မျက်စိကျလောက်အောင် မဟာဗျူဟာမြောက်နေပေသည်။

ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံကို မျက်စောင်းထိုးကြ၊ သူတို့လက်ရောက်အောင် ကြံကြဖန်ကြ၊ အဖျက်သမား၊ အကြမ်းဖက်သမား၊ ဘာသာဖျက်၊ သာသနာဖျက်များ စသည့် နယ်ချဲ့လက်ပါးစေ လက်ဝေခံ အမျိုးသားသစ္စာဖောက်များ ပူးပေါင်းပြီး မြန်မာနိုင်ငံကို ဒုက္ခမျိုးစုံပေးနေကြပေသည်။ ဦးခွန်ဆာကဲ့သို့သော ဘိန်းဘုရင်၊ စဝ်ကိုင်ဖကဲ့သို့သော စဝ်ရွှေသိုက်၏သားကြီး ပြည်ပြေးတို့ကို နယ်ချဲ့တို့က ရှမ်းသမ္မတအဖြစ် ကြေညာ၊ ရှမ်းပြည်နယ်ကို ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ရန် စေခိုင်းခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လကလည်း နယ်ချဲ့ပယောဂဝင်ပူးနေသော ရှမ်းစော်ဘွားအချို့က မြန်မာပြည်ထောင်စုမှ ရှမ်းပြည်နယ်အပါအဝင် ပြည်နယ်များခွဲထွက်၍ သီးခြားနိုင်ငံထောင်ကြရန် ရှမ်းမူ၊ ရှမ်းပြည်နယ်မူ၊ ဖက်ဒရယ်စစ်စစ်မူဟူ၍ ကြွေးကြော်ကာ ပြည်ထောင်စုကို ဖြိုခွဲရန်အားထုတ်ခဲ့ကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ ဘိလပ်သွားပြီး မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးဆွေးနွေးနေစဉ်ကလည်း အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ပယောဂဖြင့် စော်ဘွားအချို့က ဗိုလ်ချုပ်ကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန် ရှမ်းပြည်သူလူထုက သိန်းချီပြီး ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း လူထုဆန္ဒပြပွဲကျင်းပကာ ဗိုလ်ချုပ်ကို ထောက်ခံခဲ့သည်။ ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ ခြေရှုပ်မှု၊ ကန့်လန့်တိုက်မှုကို ပြစ်တင်ရှုတ်ချပြီး ဗမာနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးယူမည်ဟု ကြွေးကြော်ခဲ့ကြသည်။ ပင်လုံညီလာခံကျင်းပစဉ်ကာလတွင်လည်း ရှမ်းပြည်သူတို့က ဆန္ဒပြကာ ပင်လုံညီလာခံ အောင်မြင်ရေး၊ ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံး လွတ်လပ်ရေးကို တောင်းဆိုကြကာ ခွန်ဆာ၏ရှမ်းပြည်နယ် ခွဲထွက်ကြေညာမှု၊ စဝ်ကိုင်ဖ၏ ခွဲထွက်ကြေညာမှုတို့ကိုလည်း ရှမ်းပြည်နယ်မှ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများက လူထုအစည်းအဝေးများ ကျင်းပကာ ရှုတ်ချခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားပြည်သူတို့၏ ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ်ကား အလှတကာအလှများတွင် အလှဆုံးဟု ဆိုလိုက်ပါရစေ။

တက္ကသိုလ်မြတ်သူ

ukef;abmif;acwfa,mae,pfpfukrfrm;

Ou;Dumuf(tvif;pm;-orkdify;armu)©

❝စစ်မှုထမ်းများစွာဆင့်သောအခါတွင်
စီရင်စုရွာမသူကြီးတို့သည် မိမိတို့ပိုင်နယ်မြေအတွင်းရှိ
ကျေးရွာအင်အားကိုကြည့်၍ စစ်မှုထမ်းကို
မျှတစွာ ခွဲဝေလိုက်ပါစေသည်။❞

ယောဒေသသည် မြန်မာမင်းတို့၏ ထင်ရှားသော စစ်မှုထမ်းနယ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယောနယ်မြို့ရွာများသည် ကသည်း၊ ချင်း၊ ရခိုင်နှင့် မြန်မာတို့၏ အနောက်မြောက်ဘက်ဒေသမှ နယ်စပ်ကင်းစောင့်အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် ယောသားတို့သည် များသောအားဖြင့် စစ်အကြောင်းကို နားရည်ဝ၍ စစ်ချီစစ်တက်နားလည်နေကြသူများလည်း ဖြစ်ကြပါသည်။ ယောနှင့် လောင်းရှည်မြို့တို့ကား ပုဂံခေတ်ကပင် စလင်း ၆၀၀ ပြုမြို့အပါဖြစ်ကြပါသည်။[၁] ဟံသာဝတီပါမင်းလက်ထက်တွင်လည်း မတ္တရာအုတ်ဖိုမှ ကွေ့တို့ကို ယော၊ ဆော၊ ထီးလင်းမြို့များမှ လက်နက်ကိုင်လူ ၁၀၀၀ ဖြင့် နှိမ်နင်းခဲ့ကြပါသည်။[၂] ကုန်းဘောင်ခေတ် (၁၇၅၂–၁၈၈၅) တစ်လျှောက်တွင်လည်း ယောသားတို့သည် နိုင်ငံစည်းရုံးရေးစစ်၊ နယ်ချဲ့စစ်နှင့် ကာကွယ်ရေးစစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် သူရဲကောင်းမှတ်တမ်းဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ၁၅ ဇူလိုင် ၁၇၅၆ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ သန်လျင်မြို့တိုက်ပွဲတွင် ယောစော်ဘွားလူလုံးနှင့်အပေါင်းပါရှစ်ယောက်တို့သည် ထူးကဲသော သတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသူများအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။[၃] ၁၈ ရာစု ဒုတိယနှစ်ငါးဆယ်တွင် ယောနယ်မှ မင်းရွာသည် ထင်ရှားသော စစ်မှုထမ်းနယ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်တွင် မင်းရွာသူကြီး ငအောင်စည်သည် ရန္တသူရကျော်ခေါင်ဘွဲ့နှင့် ဟံသာဝတီအရေးတွင်လည်းကောင်း၊ ဆင်ဖြူရှင်ခေါ် မြေဒူးမင်းလက်ထက်တွင် ယိုးဒယား မဏိပူရအရေးတို့တွင်လည်းကောင်း စစ်မှုထမ်းလိုက်ခဲ့၍ သားငကြီးမှာ ယိုးဒယားသို့ မုတ္တမကြောင်းချီမြင်းစုဝန်တပ်တွင် လူ ၁၀၀၀ ကျော်ကို အုပ်ထိန်းလျက် စစ်မှုထမ်းခဲ့ပါသည်။[၄] မြောက်ဘက် ယောနယ်ကမူ ထီးလင်းစော်ဘွားနှင့် စစ်မှုထမ်းဆောင်ကြရပါသည်။ ၂၉ မေ ၁၈၆၆ ထီးလင်းစော်ဘွား သောကျော်က စစ်ရေးစစ်ရာတွင် ရှဲးလေးစို့သားတို့သည် ထီးလင်းစော်ဘွားနှင့် တပ်ပေါင်းပေး၍ နောက်တော်ကလိုက်ရကြောင်းနှင့် စော်ဘွားမပါရှိလျှင် မြို့ကျေးရွာများမှ လက်နက်ကိုင်လူ ၁၀၀၀ ကို စုဆောင်း၍ စော်ဘွားကိုယ်စား ၎င်းက ဆင့်သည့်အကြီးအကဲနှင့် စစ်မှုထမ်းကြရန် ဖြစ်ပါသည်။[၅] သို့ဖြစ်၍ ယောနယ်သည် မြန်မာမင်းလက်ထက်တွင် ထင်ရှားသော စစ်မှုထမ်းနယ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပဒေသရာဇ်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်ရေးစစ်ရာတွင် အရေးပါသော ဒေသတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ စစ်မှုရေးရာတွင် ယောနယ်၏ စစ်အင်အားသည် ဧရာဝတီမြစ်၏ အနောက်မြောက်ဘက်တစ်လွှားၳ ပခာနကျခဲ့ပါသည်။ ၁၄၁၄ တွင် ပင်းယစကြောသူမြတ်

---

[၁]ကုလား၊ ဦး၊ မဟာရာဇဝင်ကြီး၊ ပထမတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း၊ ၁၉၆၀၊ ပြန်ပုံနှိပ်၊ မျက် ၂၆၇။ နောင်ဤစာအုပ်ကိုကိုးကားလျှင် အတိုမှတ်ဖြင့် မဟာဝင်ဟု ဖော်ပြမည်။

[၂]ရီရီ၊ ဒေါက်တာ၊ မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေ ၁၇၁၄–၅၂၊ ရန်ကုန်၊ နိုင်ငံသမိုင်းဦးစီးဌာန၊ ၁၉၇၃၊ ပထမနှိပ်၊ မျက် ၁၀၃။ နောင်ဤစာအုပ်ကို ကိုးကားလျှင် အတိုမှတ်ဖြင့် မြန်ခြေနေဟု ဖော်ပြပါမည်။

[၃]ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ ပထမတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၇၊ တတိယအကြိမ်၊ မျက် ၁၈၂။ နောင်ဤစာအုပ်ကိုကိုးကားလျှင်အတိုမှတ်ဖြင့် ကဘဆ၊ ပ ဟုဖော်ပြပါမည်။

[၄]"မင်းရွာသူကြီးအပေါင်းတို့က ငအောင်စည်သားငကြီးရိုးရာမှန်ကြောင်း လျှောက်စာ"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၅။

[၅]"ထီးလင်းစစ်တမ်း ၁၁၂၇"၊ မင်္ဂလာကျောင်း၊ ထီးလင်းမြို့၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၃။

က အဝကိုလာတိုက်သော ဟံသာဝတီဘုရင်ရာဇဓိရာဇ်အား ထီးလင်း၊ ယော၊ လောင်းရှည် စသည့် ဧရာဝတီမြစ်အနောက်ဘက်တစ်လွှား မြို့ရွာတို့တွင် ဆင်၊ မြင်း၊ လက်နက်နှင့် စစ်အင်အားအပြည့်ရှိသည်ဟု ပြောကာ ပြန်စေခဲ့ဖူးပါသည်။[၆] ယင်းကဲ့သို့သော နယ်မြေ မြို့ရွာများသည် စစ်ရေးအရ အရေးပါသောနေရာတွင် တည်ရှိနေသောကြောင့် ၁၉ ရာစုနှ ယောနယ်၏ စစ်အင်အားကို စနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားရှိပါသည်။ ၁၈၂၉ ခုနှစ်မှ ၁၈၅၄ ခုနှစ် အတွင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ယောနယ်၏ စစ်မှုထမ်းအင်အားသည် ရှေ့တိုက်စာရင်းအရ အမှုထမ်း လူအစုစု ၇၂၄ ယောက်ရှိပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၈၉[၇] ခုနှစ်မှ ၁၂၁၂[၈] ခုနှစ်အတွင်း သင်းဘွဲ့၊ မြို့ရွာများက ဆက်သွင်း သည့် သင်းထမ်းမြို့ရွာသင်းဘွဲ့ရာပါ သွေးသောက်ကြီး၊ အကြပ်အမှုထမ်း ရှေ့တိုက်စာရင်း[၉] မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည် –

မြို့	သွေးသောက်	အကြပ်	အမှုထမ်း	၃ စု	ဘွဲ့သည့်နှစ်
လောင်းရှည်	၁	၅	၅၀	၅၆	၁၁၉၁ ခု
ယောမြို့	၄	၂၀	၂၀၀	၂၂၄	၁၂၀၀ ခု
ဆောမြို့	၁	၅	၅၀	၅၆	၁၂၀၇ ခု
တိုက်ကျန်ဆယ်ရွာ	၇	၃၅	၃၄၂[၁၀]	၃၈၈	၁၂၀၇ ခု
	အစုစု			၇၂၄	

ဤစာရင်းအရ ၁၈၄၅ ခုနှစ် ဗဒုံမင်းလက်ထက် တိုက်ကျန်ဆယ်ရွာမှ လိုက်ရသော တပ်သားဦးရေသည် ၃၈၈ ယောက်ရှိ၍ ယောနယ်တစ်ခုလုံးမှ လိုက်ရသော တပ်သားဦးရေ ၏ ထက်ဝက်ကျော်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၁၈၃၉ ခုနှစ် သာယာဝတီမင်းလက်ထက် တွင် ယောလေးမြို့နှင့် တိုက်ကျန်ရွာတို့ကို ယောလေးမြို့ဝန်စုမှ နုတ်၍ လေးတပ်ဖွဲ့စည်း ခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ရှေ့တိုက်စာရင်းအရ ယောနယ်မှလေးအစုအမှုထမ်း အင်အား ၁၀၆၄ ယောက် ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ယင်းတွင် သွေးသောက်ကြီး ၁၉ ယောက်နှင့် အကြပ် ၉၅ ယောက် ပါဝင်ပါသည်။

---

[၆]/ထွန်းညို၊ ဦး၊ တွင်းသင်းမြန်မာရာဇဝင်သစ်၊ ပထမတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ မင်္ဂလာပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၈၊ မျက် ၂၅၇။ နောင်ဤစာအုပ်ကိုကိုးကားလျှင် အတိုမှတ်ဖြင့် တွင်းသင်းဟု ဖော်ပြပါမည်။

[၇]/၁၈၂၈

[၈]/၁၈၅၀

[၉]/"သင်းထမ်းမြို့ရွာလူစာရင်း"၊ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၂၃၉။

[၁၀]/ဆယ်ယောက်လျှင် အကြပ်တစ်ယောက်နှုန်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားလျှင် ၃၅၀ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

ယောလေးမြို့နှင့် တိုက်ကျုန်ခုနစ်ရွာတို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၁[၁၁] လေးအမှုထမ်းစာရင်း[၁၂]

မြို့	သွေးသောက်ကြီး	အကြပ်ပ	ငယ်ထမ်း	၃ စု
ထီးလင်း	၅	၂၅	၂၅၀	၂၈၀
ယောမြို့	၆	၃၀	၃၀၀	၃၃၆
ဆောမြို့	၁	၅	၅၀	၅၆
လောင်းရှည်မြို့	၄	၂၀	၂၀၀	၂၂၄
ယောလေးမြို့ပေါင်း	၁၆	၈၀	၈၀၀	၈၉၆
ယောတိုက်ကျုန်ခုနစ်ရွာ	၃	၁၅	၁၅၀	၁၆၈
နှစ်စုပေါင်း	၁၉	၉၅	၉၅၀	၁၀၆၄

ဤစာရင်းအရ ငယ်သားဆယ်ယောက်လျှင် အကြပ်တစ်ယောက်၊ အကြပ်ငါးယောက်လျှင် သွေးသောက်တစ်ယောက်နှုန်းဖြင့် တပ်ဖွဲ့စည်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပဒေသရာဇ်ခေတ်တွင် အစုအမှုထမ်းတို့သည် ရှင်ဘုရင်၏ဆန္ဒအရ ရံဖန်ရံခါ လိုရာအစုတွင် ပေါင်း၍ တပ်သစ်ဖွဲ့လေ့ ရှိပါသည်။ ယောနယ်လေးစုအမှုထမ်းတို့ကို ပုဂံမင်း၊ မင်းတုန်းမင်းနှင့် သီပေါမင်းတို့လက်ထက်တွင် သေနတ်စုအမှုထမ်းများအဖြစ် ဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကြောရွာအပါအဝင် ယောခုနစ်ရွာလေးအစု အမှုထမ်းများသည် ပုဂံမင်း၊ မင်းတုန်းမင်းတို့ လက်ထက်တွင် ဗန့်ကျီတိုက်တွင်ပါ ခြောက်ကြောင်းသေနတ်စု ဖြစ်လာပါသည်။

သီပေါမင်းလက်ထက်ရောက်သောအခါ ယောခုနစ်ရွာကို ဗန့်ကျီတိုက်ဝန်၏ လက်အောက်နယ်စု လက်ဝဲသေနတ်စုသို့ ပြောင်းခဲ့ပါသည်။ ထိုအခါ ကြောသူကြီး ငအောင်ကျော်ကလည်း ယောအမျိုးသားချင်းဖြစ်သဖြင့် ဗန့်ကျီတိုက်ဝန်၏ လက်အောက်နယ်စု လက်ဝဲသေနတ်စုသို့ပြောင်းရွှေ့အမှုထမ်းခွင့်ပေးပါရန် လျှောက်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။[၁၃] ဤသို့အားဖြင့် ပဒေသရာဇ်ခေတ် စစ်မှုရေးရာတွင် ယောနယ်စစ်အင်အားသည် ဧရာဝတီမြစ်၏ အနောက်မြောက်ဘက်တစ်လွှားတွင် ပဓာနကျ၍ မြို့ရွာအလိုက် တပ်သားဦးရေတို့ကို အချိုးကျသတ်မှတ်လျက် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ယင်းတပ်သားတို့မှာ မြို့ရွာအင်အား အလျှောက်ဆင့်ဆိုထားသည့် အရပ်သားများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။

စစ်မှုရေးရာရှိခဲ့လျှင် ယောနယ်မြို့ရွာအကြီးအကဲတို့သည် သတ်မှတ်ဆင့်ဆိုသော တပ်သားအရေအတွက်ကိုမီအောင် စုဆောင်းလျက် ကိုယ်တိုင်စစ်မှုထမ်းကြရပါသည်။

---

[၁၁] ၁၈၃၉

[၁၂] "ယောလေးမြို့နှင့် တိုက်ကျုန်ခုနစ်ရွာလေးအမှုထမ်းစာရင်း"၊ ဦးမောင်မောင်၊ သူကောင်း၊ စလင်းမြို့၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၂၀။

[၁၃] "လက်ဝဲသေနတ်စုသို့ပြောင်း၍ အမှုထမ်းလိုသော ကြောသူကြီး ငအောင်ကျော်လျှောက်စာ"၊ ဦးအောင်သန်း၊ ထီးလင်းမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁။

အချို့သူကြီးများသည် ဧကရာဇ်တွင် စစ်မှုရေးရာရှိခဲ့လျှင် နောက်လိုက်ဆွေမျိုးနှစ်ယောက်နှင့်အတူ ရိက္ခာအပြည့်အစုံဖြင့် သေနတ်ကိုင်စစ်မှုထမ်းမည့်အပြင် မိမိနယ်မြေတွင်းရှိ စစ်မှုထမ်းနိုင်သူတို့ကိုလည်း စာရင်းကောက်ယူ၍ လိုက်ပါစေမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ရိုးရာလျှောက်စဉ်ကပင် ကတိထားတတ်ကြပါသည်။[၁၄] ဤသို့ဖြင့် ၁၈၈၆ ခုနှစ် မိုးနဲ၊ သိန္နီအရေးတွင် မင်းရွာမှ လူ ၅၀၀၊ ဂန့်ဂေါမှ လူ ၃၀၀ နှင့် ယောခုနစ်ရွာမှ လူ ၄၀၀ အချိုးကျ စစ်မှုထမ်းကြရပါသည်။[၁၅] စစ်မှုထမ်းတို့ကို များသောအားဖြင့် တိုင်[၁၆] အလိုက်ပေးပို့ကြရပါသည်။ ၂၃ အောက်တိုဘာ ၁၇၈၆ ယိုးဒယားအရေးအတွက် တစ်တိုင်လျှင် နှစ်ယောက်ကျစီ စစ်မှုထမ်းကြရပါသည်။[၁၇] စစ်မှုထမ်းဆင့်ခြင်းသည်လည်း စစ်ရေးအခြေအနေအရ အနည်းအများရှိတတ်ပါသည်။ ၂၀ အောက်တိုဘာ ၁၇၈၇ တွင် ယိုးဒယားအရေးမပြီးပြတ်သောကြောင့် တပ်သစ်ချီရာတွင်မူ တစ်တိုင်လျှင် ရှစ်ယောက်ကျ စစ်မှုထမ်းရပါသည်။[၁၈] ယင်းသို့ စစ်မှုထမ်းများစွာဆင့်သောအခါတွင် စီရင်စုရွာမသူကြီးတို့သည် မိမိတို့ပိုင်နယ်မြေအတွင်းရှိ ကျေးရွာအင်အားကိုကြည့်၍ စစ်မှုထမ်းကို မျှတစွာ ခွဲဝေလိုက်ပါစေသည်။ ၂၀ အောက်တိုဘာ ၁၇၈၇ ယိုးဒယားသို့ တပ်သစ်ချီရာတွင် မင်းရွာ အစီရင်မင်းက မြန်မာတောင်သူရွာတို့ကို တိုင်အလိုက် စစ်မှုထမ်းစေသော်လည်း စင်ပုံချင်းရွာကို ရွာရှိလူအင်အားအလျောက် လူ ငါးယောက်သာ စစ်မှုထမ်းစေပါသည်။[၁၉] အထူးသဖြင့် ပဒေသရာဇ်ခေတ် စစ်မှုရေးရာသည် လူအင်အားများစွာလိုအပ်သည့်အလျောက် ရံဖန်ရံခါ၌ တစ်အိမ် တစ်ယောက်ကျ စစ်မှုထမ်းဆောင်ရသည်လည်းရှိပါသည်။ စက်တင်ဘာ ၁၇၉၅ ယိုးဒယားနှင့် ဇင်းမယ်အရေးတို့တွင် ဂန့်ဂေါနယ်မှ တစ်အိမ် တစ်ယောက်ကျ စစ်မှုထမ်းလိုက်ကြရသည်သာမက တရားဖြစ်နေသူနှင့် ထောင်တန်းကျနေသူမှအစ မိဘသေဆုံးနေသော သားပါမကျန် စစ်မှုထမ်းလိုက်စေပါသည်။[၂၀] စစ်ကိုင်းမင်းခေါ် ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် သူကြီးဦးရေအရ နောက်ပါစစ်မှုထမ်းတို့ကို သတ်မှတ်ဆင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ သူကြီးတစ်ယောက်လျှင် နောက်ပါစစ်မှုထမ်းငါးယောက်လိုက်ပါကြရပါသည်။[၂၁] အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာမြို့ဝန်က စစ်မှုထမ်းဦးရေကို သင့်လျော်အောင် စုစည်းချီတက်ရသောအခါတွင် ယင်းမြို့ဝန်၏ လက်အောက်ခံမြေ ကျေးရွာများသည်လည်း အချိုးကျ စစ်မှုထမ်းကြရပါသည်။ ၂၇ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၀ မဏိပူရသို့ ပုခန်းကြီးမြို့ဝန်မင်းကြီးမင်းခေါင်အား စစ်ချီစေရာတွင် မြစ်အနောက်ဘက် မြို့ပြကျေးရွာများမှသင့်လျော်

[၁၄] "အိမ်သစ်သူကြီး ငမြတ်ထွေးခံဝန်ချက်စာ"၊ ဦးအန့်ကြီး၊ အနောက်ဂန့်ဂေါရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၀။

[၁၅] "မိုးနဲ၊ သိန္နီစစ်မှုထမ်းလိုက်လူစာရင်း ၁၁၂၇"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစား ကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

[၁၆] တစ်တိုင်သည် ၂၅ အိမ်ကို ဆိုလိုပါသည်။

[၁၇]"ယိုးဒယားအရေး ၁၁၄၈ အတွက် တပ်ကြေးခွဲစာ"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစား ကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃။

[၁၈] "ယိုးဒယားအရေး ၁၁၄၉၊ မင်းရွာစစ်မှုထမ်းတို့တပ်သုံးစာရင်း"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစား၊ ကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃။

[၁၉] "ယိုးဒယားအရေး ၁၁၄၉၊ မင်းရွာစစ်မှုထမ်းတို့တပ်သုံးစာရင်း"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစား၊ ကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃။

[၂၀] "ယိုးဒယားဇင်းမယ်အရေး၊ ၁၁၅၉ တပ်ဆင့်စာ"၊ မြို့ခင်းသာမြောက်ကျောင်း၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၇။

[၂၁] "ငကြာထွန်းလက်နက်ကိုင်အငှားလိုက်စာချုပ်"၊ ဦးအန့်ကြီး၊ အနောက် ဂန့်ဂေါရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၁။

အောင် တပ်သားစုဆောင်း ချီတက်ရာ၌ ကျေးရွာပေါင်း တစ်ဆယ့်သုံးရွာမှ တပ်သား ၁၀၀ ကို ကျေးရွာအလိုက် ခွဲဝေလိုက်ပါစေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။[၂၂] ယင်းစစ်မှုထမ်းတို့ကို ကျေးရွာ၌ အမိန့်တော်ခံသူကြီးမရှိခဲ့လျှင် သူကြီးရိုးရာ ဆက်ခံမည့်သူတို့က စုဆောင်းပေး ကြရပါသည်။ ၂၁ မတ် ၁၈၂၀ နေ့်ရထာရန်အောင်အား အနောက်ဘက်တိုက်အုပ်ခန့်၍ ရခိုင်ချီလူ သုံးဆယ်နှင့် ရန်ကုန်ကြောင်းလိုက်စေရာတွင် ဂန့်ဂေါ်ရွာမှ စစ်မှုထမ်း တစ်ဆယ့်တစ် ယောက်ကို အမိန့်တော်ခံ သူကြီးမရှိသေးသောကြောင့် သူကြီးဟောင်းငလွန်းကျော်သား ငစိန်နှင့် ငမင်းကြာတို့က စုဆောင်းပေးကြရပါသည်။[၂၃] ယင်းသို့စစ်မှုထမ်းများစုဆောင်းပေး ရာတွင် အောက်မား အစုသားတို့မှာ အစုဆိုင်ရာထမ်းရွက်ကြရသူများဖြစ်၍ စစ်မှုမထမ်း ကြရပါ။ ၂၁ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၀ မဏိပူရအရေးအတွက် လွှတ်တော်က စစ်သားစုဆောင်းရာတွင် အနောက်ဘက်တိုက်မြို့ရွာသူကြီးတို့အား အောက်မားအစုသားတို့ကို နုတ်၍ ပုခန်းကြီးမြို့ဝန် ဆင့်ဆိုရာသို့ လိုက်စေပါသည်။[၂၄] ဤသို့အားဖြင့် စစ်မှုရေးရာပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ယော နယ်မြို့ရွာ အကြီးအကဲတို့သည် သတ်မှတ်ဆင့်ဆိုသော တပ်သားအရေအတွက်ကို စုဆောင်း ပေးကြရသည်သာမက ကိုယ်တိုင်စစ်မှုထမ်းဆောင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုအခါတွင် အချို့ကလည်း စစ်မှုထမ်း အငှားလိုက်ကြပါသည်။

ယောနယ်စစ်မှုထမ်း ခွဲတမ်းကျမြို့ရွာအချို့သည် မိမိတို့မြို့ရွာအတွက် စစ်မှုထမ်းတို့ ကို လူစားအငှားထည့်ကြပါသည်။ ထိုလူငှားတပ်သားတို့သည် များသောအားဖြင့် အိမ်ကျွန် များဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။ အိမ်ကျွန်တို့သည် ကိုယ်နေကြေးဖြင့် အိမ်ကျွန်ဘဝနေ ရခြင်းထက် လူလွတ်မင်းမှုထမ်းဘဝဖြင့် သေရခြင်းက မြတ်သည်ဟု သဘောထားကြဟန် တူပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကိုယ်နေကြေးအတွက် အခငွေမျှရလျှင်ပင် စစ်မှုထမ်းလိုက်ကြပါသည်။ ၁၆ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၀ မင်းရွာစီရင်စု အင်ပုတ်ရွာသားမောင်တင်က အစေကျွန်ခံနေရသည့် ငွေရွက်နီမှန်ပေါ် တစ်ဆယ်ကျပ်ကဲငွေအချိန်နှစ်ဆယ့်ခုနစ်ကျပ်ကို ဆပ်ပေးရွေးနုတ်လျှင် မဏိပူရသို့ စစ်မှုထမ်းလိုက်မည်ဟု ဆိုပါသည်။[၂၅] ထို့ကြောင့် စစ်မှုထမ်းငှားခသည် အတိ အကျမရှိဘဲ ငှားသူနှင့် အငှားလိုက်သူတို့၏ သဘောတူညီချက်အရသာ ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။ ၂၄ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၉ ရာဇဂြိုဟ်စော်ဘွားဆင့်ရာသို့လိုက်သော သူငှားတပ်သား ငဆင်း၏ အဖိုးအခသည် ငွေမွေရွက်နီနှစ်ဆယ့်ငါးကျပ်ဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။[၂၆] အကယ်၍ စစ်တိုက်ရန်မဟုတ်ဘဲ စစ်မှုထမ်းရန်အတွက်ဖြစ်လျှင် လူတစ်ယောက်အတွက် ရိက္ခာနှင့်

၂၂/ "မဏိပူရသို့ မြစ်အနောက်ဘက်မြို့ရွာများမှ စစ်မှုထမ်းလူစာရင်း"၊ တက္ကသိုလ်များစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃၁၉၁၇။

၂၃/ "ဂန့်ဂေါ်သူကြီးငစိန်နှင့် ငမင်းကြာတို့ ရိုးရာမှုလျှောက်စာ"၊ မြို့ခင်းသာ မြောက်ကျောင်း၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၁။

၂၄/ "မဏိပူရသို့ခိုရန် ဗိုလ်မင်းဗလခေါင်ကျော်တင်ဆင့်စာချိန်"၊ တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃၁၉၁၇။

၂၅/ "အင်ပုတ်ရွာသား မောင်တင်စစ်မှုထမ်းအငှားလိုက်စာချုပ်"၊ ရွာငယ်ကျောင်း၊ ကြောရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၆။

၂၆/ "ရာဇဂြိုဟ်စော်ဘွားဆင့်ရာလိုက်လူတို့တပ်သုံးစာရင်း"၊ တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၁၃၁၉၁၆။

လူငှားခသည် နှစ်မတ်ကဲငွေ နှစ်ဆယ်ပေးရပါသည်။[၂၇] ရှင်ဘုရင်ခရီးထွက်ရာသို့ လိုက်ပါရသော သူကြီးအတွက် နောက်လိုက်လူတစ်ယောက်ကို ငွေနှင့်ရိက္ခာဖိုး ရက်နီမှန်ပေါ် တစ်ဆယ်ကျပ်ကဲငွေငါးဆယ်ပေးရပါသည်။[၂၈] တစ်ဆယ့်ကိုးရာစု ဒုတိယနှစ်ငါးဆယ်တွင် ယင်းစစ်မှုထမ်းလူငှားများအား လူငှားခနှင့် ရိက္ခာအတွက်သာမက တပ်သုံးကိရိယာ[၂၉] ကြေးများပါပေးကြရပါသည်။ ၁၈၆၇ မိုးနဲ၊ သိန္နီကြောင်းလိုက်လူတစ်ယောက်သည် လိုက်ခအတွက် ငွေလေးဆယ်နှင့် ရိက္ခာဖိုးနှစ်ဆယ်၊ ကိရိယာဖိုးငါးကျပ်ရှစ်မူးရပါသည်[၃၀]။ ရံဖန်ရံခါတွင် စစ်မှုထမ်းများကို “ပိုပြန်တပ်ပြန်”ဟူ၍ ငှားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤစနစ်မှာ ငှားခကြေးငွေကို လက်ရောက်ပေးထားသော်လည်း အငှားလိုက်သူသည် တပ်ရောက်ကြေးကိုသာ အပြီးအပြတ် ယူပိုင်ခွင့်ရှိ၍ ကျန်ငွေကို အရံပိုင်သူကြီးဆုံးဖြတ်ရာ လက်ခံပါမည်ဟု သဘောတူငှားရမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၂၉ မေ ၁၈၆၇ မိုးနဲ၊ သိန္နီအရေးအတွက် မကျည်းခင်ရွာသူကြီးတစ်စုသည် ရွာသားငထွန်းအောင်ကို အခငွေလေးဆယ့်ငါးကျပ် လက်ရောက်ပေး၍ တပ်သို့ရောက်လျှင် တပ်ရောက်ကြေးငွေငါးကျပ်ကို အပြီးအပိုင်ယူစေလျက် ကျန်ငွေကို အရံပိုင်သူကြီးဆုံးဖြတ်သမျှ လက်ခံပါမည်ဆို၍ ပိုပြန်တပ်ပြန်ငှားပါသည်။[၃၁] ယင်းအိမ်ကျွန်များလူစားအငှားလိုက်၍ စစ်မှုထမ်းရာတွင် ကျန်းမာသန်စွမ်းခြင်း မရှိသူများသည် စစ်မှုထမ်းခွင့် မရကြပါ။ အကယ်၍ ကျန်းမာရေးနှင့် မပြည့်စုံသော စစ်မှုထမ်းပါလာခဲ့လျှင် ၎င်းအတွက် ထပ်မံပြီး လူစားငှားခကို သက်ဆိုင်ရာဗိုလ်အား ကျေးရွာကပေးကြရပါသည်။ ၂၀ အောက်တိုဘာ ၁၇၈၇ ယိုးဒယားအရေးအတွက် စင်ပုံရွာ သူကြီးတစ်စုတို့က ကျောင်းတကာနန္ဒအိမ်ကျွန် ငအောင်ကျော်၊ တာပအိမ်ကျွန် ငချစ်ညို၊ ချောင်းပြားရွာမှ ငဆလယ်ကျွန် ငလယ်နိုး၊ ပနန်းရွာမှ ငအင်းလုံးနှင့် ပြည်စိုးချမ်းသာကျွန် ငအောင်လှတို့ကို တစ်ယောက်လျှင် လူခနှင့်ရိက္ခာအပါအဝင် ငွေနှစ်ပိဿာနှင့် အငှားထည့်ရာတွင် ပြည်စိုးချမ်းသာ၏ ကျွန်ငအောင်လှမှာ မသန်စွမ်းသူဖြစ်သဖြင့် စစ်မှုထမ်းခွင့်မရဘဲ ပြန်လွှတ်ခြင်းခံရသော်လည်း ယင်းအတွက် ရိက္ခာဖိုးငွေစု တစ်ဆယ့်နှစ်ကျပ်ငါးမူးကို ဗိုလ်မင်းက နုတ်ယူထားပြီး ဖြစ်၍ ထပ်မံ လူစားငှားခအတွက် ငွေနှစ်ပိဿာတစ်ဆယ်ကျပ်ကို ကျေးရွာက ထပ်မံပေးရသည်ဟု ဆိုပါသည်။[၃၂] ထို့အပြင် တပ်တွင်လိုက်ပါခွင့်မရသောကြောင့် ပြန်လွှတ်ခံရသော စစ်မှုထမ်းအငှားလိုက်သူ အိမ်ကျွန်သည် ၎င်းနေထိုင်ရာကျေးရွာသို့ ပြန်လည်မရောက်ဘဲ လမ်းတွင်ပျောက်ဆုံးနေခဲ့လျှင်လည်း ကျေးရွာက ကျွန်ရှင်အား ကျွန်ဖိုးကိုသာမက ၎င်း၏ ဝယ်စဥ်က

၂၇/ “ငအောင်ကျော်စစ်မှုထမ်းပြအငှားလိုက်စာချုပ်”၊ ရွာငယ်ကျောင်းကြော ရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၆။

၂၈/ “ငမင်းလုံးသူကြီးနောက်လိုက်အငှားစာချုပ်”၊ ဦးအန့်ကြီး၊ အနောက်ဂန့်ဂေါ်ရွာ၊ နောက်တွေ့ပုရပိုက်အမှတ် ၃။

၂၉/ တပ်သုံးကိရိယာများမှာ ကြေးအိုး၊ မိုးကာ၊ စူး၊ ဆောက်၊ သံချွန်ဓါးမ၊ ပေါက်ဆိန်၊ တူရွင်း၊ ဆောက်ခုံးတို့ဖြစ်ပါသည်။

၃၀/ “သိန္နီကြောင်းလိုက် ဂန့်ဂေါလူနှစ်ဆယ့်ငါးတို့ တပ်သုံးစာရင်း”၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

၃၁/ “မကျည်းခင်ရွာငထွန်းအောင် စစ်မှုထမ်းအငှားလိုက်စာချုပ်”၊ ဦးကြာ ထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

၃၂/ “ယိုးဒယား ၁၁၄၉ ထပ်လိုက်လူတို့ တပ်သုံးစာရင်း”၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃။

ပွဲခအတွက်ကိုပါ လျော်ကြေးပေးရပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ပြည်စိုးချမ်းသာ၏ ကျွန် မသန်စွမ်းသူ ငအောင်လှသည် စစ်မှုထမ်းခွင့်မရဘဲ ပြန်လွှတ်ခံရသည်တွင် သေသည် ရှင်သည်မသိ နေထိုင်ရာရပ်ရွာသို့ အပြန်လမ်းတွင် ပျောက်ဆုံးနေသောကြောင့် ကျေးရွာက ရပ်ရွာသို့အပြန်လမ်းတွင် ကျွန်ရှင် ပြည်စိုးချမ်းသာအား ငအောင်လှ၏ ဝယ်ရင်းအဖိုးငွေနှင့် ပွဲခအတွက်ပါ ငွေစိုခုနစ်ဆယ့်နှစ်ကျပ် ပေးလျော်ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ နောင်တွင် စစ်မှုထမ်း အငှားလိုက်သော အိမ်ကျွန်တို့သည် အများတကာ ပြန်သောအချိန်တွင် ပြန်ပါမည်ဟု ကတိ ပေးလာကြရဟန်တူပါသည်။ ၁၁ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၆ ဂန့်ဂေါရွာက စစ်မှုထမ်းလူတစ်ယောက် အတွက် မောင်ငြိမ်း၏ကျွန် ငအောင်ကျော်ကို ငှားရာတွင် ငအောင်ကျော်က အများနည်းတူ ပြန်ခဲ့ပါမည်ဟုဆိုသောကြောင့် သခင်မောင်ငြိမ်းက အကြည်အသာခွင့်ပြုသည်ဟု သိရပါ သည်။[၃၃] ဤသို့အားဖြင့် ယောနယ်တွင် စစ်မှုထမ်းခွဲတမ်းကျမြို့ရွာအချို့တို့သည် စစ်မှုထမ်း ကို လူစားငှား၍ ထည့်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းစစ်မှုထမ်းတို့သည် အမိန့်တော်နှင့် မခေါ်လျှင် နေရပ်မြို့ရွာသို့ ပြန်လာရရိုးလည်း မရှိကြပါ။

စစ်မှုထမ်းများသည် မိမိတို့နယ်မြေကျေးရွာကို ကိုယ်စားပြု၍ စစ်မှုရေးရာပြီးဆုံး သည်အထိ အမှုထမ်းဆောင်ကြရပါသည်။ စစ်မှုထမ်းတစ်ယောက်သည် လမ်းခရီးတွင် မကျန်းမမာဖြစ်ခဲ့လျှင် ပဒေသရာဇ်ခေတ် စစ်ဥပဒေအရ လူစားထပ်မံပေးရပါသည်။ ၇ ဇန်နဝါရီ ၁၈၈၄ လမ်းခရီးတွင် စစ်သားသောမှိုမကျန်းမမာဖြစ်၍ ဆက်လက်မလိုက်ပါ နိုင်သောကြောင့် ၎င်းအစား ညီငသံပိုကို လူစားအမှုထမ်းစေပါသည်။[၃၄] ယင်းစစ်မှုထမ်းတို့ သည် အမိန့်တော်နှင့်ခေါ်မှသာ နေရပ်မြို့ရွာသို့ ပြန်လာကြရပါသည်။ စစ်မှုရေးရာပြီးဆုံးခြင်း မရှိဘဲ ပြန်လာခဲ့လျှင် သက်ဆိုင်ရာမြို့ရွာအကြီးအကဲတို့က ယင်းအားဖမ်းဆီးထား၍ လွှတ်တော်သို့ အလျင်အမြန်အစီရင်ခံရပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ငသံပိုနှင့် ငကံလှိုင်ဆို သူတို့သည် အမိန့်တော်မရှိဘဲ ကျေးရွာသို့ပြန်လာကြသောကြောင့် လောင်းရှည်မြို့သူကြီးက ဖမ်းဆီးချုပ်ထား၍ ၁၃ ဇန်နဝါရီ ၁၈၈၄ တွင် လွှတ်တော်သို့ ကြေးနန်းဖြင့် အစီရင်ခံရပါသည်။[၃၅] ထိုကဲ့သို့ အမိန့်တော်မရှိဘဲ စစ်မှုထမ်းရာမှ ပြန်လာကြသူများကို တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင် ဟုတ် မဟုတ် မြို့တော်သို့ ခေါ်ယူစစ်ဆေးကာ လိုအပ်သည်များကို ခိုင်းလေ့ရှိပါသည်။ ၂၉ စက်တင်ဘာ ၁၈၂၀ မဏိပူရတပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်လူများဟုတ်မဟုတ်ကို စင်ပုံရွာမှ အစစ်ခံ လာကြသူများအား ဘုရားကြီးတည်ရာတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်စေခဲ့ပါသည်။[၃၆] အထူးသဖြင့် စစ်ရေးစစ်ရာပေါ်ပေါက်သောအခါတွင် တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်စာရင်းကို ပြန်ကြည့်၍ စစ်မှုထမ်း စေသည်လည်းရှိပါသည်။ ၁၁ ဇွန် ၁၈၄၇ ရိုးရာ လျှောက်ထားသူ ထီးလင်းနယ် ညောင်ကန်ရွာ မှ ငဖြူကျော်အား တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်စာရင်းတွင် ပါမပါကိုကြည့်စေ၍ ပါခဲ့လျှင် စစ်ရေးရှိရာ

၃၃/ "ယိုးဒယား ၁၁၄၉ တပ်လိုက်လူတို့ တပ်သုံးစာရင်း"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၁၃။

၃၄/ "ဂန့်ဂေါရွာငအောင်ကျော် စစ်မှုထမ်းအငှားလိုက်စာချုပ်"၊ တောင်ပြင်ကျောင်း၊ ကြောရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၆။

၃၅/ "တပ်ပြန်လူငသံပိုအကြောင်း လောင်းရှည်မြို့သူကြီးလျှောက်စာ"၊ ဦးကျော်အုန်းစိန်၊ ဆောမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၅။

၃၆/ "ဘုရားတည်ရာပါတပ်ပြေးအစစ်ခံသူတို့အတွက် ရိက္ခာငွေခွဲစာရင်း"၊ ဦးကာသ၊ ပနန်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

သို့ သူကြီးအရာနှင့်လိုက်စေဟု ပုဂံမင်းက အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်[၃၇]။ တစ်ဆယ့်ကိုးရာစုပထမနှစ်ငါးဆယ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်အများအပြားပေါ်ပေါက်ခဲ့ဟန် တူပါသည်။ ၁၈ မေ ၁၈၀၇ တွင် လွှတ်တော်က ကလေးမြို့နှင့်တကွ ယောနယ်၊ ကြောဆယ်ရွာ အကြီးအကဲတို့အား တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်တို့ကို တွေ့အောင်ရှာဖွေ၍ သားမယားနှင့်တကွ ဖမ်းပို့စေပါသည်။ အကယ်၍ တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်ဖြစ်ကြောင်း သိပါလျက် ဖမ်းဆီးခြင်းမရှိခဲ့လျှင် လက်ခံထားသူအိမ်ရှင်နှင့်တကွ သက်ဆိုင်ရာမြို့ရွာအကြီးအကဲတို့ကို ဘုရင့်ရှေ့ပို့၍ ပြင်းထန်စွာ အရေးယူမည်ဖြစ်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်ပါသည်။[၃၈] သို့ဖြစ်၍ စစ်မှုထမ်းများသည် မိမိတို့မြို့နယ်ကျေးရွာကို ကိုယ်စားပြုကာ စစ်မှုရေးရာပြီးဆုံးသည်အထိ အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်ကြရပြီး ရိက္ခာ၊ လက်နက် ကိရိယာအစုံအလင်ဖြင့် ယူဆောင်လိုက်ပါစေရပါသည်။ ယောနယ်စစ်မှုထမ်းတို့သည် စစ်ရေးစစ်ရာများ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါတွင် မြို့ရွာမှ ရသည့် လက်နက်ကိုစွဲကိုင်၍ အိုး၊ ခွက်၊ ရိက္ခာ၊ ကိရိယာအစုံဖြင့် မြို့ရွာအကြီးအကဲတို့နှင့်အတူ ဆင့်ဆိုသည့်အရပ်သို့ သတ်မှတ်သည့်နေ့ရက်အရောက်သွားကြရပါသည်။ ၁၈ အောက်တိုဘာ ၁၈၂၀ တွင် မဏိပူရသို့ ချီတက်မည်ဖြစ်၍ အနောက်ဘက်တိုက်ကျေးရွာ အစီရင်သူကြီး၊ ခေါင်းအကြီးတို့သည် ဝန်ချုပ်မင်းကြီး မင်းခေါင်ကျော်၏ အမိန့်အတိုင်း သတ်မှတ်ဆင့်ဆိုထားသည့် လူ၊ မြင်း၊ လက်နက်တို့ဖြင့် ၆ နိုဝင်ဘာ ၁၈၂၀ နေ့ တမူးမြို့သို့အရောက်သွား ကြရပါသည်။[၃၉] ဤတွင် အနောက်ဘက်တိုက်အဝင်ဖြစ်သော ယောနယ်မှ စစ်မှုထမ်းဦးရေ ၁၀၀ ပါဝင်ကြသည်။[၄၀] ယင်းသို့စစ်ချီသော

“ တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်ဖြစ်ကြောင်း သိပါလျက် ဖမ်းဆီးခြင်း မရှိခဲ့လျှင် လက်ခံထားသူ အိမ်ရှင်နှင့်တကွ သက်ဆိုင်ရာ မြို့ရွာ အကြီးအကဲတို့ကို ဘုရင့်ရှေ့ပို့၍ ပြင်းထန်စွာ အရေးယူမည် ဖြစ်ကြောင်း အမိန့် ထုတ်ပြန်ပါသည်။ ”

၃၇/ “ညောင်ကန်ရွာငဖြူကျော်အား သူကြီးအရာနှင့် စစ်မှုထမ်းလိုက်စေ အမိန့်တော်”၊ လွှတ်တော်ဖြတ်စာများ၊ ရွှေပြည်ဖိုင်၊ အမှတ် ၃၊ သမိုင်းဌာန၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ မန္တလေး။

၃၈/ “တပ်ပြေး၊ တပ်ရှောင်တို့ကို ဖမ်းပို့စေအမိန့် စာ”၊ ဦးကျော်မြို့၊ ကြောရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၃။

၃၉/ “အနောက်ဘက်တိုက်မြို့ရွာများသို့ ဝန်ချုပ်မင်းကြီးမင်းခေါင်ကျော်၏ တပ်ဆင့်အမိန့်စာ”၊ တက္ကသိုလ်များဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက် အမှတ် ၁၃၁၉၁၇။

၄၀/ “မဏိပူရသို့ မြစ်အနောက်ဘက်မြို့ရွာများမှ စစ်မှုထမ်းလူစာရင်း”၊ တက္ကသိုလ်များဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃၁၉၁၇။

အခါ၌ စစ်တပ်ကို လူငါးယောက်တစ်အိုးစား၊ နှစ်အိုးစားလျှင် တစ်ကြပ်၊ အကြပ်တစ်ဆယ်တွင် မှူးငယ်တစ်ယောက်ကျ ဖွဲ့စည်းချီတက်ရပါ သည်။[၄၁] တပ်သုံးမြင်းကိုလည်း လူနှစ်ဆယ်လျှင် မြင်းတစ်စီးနှုန်းဖြင့် လူ ၁၀၀အတွက် မြင်း ငါးကောင်ကို မြို့၊ ကျေးရွာများမှ ယူဆောင်ခဲ့ကြရပါသည်။[၄၂] ၁၈၀၅ ခုနှစ်က တပ်သုံးမြင်း တစ်ကောင်၏တန်ဖိုးသည် ငွေငါးဆယ်ကျပ်ရှိကြောင်း သိရပါသည်။[၄၃] သေနတ်၊ ဓား၊ လှံ စသည့် လက်နက်တို့ကိုမူ မြို့ရွာအတွင်းမှ ရနိုင်သမျှစုဆောင်းသိမ်းယူ၍ ခွဲဝေကိုင်ဆောင်ကြပါသည်။ ၁၇၉၈ ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်အရေးအတွက် ဂန့်ဂေါသူကြီးနှင့် ခေါင်းအကြီးတို့သည် စစ်မှုထမ်း ၂၉၃ ယောက်တို့အား မြို့ရွာတွင်းရှိ သေနတ်၊ ဓား၊ လှံ၊ မြင်းတို့ကို သိမ်းယူ၍ သေနတ်နှင့်သင့်လျော်သူကို သေနတ်၊ ဓား၊ လှံ၊ မြင်းတို့နှင့်သင့်လျော်သူကို ဓား၊ လှံ၊ မြင်း စသည်ဖြင့်ခွဲဝေပေး၍ လိုက်ပါစေသည်။[၄၄] တပ်သုံးကိရိယာတို့ကို များသောအားဖြင့် အဖွဲ့လိုက် ဝယ်ယူသုံးစွဲကြဟန် တူပေသည်။ ၁၈၆၇ ခုနှစ်က တစ်အိုးစားထွက်ကြေးအိုး၊ မိုးကာ၊ သံချွန်၊ ဓားမ၊ ပေါက်ဆိန်စသည့် တပ်သုံးကိရိယာအတွက် တစ်ဆယ့်တစ်ကျပ်ငါးမူး ပေးရပါသည်။[၄၅] ရုံဖန်ရုံခါတွင် သံချွန်၊ ဓားမ၊ ဆောက်စသည်တို့ကို နှစ်အိုးစားထွက် စုပေါင်းသယ်ယူကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ လူဆယ်ယောက်အတွက် နှစ်အိုးစားထွက်စလွန်တပ်[၄၆] ဆောက်ခုံးတစ်လက်၊ ဓားမတစ်ချောင်းနှင့် သံချွန်ဆယ်ချောင်း ဖြစ်ပါသည်။[၄၇] ၁၈၂၉ တပ်သုံးစာရင်းအရ ဈေးအကြီးဆုံးမှာ ငွေနှစ်ကျပ်ပေးရသော ဓားလွယ်ဖြစ်၍ ဓားမ သို့မဟုတ် လှံတစ်ချောင်းသည် ငွေတစ်မတ်မျှသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တပ်သုံးကိရိယာခုနစ်မျိုးပါဝင်သော ပစ္စည်းတစ်စုံလျှင် တန်ဖိုးငွေလေးကျပ် ကျော်သာရှိပါသည်။

ဦးကျော်(အငြိမ်းစား-သမိုင်းပါမောက္ခ)

(ကုန်းဘောင်ခေတ် ယောဒေသ (အေဒီ ၁၇၅၂-၁၈၈၅) စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။)

---

[၄၁]/ "ယိုးဒယားဇင်းမယ် ၁၁၅၉ အရေးတပ်ဆင့်စာ"၊ မြို့ခင်းသာမြောက်ကျောင်း၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၇။

[၄၂]/ "အနောက်ဘက်တိုက်မြို့ကျေးရွာများသို့ ဝန်ချုပ်မင်းကြီးမင်းခေါင်ကျော်၏ တပ်ဆင့်အမိန့်စာ"၊ တက္ကသိုလ်များဗဟိုစာကြည့်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၁၃၁၉၁၇။

[၄၃]/ "ရွှေစက်တော်ဖြန် ရာလိုက် လူတို့အတွက် ကိုယ်ခရိက္ခာခွဲစာရင်း"၊ ဦးအန့်ကြီး၊ အနောက်ဂန့်ဂေါရွာ၊ နောက်တွေ့ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

[၄၄]/ "ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်၊ ၁၁၅၉၊ တပ်ဆင့်စာ"၊ မြို့ခင်းသာမြောက်ကျောင်း၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၇။

[၄၅]/ "သိန္နီကြောင်းလိုက် ဂန့် ဂေါလူနှစ်ဆယ့်ငါးယောက် တပ်သုံးစာရင်း"၊ ဦးကြာထွန်း၊ အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ မင်းရွာ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂။

[၄၆]/ စလွန်ဆိုသည်မှာ ဆောက်ခုံးငယ်ကိုခေါ်ပါသည်။

[၄၇]/ "ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်၊ ၁၁၅၉၊ တပ်ဆင့်စာ"၊ မြို့ခင်းသာမြောက်ကျောင်း၊ ဂန့်ဂေါမြို့၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၇။

rdwfqufpOfukdwvefzdkm;y

ukdbm;BuD;

"စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့်
အာဆီယံပဋိညာဉ်ပါအတိုင်း
အလေးထားလိုက်နာလျက်ရှိပြီး
အာဆီယံအနေဖြင့်လည်း
မြန်မာနိုင်ငံ၏တည်ဆဲဥပဒေကို
ကျော်လွန်ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိသည်ကို
သတိပြုသင့်ပါသည်။"

စာရေးသူတို့နိုင်ငံသည် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းကပင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးပေါင်းစုံ စုစည်းနေထိုင်ကြသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအလိုက် အုပ်ချုပ်မှုပုံစံများ ကွဲပြားခြားနားခဲ့ကြပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့် အချိန်ကစပြီး နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သလို လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းပျောက်ကွယ်မှုမရှိခြင်းကြောင့် မတည်မငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရပါသည်။

ကာလကြာရှည်စွာ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု မရှိခြင်းကြောင့် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် စားဝတ်နေရေးအတွက် ရုန်းကန်ခဲ့ရသလို အကျပ်အတည်းများစွာဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရပါသည်။ ယနေ့အချိန်အထိ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းပပျောက်ပြီး နိုင်ငံတည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုရှိစေရေးအတွက် အစိုးရအနေဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေရသလို ပြည်သူပြည်သားများ၏ ခံနိုင်ရည်စွမ်းအားများမှာလည်း ချီးကျူးစရာကောင်းလောက်အောင် လက်ရှိအစိုးရနှင့် အတူတကွရပ်တည်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

လူတစ်ဦးပင်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုပင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံပင်ဖြစ်စေ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးသည် အထူးပင်အရေးကြီးသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတိုင်းနိုင်ငံတိုင်းတွင် ၎င်းတို့နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ချမှတ်ကျင့်သုံးခဲ့ကြသလို စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း လွတ်လပ်၍ တက်ကြွသည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ချမှတ်ပြီး ကာလကြာရှည်စွာ ကျင့်သုံးရပ်တည်ခဲ့ပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် အနာဂတ်ရည်မှန်းချက်များချမှတ်ကာ ၎င်းတို့လိုသလို ပုံဖော်ဖန်တီးလုပ်ကိုင်လာသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အိမ်နီးချင်း အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံကြားတွင် တည်ရှိနေသည့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံသည် ပထဝီအနေအထားအရ အရေးပါခြင်းကြောင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်ရမည်ဖြစ်သလို ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၊ အခြားကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့်လည်း ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။

ယနေ့အချိန်တွင် လက်ရှိအစိုးရအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ဆက်ဆံရေးကို အလေးထားကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒေသတွင်း နိုင်ငံများနှင့်ပတ်သက်၍ အပြန်အလှန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လာခဲ့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အလားအလာကောင်းများကို ရရှိပိုင်ဆိုင်သည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလျက်ရှိပါသည်။

အနောက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ မဟာမိတ်နိုင်ငံများဖြစ်သည့် ဒေသတွင်း နိုင်ငံအချို့သည် စာရေးသူတို့ နိုင်ငံအပေါ် မဟုတ်မမှန် ပြောဆို ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများကိုလည်း လက်ရှိအစိုးရအနေဖြင့် တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် အနောက်အင်အားကြီး နိုင်ငံများအနေဖြင့် စာရေးသူတို့

နိုင်ငံအပေါ် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဖိအားပေးအကျပ်ကိုင်မှုများ ရှိခဲ့သော်လည်း လက်ရှိအစိုးရအနေဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်သည့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များကို မှန်မှန်ကန်ကန် ချမှတ်လုပ်ဆောင်နိုင်မှုကြောင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုကို ရရှိခဲ့ပါသည်။

ကိုဗစ် – ၁၉ ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် စီးပွားရေးကျဆင်းမှုဒဏ်ကို နိုင်ငံတိုင်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော်လည်း စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ကိုဗစ်ရောဂါ ကူးစက်မှုကို ကောင်းစွာထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သလို လူမှုစီးပွားဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် အထူးအလေးထား ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ သို့သော် လက်ရှိအစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် အနောက်အင်အားကြီး နိုင်ငံများက ပြစ်တင်ဝေဖန်လျက်ရှိသော်လည်း ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ကမူ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက် ပြစ်တင်ဝေဖန်မှု မပြုခဲ့ဘဲ မိတ်မပျက်ဆက်ဆံမှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဒေသတွင်းရှိ အာဆီယံနိုင်ငံများအနက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ပြစ်တင်ဝေဖန်သည့် နိုင်ငံများရှိသကဲ့သို့ နားလည်လက်ခံသည့်နိုင်ငံများရှိခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ စာရေးသူတို့နိုင်ငံကို ဖိအားပေး အပြစ်မြင်နေသည့် အာဆီယံနိုင်ငံတချို့မှာ အနောက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ တွန်းအားပေးစေခိုင်းမှုကြောင့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည့် လုပ်ရပ်များ၊ ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံပဋိညာဉ်ပါအတိုင်း အလေးထား လိုက်နာလျက်ရှိပြီး အာဆီယံအနေဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏တည်ဆဲဥပဒေကို ကျော်လွန် ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံအချို့နှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၊ အချို့အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ စာရေးသူတို့ နိုင်ငံအပေါ် နားလည်အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် မိတ်ဆွေကောင်းပီသမှုပင် ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့်

“ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ရာတွင် နိုင်ငံတည်ငြိမ် အေးချမ်းရေးနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးကို ဦးစွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။”

မိတ်ဆွေကောင်း နိုင်ငံများအပေါ် အမြဲတန်ဖိုးထား၍ အပြန်အလှန် ဆက်ဆံမှုများကို ပိုမို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ရာတွင် နိုင်ငံတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဦးစွာအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ဒီမိုကရေစီ၏အနှစ်သာရဖြစ်သည့် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသည့် ရွေးကောက်ပွဲများကို အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူတို့ နိုင်ငံအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖော်ဆောင်မှုကို လမ်းကြောင်းမှန်ပေါ် ရောက်ရှိအောင် လက်ရှိအစိုးရက တည့်မတ်ပေးလျက်ရှိသည့်အပြင် မိတ်ဆွေကောင်းနိုင်ငံများ၏ အားပေး ကူညီမှုဖြင့် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းများကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံတွင် မတူညီမှုများစွာရှိပြီး သမိုင်းအစဉ်အလာများ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစကားနှင့် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များမှာလည်း ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိနေ နိုင်သည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် မိမိနိုင်ငံအကျိုးအတွက် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးကို အလေးထားကာ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုး ရှိစေမည့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် မိမိတစ်နိုင်ငံတည်း ရပ်တည်၍ မရရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် မိမိ နိုင်ငံ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများနှင့်သာမက အခြားနိုင်ငံများနှင့်ပါ ဆက်ဆံရေးတိုးတက်အောင် အလေးထားကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြ ရပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် စာရေးသူတို့ နိုင်ငံများအကြား အပြန် အလှန်ဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အကျိုးရှိမည့် ကုန်သွယ်မှု လုပ်ငန်းရပ်များကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ လက်ရှိအစိုးရ၏ နိုင်ငံအတွက် စေတနာထားလုပ်ကိုင်မှုများနှင့် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများ၏ စာရေးသူတို့နိုင်ငံအပေါ် ယုံကြည်ချက်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် အနာဂတ်ကာလတွင် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်ပမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပိုမို မြင့်မားလာနိုင်မည့် အခြေအနေကောင်းများကို ဖန်တီးရယူနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတိုင်း နိုင်ငံတိုင်းသည် ပြည်သူတို့၏ဘဝရပ်တည်ရေးနှင့် လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေရေးအတွက် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင် ရွက်၍ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကို ဖွံ့ ဖြိုးတိုးတက်အောင် အလေးထားလုပ်ဆောင်ရပါသည်။ နိုင်ငံ ၏စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှသာ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ကာကွယ် ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ပိုမိုမြင့်မားတိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ယနေ့အချိန်တွင် မိတ်ဆွေကောင်း နိုင်ငံများနှင့် အပြန်အလှန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အောင်မြင်အောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ် သလို အခြားနိုင်ငံများနှင့်လည်း စိတ်ရှည်သည်းခံ၍ မိမိနိုင်ငံအကျိုးအတွက် မိတ်မပျက်ဆက်ဆံ ရေးနှင့် အပြန်အလှန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးတို့ကို ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံသည် ခေတ်အဆက်ဆက် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို တိုးတက်

ကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အနောက်အင်အားကြီး နိုင်ငံများ အနေဖြင့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအပေါ် ၎င်းတို့ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရေးနှင့် ၎င်းတို့ခိုင်းသမျှ ခေါင်းညိတ်ဖော်ဆောင်သည့် ကြိုးဆွဲအစိုးရ ဖြစ်ပေါ်ရေးကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။

၎င်းတို့၏ဩဇာခံနိုင်ငံအဖြစ် လက်မခံသည့် မည်သည့်အစိုးရကိုမဆို အကောင်းမမြင်ဘဲ လုပ်ဆောင်ချက်မှန်သမျှ ပြစ်တင်ဝေဖန်နေခြင်းမှာ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် လုပ်ငန်းစဉ်များပင် ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် အနောက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများမှာ စာရေးသူတို့နိုင်ငံကို ၎င်းတို့အလိုကျ ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရေးနှင့် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအတွက်သာ ဦးတည် လုပ်ဆောင်နေခြင်းကြောင့် မိတ်ဆွေကောင်းမပီသသည့် နိုင်ငံများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ယနေ့အချိန်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီး၏ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှုများကို လေ့လာကြည့်ခြင်းဖြင့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအတွက် အတုယူစရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာများစွာ ရှိနေသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအနက် မိမိနိုင်ငံ၏ မိတ်ဆွေစစ်၊ မိတ်ဆွေကောင်းဟုတ်မဟုတ်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်သော်လည်း နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေး တိုးတက်မြင့်မားအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရမည်ကို လက်ရှိအစိုးရအနေဖြင့် သတိပြုမိခဲ့ပါသည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတချို့မှာ အနောက်အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်နိုင်ငံများဖြစ်သော်လည်း မိမိနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ယနေ့အချိန်တွင် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် သင်ခန်းစာယူစရာတစ်ခုမှာ မိမိနိုင်ငံ၊ မိမိလူမျိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးကြီးဆုံးနှင့် အဓိကအကျဆုံးသည် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံမှု အပြည့်အဝရရှိရေးပင်ဖြစ်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်လာပါသည်။ သို့မှသာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးလုပ်ငန်းများ ထိရောက်အောင်မြင်လာမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသည့် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ကိုလည်း ပိုမိုခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကိုပဲကြည့်ကြည့်၊ အာဆီယံနိုင်ငံများကိုပဲကြည့်ကြည့်၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများကိုပဲ ကြည့်ကြည့် ယနေ့အချိန်တွင် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် နိုင်ငံအမျိုးသား အကျိုးစီးပွားအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံက နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်လျက်ရှိသည်ကိုတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့မှာ ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် အားပြိုင်မှုများ၊ အပြန်အလှန်ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများဖြင့် ယနေ့ကာလတွင် ကမ္ဘာ့ရန်သူကြီးသဖွယ် နိုင်ငံရေးအရ ပြောဆိုဆက်ဆံလျက်ရှိကြသော်လည်း နှစ်နိုင်ငံစီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများမှာ ရပ်တန့်မသွားဘဲ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ယနေ့အချိန်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသည် မိတ်ဆွေစစ်နိုင်ငံဆိုခြင်းထက် စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် စီးပွားရေး မိတ်ဖက်နိုင်ငံများအဖြစ် ဦးတည်ကြိုးပမ်းလာသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။ အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေ၊

အမြဲတမ်းရန်သူဆိုခြင်းထက် ထာဝရအကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်ပြီး မိမိနိုင်ငံအကျိုးစီးပွား ကို ခိုင်မာအောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် စီးပွားရေးအရ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော်လည်း စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားပျက်သုဉ်းအောင် ဦးတည်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများကိုလည်း ခေတ်အဆက်ဆက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သူမှန်သမျှ အားပေးအားမြှောက် ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ကြသလို ပြည်တွင်းရှိ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ ဖန်တီးလုပ်ဆောင်မှုအပေါ်တွင်လည်း နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးနေခြင်းမှာ ယုတ်မာသည့်လုပ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအပေါ် အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် မိတ်ဆွေစစ်နိုင်ငံအဖြစ် မရပ်တည်ခဲ့ခြင်းမှာ ၎င်းတို့ဩဇာခံနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်ပေးနိုင်မှုမရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ကို သဘောပေါက်နားလည်သင့်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ အားသာချက်မှာ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အရေးပါသည့် မြေအနေအထားကို ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်းကြောင့် တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်အောင် နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များက ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း ရှည်လျားစွာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် သယံဇာတပေါကြွယ်ဝမှုတို့သည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အခြေခံကောင်းများ ရှိပြီးဖြစ်သည်။ ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်လာမည်ဆိုပါက အချိန်တိုအတွင်း တိုးတက်သွားနိုင်ခြင်းကြောင့် လက်ရှိ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် အလေးထား ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ချုပ်ငြိမ်းပျောက်ကွယ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတည်ငြိမ်မှုမရှိခဲ့သလို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတချို့အနေဖြင့်လည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ဒုက္ခသည်များအဖြစ် ၎င်းတို့နိုင်ငံအတွင်း လက်ခံ၍ ၎င်းတို့နိုင်ငံ အကျိုးစီးပွားအတွက် အသုံးချလျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု မရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နောက်ကျခဲ့ရသလို အခြားနိုင်ငံများနှင့် စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း မိမိနိုင်ငံသည် အဘက်ဘက်မှ နောက်ကျနေခြင်းကြောင့် အပြန်အလှန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ခြေတစ်လှမ်းနောက်ကျလျက်ရှိသည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ မိတ်ဆွေကောင်းနိုင်ငံများကို ထောက်ပြမည်ဆိုပါက လက်ချိုးရေတွက်လို့ပင် ရနိုင်ပါသည်။ သို့သော် လက်ရှိအစိုးရအနေဖြင့် မိမိနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသလို နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးကိုလည်း တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေခံကောင်းများ တည်ရှိမှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အခွင့်အလမ်းကောင်းများဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတိုးတက်လာရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှု၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် မှန်ကန်သည့် မူဝါဒများချမှတ်နိုင်ရေး အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်များနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍

ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိခြင်းကြောင့် အနာဂတ်ကာလတွင် စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှာ ထွန်းလင်းတောက်ပလာနိုင်တော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ မိမိနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းသစ်များဖြင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်ကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မိတ်ဆွေစစ်နိုင်ငံများကို တန်ဖိုးထားဖို့လိုသလို မိတ်ဆွေစစ်အဖြစ် ရပ်တည်မှု မရှိသည့် နိုင်ငံများကိုလည်း မိမိနိုင်ငံအကျိုးစီးပွားအတွက် သတိပြု ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။

နိုင်ငံ့စီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဝန်ထမ်းများနှင့် လူငယ်လူရွယ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ အနာဂတ်နိုင်ငံတော်အတွက် အရေးပါလျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် အနောက် အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ဝန်ထမ်းများကို CDM လုပ်ရန်တွန်းအားပေးခြင်းနှင့် လူငယ်လူရွယ် များကို လမ်းမှားသို့ ရောက်ရှိအောင် အကွက်ချလုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံသည် ပညာရေးကို တန်ဖိုးထားသည့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သလို လူငယ်လူရွယ်များမှာလည်း ထက်မြက်သည့်စွမ်းရည်ရှိကြသည်ကို သမိုင်းက သက်သေခံ လျက်ရှိပါသည်။ အစိုးရကိုဆန့်ကျင်သည့် အစွန်းရောက်နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် ပြည်ပ သြဇာခံအကြမ်းဖက်သမားများက မည်မျှပင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး ကဏ္ဍများ ကျဆင်းအောင်၊ နိုင်ငံတော်ပျက်စီးအောင် လုပ်ဆောင်လင့်ကစား လက်ရှိအစိုးရ နှင့် ပြည်သူတို့၏ ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ပြည်သူပြည်သားတို့၏ ပညာရေး လိုလားမှု၊ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်မှု၊ နိုင်ငံရေး၏ အမှားအမှန်ကို သိရှိနားလည်မှုတို့အပေါ် တားဆီး၍မရနိုင်တော့သည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

နိုင်ငံ၏ လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး၊ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ရှင်သန်ရေးတို့သည် မြေပေါ်မြေအောက် သယံဇာတများ ကဲ့သို့ တန်ဖိုးရှိသည်ကို သတိပြုစေချင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူတို့ နိုင်ငံအနေဖြင့် အနာဂတ် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ကို ထုဆစ်ပုံဖော်ရာတွင် လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် အရေးပါမှုကြောင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် မိတ်ဆွေစစ်များကို တန်ဖိုးထားပြီး မိမိနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရာ၌ ရည်မှန်းချက်များ မှန်ကန်စွာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် စာရေးသူတို့နိုင်ငံအပေါ် သဘောထား ရပ်တည်ချက် မှန်ကန်မှုမရှိသည့် နိုင်ငံများကိုလည်း သတိထားဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

စာရေးသူတို့နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား၊ အမျိုးသားပညာရေး၊ လူမှုရေးကဏ္ဍ များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် တစ်ထောင့်တစ်နေရာက အထောက်အကူပြု အားပေး ကူညီလျက်ရှိသည့် မိတ်ဆွေစစ်နိုင်ငံများကို တန်ဖိုးထားမိပါကြောင်းနှင့် စစ်မှန်သော အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ခံယူချက်ကောင်းများ ထုဆစ်ပုံဖော် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည့် လက်ရှိအစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများသည် နိုင်ငံအတွက် အတိတ်ကောင်း၊ နိမိတ်ကောင်းများပင် ဖြစ်ပါကြောင်း ရေးသားတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကိုသားကြီး

rav;&Sm;zuf&,fjpepftm;avhvmjcif;

auswEkdkwifh

“မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည်
ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ
အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေသည့်
အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်မျိုး
ဖြစ်သည်။”

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖယ်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံပေါင်း၂၅ နိုင်ငံရှိသည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံများမှာ အာဂျင်တီးနား၊ ဩစတြေးလျ၊ ဩစတြီးယား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား၊ ဘရာဇီး၊ ကနေဒါ၊ ကွန်မိုရို၊ အီသီယိုးပီးယား၊ ဂျာမနီ၊ အိန္ဒိယ၊ မလေးရှား၊ မက္ကဆီကို၊ နီပေါ၊ မိုက်ခရိုနီးရှား၊ နိုင်ဂျီးရီးယား၊ ပါကစ္စတန်၊ ရုရှား၊ စိမ့်ကစ် (Saint Kitts)၊ တောင်အာဖရိက၊ စပိန်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ယူအေအီး၊ အမေရိကန်နှင့် ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့အနက် မလေးရှားနိုင်ငံမှာ အရှေ့တောင်အာရှရှိ တစ်ခုတည်းသောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ မလေးရှားပြည်ထောင်စုနေရာတွင် မလေးရှားဖက်ဒရေးရှင်းအဖြစ် အစားထိုး တည်ထောင်လိုက်ချိန် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားဖက်ဒရေးရှင်းစနစ်ကို အုတ်မြစ်ချနိုင်ခဲ့ ခြင်း ဖြစ်သည်။

မလေးရှား ပြည်ထောင်စုကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရာတွင် လူမျိုးစုကိစ္စရပ်များက လွှမ်းမိုး ခဲ့သည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ပထမအဆိုပြုချက်အရ မလေးရှားနိုင်ငံကို မာလာယ၊ စင်ကာပူ၊ ဆာရာဝပ်၊ ဆာဘားနှင့် ဘရူနိုင်းစော်ဘွားနိုင်ငံတို့ ပေါင်းစည်းရန် ရည်မှန်းထားခဲ့သည်။ ဘရူနိုင်းက သီးခြား ဆက်လက်ခွဲနေခဲ့သည်။ သို့သော် တခြားနယ်ပယ်များသည် အသေအချာ ဆွေးနွေးပြီးချိန်တွင် ၁၉၆၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် မလေးရှားပြည်ထောင်စု အဖြစ် ပေါင်းစုပြီး ဖွဲ့စည်းနေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ၁၉၅၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်တွင် မလေးရှားဖက်ဒရေးရှင်းတည်ဆောက်ရေးဖြစ်စဉ် စတင်ခဲ့ခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မလေးရှားနိုင်ငံမှ စင်ကာပူနိုင်ငံ ခွဲထွက်ချိန် တွင် စတင်ခဲ့ခြင်းဟုဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ မလေးရှားဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဥပဒေပြုရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာခွဲဝေမှုစနစ်တို့ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကို quasi-federalism ဟုလည်း ခေါ်ဆိုလေ့ရှိကြသည်။

မလေးရှားနိုင်ငံအား ပြည်နယ် ၁၃ ပြည်နယ်နှင့် ဖက်ဒရယ်နယ်မြေ သုံးခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ် ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဘုရင်ကအုပ်ချုပ်သည့် ဒေသများလည်း ရှိသည်။ ပြည်နယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို ဝန်ကြီးချုပ်က ဦးဆောင်အုပ်ချုပ်သည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗဟိုအစိုးရ နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေသည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် အများစုနေထိုင်သည့် လူမျိုးများမှာ မလေး၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများ ဖြစ်ကြသည်။ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာများမှာ အစ္စလာမ် (လူဦးရေ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်)၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ (၁၈ ရာခိုင်နှုန်း)၊ ခရစ်ယာန် (၉ ရာခိုင်နှုန်း) နှင့် ဟိန္ဒူ (၆ ရာခိုင်နှုန်းကျော်)တို့ ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်တစ်ပြည်နယ်ချင်းစီတွင် ကိုယ်ပိုင်ရေးဆွဲထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီတို့ ရှိကြသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေ များမှာ ကွာလာလမ်ပူမြို့တော်၊ ပူထရာဂျာရာ အုပ်ချုပ်ရေးမြို့တော်နှင့် မလေးရှားအရှေ့ပိုင်း ကမ်းရိုးတန်းရှိ လမ်ဘူအန်ကျွန်းတို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆိုပါဒေသများတွင် သီးခြားဥပဒေ ပြုနိုင်ခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် ဒေသအကြီးအကဲဟူ၍ မရှိကြပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်ရွေးကောက်ပွဲများ၊ ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲ

များ ကျင်းပခွင့်ပေးထားသည်။ အနည်းဆုံး ငါးနှစ်တစ်ကြိမ် ကျင်းပသည်။ မလေးရှားရှိ ပြည်နယ်များအားလုံးကို ခရိုင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ Sarawak နှင့် Sabah ပြည်နယ်တို့တွင် အဆိုပါခရိုင်များကို တိုင်းဒေသကြီး (Divisions) ဟုခေါ်သည့် ပိုမိုကြီးမားသည့် အုပ်ချုပ်ရေးယူနစ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ကျေးရွာများသည် အုပ်ချုပ်ရေး၏ အသေးငယ်ဆုံး ယူနစ်များ ဖြစ်ကြသည်။

မကြာသေးမီဆယ်စုနှစ်များအတွင်းက နိုင်ငံအများအပြားသည် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုစနစ်များ ပိုမိုထိရောက်စေရန်နှင့် တုံ့ပြန်မှု ပိုမိုမြန်ဆန်စေရန်အတွက် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ်ကို ဖြေလျှော့လာခဲ့ကြသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံမှာ ခြွင်းချက်ဖြစ်နေပြီး ၎င်း၏ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ နှစ် ၅၀ ကျော် သက်တမ်း ရှိပြီဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်အားလုံးသည် တချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့်အပြိုင် ဥပဒေပြုနိုင်သည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေနှင့် ဝိဝါဒကွဲပြားသည့် မည်သည့်ပြည်နယ်ဥပဒေမဆို ခိုင်မာမှုမရှိပါ။ ပြည်နယ်များအတွက် ချန်ထားသည့် အဓိကဥပဒေအစိတ်အပိုင်းမှာ အစ္စလာမ် ရှာရီယာဥပဒေဖြစ်ပြီး မိသားစုဥပဒေ၊ အမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်နှင့် ယုံကြည်မှုအပ်နှံခြင်းတို့နှင့် အဓိကဆက်စပ်သည်။

တာဝန်ခွဲဝေမှုအရ ဗဟိုအစိုးရက ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများမှာ နိုင်ငံခြားရေး၊ ကာကွယ်ရေး၊ ပြည်ထဲရေး၊ တရားမမှု၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများ၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဓာတ်အားပေးခြင်းနှင့် သုတေသနပညာရေး၊ ဆေးဝါးနှင့်ကျန်းမာရေး၊ အလုပ်သမားနှင့် လူမှုလုံခြုံရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ပိုးသတ်ဆေးများ ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ သတင်းစာ၊ စာစောင်များ ထုတ်ဝေခြင်း၊ ပုံနှိပ်လုပ်ငန်းများ၊ ဆင်ဆာလုပ်ငန်းများ၊ ပြဇာတ်၊ ရုပ်ရှင်ရုံများနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဗဟိုအစိုးရသည် တိုက်ရိုက်ခွန်များဖြစ်သည့် ဝင်ငွေခွန်၊ တစ်ဦးချင်းကောက်ခံသည့် အခွန်၊ ကုမ္ပဏီများအား ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ သမဝါယမခွန်များ၊ ရေနံခွန်များ၊ ရုပ်ရှင်ငှားရမ်းခြင်းအခွန်၊ အိမ်ခြံမြေလုပ်ငန်းများအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ အစုရှယ်ယာလွှဲပြောင်းမှုအပေါ်ကောက်ခံသည့်အခွန်၊သွယ်ဝိုက်ခွန်များဖြစ်သည့်နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ ပို့ကုန်အပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ သွင်းကုန်အပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ ရောင်းကုန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ တံဆိပ်ခေါင်းခွန်၊ ဂိမ်းကစားခြင်းအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ အလောင်းအစားဖြင့် ပြိုင်ဆိုင်သည့် ပြိုင်ပွဲများအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ ထီလုပ်ငန်းများအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ လောင်းကစားရုံများအပေါ်ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ လမ်းအသုံးပြုခအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊ လိုင်စင်များ၊ ဒဏ်ကြေးများ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်အစိုးရများက ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများမှာ အစ္စလာမ်ဥပဒေနှင့် မလေးရှားဓလေ့ထုံးစံများ၊ မြေယာကိစ္စများ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောလုပ်ငန်း၊ ဒေသအဆင့် အစိုးရလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ အခြားဝန်ဆောင်မှုများ၊ ပြည်နယ်၏ ရုံးပိတ်ရက်များသတ်မှတ်ခြင်း၊ လိပ်နှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ စာကြည့်တိုက်များ၊ ပြတိုက်များနှင့် ရှေးဟောင်းနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာအထိမ်းအမှတ်များ၊ မှတ်တမ်းများနှင့် ဗိသုကာဆိုင်ရာနေရာများ ထိန်းသိမ်း

စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ပြည်နယ်အစိုးရများက ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန်များမှာ ရေနံထုတ်လုပ်မှုအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်များ၊ သစ်လုပ်ငန်းနှင့် အခြားသစ်ထုတ်လုပ်ငန်း အပေါ်ကောက်ခံသည့်အခွန်များ၊ယစ်မျိုးလုပ်ငန်းအပေါ် ကောက်ခံသည့်အခွန်တို့ ဖြစ်သည်။ အခြားရရှိသည့် ဝင်ငွေများမှာ လိုင်စင်ကြေးများ၊ ဝန်ဆောင်ခများ၊ မြေယာရောင်းချခြင်းမှ ရရှိသည့်ငွေများ၊ နိုင်ငံပိုင် ပစ္စည်းများရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းမှရရှိသည့်ငွေများ ဖြစ်သည်။

ဗဟိုအစိုးရနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးဆောင် ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများမှာ လူမှုဝန်ထမ်းကိစ္စ များ၊ ပညာသင်ကိစ္စများ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ တောရိုင်းငှက်များ၊ အမျိုးသားဥယျာဉ်များ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများ၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် မိလ္လာစနစ်၊ ရေစီးရေလာ ကောင်းမွန်ရေးနှင့် ရေရရှိရေး၊ သတ္တုတူးဖော်သည့် မြေများ ပြန်လည်ပျိုးထောင်ရေး၊ မီးဘေးလုံခြုံရေး လုပ်ငန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အားကစား၊ အိမ်ရာ လုပ်ငန်း၊ ရေပေးဝေရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများထိန်းသိမ်းရေးတို့ဖြစ်သည်။

မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဖက်ဒရယ် အစိုးရနှင့်တစ်ပြည်ထောင်အစိုးရကြားရောသမစပ်ထား သည့် hybrid စနစ်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်သည် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ အမွေ ဆက်ခံရရှိခြင်းဖြစ်ပြီး Malaysia Union (1946), Federation of Malaysia (1948), Federation of Malaysia (1957) နှင့် Federation of Malaysia (1963) တို့မှအသီးသီး ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ မလေးရှား ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ ကမ္ဘာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အား အကောင်းဆုံးစနစ် ဖြစ်သည်ဟုပင် ဆိုကြသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် မြေယာ၊ သစ်တော၊ သတ္တု တွင်းနှင့် ဖျော်ဖြေရေး စသည့်လုပ်ငန်းလေးများအပေါ် တွင် မှီခိုနေရခြင်းဖြစ်သည်။ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရများကြား ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ဖွဲ့စည်းပုံ

“ပြည်နယ်အစိုးရများက ကောက်ခံရရှိသည့် အခွန်များမှာ ရေနံထုတ်လုပ်မှုအပေါ်ကောက်ခံသည့် အခွန်များ၊ သစ်လုပ်ငန်းနှင့် အခြားသစ်ထုတ်လုပ်ငန်းအပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်များ၊ ယစ်မျိုးလုပ်ငန်း အပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်တို့ ဖြစ်သည်။”

အခြေခံဥပဒေအရသာ ဖြေရှင်းရသည်။ ဗဟိုအစိုးရပင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အစိုးရဖြစ်စေ တစ်ဖက်၏ အခွင့်အာဏာကို တစ်ဖက်က ချိုးဖောက်၍ မရပါ။ ဗဟိုအစိုးရချည်း လွှမ်းမိုးနေပါကလည်း ယင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်မဟုတ်ဘဲ တစ်ပြည်ထောင်စနစ်သာဖြစ်သည်။ မလေးရှား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အစိုးရအလွှာအသီးသီးကြားတွင် ကောင်းမွန်သည့် အာဏာခွဲဝေမှုဖြစ်အောင် ဖန်တီးပေးထားသည်။

မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သည့် မည်သည့်မလေးရှားနိုင်ငံသားမဆို အနည်းဆုံး အသက် ၂၁ နှစ်ပြည့်ပြီးသူတိုင်းသည် ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်လာရန် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီဝင်မဟုတ်သည့်အမတ်လောင်းများသည် တစ်သီးပုဂ္ဂလိက ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်သည်။ မလေးရှား ပြည်နယ်အစိုးရများသည် သစ်များတိုးချဲ့ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် စားအုန်းဆီ စိုက်ခင်းများကိုလည်း ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရသည်။

နိုင်ငံအချို့သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ချမှတ်ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာ လူဦးရေများပြားသည့်နိုင်ငံ၊ လူမျိုးစုများပြားသည့် နိုင်ငံတို့အတွက် အကောင်းဆုံးစနစ်အဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ယင်းမှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အောင်မြင်မှု၊ ကျဆုံးမှု၊ တည်ငြိမ်မှု၊ မတည်ငြိမ်မှုတို့ကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည့် အကြောင်းအချက်တချို့ဖြစ်သည်။ မလေးရှား ဖက်ဒရယ်အစိုးရကို တစ်ပါတီညွန့်ပေါင်းအစိုးရကသာ အုပ်ချုပ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၁၈ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပပြီးနောက်တွင် အခြားပါတီညွှန့်ပေါင်းအစိုးရက အစားထိုး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ အရိုးရှင်းဆုံး ပုံစံအတိုင်း အောက်ခြေတွင် ပြည်နယ်အစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်အပေါ်တွင် ဗဟိုအစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေး ဖြစ်သည်။

မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်ကိုလည်း တစ်ပြည်ထောင်စနစ်နှင့် ကွဲပြားစေရန် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသင့်သည်ဟု အကြံပြုချက်များလည်း ရှိသည်။ သို့သော် နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်အားလုံးကို ဗဟိုအစိုးရကသာ ချမှတ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုအစိုးရ ခရီးသွားဝန်ကြီးသည် အတိုက်အခံဦးဆောင်သည့် ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ဗဟိုအစိုးရဝန်ကြီးဌာနကြား ချုပ်ဆိုထားသည့် နားလည်မှု စာချွန်လွှာအားလုံးကို တစ်ဖက်သတ် ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်လည်း ရှိသည်။ လက်ရှိတည်ဆဲ State Tourists Action Councils (TACs) များကိုလည်း ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး ဗဟိုအစိုးရ ခရီးသွားဝန်ကြီး၏ တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အလားတူ Federal Entrepreneur and Cooperative Development ဝန်ကြီးကလည်း ၎င်းတာဝန်ယူရသည့် ဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ စီမံကိန်းရန်ပုံငွေများအားလုံးကို ဗဟိုအစိုးရအေဂျင်စီ၏ ကွပ်ကဲမှုအောက်ကနေတစ်ဆင့်သာ ဖြန့်ခွဲပေးမည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် လူမှုဝန်ထမ်းကိစ္စမှာ ဗဟိုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရနှစ်ရပ်လုံးအတွက် တာဝန်ယူရသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အာဂျင်ဒါတွင် အာရုံစိုက်ခံရမှု အနည်းဆုံးကိစ္စဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ လူမှုဝန်ထမ်း

ကိစ္စအပေါ် အသုံးပြုမှုမှာ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရန်မဆိုထားနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများထက်ပင် များစွာ နည်းနေသေးသည်။ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနမှာလည်း ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုးအောက်သို့ ရောက်ရှိနေသည်။ နှစ်ပေါင်း ၇၀ အတွင်း ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုး အောက် ၁၀ ကြိမ်အထိပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ ဗဟိုထိန်းချုပ်သည့် မူဝါဒချမှတ်သည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးနေပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူ (decision makers) များမှာ မြေပြင်အရှိတရားနှင့် ဝေးကွာနေရာ လူမှုဝန်ထမ်း ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ထိရောက်မှုမရှိဟု ဆိုသည်။

စီးပွားရေးအရင်းအမြစ်များ (အထူးသဖြင့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ကျွန်းသစ်များ)အား အလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပြိုင်ဆိုင်မှုများသည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်လာခြင်းသည် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ်များ၏ ဆက်ဆံရေး မူလရည်ရွယ်ချက်ပျက်ပြယ်ပြီး အတိုက်အခံများ ထိန်းချုပ်ထားသည့်ဒေသများကိုပါ အာဏာရပါတီက ရရှိလာစေရန် ဦးတည်လာနိုင်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာ မိုဟာမက်လက်ထက်နှင့်မတူသည့်အချက်မှာ ဝန်ကြီးချုပ်နာဂျစ်လက်ထက်တွင် ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းဆွေးနွေးခွင့်ပေးခဲ့သည်။ Sarawak ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသစ် Adenan Satem သည် ဗဟိုအစိုးရခေါင်းဆောင်များကို ဝေဖန်ခဲ့ပြီး ပြည်နယ်ရေးရာကိစ္စများတွင် ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရန် သတိပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ၎င်းနှင့်အဆင့်တူ Sabah ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Musa Aman ကမူ ဗဟိုအစိုးရ ခေါင်းဆောင်များနှင့် ထိပ်တိုက်မတွေ့ရေးနည်းလမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ခဲ့သည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စသည် တစ်ဖြောင့်တည်း သွားနေသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ Sabah နှင့် Sarawak ပြည်နယ်များရှိ ပြည်သူတချို့သည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး (autonomy) ဆိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရနှင့် လုံးဝသက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသည့် လွတ်လပ်ရေးဟု နားလည်နေကြသည်များလည်း ရှိသည်။ မလေးရှား၏ ဖယ်ဒရယ်တည်ဆောက်ပုံမှာ Sabah နှင့် Sarawak ပြည်နယ်တို့တွင်လည်း ဗဟိုထိန်းချုပ်မှု အားကောင်းမောင်းသန်ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ်များ ဆက်ဆံရေး၌ ကြုံတွေ့ရသည့် ပြဿနာများမှာ လူမျိုးစု– ဘာသာရေးကိစ္စရပ်များဖြင့်သာ မောင်းနှင်နေခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဗဟိုနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရများကြား အာဏာ မည်သို့ခွဲဝေမည်ဆိုသည့်ကိစ္စရပ်များဖြင့်လည်း မောင်းနှင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဗဟိုထိန်းချုပ်မှု အားကောင်းနေဆဲဖြစ်ရာ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကြား အမုန်းတရားများမှာ နက်ရှိုင်းလာသည်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း နာဂျစ်သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှစ၍ အဆိုပါ အခြေအနေကို ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ပြည်နယ်များကို ဖက်ဒရယ် ရန်ပုံငွေများ တိုးမြှင့်ချထားပေးခဲ့သည်။ Sabah၊ Sarawak နှင့် Peninsular Malaysia တို့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းမှု အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် အမျိုးသားအားလပ်ရေးနေ့တစ်နေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။

ယနေ့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီသည်လည်း နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်တွင် စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ခိုင်မာစေရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်နိုင်ရေးကို ရည်မှန်းဆောင်ရွက်

လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိတို့နိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ တချို့သောနိုင်ငံများသည် ဗဟိုအစိုးရက အခွင့်အာဏာပိုမိုရယူထားပြီး တချို့သောနိုင်ငံများသည် ပြည်နယ်များအား အခွင့်အာဏာ ပိုပေးထားသည်လည်း ရှိသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်စနစ်မှာမူ ဗဟိုအစိုးရက အခွင့်အာဏာ ရယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံစုစည်းနေထိုင်ကြရာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တည်ဆောက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ် ကျင့်သုံးနေသည့် နိုင်ငံများမှ ကောင်းနိုးရာရာများကို လေ့လာပြီး မိမိနိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီနိုင်သည်များကို အသုံးပြုသင့်သည်။ သို့သော် ဖက်ဒရယ်တည်ဆောက်ရေးခရီးမှာ မာရသွန်ပြေးပွဲပမာဖြစ်ရာ ပြုပြင်ရင်းတည်ဆောက်၊ တည်ဆောက်ရင်း ပြုပြင်ဆိုသကဲ့သို့ ဖက်ဒရယ်ခရီးကို ဆက်ကြရမည်သာဖြစ်သည်ဟု တင်ပြရသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref:

- https://www.slideshare.net/slideshow/understanding–federalism–advantages–and–disadvantages–2ppt/251843744
- အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများ သမိုင်း၊ ထင်အောင်ကျော်
- Enabling Decentralization and improving Federal–State Relations in the Federation of Malaysia, Penang Institute making ideas work
- https://www.iseas.edu.sg/articles–commentaries/iseas–perspective/2023–98–insufficient–states–revisiting–the–roles–and–resources–of–malaysias–subnational–governments–by–lee–hwok–aun/
- https://www.britannica.com/place/Malaysia/History

orkd@pmrufESay:rS}efmtrdcbrD;rm; \
yxrqkd;udk;rf;vy;&Srlsm;

aumfaZmatmif

“ဘော၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်သုံးဦး
ဘိလပ်သွားရာတွင် ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန်အတွက်
ရွှေတိဂုံဘုရား၏အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း ခြေတော်ရင်း
ကွင်းပြင်ကြီး၌ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကျင်းပခဲ့ရာ
အမျိုးသမီးအသင်းများက ဈေးရောင်းကာ
ထောက်ပံ့လှူဒါန်းခဲ့ကြပါသည်။”

ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် လူ့သမိုင်းဟူသည်ကား မရှိမဖြစ်သောဘာသာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ လူသားတို့ အသက်ရှင်သန် ရပ်တည်နေသရွေ့ သမိုင်းသည် ပျောက်ကွယ်သွားလိမ့်မည် မဟုတ်ပါချေ။ အချိန်သည် ရွေ့လျားနေပါသည်။ ကာလသည် အသွေးအရောင်မတူညီစွာ ကူးပြောင်းနေ၏။ အတိတ်ကိုမမီခဲ့သူတို့သည် သမိုင်းဆိုင်ရာစာအုပ်စာတမ်းများကို ပြန်လှန်ခဲ့ရပါသည်။ ထိုအခါ အတိတ်၏လှုပ်ရှားမှုသမိုင်းစာမျက်နှာများသည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရတော့၏။

ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် သမိုင်းပညာရှင်များ၊ မနုဿဗေဒပညာရှင်များ၏ အကူအညီဖြင့် သမိုင်းစာအုပ်များကိုပြုစုကာ ပြည်သူသို့ဖြန့်ဝေခဲ့ပါသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်၌လည်း သမိုင်းဆိုင်ရာစာအုပ်များကို တစ်ဦးချင်း ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့ကြပါသည်။ ပြုစုကြရာတွင်လည်း လက်လှမ်းမီသရွေ့ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ စာစောင်နှင့် စာအုပ်စာတမ်းများမှလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ၌ပါဝင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့၍လည်းကောင်း မှတ်သားခဲ့ကြရပါ၏။

ကျွန်တော်သည်လည်း အသက်ထင်ရှားရှိနေသေးသော မြန်မာမိန်းမများအသင်း အကျိုးဆောင်ကြီးတစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံခွင့် ရရှိခဲ့ရာမှ ပထမဆုံးမြန်မာမိန်းမများအသင်း လှုပ်ရှားမှု၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများကို သိရှိမှတ်သားခဲ့ရပါ၏။ အဆိုပါတွေ့ဆုံမှတ်သားချက်များကို ရေးသားဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

ပထမဆုံး မြန်မာမိန်းမများအသင်း၏အကျိုးဆောင်ကြီး ဒေါ်စောခင်သည် ၁၈၈၉ ခုနှစ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၂၊ ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၂ ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့) တွင် ကျိုက်လတ်မြို့၌ မွေးဖွားခဲ့ပါသည်။ အဘ ဦးဘိုးမြ၊ အမိ ဒေါ်ရင် (ကျိုက်လတ်မြို့ အင်းဒေးမြို့အုပ်ကြီးဦးစန္ဒာ၏သမီး) ဖြစ်၏။

မွေးချင်းလေးယောက်အနက် တတိယမြောက်သမီးဖြစ်ပြီး ရန်ကုန်မြို့တွင် ဦးကြူးနှင့် အကြောင်းပါခဲ့သည်။ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ဦးကြူးသည် ဝက်(စ်)စတန် စတိုးအမည်ဖြင့် ရှူးဖိနပ်ကုမ္ပဏီ ဖွင့်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖက်မှလည်း ဘာသဗောကုမ္ပဏီတွင် စာရေးကြီးအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်ကာလသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေမှာ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ အုပ်စိုးမှုလက်အောက်ခံဘဝမှ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ခေါ် ဟုမ်းမရူးပေးရန် လိုလားစပြုနေသော အခါသမယဖြစ်၏။

၁၉၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ၏ နေ့တစ်နေ့၌ မော်တင်လမ်းထောင့်ရှိ ဒေါ်စောခင်၏အိမ်သို့ဆရာတော်ဦးဥတ္တမကြွလာခဲ့ပါသည်။ ဆရာတော်နှင့်အတူ ဦးဘဘေ၊ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းတို့ ပါလာခဲ့ပါသည်။

ဆရာတော်ဦးဥတ္တမသည် –

"မြန်မာပြည်က မြန်မာမိန်းကလေးတွေကို ဆေးလိပ်လိပ်ဖို့ခေါ်သွားခဲ့တာ တိုင်းတစ်ပါးမှာ လူမျိုးခြားတွေနဲ့ရပြီး အတိဒုက္ခရောက်နေခဲ့ကြတယ်။ ဒါကြောင့် မြန်မာမိန်းကလေးများကို ပြည်ပသွားခွင့်လက်မှတ်ထုတ်မပေးရန် အင်္ဂလိပ်အစိုးရကို အရေးဆိုဖို့လိုလာခဲ့ပြီ။ ဒီလိုသာ လျစ်လျူရှုနေခဲ့ရင် မြန်မာအမျိုးသမီးတွေ မျိုးပျက်ကြလိမ့်မယ်။ မြန်မာမိန်းမများက စုစည်းပြီး အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့ကာ မြန်မာမိန်းမများအခွင့်အရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြဖို့

အရေးတကြီးလိုအပ်လာခဲ့ပါပြီ” ဟု မိန့်ကြားခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာမိန်းမများအသင်းဖွဲ့စည်းရန် သတင်းစာမှနေ၍ မြန်မာအမျိုးသမီးများကို မော်တင်လမ်းရှိ ဒေါ်စောခင်၏ခင်ပွန်း ဦးကြူးပိုင် ဝက်(စ်)စတန် စတိုးရှူးဖိနပ်ဆိုင်အပေါ်ထပ်၌ လက်ဖက်ရည်သောက်ဖိတ်ကြားကာ အသင်းသူ ၆၀ ဖြင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၆ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ပထမဆုံးမြန်မာမိန်းမများအသင်းကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။

ထိုအသင်းတည်ထောင်ခဲ့ရာအိမ်ကြီးသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်က ဗုံးဒဏ်ခံခဲ့ရပြီး ယခုအခါ၌ လမ်းသစ်နှင့် ကျုံးကြီးလမ်းထောင့်ဆုံရာ လိပ်ပြာတောင် မြသီရိမုန့်အမျိုးမျိုးနှင့် စားသောက်ဆိုင်ဖွင့်ထားသည့်နေရာတွင် ဖြစ်ပါသည်။ အသင်းတွင် အသင်းသူပေါင်းသုံးရာကျော်ရှိခဲ့ပြီး အသင်းဝင်ကြေးမှာ တစ်ယောက်လျှင် တစ်မတ်ကောက်ခံခဲ့ပါသည်။ မြန်မာမိန်းမများအသင်းတွင် ရိက္ခာတော်ရ စည်ပင်သာယာမြေအရေးပိုင် ဦးဘိုးသောင်း၏ဇနီး ဒေါ်စုက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပါဠိဦးဖြေ၏ဇနီး ဒေါ်ပုက ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ လွှတ်တော်ဝန်ကြီးဦးသိမ်းမောင်၏ဇနီး ဒေါ်စောတင်သည် ငွေထိန်းဖြစ်ပြီး အဘွားဒေါ်စောခင်သည် စက္ကရီတေရီ၊ ဒေါ်လှမေက တွဲဖက်စက္ကရီတေရီ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

အမှုဆောင်များမှာ ဦးသင်းမောင်၏ဇနီး ဒေါ်တင်၊ ဒေါ်ငွေရှင်၊ မော်တင်စျေးမှ ဒေါ်မြမေ၊ ကုန်သည်ဒေါ်ဖွားသစ်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

“အဘွားတို့ မိန်းမများအသင်းကို အများဆုံးအကူအညီပေးခဲ့သူတွေကတော့ စာတော်ပြန်ဦးအုံးရွှေ၊ ပညာဝန်ဦးဖိုးကျား၊ နေရှင်နယ်ကျောင်းဆရာ ဦးလှစိန်၊ ဘိလိုက်ကေ့တာ ဦးမြင့်နဲ့ ဓာတုဗေဒဝန်ထောက် ဦးဘဖံတို့ ဖြစ်ပါတယ်” ဟု ဒေါ်စောခင်က ပြောပြခဲ့ပါသည်။

အသင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာမိန်းမများအကျိုးကို ရှေးရှုဆောင်ရွက်ရန်၊ ပညာဗဟုသုတကြွယ်ဝစေရန်၊ မြန်မာများအရေးကိစ္စပေါ်ပေါက်ခဲ့လျှင် ဝိုင်းဝန်းကာ အသင်းမှ ကူညီကြရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

“အဘွားတို့ မြန်မာမိန်းမများအသင်း တည်ထောင်ပြီးတဲ့နောက်မှာ နယ်အသီးသီးက စာနဲ့တစ်မျိုး၊ လူကိုယ်တိုင်တစ်မျိုး လာရောက်ကြနဲ့ အမျိုးသမီးများဟာ နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားလာတာ တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ အဘွားကိုယ်တိုင် ဒလ၊ ကြည့်မြင်တိုင်၊ ပုဇွန်တောင် တပ်မြေတို့မှာလည်း အမျိုးသမီးအသင်းဖွဲ့ပေးခဲ့သလို အသင်းသူများကိုလည်း အနယ်နယ်အရပ်ရပ်ကို စေလွှတ်ပြီး မိန်းမအသင်းခွဲများ ဖွဲ့ပေးခဲ့ပါတယ်။ အမည်အမျိုးမျိုးနဲ့ မိန်းမအသင်းများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်” ဟု ဒေါ်စောခင်က ပြောပြခဲ့ပါသည်။

မြန်မာအမျိုးသမီးများကို ပြည်တွင်းဖြစ်အထည်များ ဝတ်ဆင်အားပေးရန် အသင်းမှ လှုံ့ဆော်ခဲ့သည့်အလျောက် အသင်းသူများကလည်း အစည်းအဝေးများ၊ သာရေးနာရေးများ အကြောင်းကိစ္စများတွင် ပင်နီအင်္ကျီနှင့်ယောထဘီ ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ အသင်းသူများအတွက် ပင်နီကို အုပ်လိုက်ဝယ်ထားပြီး အသင်းသူများကို အခမဲ့ပေးခဲ့ပါသည်။ အိမ်ရှိမော်တော်ကားမှာလည်း အသင်းကိစ္စများဖြင့် နားရသည်ဟူ၍ မရှိခဲ့ပါ။

“အသင်းတည်ထောင်တော့ အဘွားဟာ ကလေးငါးယောက်အမေဖြစ်ပြီး နို့စို့အရွယ်

ကလေးကလည်းရှိနေပြန်တော့ ပုသိမ်ကွန်ဖရင့်ကို အဘွားကိုယ်စား ဒေါ်လှမေကို လွှတ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ဒေါ်လှမေဟာ ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုနဲ့ အကြောင်းမပါ ကြသေးပါဘူး။ ဒေါ်လှမေဟာ အသင်းမှာ အင်မတန်တက်ကြွလှုပ်ရှားခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးပါ။ အသင်းအတွက် အင်မတန်အားကိုးခဲ့ရပါတယ်။ ပုသိမ်ကွန်ဖရင့်က ပြန်လာပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းမှ ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုနဲ့ ရခဲ့ပါတယ်။ အဘွားကိုယ်တိုင်ပဲ သြဘာစာဖတ်ခဲ့ရပါသေးတယ်။ ပုသိမ်ကွန်ဖရင့်ကို အဘွားရဲ့ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ဦးကြူးလည်း လိုက်သွားခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ ဘာသဇာကုမ္ပဏီမှာ လုပ်နေဆဲမို့ ခွင့်ယူသွားခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခွင့်စေ့လို့ ပြန်မရောက်လာတော့ ကုမ္ပဏီက လူကြီးတွေကနေ အကြောင်းကြားခဲ့ပါတယ်။

"မောင်ကြူး ... မင်း ဒီအလုပ်တွေ လျှောက်လုပ်နေလို့ မင်း စီးပွားမဖြစ်ပါဘူး။ မင်းပြန်လာခဲ့ပါ" လို့ ရေးလိုက်တော့ အဘွားခင်ပွန်းဟာ ပုသိမ်ကနေ ပြန်မလာဘဲ "တိုင်းပြည်အကျိုးအတွက်လုပ်လို့ မွဲချင်မွဲ၊ အလုပ်ပြုတ်ချင်ပြုတ်၊ ကျုပ်ထွက်တယ်ဆိုပြီး အကြောင်းပြန်ခဲ့ပါတယ်"

ဦးကြူးသည် မျိုးချစ်စိတ်ပြင်းထန်ခဲ့သလို ငွေအား၊ လူအား စိုက်ထုတ်လျက် အားပေးကူညီခဲ့ပါသည်။ ဝိုင်အမ်ဘီအေ အသင်းဝင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဘီဘီအမ်အေ (ဗုဒ္ဓဘာသာပုညကုသလ) အသင်းကိုလည်း ဦးချစ်ပုံ၊ ဦးဘတုတ်တို့နှင့်အတူ ဦးဆောင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ရာသက်ပန်အသင်းဝင်တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာမိန်းမများအသင်း၏ စွမ်းဆောင်ချက်များမှာ တရုတ်လူမျိုး ကိုပြူးဆိုသူ ခေါ်သွား၍ ပီနန်၌ရောက်နေသည့် ဆေးပြင်းလိပ်လိပ်သူ မြန်မာမိန်းကလေးများ အတိဒုက္ခရောက်နေခဲ့ခြင်းကို အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏စရိတ်ဖြင့် မိမိနိုင်ငံသို့ ပြန်ခွင့်ရခဲ့ခြင်း၊ ရန်ကုန်မြို့ရှိ အမျိုးသမီးများ ဓာတ်ရထားစီးရာတွင် သီးသန့်ရထားတွဲများ ရရှိခဲ့ခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာများအတွက် အစိုးရကဥပဒေပြုရန် အသင်းကထောက်ခံခဲ့သဖြင့် ပြည့်တန်ဆာအက်ဥပဒေပေါ်လာခဲ့ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာရေးကိုအခြေခံဖွဲ့စည်းသော ဝိုင်အမ်ဘီအေအသင်းကြီးသည် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်၌ ပြည်မြို့၌ကျင်းပခဲ့သော အဋ္ဌမအကြိမ်ညီလာခံမှနေ၍ နိုင်ငံရေးကို ဦးတည်သော ဂျီစီဘီအေ (ခေါ်) ဝံသာနုအသင်းချုပ်ကြီးအဖြစ် အသွင်ကူးပြောင်းခဲ့ပါ၏။ ထိုအသင်းကြီးသည် လူတန်းစားအလွှာစုံ နိုင်ငံရေးအသိစိတ် ပွင့်လင်းလာစေရန် ဖွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဂျီစီဘီအေ ပြည်လုံးဆိုင်ရာအစည်းအဝေးကြီးများ၌လည်း မြန်မာမိန်းမများ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးရေးရာအဆိုများ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများကို မြူနီစပါယ်နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်အရွေးခံခွင့်ရခဲ့သည်အထိ မြန်မာမိန်းမများအသင်းက စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘော၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်သုံးဦး ဘိလပ်သွားရာတွင် ငွေကြေးထောက်ပံ့ရန်အတွက် ရွှေတိဂုံဘုရား၏အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း ခြေတော်ရင်း ကွင်းပြင်ကြီး၌ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများကျင်းပခဲ့ရာ အမျိုးသမီးအသင်းများက ဈေးရောင်းကာ ထောက်ပံ့လှူဒါန်းခဲ့ကြပါသည်။

“အဘွား မှတ်မိသလောက်ပြောရရင် ရန်ကုန်ကောလိပ် ကျောင်းသားတွေဟာ ပထမ သပိတ်ကြီးကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၅ ရက်မှာ မှောက်ခဲ့ကြတယ်။ အဘွားတို့ အသင်းသူတွေဟာ သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားတွေအတွက် တောင်ဘက်စောင်းတန်းကနေ အလှူခံခဲ့ကြတယ်။ သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများဟာ ဗဟန်းစောင်းတန်းမှာရှိတဲ့ ရွှေကျင် ကျောင်းတိုက်ဝင်းထဲက ဇရပ်များမှာ စုဝေးနေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။ ကောလိပ်တွေ သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြပေမယ့် အင်္ဂလိပ်အစိုးရသြဇာကင်းလွတ်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသားကျောင်းများကို တစ်ပြည်လုံးမှာ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးခဲ့တယ်” ဟူ၍ ပထမဆုံးသပိတ်ကြီးအကြောင်းကို ပြောပြခဲ့ပါသည်။

ကိုလိုနီပညာရေးစနစ်ကို ဆန့်ကျင်ကာ အမျိုးသားကျောင်းများဖွင့်လှစ်၍ ကျွန်ပညာရေးစနစ်ကို တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ရာ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၅ ရက်နေ့သည် အမျိုးသားနေ့အဖြစ် သမိုင်းမှတ်တိုင် စိုက်ထူနိုင်ခဲ့ပါသည်။

“မြန်မာနိုင်ငံကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးရဖို့ အင်္ဂလန်မှာ အရေးသွားဆိုပြီး ပြန်ရောက်လာတဲ့ ဘော၊ ပု၊ ရှိန် ကိုယ်စားလှယ်သုံးဦးကို အမျိုးသမီးအသင်းသူများနဲ့အတူ အဘွားရဲ့ခင်ပွန်းဟာ သူ့ရဲ့အလုပ်ရုံက အလုပ်သမား ၄၀ ကို လုံချည်ဆင်တူဝတ်စေကာ မင်္ဂလာစည်တော်နဲ့ သွားကြိုကြပါတယ်။ ဘုရားခြေရင်းရှိ စတုဒိသာဇရပ်မှာ ဦးဘဘေတို့က ပြည်သူတွေကို နှုတ်ခွန်းဆက်စကား ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ အဘွားရဲ့ ခင်ပွန်းဟာ ကိုယ်စားလှယ် သုံးဦး ပန်းရထားပေါ်က အဆင်းမှာ ဇရပ်ထဲရောက်တဲ့အထိ ဦးဘဘေကို ပခုံးပေါ်ထမ်းပြီး ကြိုဆိုခဲ့ပါတယ်” ဟူ၍ ပြောပြခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ဆရာတော်ဦးဥတ္တမသည် ဒေးဒရဲမြို့နယ် ဆူးကလပ်ရွာ၌ ကရက်ဒေါက်၏အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ရှုတ်ချဟောပြောသည်ဟုဆိုကာ ရာဇသတ်ပုဒ်မ ၁၂၄ (က) နှင့် တရားစွဲဆိုပြီး အမှုကို မအူပင် အရေးပိုင်ရုံးသို့ ပြောင်း၍ စစ်ဆေးခဲ့ပါသည်။ အမှုနှင့်ပတ်သက်၍ –

> **“အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ ပရိယာယ်ကြောင့် အသင်းအဖွဲ့များ အုပ်စုကွဲကာ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ဖြစ်ခဲ့ရာ မြန်မာမိန်းမများ အသင်းအင်အား စုကြီးသည်လည်း အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများ၌ ဂိုဏ်းကွဲပြီး အင်အား လျော့ပါးလာကာ မှေးမှိန်ခဲ့ရပေတော့၏။”**

"ဆရာတော်ဦးဥတ္တမလွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဦးဘဘေ၊ ဝတ်လုံတော်ရ ဦးပု၊ ဆာမောင်ကြီး၊ ဝတ်လုံဦးစိန်လှအောင်တို့က မအူပင်သွားဖို့ သဘော်အဆင်းမှာ အဘွား ကိုယ်တိုင် သူတို့ရဲ့အင်္ကျီတွေမှာ အောင်ပန်းတွေ ထိုးပေးခဲ့ပါတယ်" ဟူ၍ လည်းကောင်း ပြောခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးဘဘေ၊ ဦးပုနှင့် ဦးသိမ်းမောင်တို့သုံးဦး ဒုတိယအကြိမ် ဘိလပ် သွားပြီး ဟုမ်းမရူးအတွက် အရေးဆိုခဲ့ပြန်သည်။ ၎င်းတို့ ပြန်လာခဲ့သောအခါ ဝံသာနု စိတ်ဓာတ်များ ဝင်ရောက်နေကြသော ပြည်သူများနှင့်အတူ မြန်မာမိန်းမများအသင်းများ ကလည်း မျှော်လင့်ချက်ကြီးစွာဖြင့် ကြိုဆိုခဲ့ကြပါသည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာပြည်ကို ဗြိတိသျှအရာရှိများနှင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများ ပူးတွဲ အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်သော ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးသာပေးခဲ့သဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကို လိုလား သော ဦးချစ်လှိုင်ခေါင်းဆောင်သည့် ဝံသာနုအဖွဲ့နှင့် ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးကိုလက်ခံသော ဦးဘဘေခေါင်းဆောင်သည့် ၂၁ ဦး ပါတီဟူ၍ သဘောထားကွဲလွဲကာ ဂျီစီဘီအေ အသင်းကြီး ပြိုကွဲခဲ့ရတော့သည်။

"ဂျီစီဘီအေအသင်းကြီးဟာ ဝံသာနုအဖွဲ့နဲ့ ၂၁ ဦးပါတီအဖြစ် ဂိုဏ်းကွဲပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ အဘွားတို့လည်း စီးပွားပျက်ပြီး ပဲခူးကို ပြောင်းသွားခဲ့တဲ့အတွက် မြန်မာမိန်းမ များအသင်းကို ကန်တော်ကြီးစောင်းမှာနေတဲ့ ဒေါ်စောတင် (လွှတ်တော်ဝန်ကြီး ဦးသိမ်းမောင်) အိမ်ကို ပြောင်းရွှေ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်ပိုင်း အသင်းမှာကျန်ရစ်တဲ့ အသင်းသူများ က ဆက်လက် လှုပ်ရှားခဲ့ကြပါတယ်" ဟု ဒေါ်စောခင်က ပြောပြခဲ့ပါသည်။

အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ပရိယာယ်ကြောင့် အသင်းအဖွဲ့များ အုပ်စုကွဲကာ အစိတ်စိတ် အမြွာမြွာဖြစ်ခဲ့ရာ မြန်မာမိန်းမများအသင်း အင်အားစုကြီးသည်လည်း အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုများ၌ ဂိုဏ်းကွဲပြီး အင်အားလျော့ပါးလာကာ မေးမှိန်ခဲ့ရပေတော့၏။

ဘွားစောခင်သည် ၁၉၈၇ ခုနှစ် အသက် ၉၇ နှစ်အရွယ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ရရှာပြီ ဖြစ်ပါ သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ မြန်မာမိန်းမများသည် အမျိုးသားများနှင့် ရင်ပေါင်တန်းလျက် သူ့ကျွန်မခံလိုသော ဝံသာနုစိတ်ဓာတ်ဖြင့် နယ်ချဲ့အစိုးရကို တိုက်ပွဲဝင်ကာ မြန်မာ့လွတ်လပ် ရေး ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်ကိုမူ သမိုင်းမှတ်တမ်းပြု ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကျော်ဇေယျာအောင်

pD;yGm;a&; twGuf&Sdzpf TikTok

auskf;auskfvdI(Smart)

“စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြော်ငြာများ၊
သတင်းအချက်အလက်များကို လူငယ်များဆီပေးပို့ရန်
TikTok သည် အကောင်းဆုံး ဆိုရှယ်မီဒီယာ
ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။”

နိဒါန်း

ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခု သို့ ကုမ္ပဏီကို လူသိများရန်အတွက် TikTok (တစ်တော့) ကို အသုံးပြုလျှင် ထိရောက်မြန်ဆန်ပါသည်။ TikTok ကို အသုံးပြု၍ အွန်လိုင်းပေါ်မှ ကုန်ပစ္စည်းများကို တိုက်ရိုက်ရောင်းနိုင်ပါသည်။ TikTok ဖြင့် မိမိ ကုန်ပစ္စည်းကို အသုံးပြုမည့်သူ အကြိုက် ဗီဒီယိုအတိုများကို လွယ်ကူစွာ ဖန်တီးနိုင်သဖြင့် အသုံးပြုသူ များလာသလို၊ ကြည့်ရှုသူလည်း များပါသည်။ TikTok ပေါ်တွင် နာမည်ကြီးသော၊ လူကြိုက်များသော ဆယ်လီများနှင့်ပူးပေါင်းပြီး မိမိ ကုန်ပစ္စည်းကို ကြော်ငြာသည့်အခါ လူများများ သိရှိနိုင်ခြင်း၊ ဆယ်လီများ၏ ပရိသတ်များမှတစ်ဆင့် ကုန်ပစ္စည်း ရောင်းအားတက်ခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိပါသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်း TikTok သည် မြန်မာနိုင်ငံ အပါအဝင် တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ အသက် ၁၈ နှစ်မှ အသက် ၂၅ နှစ်အတွင်း (Gen Z) လူငယ် လူရွယ်များကြားတွင် အလွန်ရေပန်းစားပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ထုတ်ပြန်ချက်အရ ကမ္ဘာပေါ်တွင် Gen Z ဦးရေသည် ၂ ဒသမ ၄၇ ဘီလီယံရှိပြီး အများဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် Gen Z ၁၄ သန်းရှိပြီး မြန်မာလူဦးရေ၏ ၂၆ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုံ (၁) သည် လူဦးရေ အသက်အပိုင်းအခြားလိုက် TikTok သုံးစွဲသည့် ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

ဝယ်ယူမှု စွမ်းအားမြင့်မားသော Gen Z သည် ကမ္ဘာနှင့်မြန်မာမှာ လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်ပြီး Gen Z တို့ အများဆုံး သုံးသော TikTok သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်နေပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် TikTok အကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

TikTok ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် တရုတ်လူမျိုးများ အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဘိုက်ဒန့်စ် (ByteDance) တရုတ်နည်းပညာကုမ္ပဏီမှ ဒေါ်ရင်း (Douyin) အမည်ဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းကို တရုတ်နိုင်ငံတွင် စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့ပါသည်။ တစ်နှစ်အတွင်း သုံးစွဲသူ သန်း ၁၀၀ ကျော်သွားပါသည်။ ဘိုက်ဒန့်စ်နည်းပညာကုမ္ပဏီကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဆော့ဖ်ဝဲအင်ဂျင်နီယာ ဂျန်းယီမင်း (Zhang Yiming) နှင့် လီယန်း ရူဘို (Liang Rubo) တို့တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ဘိုက်ဒန့်စ်၏ ဝင်ငွေမှာ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁၂၀ ဘီလီယံ ရှိခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဘိုက်ဒန့်စ်က TikTok ကို မိတ်ဆက်ခဲ့ပါသည်။ TikTok ကို တရုတ်နိုင်ငံ၊ ဟောင်ကောင်နှင့်ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)မှလွဲ၍ အခြားနိုင်ငံများတွင် သုံးနိုင်ပါသည်။ လေးလအကြာ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလရောက်သည့်အခါ အခမဲ့ ဒေါင်းလုဒ် (download) ယူနိုင်သည့် အက်ပလီကေးရှင်း (Application) တွင် နိုင်ငံတော်တော်များများအတွက် TikTok သည် နံပတ် (၁) ဖြစ်လာပါသည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သုံးစွဲသူ ၁ ဒသမ ၇ ဘီလီယံရှိပြီး အကျော်ကြားဆုံး ဆိုရှယ်မီဒီယာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

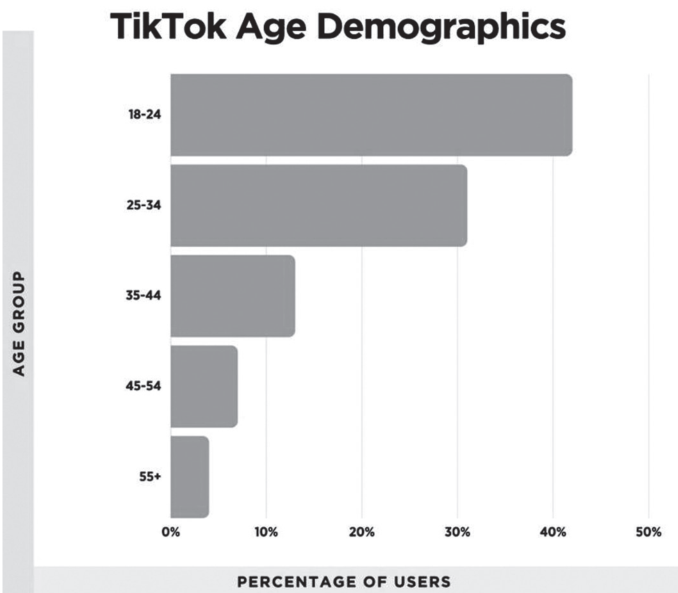

ပုံ (၁)
လူဦးရေ အသက်အပိုင်းအခြားလိုက် TikTok သုံးစွဲ သည့် ရာခိုင်နှုန်း

TikTok နှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များ

- အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လစဉ် TikTok သုံးစွဲသူ သန်း ၁၅၀ ကျော်ရှိပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။
- Gen Z လူဦးရေ၏ တစ်ဝက်ကျော်သည် အချက်အလက် ရှာဖွေရန်အတွက် ဂူဂယ် (Google) အစား TikTok နှင့် အင်စတာဂရမ် (Instagram) ကို သုံးပါသည်။
- နေ့စဉ် TikTok ပေါ်တွင် ဗီဒီယို သန်း ၁၀၀၀ ကျော် ကြည့်ရှုပါသည်။
- TikTok ပေါ်တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း သန်း ၅၀၀ ကျော်နှင့် အသေးစား စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ ရေတွက်မရအောင် များပြားပါသည်။
- အများဆုံး အသုံးပြုသူသည် အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်အတွင်းရှိသည့် Gen Z ဖြစ်ပါသည်။
- ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံရှိ စားသုံးသူများက TikTok ပေါ်ရှိ e-commerce ကို သုံးပြီး အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂၀၀ ဘီလီယံဖိုး ရောင်းဝယ်ခဲ့ပါသည်။
- TikTok ကို လူအများဆုံး ကြည့်သည့်အချိန်မှာ အင်္ဂါနေ့ မြန်မာအချိန် ည ၇:၃၀ နာရီ၊ ကြာသာပတေး မနက် ၇:၃၀ နာရီနှင့် သောကြာနေ့ ညနေ ၅:၃၀ နာရီ ဖြစ်ပါသည်။

အခြား Social Media App များနှင့် TikTok ၏ ကွဲပြားခြားနားချက်များ

TikTok သည် အခြားဆိုရှယ်မီဒီယာ အက်ပ် (Social Media App) ခေါ် လူမှုကွန်ရက်ပလက်ဖောင်းများထက် အသုံးပြုရပိုမိုလွယ်ကူသည်။ TikTok ပေါ်တွင် မိမိစိတ်ဝင်စားသော အကြောင်းအရာများဖြင့် ၁၅ စက္ကန့်မှ ၁၀ မိနစ် ဗီဒီယိုများကို လွယ်ကူလျင်မြန်စွာ ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ TikTok သည် အေအိုင် (AI) ဖြင့် သုံးစွဲသူ စိတ်ဝင်စားသော အကြောင်းအရာများကိုသာ အများဆုံး ရွေးချယ်ပြပေးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စာဖတ်သူသည် အချက်အပြုတ်ဝါသနာပါသူဖြစ်ပါက အချက်အပြုတ် ဗီဒီယိုများကိုသာ အများဆုံးပြသပေးသဖြင့် သုံးစွဲသူများ သဘောကျ အထင်ကြီးစရာ ဖြစ်လာသည်။ TikTok တွင် စိတ်အပန်းပြေစေနိုင်သော ဗီဒီယိုများ ၊ အသိပညာပေး ဗီဒီယိုများ၊ သတင်းအချက်အလက် ဗီဒီယိုများ၊ နိုင်ငံတကာ ယဉ်ကျေးမှု ဗီဒီယိုများ စသည်တို့ကို လွယ်ကူလျင်မြန်စွာ ကြည့်ရှုနိုင်ခြင်း၊ မိမိ ဝါသနာပါရာ မိမိဖန်တီးမှု အရည်အချင်းများကိုလည်း ဗီဒီယိုများဖြင့် ဖန်တီးပြသနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် လူငယ်လူရွယ် အထူးသဖြင့် (GEN Z) တို့ အသုံးပြုများခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

TikTok ကို အသုံးမပြုလျှင် နောက်ကျကျန်ခဲ့နိုင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ

TikTok ကို အသုံးပြု၍ အောင်မြင်စွာ ဈေးကွက်ရှာနိုင်သည့် လုပ်ငန်းများစွာ ရှိပါသည်။ ထိုအထဲမှ TikTok သုံးပြီး အောင်မြင်နေသော လုပ်ငန်း ငါးခုမှာ –

- အဝတ်အစားနှင့် ဖက်ရှင်လုပ်ငန်း၊
- အလှကုန်နှင့် အလှပြင်ဆိုင်လုပ်ငန်း၊
- စားသောက်ဆိုင်နှင့် အစားအစာလုပ်ငန်း၊
- ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊
- ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါ လုပ်ငန်းများသည် TikTok ကို ဈေးကွက်ရှာရန် မသုံးပါက ရေရှည်တွင် များစွာ နောက်ကျ ကျန်ခဲ့ပါမည်။

TikTok နှင့် အမေရိကန်

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင်း TikTok သုံးစွဲခွင့်ကို အမေရိကန်အစိုးရက ပိတ်ပင်လိုစိတ်ရှိနေပါသည်။ အဓိကအကြောင်းအရင်းသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက်ဟု ဆိုပါသည်။ TikTok ကို သုံးပြီး အရေးကြီးသည့် အမေရိကန်ဒေတာများကို တရုတ်အစိုးရက စုဆောင်းမည်ကို စိုးရိမ်မှုများရှိသည်။ TikTok ၏ မိခင်ကုမ္ပဏီ ဘိုက်ဒန့်စ်ကလည်း တရုတ်အစိုးရကို ချီးကျူးထားသဖြင့် ပိုမိုမသင်္ကာစရာ ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်ကြောင်းလည်း အမေရိကန်က ယုံကြည်ထားပါသည်။ ဘိုက်ဒန့်စ်က အမေရိကန်အချက်အလက်ဒေတာများကို အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် သိမ်းဆည်းထားပြီး တရုတ်နိုင်ငံဒေတာများကို သိမ်းဆည်းသော server များနှင့် သပ်သပ်စီဖြစ်ကြောင်း ကာကွယ်ပြောဆိုထားပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် အောက်လွှတ်တော်က TikTok ကို ပိတ်ပင်တားဆီးနိုင်သည့် ဥပဒေမူကြမ်းကို သဘောတူလိုက်ပါသည်။ ဧပြီလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဥပဒေမူကြမ်းကို ဆီးနိတ် ခေါ် အထက်လွှတ်တော်က အတည်ပြုလိုက်ပါသည်။ ဧပြီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန် သမ္မတ ဘိုင်ဒန်က ဥပဒေမူကြမ်းကို လက်မှတ်ထိုးသဖြင့် ဥပဒေအဖြစ် အသက်ဝင်လာပါသည်။ ဥပဒေအရ TikTok ကို ရက်ပေါင်း ၂၇၀ အတွင်း (၉လ အတွင်း) တရုတ်မဟုတ်သော ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ရောင်းချရပါမည်။ TikTok ရောင်းချခြင်းတွင် သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုကို မြင်ရပါက TikTok အား ရက် ၉၀ သက်တမ်းတိုးပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါအခြေအနေများနှင့် ကိုက်ညီခဲ့လျှင် TikTok အက်ပ်က အမေရိကန်မှာ ပုံမှန်အတိုင်း ဆက်လက်လည်ပတ်နေမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘိုက်ဒန့်စ်၏ အဆိုအရ TikTok တည်ထောင်သူသည် ရှယ်ယာများ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ ပိုင်ဆိုင်ပြီး ပလက်ဖောင်း၏ရှယ်ယာ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက ပိုင်ဆိုင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် General Atlantic၊ Carlyle Group နှင့် Susquehanna International Group ကဲ့သို့သော အမေရိကန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းကြီးများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ကျန် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ၎င်း၏ဝန်ထမ်းများက ပိုင်ဆိုင်ကြပြီး ကုမ္ပဏီ၏ဘုတ်အဖွဲ့ဝင် ငါးဦးအနက် သုံးဦးမှာ အမေရိကန် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်ကစပြီး အမေရိကားတွင် TikTok ရေပန်းစားလာခဲ့ပြီးကတည်းက ၎င်းသည် တီထွင်ဖန်တီးသူ အမျိုးမျိုး၏ ပရိသတ်ကို လျင်မြန်စွာ စုစည်းနိုင်ပြီး အက်ပ်၏ ဝင်ငွေမျှဝေခြင်း အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ဝင်ငွေရနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးထားပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် တိုက်ရိုက် လိုက်ဖ် (live)ထုတ်လွှင့်မှု၊ ကုန်ပစ္စည်းများ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို TikTok သုံးပြီး ဝင်ငွေရှာနိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် Morning Consult ၏ အစီရင်ခံစာအရ ၅၇ ရာခိုင်နှုန်းသော Gen Z များသည် အခွင့်အရေးရပါက ဖန်တီးသူများ ဖြစ်လာပါသည်။ TikTok သည် လူ့အသိုက်အဝန်းတစ်ခု တည်ဆောက်နိုင်သည့် နေရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အမေရိကားက အက်ပ် (App) ကို ပိတ်ပါက TikTok ဖန်တီးသူများသည် ဝင်ငွေစီးကြောင်းထက် အခြားအရာများ ပိုဆုံးရှုံးမည်ကို စိုးရိမ်သည်ဟု ဆိုသည်။ TikTok အက်ပ်သည် လူအများစုအတွက် အလွန်အရေးပါသော နေရာတွင် ရှိနေပါသည်။ TikTok သုံးပြီး သတင်းအချက်အလက် မျှဝေပေးနိုင်ခြင်း၊ အမျိုးမျိုးသော ဘာသာရပ်များကို တစ်ဖက်သားသင်ယူနိုင်ရန် ဝေမျှပေးနိုင်ခြင်း၊ သင်ယူနိုင်ခြင်း၊ မိမိစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် စိတ်တူကိုယ်တူ တစ်ဦးချင်းစီကို စုစည်းကာ ရန်ပုံငွေရှာဖွေနိုင်ခြင်း စသဖြင့် TikTok သည် လူသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝကို အထောက်အကူ ပြုနေပါသည်။

TikTok နှင့် အီးယူအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ

အီးယူအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြစ်သော ပြင်သစ်၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဒိန်းမတ်၊ နယ်သာလန်နှင့်နော်ဝေတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား TikTok ကို အသုံးမပြုရန်

အမိန့်ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ အမေရိကန်အစိုးရကဲ့သို့ပင် ထိုနိုင်ငံများသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအချက်အလက်များ ပေါက်ကြားမည်ကို အထူးစိုးရိမ် ပူပန်ကြသည်။

TikTok နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ

၂၀၂၄ အစောပိုင်းစစ်တမ်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် TikTok အသုံးပြုသူ စုစုပေါင်း ၁၆ သန်းခန့် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း TikTok သုံးစွဲသူ အများစုမှာ လူငယ်များ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် TikTok အသုံးပြုသူ ၉၃ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၃၄ နှစ်အတွင်း လူငယ် (GEN Z) များ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်တာနက် အသုံးပြုသူများ၏ ၆၉ ရာခိုင်နှုန်းအထိ TikTok ကို အသုံးပြုနေပြီဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြော်ငြာများ၊ သတင်းအချက်အလက်များကို လူငယ်များဆီ ပေးပို့ရန် TikTok သည် အကောင်းဆုံး ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။

" TikTok သည် လူငယ်များ စိတ်ပါဝင်စားသော အကြောင်းအရာများကို ဗီဒီယိုအတိုအဖြစ် လွယ်ကူစွာ ဖန်တီးနိုင်ပြီး လူအများဆီသို့ ရောက်အောင် လွယ်ကူစွာ ဖော်ပြ၊ ပေးပို့နိုင်ပါသည်။ "

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူငယ်များ TikTok ကို သုံးရသည့် အကြောင်းရင်း –

၁။ **လူငယ်များ၏ ဖန်တီးနိုင်မှု စွမ်းရည်ကို ဖော်ပြနိုင်ခြင်း။**

TikTokသည်လူငယ်များစိတ်ပါဝင်စားသော အကြောင်းအရာများကို ဗီဒီယို အတိုအဖြစ် လွယ်ကူစွာ ဖန်တီးနိုင်ပြီး လူအများဆီသို့ ရောက်အောင် လွယ်ကူစွာ ဖော်ပြ၊ ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

၂။ **ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း။**

TikTok သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူငယ်များအကြောင်း လေ့လာရန် အထူးကောင်းမွန်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှလူငယ်များအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ခေတ်မီပြောင်းလဲ တိုးတက်နေမှုများကို မျက်ခြည်မပြတ် သိရှိရန် TikTok သည် အကောင်းဆုံး ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၃။ သင်ယူရန်လွယ်ကူခြင်း

TikTok တွင် ပညာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများ၊ သတင်းများနှင့် အသိပညာများကို လွယ်ကူစွာရရှိနိုင်ပါသည်။ အတတ်ပညာရှင်များ အသိပညာရှင်များထံမှ နည်းပညာများနှင့် ဘာသာစကားသင်ခန်းစာ ဗီဒီယိုများ လေ့လာရန် TikTok ပေါ်တွင် အများအပြားရှိပါသည်။

၄။ ငွေရှာရန်အခွင့်အလမ်းများရှိခြင်း

TikTok မှ ဈေးရောင်းခြင်း၊ ကြော်ငြာလုပ်ခြင်းများသည် နိုင်ငံတကာနည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ထိရောက်မှုရှိခြင်းကြောင့် ဝင်ငွေရရှိနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ယနေ့ လူငယ်များကြား ရေပန်းစားနေသော TikTok အကြောင်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင်ပြခဲ့ပါသည်။ TikTok ၏ ဝင်ငွေသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်လျက် ရှိပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ဝင်ငွေ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၉ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ ရရှိရာမှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၁၆ ဒသမ ၁ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၆၇ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဝင်ငွေသည် ဆက်လက်တိုးတက်နေဦးမည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းပါသည်။ အသုံးပြုသူအများစုက အသက် ၁၈ နှစ်မှ ၂၅ နှစ်ကြား လူငယ်များဖြစ်နေခြင်းက TikTok ကို ပိုမိုအားကောင်းစေပါသည်။ Instagram၊ Snapchat ကဲ့သို့သော TikTok နှင့် အလားတူ ပလက်ဖောင်းများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် အမေရိကန်၊ အနောက်နိုင်ငံတို့၏ စည်းမျဉ်းတင်းကျပ်မှုများသည် TikTok အတွက် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်သော်လည်း TikTok ၏ ဆန်းသစ်သော အင်္ဂါရပ်များနှင့် ခိုင်မာသောအသုံးပြုသူ (Gen Z) ပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် ၎င်း၏တိုးတက်မှုလမ်းကြောင်းကို ဆက်လက်ထိန်းထားမည်မှာ သေချာပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် TikTok ကို အသုံးချနိုင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက အောင်မြင်မည်ဖြစ်ပြီး TikTok ကို အသုံးမပြုသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အဖွဲ့အစည်းများက ရေရှည်တွင် အခက်အခဲများနှင့် ရင်ဆိုင်ရပါမည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးနေသည့် အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများဖြစ်သည့် ပြန်ကြားရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး၊ လျှပ်စစ်၊ ဟိုတယ်ခရီး၊ အားကစား၊ လူငယ်ရေးရာ ... အစရှိသည်တို့သည် ပြည်သူကို ဆက်သွယ်ရန်၊ ပြန်ကြားရန်၊ ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်တို့ကို ရှေးရိုး သာမန်နည်းများထက် TikTok ကို သုံးသင့်နေပြီဖြစ်ကြောင်း အကြံပေးတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင်(SMART)

awmf0if0wfpm;qif,if xkH;zGJUrIudko
&cdkifjynfu pmuf\ oqpf&Sdur;

ppfawmf; OD;vwfZH

“ဘုရင်၊ မိဖုရားမှသည် မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ စစ်သူကြီး၊ ဝန်၊
စစ်သည်တော်၊ နန်းတွင်းသူ စသည့် အလွှာပေါင်းစုံ
ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို တွေ့ရှိနိုင်သည့်
မြောက်ဦးဒေသရှိ ထုက္ကန်သိမ်ပုထိုးတော်ကြီးသည်လည်း
ရခိုင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု
ပြတိုက်သဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။”

လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ဖြစ်တည်ခဲ့မှုကို လေ့လာရာတွင် ကိုယ်ပိုင်စာပေရှိခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်တူရိယာနှင့် တီးမှုတ်ကခုန်ဟန်အဆင့်မြင့်ခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု အဆင့်မြင့်ခြင်း၊ ဗိသုကာအတတ်ပညာနှင့် လက်မှုအနုပညာထွန်းကားခြင်း စသည့်အချက်များနှင့် တိုင်းတာခြင်းဖြင့် ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းမြင့်မားသော လူမျိုးဟုတ်မဟုတ် ဆန်းစစ်နိုင်ပေသည်။ ယင်းစရိုက်လက္ခဏာများအနက် ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု အဆင့်မြင့်ခြင်းကို ရှေးက လူကြီးသူမများမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသော ကျောက်စာ၊ ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာအထောက်အထားများ၊ ရှေးက ရေးဆွဲမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသော နံရံပန်းချီများနှင့် ထုဆစ်ခဲ့ကြသော ပန်းပုရုပ်လုံးရုပ်ကြွများမှတစ်ဆင့် သက်သေအဖြစ် မှတ်သားခွင့်ရရှိနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်ဘက်ကမ်းရိုးတန်းဒေသနေ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုသည်လည်း ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းမြင့်မားကြောင်းကို စာပေအထောက်အထားသက်သေ ဦးစွာပြရပေမည်။

ရက္ခိုင်နိဒါန်း၊ ကျမ်း၌ညွှန်းသား
ဥဒါန်းစဉ်လာ၊ မဟာသမတ
မင်းမှစ၍၊ ရက္ခမဏ္ဍလာ
ပြည်ဓညာဝယ်၊ ဝံသာအပြား
မျိုးလေးပါးတို့၊ ဝတ်စားဆင်ယင်
ထုံးဖွဲ့အင်ကို၊ ပျင်ဆင်သမှု
နေ့စဉ်ပြု၍၊ ဂရုဂါရဝ
ပြုကြတုံရှောင်း၊ ဆင်ယင်ပေါင်းကား
ဖောင်းတော်လေးဆယ်၊ စလွယ်ကိုးပါး
ခါးကြိုးငါးရပ်၊ လက်စွပ်ရှစ်ဆယ့်တစ်
လည်ရစ်ကိုးခွေ၊ နဖေကိုးဆင့်
ကြယ်ပွင့်တစ်ဆယ့်ခြောက်၊ လက်ကောက်နှစ်ဆယ်
ပန်းသွယ်ငါးမျိုး၊ ဆံထိုးရှစ်ခု
ပန်းဖုရှစ်ချပ်၊ ခြေစွပ်ခုနစ်ပါး
ကိုယ်လွှားငါးမျိုး၊ အဘိုးအနဂ္ဃ
ထိုက်တန်လှသည့်၊ ရာဇအေမစ္စာ
အလိဒ္ဒါဥပ္ပရ၊ သေဋ္ဌိယနှင့်
ဖြဟ္မဏပုရောဟိတ်၊ နိမိတ်ဖတ်ဟူးရားသွေ့
ရှေ့ပြေးသံတော်ဆင့်၊ မျိုးမြင့်မျိုးမြတ်
တင့်အပ်ဆင်ရာ၊ အဖြာဖြာကို
လက်ာဤသို့ကုံးသတည်း။

(ရက္ခိုင်မဟာနိဒါန်းကျမ်းကောက်နုတ်ချက်)

အထက်ပါကဗျာအရ ရခိုင်တို့၏ ဓညဝတီတိုင်းရွှေပြည်ခေတ်တွင် အမျိုးလေးပါးတို့ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုအမျိုးမျိုးကို ဦးခေါင်းဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုဖြစ်သော ဖောင်းတော်မှသည် ခြေထောက်ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုဖြစ်သော ခြေစွပ်အထိ တစ်နည်းပြောရလျှင် ခေါင်းမှခြေအဆုံး ဆင်ယင်ပုံအမျိုးမျိုးကို စာဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိမှတ်ခွင့်ရပေသည်။

ထို့အပြင် ရှေးခေတ်ကရခိုင်ပြည်တွင် အဝတ်အထည်ရက်လုပ်ရန် ကုန်ကြမ်းအဖြစ် တောင်ယာထက်တွင် ကိုယ်တိုင်စိုက်သော ဝါဂွမ်းခင်းမှရရှိသည့် ဝါချည်ကို အသုံးပြုလျက် ရက်ကန်းရက်ခတ်ကြောင်းကို အောက်ပါကျေးလက်တေးကဗျာအရ သိရပြန်သည် –

မောင်တော်တမ်း – အလွမ်းပြေ

အပွင့်ယေဖြူပြာ ၊ အညှာယေကောင်းခြင်း
ယာတောင်ထက်မှာ ၊ ဝါဂွမ်းခင်းလေ။
ဝါဂွမ်းပွင့်မုံ ၊ ဖူးပွင့်စုံ
ဆွတ်တုံမေရို့ ၊ ဗိုင်းငင်ဖို့။
ဗိုင်းဝင့်ဝါခြည် ၊ လက်ရက်ထည်
မေ့မောင်ရို့မှာ ၊ ဝတ်ရမေလေ။
ဝါခြည်ဒယော ၊ အသားညက်
အကွက်မဆန်း ၊ မောင်တော်တမ်း
အလွမ်းလေ့ပြေ ၊ ခေါ်ကြတ်တေ
ရက်တေမေပျော ၊ လက်စချော။
နမလက်ရာ ၊ မောင်ဝတ်လာ
အဘာကြီးသား ၊ လှရေကား
ကြွရေပရေ ၊ သာထွန်းဝေ
အမျေရို့မှာ ၊ မျက်ငါးသွယ်လေ – မျက်ငါးသွယ်။

ရခိုင်ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းဖြစ်သည့် “**ဒယော**” မှာ လုံချည်ဖြစ်ပြီး “**အဘာကြီးသား**” မှာ အဖေ၏အစ်ကိုဘကြီး၏သားဟု ဆိုလိုပါသည်။ “**အမျေရို့**” မှာ အစ်မတို့ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဤကဗျာမှာ အစ်မဖြစ်သူက မိမိဘကြီး၏သားဖြစ်သော မောင်ဝမ်းကွဲအတွက် ဝါဂွမ်းခင်းက ရရှိသည့် ဝါဂွမ်းပွင့်မှ ဗိုင်းငင်၍ ရလာသောချည်ထည်ကို “**မောင်တော်တမ်း၊ အလွမ်းပြေ**” ဟု အဆင်အမည်ပေးပြီး ကိုယ်တိုင်ရက်လုပ်ကာ ရလာသောလုံချည်ဆင်ကို ဝတ်စေသောအခါ အလွန်လှပတင့်တယ်ပေသည်ဟု ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဗျာအရ ရှေးအခါက ရခိုင်ပြည်တွင် ဝါဂွမ်းခင်းစိုက်ခဲ့ပြီး ဝါဂွမ်းပင်မှ ရသောဝါကို ကိုယ်တိုင်ဗိုင်းငင် ရက်လုပ်ဝတ်ဆင်ကြကြောင်း အထောက်အထားပင်ဖြစ်သည်။

ရခိုင်တို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို ခေတ်အလိုက်လေ့လာလိုပါက အကောင်းဆုံး သက်သေ အထောက်အထားများမှာ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများပင်ဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ရှေးကျလှသော ဓညဝတီခေတ်နှင့်ဝေသာလီခေတ် ဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှုကို ချန်လှပ်၍ ပုဂံခေတ်နှင့်ခေတ်ပြိုင် လေးမြို့ခေတ်နှင့် အင်းဝခေတ်၊ တောင်ငူခေတ်၊ ဟံသာဝတီခေတ်

တို့နှင့်ခေတ်ပြိုင် မြောက်ဦးခေတ် ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုများကိုသာ ကျောက်ဆစ်လက်ရာ သက်သေအထောက်အထားများဖြင့် ရေးသားဖော်ပြသွားပါမည်။

လေးမြို့ခေတ် တော်ဝင်အမျိုးသားဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့ပုံကို မြောက်ဦးမြို့နယ်၊ နန်းကျားရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ထိန်းသိမ်းထားရှိခဲ့သည့် လေးမြို့ခေတ်က ထင်ရှားလှသည့် မင်းထီး ဘုရင်ရုပ်တုဟု ယူဆကြသော အဆင့်မြင့်ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံဖြင့် ထုဆစ်ထားသည့် ကျောက် ဆစ်ရုပ်တုမှ နမူနာယူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ပုံ -၁)

ပုံ (၁) ပါ ရုပ်တု၏ ပခုံးနှစ်ဖက်အထက်တွင် ဦးခေါင်းအထက်မှ ရောင်ခြည်သဖွယ် စက်ဝိုင်းခြမ်းတစ်ခုပါရှိသည်မှာ ဘုရင်ဖြစ်၍ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးမားသည်ကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟု ယူဆရသည်။ အမှန်တကယ် သဘာဝကျသော ဝတ်စားဆင်ယင်မှုအဖြစ် ဦးခေါင်းပေါ်မှ အဆင့်လေးဆင့်ပါ မကိုဋ်တော်သည် အနုစိတ်လက်ရာမြောက်စွာ ထုဆစ်ခြယ်မှုန်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဆံထုံးလေးဆင့်ပုံစံပြုလုပ် အလှဆင်ထုံးဖွဲ့ထားသည်နှင့်လည်း တူပါသည်။ နားနှစ်ဖက်တွင်လည်း နားကွင်းကြီး ဝတ်ဆင်ထားသည်။ လည်ပင်းတွင် ပုတီးလုံးငယ်များ ခပ်ကျဲကျဲသီထားသည့်ပုတီးကို ဆွဲထားပြီး ပခုံးနှစ်ဖက်ပေါ်တွင် ဖောင်းနှစ်ဆင့်ဖြင့် အလှဆင်ထားသောခြုံထည်ကိုတင်၍ ခြုံထားသည်။

စလွယ်တော်ကို နှစ်ဆင့်ခံကာ စလွယ်တော်အောက်ဆင့်မှ နောက်ကျောသို့ ပတ်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ စလွယ်တော်၏အဆင့်တိုင်းတွင် ဖောင်းနှစ်လုံးကြား၌ ရွှဲလုံးတန်းကလေးများဖြင့် အလှဆင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လက်မောင်းနှစ်ဖက်စလုံး၌ ဖောင်းနှစ်ဆင့်ကြားတွင် ရွှဲလုံးဖြင့် အလှဆင်ထားသော လက်ပတ်တစ်ကွင်းစီ ပတ်ထားပါသည်။ တံတောင်နှစ်ဖက်တွင် တဘက်စကို ခေါက်တင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တံတောင်နှစ်ဖက်တွင်လည်း လက်ကောက်ကြီးတစ်ဖက် တစ်ပတ်ဝတ်ဆင်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသေးသည်။ ခါးတွင် ဖောင်းနှစ်ဆင့်ကြား၌ ရွှဲလုံးတန်းအလှဆင်ခါးပတ်ကို ပတ်ထားပါသည်။ ခါးပတ်ပေါ်မှ ရှေ့သို့ အဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် အလှဆင်ထားသော ဣန္ဒြေကာပြားကို ချထားပါသည်။ အပေါ်ဆုံးအဆင့်သည် အဝတ်တွန့်လိပ်နေဟန်ရှိပြီး အလယ်ဆင့်သည် အလယ်တွင် ပန်းပွင့်တစ်ပွင့်ပုံဖော်ထားသည့် ဖောင်းနှစ်လုံးကြား၌ ရွှဲတန်းများဖြင့် အလှဆင်ထားဟန် ရှိပါသည်။ အောက်ဆုံးဆင့်မှာ ပိုမိုတင့်တယ်အောင် အလှဆင်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ပုဆိုး(ဒယော)ကိုမူ ခြေချင်းဝတ်ထိချ၍ဝတ်ထားဟန်ရှိပြီး အနားရစ်ငယ်များ ပါဝင်သည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

(ပုံ - ၂)

ပုံ(၂)ပါလေးမြို့ခေတ်တော်ဝင်အမျိုးသမီးဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှုပုံမှာ မဟာထီးတောင်တန်းတောင်ဘက်အဆုံးမှ တွေ့ရှိသော လေးမြို့ခေတ်ကျောက်ဆစ်လက်ရာကို အခြေခံထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးဆံထုံးမှာ ရခိုင်ဆံထုံး ၆၄ မျိုးတွင် တစ်မျိုးအပါအဝင်ဖြစ်သည့်

ဆံထုံးညာဘက်တွင် ဆံစင်းခေါက်ထားပြီး ဆံထုံးဘယ်ဘက်တွင် ဆံမြိတ်ချထားကာ ဆံထုံးအပေါ် ပန်းတစ်ပွင့်နှင့် ပန်းကို ကျောက်စီကြိုးရွဲတန်းဖြင့် အလှဆင်ဟန် ဆံထုံးကို ထုံးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဆံထုံးအောက်တွင် နဖူးစည်းအလှကို ပတ်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ လည်ပင်းတွင် ဖောင်းလုံး၍ ပွင့်ဖတ်ငယ်များဖြင့် အစီအရီ အလှဆင်ထားသောလည်ဆွဲ ရတနာကိုဆွဲထားပြီး လည်ဆွဲအရှေ့ တည့်တည့်အလယ်တွင် နှစ်ထပ် ညောင်ရွက်သဏ္ဍာန် ပုတီးခွက်ပါဝင်သည်။ လက်ကောက်ဝတ်တွင် လက်ကောက်ကွင်းအချော ငါးကွင်းစီ ဝတ်ဆင်ထားပြီး လက်ယာဘက်လက်တွင် ယပ်တစ်လက်ကိုင်ကာ လက်ဝဲဘက်လက်တွင် ပဝါစကို ကိုင်ထားပါသည်။ တဘက်စကိုလည်း ဖောင်းလှိုင်းတွန့် အစင်းကြောင်းများဖြင့် အလှဆင်ထားပါသည်။ ရင်ဘတ်တွင် အဝတ်စဖြင့် စည်းချည်ထားပါသည်။ အဝတ်စကို အနားသတ်ဖောင်းလိုင်းဖြင့် အလှဆင်ထားပါသည်။

အင်္ကျီကို ဘယ်ဘက်တွင် ရင်ဖုံးထား၍ အင်္ကျီအောက်နားရစ်ကို အနားသတ်ဖောင်း ဖော်ကာ တင်ပါးဖုံးအောင် ဝတ်ဆင်ထားသည်။ ထဘီကို ဘယ်ဘက်သို့ဖုံး၍ ထဘီအောက်နား ရစ်ကို ဖောင်းရစ်ဖော်ကာ ဝတ်ဆင်ထားသည်။ ထဘီပေါ်တွင် ဖောင်းပြားဖော်၍ ရွဲတန်းများ၊ ပန်းပွင့်ကြီးများဖြင့် အလှဆင်ထားသည်။ ထဘီအောက်နားစကို ခြေချင်းဝတ်ဖုံးအောင် ဝတ်ဆင်ထားပါသည်။

(ပုံ - ၃)

ပုံ(၃)ပါ မြောက်ဦးခေတ် တော်ဝင်အမျိုးသား ဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှုသက်သေမှာ မြောက်ဦးမြို့ရှိ သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီး စတုတ္ထလိုဏ်ထပ် အနောက်တောင်ထောင့်ရှိ သျှစ်သောင်းဘုရားကြီး ဒါယကာဖြစ်သော ဘုရင်မင်းဗာကြီးဟုညွှန်းဖွဲ့ကြသည့် ကျောက်ဆစ်လက်ရာပင် ဖြစ်ပါသည်။

“မင်းဗာဘုရင်ဟု ယူဆရသော ရခိုင်ဘုရင်ဝတ်ဆင်မှု ဒီဇိုင်းလက်ရာမှာ အနုစိတ်လက်ရာ မြောက်လှပြီး မြောက်ဦးခေတ် တော်ဝင်ဘုရင် ဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှု အတွက် စံပြုထိုက်သော လက်ရာကောင်း တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။”

မင်းဗာဘုရင်ရုပ်တု၏ မကိုဋ်တော်အညွန့်မှာ ချရားသီး (ခရေသီး) သဏ္ဍာန်ဖန်တီးထားပြီး အောက်တွင် စံကားပွင့်မှောက်ထားဟန်ရှိကာ ယင်းအောက်တွင် နှစ်ထပ်ပွင့်ဖတ်များ၊ ရွဲတန်းများဖြင့် အလှဆင်ထားပါသည်။ မကိုဋ်အောက်ဆုံးအနားသတ်ကို ဖောင်းနှစ်ဆင့်ဖြင့် အနားသတ်ထားသည်။ နားနောက်တွင် နားကာပန်းခက်ဖြင့် ပတ်လည် အလှဆင်ထားသည်။ နားတောင်းပုံစံမှာ အလယ်ကျောက်မျက်ရတနာဝတ်ဆံကို ဗဟိုပြု၍ နှစ်ထပ်ပွင့်ဖတ်ရှည်ကြီးလေးဖတ်နှင့် ကြားညှပ်ပွင့်ဖတ်ငယ်လေးဖတ်ဖြင့် ဖန်တီးထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ လက်များတွင် တဘက်၊ စိပ်ပုတီး၊ ခရုသင်း စသည်တို့ ကိုင်ဆောင်ထားပြီး ဘုရင့်ဘုန်းလက်ရုံးကို သရုပ်ဖော်နိုင်ရန် လက်ခြောက်ချောင်းဖြင့် ထုဆစ်ထားသည် ဟု ဆိုကြသည်။

လက်ကောက်ဝတ်တွင် ဝတ်ဆင်ထားသည့် လက်ကောက်များတွင် ဖောင်းနှစ်ဆင့်ကြား၌ ရတနာမျိုးစုံ စီခြယ်ထားသောလက်ကောက်ကိုလည်း ဝတ်ဆင်ထားဟန်တွေ့ရှိရသည်။ လက်မောင်းပတ်များကိုလည်း လက်ကောက်သဖွယ် ဖန်တီးထားပါသည်။ လက်ဖျား၊ လက်ပြင်၊ နောက်ကျောတွင်လည်း နားတောင်းပန်းပွင့်ကြီး သဏ္ဍာန်ဝတ်ဆင်ထားပြီး ပန်းပွင့်ကြီးကို လက်စွပ်ရှစ်ကွင်းနှင့် ဆက်ထားပါသည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ အဆင့်မြင့်ဝတ်စား ဆင်ယင်မှုတွင် လက်စွပ်ကို လက်မကလွဲ၍ ကျန်ရှစ်ချောင်းတွင် ဝတ်ရကြောင်းကို “လက်မှာမလေ၊ လက်မှာကြည့်ကော၊ နဝရတ်မျက်ရုံ၊ အဘာပီးကော၊ သိန်းသောင်းတန်လို့၊ နှစ်ချောင်းကိုလွှတ်၊ ရှစ်ချောင်းလက်မှာ၊ အပြည့်စွပ်လို့၊ ဝတ်လတ်တေလေ” ဟု

မြောက်ဦးခေတ် "ပိုးဝါဘွဲ့" တွင် ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း ဖတ်ရှုရသည်။

စလွယ်တော်ဆန်းပြားပုံမှာ ကြက်ခြေခတ်မဟုတ်ဘဲ အဆင့်နှစ်ဆင့် သွယ်ဝိုက်ချိတ်ဆက်ကာ အောက်ဆင့်ကို ကြိုးဖြင့်နောက်ကျောသို့ သိုင်းထားပြီး စလွယ်ပြားအောက်ရှိ ဖောင်းအောက်တွင် ပန်းလိပ်ပန်းညွန့်များနှင့် အားဖြည့်အလှဆင်ထားသည်။ ခါးတွင် ခါးပတ်ကြိုးနှစ်ဆင့်ပါရှိပြီး ခါးပတ်ကြိုးအောက်မှ အဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် အလှဆင်ဖန်တီးထားသော ဣန္ဒြေကာအပြားကြီးကို ရှေ့တွင် ချထားသည်။ ယင်းအဆင့် သုံးဆင့်ကို ဖောင်းလုံးကြား၌ ရွဲတန်းကျောက်မျက်ရတနာများ၊ ပန်းလိပ်ပန်းညွန့်များ၊ ပန်းပွင့်ကြီးများဖြင့် အလှဆင်ထားသည်။ ဘုရင်ဝတ်ဆင်သည့် ပုဆိုး (ဒယော) တွင် နှစ်ထပ်ပွင့်ဖတ်ဝန်းများ၊ ဖောင်းဆင့်များ၊ ပန်းလိပ်ပန်းညွန့်များဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားပြီး ပုဆိုး (ဒယော) အောက်နားတွင် ကနုတ် ပန်းခက်ကြီးများဖြင့် အလှဆင်အနားသတ်ထားပါသည်။ ကိုယ်ရုံခြုံလွှာလွှားခြုံထားကြောင်းလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းဗာဘုရင် ဟု ယူဆရသော ရခိုင်ဘုရင်ဝတ်ဆင်မှု ဒီဇိုင်းလက်ရာမှာ အနုစိတ်လက်ရာမြောက်လှပြီး မြောက်ဦးခေတ်တော်ဝင်ဘုရင်ဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှုအတွက် စံပြုထိုက်သော လက်ရာကောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

(ပုံ - ၄)

ပုံ (၄) သည် ရခိုင်မြောက်ဦးခေတ် မိဖုရားတစ်ပါး၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု သက်သေအဖြစ် သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီး စတုတ္ထလိုဏ်ပတ် အနောက်တောင်ထောင့် နောက်ဘက်ခြမ်းတွင် တွေ့ရှိနိုင်သော ရုပ်ကြွပုံပင်ဖြစ်သည်။ မင်းဗာဘုရင်ရုပ်ကြွ၏ လက်ယာဘက်ကပ်လျက်နေရာတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဆံထုံးပုံစံမှာ အဆင့်သုံးဆင့်ပါရှိပြီး ဆံခေါက်ကို ညာဘက်မှချ၍ ဆံဖျားကို ဘယ်ဘက်မှ ချထားဟန်ဖြစ်လေရာ ရခိုင်ဆံထုံး ၆၄ မျိုးတွင် ပါဝင်သည့် မုတ္တာရွေနှင့် မိတ်ခေါက်ဆံထုံးနှစ်မျိုးကို ရောစပ်ထားသောထုံးဟန် ဖြစ်ပါသည်။ ဆံထုံးအဆင့်သုံးဆင့်၏အောက်ဘက်တွင် ရတနာကျောက်စီတန်းကြိုးဖြင့် ဆံထုံးကိုသိုင်းပတ်ထားဟန်ဖြင့် လှပစွာတန်ဆာဆင်ထားသော ပန်းပွင့်ကြီးတစ်ပွင့်ပါရှိ ကာ နဖူးပတ်ကိုလည်း ရတနာကျောက်ငယ်ရွဲတန်းများ၊ ပွင့်ဖတ်ငယ်များဖြင့် တန်ဆာဆင် ထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

နားနှစ်ဖက်တွင် ပွင့်ဖတ်ခုနစ်ဖတ်ပါသော နားတောင်းပန်းပွင့်ကြီးတစ်ရံ ဝတ်ဆင် ထားသည်။ ဘယ်ပခုံးပေါ်တွင် ရခိုင်အခေါ် ပုဆိုးပိုင်း (ခေါ်) ခြုံတဘက်ကို ခေါက်တင်ထားပြီး တဘက်စနှစ်စကို ဘယ်ညာနှစ်ဖက်စလုံးဖြန့်၍ ချထားဟန်ရှိပါသည်။ တဘက်အလယ် ဖောင်းနှစ်ခုကြား၌ ပန်းပွင့်များဖြင့် အလှဆင်ထားပြီး တဘက်အဖျားနှစ်ဖက်ကို မတ်ရပ် စင်းနှင့် ကန့်လန့်ဖြတ်ဖောင်းနှစ်ဆင့်ကြားတွင် ရွဲလုံးကလေးများဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားပါ သည်။ ဘယ်ဘက်တွင် ယပ်တောင်ကိုင်ဟန်၊ ယာလက်တွင် ကြာဖူးနှင့် တဘက်ရော၍ ကိုင်ထားဟန်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ လက်ကောက်ဝတ်တွင် ဖောင်းနှစ်လုံးကြား၌ ရတနာကျောက်မျက်စီခြယ်ထားဟန် လက်ကောက်ကွင်းကြီး တစ်ဖက်တစ်ကွင်းစီ ဝတ်ဆင် ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အင်္ကျီကို ရင်စည်းဖြင့် တင်ပါးဖုံးအောင် ဝတ်ဆင်ထားကာ ရင်စည်းကို ဖောင်းနှစ်ဆင့် ကြားတွင် ပန်းပွင့်ငယ်များဖြင့် အစီအရီအလှဆင်ထားသည်။ အင်္ကျီအောက်နားသည်လည်း ဖောင်းနှစ်ဆင့် ကြားတွင် နှစ်ထပ်ပွင့်ဖတ်ငယ်များဖြင့် အလှဆင်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထဘီကိုလည်း အဆင့်နှစ်ဆင့်ဖြင့် အပြင်မှသိုင်း၍ ဝတ်ဆင်ထားပါသည်။ ထဘီ တစ်ခုလုံး ရွှေတစ်ဆုပ်ပန်းပွင့်ကလေးများဒီဇိုင်းဖြင့် အလှဆင်ထားသည်။ ဤမိဖုရား ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု ရုပ်ကြွသည်လည်း အနုစိတ်လက်ရာမြောက်လှကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဤမြောက်ဦးခေတ် ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများကို ဘုရင်၊ မိဖုရား မှသည် မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ စစ်သူကြီး၊ ဝန်၊ စစ်သည်တော်၊ နန်းတွင်းသူ စသည့် အလွှာ ပေါင်းစုံ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို တွေ့ရှိနိုင်သည့် မြောက်ဦးဒေသရှိ ထုက္ကန်သိမ်ပုထိုး တော်ကြီးသည်လည်း ရခိုင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု ပြတိုက်သဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။

ဝေသာလီခေတ်နှင့် လေးမြို့ခေတ်အဝတ်အထည်များတွင် အပွင့်၊ လှိုင်းချိတ်၊ လချိတ် စသည့် အချိတ်ဆင်များကို ရက်ခတ်သုံးစွဲနေပြီဟု ယူဆရသည်။ မြောက်ဦးခေတ်သို့ ရောက် လာသောအခါ ဆံပင်ထုံးဖွဲ့မှု၊ အဝတ်အထည်နှင့်လက်ဝတ်ရတနာဆင်ယင်မှုများသည် ပိုမိုပြည့်စုံများပြားလာကြောင်း အထောက်အထားများစွာ တွေ့ရသည်။ မြောက်ဦးခေတ် ရုပ်လုံး၊ ရုပ်ကြွများတွင် ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ မှူးကြီး၊ မတ်ရာ၊ နန်းတွင်းသူ စသည်တို့သည်

မန်ကျည်းပွင့်၊ တုတ်တံစီ၊ ကျူထရံ၊ ကွက်ထောင့်၊ တောင်လုံးကျော်၊ ပိုးဝါသန်း၊ ခဒါပြက် စသည့်ဒီဇိုင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အရောင်အသွေးအမျိုးမျိုးကို ဝတ်ကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းမြင့်မားသော ရခိုင်တော်ဝင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့ပုံကို လေ့လာရန် ကျောက်ဆစ်ရုပ်ကြွများက သက်သေပြနေကြလေရာ အဆိုပါ ကျောက်ဆစ်ရုပ်ကြွများ မပျက်စီးရန် ကောင်းစွာထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြပါစို့ဟု တိုက်တွန်းလိုက်ရပါသည်။

စစ်တွေမေလတ်ဖုံ

ရည်ညွှန်းအထောက်အထားများ

၁။ မြောက်ဦးလမ်းညွှန်၊ ရခိုင်ပြည်သူ့ကောင်စီ၊ ၁၉၈၇။

၂။ သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီး စတုတ္ထလိုဏ်ပတ်လမ်းမှ မင်းဗာဘုရင်ရုပ်ကြွနှင့် မိဖုရားရုပ်ကြွ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ။

၃။ တိုင်းရင်းသားရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ၊ ရခိုင်၊ ၁၉၇၆။

၄။ မြန်မာအမျိုးသမီးဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု၊ စောမုံညင်း၊ ၁၉၈၉။

၅။ ခေတ်ဦးရခိုင်သမိုင်းဆောင်းပါးများ၊ နီမင်းသျှင်(စစ်တွေ)၊ ၂၀၁၉။

၆။ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုအမှတ် (၉)၊ အသျှင်စက္ကိန္ဒ။

၇။ ရခိုင်ဝတ်ဆင်ထုံးဖွဲ့မှုစုံညီ၊ ထုက္ကန့်သိမ်၊ ထူးလှ၊ ၂၀၁၈။

u&if&k m*ycdkwf vkyfief;

apmO P ÖG B.A (Myanmar)

“ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ်ပညာဖြင့်
ကရင်ရိုးရာ ခေါင်းပေါင်း၊ သင်တိုင်း၊ ပုဆိုး၊ ခြုံလွှာ၊ စောင်၊
ထဘီ၊ ဖျင်ပိတ်၊ လွတ်အိတ် စသည်ဖြင့် အဆင်အပွင့်
အမျိုးမျိုးကို ရက်လုပ်နိုင်သည်။”

ကရင်အမျိုးသားတို့တွင် မည်သူနှင့်မှမတူသော ကိုယ်ပိုင်အဝတ်အဆင် သင်တိုင်း ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာလူသားတို့သည် ရာသီဥတုဒဏ်ကို ကာကွယ်ရန်၊ အရှက်လုံခြုံစေရန် အဝတ်အဆင်ကို လူ့ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားလာစဉ်ကတည်းက ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ သားကောင်တို့မှရသော သားရေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ဝါဖြင့် ချည်၊ ပိတ်ရည် လုပ်တတ်လာသောအခါ ဝါချည်ပိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း အဝတ်အဆင်ကို အဆင့်ဆင့်တိုးတက် ပြောင်းလဲဝတ်ဆင်လာခဲ့ကြမည်ဖြစ်ရာ မူလပုံစံမှာ အလွန်ရိုးရှင်းပေမည်။ သားရေဖြစ်စေ၊ ပိတ်စဖြစ်စေ၊ ခေါက်ချိုးနှစ်ခေါက်ခေါက်ပြီး လည်ပင်းပေါက်၊ လက်ပေါက်ဖောက်ကာ ဦးခေါင်းမှ စွပ်ချ၍ ဝတ်ဆင်ခြင်း အစပြုခဲ့သည်က လူသားတို့၏ ရှေးဦးမူလ ဝတ်ဆင်မှု ပုံစံအစ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ "သင်တိုင်း"ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာလူသား တို့၏ လူ့ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားလာရာမှ ဝတ်ဆင်ခြင်းအစပုံစံပင်ဖြစ်ပေ၏။

ကရင်အမျိုးသားတို့သည် ရိုးရာသင်တိုင်းကို ဝတ်ဆင်ထိန်းသိမ်းမှု အားကောင်းသည့် အားလျော်စွာ ရိုးရာဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းကိုလည်း ကိုယ်ပိုင်အိမ်တွင်းအတတ်တစ်ခုအဖြစ် တတ်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဝါကိုလည်း ကောင်းစွာ အသုံးပြုရမည်မှန်းသိကာ ကိုယ်တိုင်စိုက်ပျိုး ခဲ့ကြသည်။ ယခုထိတိုင်အောင် တောင်ပေါ်ဒေသနေ ကရင်အမျိုးသားတို့မှာ ကိုယ်တိုင် ဂျပ်ခုတ်အထည်ရက်လုပ်ရန် ဝါကို စိုက်ပျိုးကြပါသည်။

ကရင်ရိုးရာအထည် ဂျပ်ခုတ်ရက်လုပ်ရန် ဝါချည်သည် အဓိကလိုအပ်သည်။ "ဝါ" ကို ပိုးကရင်က "ဘယ်" ဟုခေါ်၍ စကောကရင်က "ဘဲ" ဟု ခေါ်သည်။ ချည်မျှင်ကို "လူး" ဟု ခေါ်သည်။ ကရင်အမျိုးသားတို့သည် "ဝါ ၊ ချည်မျှင်" တို့ကို မည်သည့်အချိန်ကစ၍ အသုံးပြုခဲ့ကြမည်နည်းဟုမေးလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ "ဝါ ၊ ချည်မျှင်" အသုံးပြုခဲ့သည့် ရှေးအထောက်အထားများနှင့် ချင့်ချိန်ပါမည်။

ကရင်အမျိုးသားတို့နှင့် ဝါချည်မျှင်ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်း

အာရှတွင် "ဝါ" သည် အိန္ဒိယက မူလစတင် စိုက်ပျိုးခဲ့ကြောင်း လေ့လာရသည်။ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန်နယ်စပ် ရှေးဟောင်းမြို့ Mohen–Ja–Daro ကို တူးဖော်ရာ ဝါချည်ဖြင့် ရက်သော အဝတ်စများကို တွေ့ရသည်။ Radio dating အရ ဘီစီ ၃၀၀၀ ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျူခေတ်၊ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းတူးဖော်ရာ ဓားမြောင်သွားကို ပတ်ထားသော အဝတ်စမှာ ဝါချည်ဖြင့် ရက်ထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ဝါစိုက်ပျိုးခဲ့သည့် စာပေအထောက်အထားရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှေးမင်းများ လက်ထက်ကပင် ဝါစိုက်ပျိုး ရေးနှင့် ဝါချည်ထည်လုပ်သောရက်ကန်း အခြေတည်ကာ ဝါများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့တိုင် အောင်ပင် တင်ပို့ ရောင်းချခဲ့ရကြောင်း လေ့လာမိသည်။

"အဘိဓာန ပဒီပိကာပါဠိ"ကျမ်းတွင် ဝါပင်ကို "ကပ္ပါသီ၊ ဗဒရာ"ဟူ၍ နှစ်မျိုး ပြဆို ထားရာ ပါဠိ "ဗဒရာ" နှင့် ကရင်အခေါ် "ဘယ်" ပါဠိ တူလ နှင့် ကရင်အခေါ် "လူး" တို့ကို ဆက်စပ်ကြည့်မိပါသည်။ ပျူခေတ်၊ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းတူးဖော်ရာမှရသော ဓားမြောင်သွား ကိုပတ်သည့် ဝါချည်ထည်အထောက်အထား တွေ့ရသကဲ့သို့ ဘီစီ ၇၃၉ ကတည်းက ဤမြေ

ထက်သို့ရောက်ရှိနေသော ကရင်တို့မှာလည်း ဝါချည်ထည်ကို အသုံးပြုတတ်ခဲ့ကြသည်။

အေဒီ ၁၁၈၃၊ ပုဂံစူဠာမဏိဘုရားကျောက်စာမှ "သင်ထိုင်"စကားလုံးကို တွေ့ကြောင်း၊ အေဒီ ၁၂၂၃ ပုဂံခေတ် ရွှေကွန်ချာဘုရားကျောက်စာမှ "ကရင် ထမိပြောက်" စကားလုံးနှင့် အေဒီ ၁၂၃၈ ကရင်လုံချည်အထည်များ ပုဂံတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း ကရင်ရက်စဥ်သမိုင်း အထောက်အထားများအရ ကရင်တို့သည် ပုဂံခေတ်တွင် ဝါချည်မျှင်အတတ်၊ ဂျပ်ခုတ်အတတ်တို့ကို ကိုယ်ပိုင်မူဟန်ဖြင့် အထူးတတ်မြောက်နေခဲ့ကြပြီ ဖြစ်သည်။ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းကို ကရင်ဘာသာဖြင့် "ထာထား" ဟု ခေါ်သည်။

> **"ကရင်ရက်စဥ် သမိုင်း အထောက်အထား များအရ ကရင်တို့သည် ပုဂံခေတ်တွင် ဝါချည်မျှင်အတတ်၊ ဂျပ်ခုတ်အတတ်တို့ကို ကိုယ်ပိုင်မူဟန်ဖြင့် အထူးတတ်မြောက် နေခဲ့ကြပြီ ဖြစ်သည်။"**

ကရင်အမျိုးသားတို့ "ဝါ" ပင်စိုက်ပျိုးခြင်း

"ဝါ" ကို ကရင်က "ဘယ်" ဟု ခေါ်ပါသည်။ ကရင်အမျိုးသားတို့သည် အခေါ်အဝေါ်အားဖြင့် "ဘယ်သိန်း" နှင့် "ဘယ်ကလို" ဟူ၍ ဝါအမျိုးအစား နှစ်မျိုးရှိကြောင်း သိရသည် –

(၁) "ဘယ်သိန်း"မှာ စိုက်ပျိုးပြီးလျှင် အသီးကို နှစ်များစွာ ခူးဆွတ်အသုံးရနိုင်ပြီး အပင်မှာလည်း သစ်ပင်နှင့်တူသဖြင့် "ဘယ်သိန်း" အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သစ်ပင်နှင့် တူသော ဝါမျိုးဖြစ်သည်။ ၎င်းဝါမျိုးကို စိုက်ပျိုးပြီးသည့်အခါ တစ်မိုးအကုန် တော်သလင်းလမှစ၍ ပွင့်လာ၊ သီးလာပြီးလျှင် နတ်တော်၊ ပြာသိုလတို့မှာ ထိုဝါအသီးကို ဆွတ်ခူးနိုင်သည်။

(၂) ကရင်တို့သိကြသောနောက်ထပ်ဝါတစ်မျိုးမှာ နွေရာသီဝါ "ဘယ်ဆယော်ခွဲ" "ဘယ်ကလို" ဟုလည်း ခေါ်သော ကိုင်းထဲ၊ ယာထဲတွင် စိုက်ရသော ဝါမျိုးဖြစ်သည်။ တော်သလင်း၊ သီတင်းကျွတ်လတို့မှာ စတင်စိုက်သည်။ နတ်တော်လတွင် ပွင့်လာပြီး တပို့တွဲ၊ တပေါင်းလတို့မှာ ထိုဝါကို

ဆွတ်ခူးနိုင်သည်။ သည်ဝါမျိုးမှာ အသီးလည်း မကြီးပါ။ ဤဝါမျိုးမှ ဝါကျင့်ကျင့် အရောင်နှင့် အဖြူရောင် နှစ်မျိုးရနိုင်သည်။

ဆွတ်ခူးရန် အချိန်ကျသောအခါ ဝါများကို ဆွတ်ခူးပြီးလျှင် နေလှန်းရပါသည်။ နေလှန်းပြီးလျှင် ယင်းဝါများကို "ခဲ" (ဗွီ) ဟု ခေါ်သော ကြိတ်တုံး ကြိတ်စက် (ဝါကြိတ်စက်) ဖြင့် ဝါအစေ့ထုတ်ရပါသည်။

ဝါဖန့်၊ ဝါအလိပ်တောင့်ပြု၊ မိုင်းငင်ခြင်း

"ဝါဖြန့်ခြင်း"ကို ကရင်ဘာသာဖြင့် "ဖုဂ်မယ်" "ဖေါင်ဘယ်" ဟု ခေါ်သည်။ အစေ့ထုတ်ပြီးသော ဝါများကို ဝါမျှင်များ ညက်ညောအောင် ဝါဖန့်ရသည်။ ပြီးလျှင် တစ်ထွာခန့်ရှိသော ဝါးကိုင်း ဝါးလုံးလေးနှင့် ဝါကို လိပ်ယူသည်။ ဝါလိပ်၊ ဝါထောင့် ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်သည်။ ဝါလိပ်၊ဝါထောင့်ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်သည်ကို ကရင်ဘာသာဖြင့် "သူ့တ့ါစယ်" "ထူ့တလိုင်ဘယ်" ဟု ခေါ်သည်။ ဝါလိပ်ဝါတောင့်များ ရလာသောအခါ အင်ဖက်ဖြင့် ထုပ်ထားရသည်။ သစ်ပိုင်းစသည့် အလေးတစ်ခုခုနှင့် ဖိထားရသည်။ ပြီးလျှင် တောင်းထဲထည့်ကာ အိမ်ထပ်ခိုး သို့မဟုတ် ကျပ်ခိုးစင်တွင် သေချာစွာ သိမ်းဆည်းပါသည်။ ဝါလိပ်၊ ဝါထောင့်များကို ကရင်က "စယ်စံင်" "ဘယ်ဘွန်" ဟုခေါ်သည်။ ဤသို့ ဝါလိပ်ဝါတောင့်မှတစ်ဆင့် ချည်မျှင်ရအောင် "မိုင်းငင်" ရပါသည်။ ချည်ငင်သော ရစ်ဘီးကို ကရင်ဘာသာဖြင့် "ခုင်း" "ခလိန်း" ဟု ခေါ်သည်။ ချည်ငင်သောရစ်ဘီးကို အသုံးပြု၍ ဝါလိပ်၊ ဝါတောင့်မှ ချည်မျှင်ကို ငင်ယူခြင်း၊ မိုင်းငင်သည်ကို ကရင်ဘာသာဖြင့် "ဝါ်စယ် " "ဝိုက်ဘယ်" ဟု ခေါ်သည်။

ချည်ပြုတ်ခြင်း၊ ချည်ပြီးခြင်း၊ ချည်အရောင်ဆိုးခြင်း

မိုင်းငင်ပြီးရလာသော ချည်မျှင်များကို ချည်ခင်ဖြစ်အောင် ပြုရသည်။ ချည်ခင် ချည်ခေါင်းဖြစ်အောင် ချည်ငင်သော ချားရဟတ်ကို အသုံးပြုရသည်။ ချည်ငါးခေါင်းလျှင် ကရင်အမျိုးသားပုဆိုးတစ်ထည် ရက်နိုင်သည်။ ချည်စိမ်းချည်ခေါင်းများကို ရေနွေးဖြင့်ပြုတ်၊ ပြုတ်ပြီးလျှင် နေလှန်းရပြန်သည်။ ထို့နောက် ဆန်ထမင်းရည်နှင့် စိမ်နယ်ပြီးမှတစ်ဆင့် ချည်ကို သန့်အောင် ပြန်ပြီးရသည်။ ပြီးလျှင် နေလှန်းရပြန်သည်။ နေလှန်းပြီး ချည်မျှင်များ ခြောက်သောအခါ လိုအပ်သော အရောင်ရအောင် စိမ်ရည်နှင့် စိမ်ရသည်။ အမည်းရောင်ကို လိုသော် ခရေခေါက်၊ အနီရောင်ကိုလိုသော်ကျွန်းရွက်၊ အဝါရောင်ကိုလိုသော် ပိန္နဲခေါက် စသည်ဖြင့် အခေါက်ပြုတ်ရည်နှင့် စိမ်ကာ အရောင်ဆိုးရသည်။ ချည်အရောင်စိမ်၊ အရောင်ဆိုးပြီး ဂျပ်ခုတ်ရက်လုပ်ရန် ရက်လိုသည့် အဆင်ကို ဆင်ယင်ရပါသည်။ ညီညာသော မြေပြင်တွင် ဝါးတိုင်လေးများစိုက်ကာ ဂျပ်ခုတ်အဆင်ကို ချည်မျှင်တန်းဆွဲကာ ဆင်ယင်သည်။ ဤသို့ ချည်အဆင် ဆင်ယင်ပြီးမှ ဂျပ်ခုတ်ရက်လုပ်ရန် အသင့်ဖြစ်တော့သည်။

ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခေါ်များ

စဉ်	ကရင်	မြန်မာ	အဓိပ္ပာယ်
၁။	ခယ်	ဘယ်	ဝါ။
၂။	စယ်သိင်း	ဘယ်သိန်း	သစ်ပင်နှင့်တူသော ဝါပင်မျိုး။
၃။	စယ်ကျော်ဝ်	ဘယ်ကလို	ယာ/ကိုင်းတွင် တစ်ရာသီစာ စိုက်သော ဝါပင်မျိုး။
၄။	ဖုဂ်စယ်	ဖေါင်ဘယ်	ဝါဖန့်သည်။
၅။	တူ့တုါ်တစယ်	တူ့တလိုင်ဘယ်	ဝါအလိပ်တောင့်ပြုသည်။
၆။	စယ်စံင်	ဘယ်ဘွန်	ဗိုင်းတောင့်။
၇။	ဝါ်စယ်/ဝါ်လူး	ဝိုက်ဘယ်/ဝိုက်လူး	ဗိုင်းငင်သည်။
၈။	ခိုင်း	ခလိန်း	ချည်ငင်သောရစ်ဘီး။
၉။	လူးခွင့်	လူးခွေါင့်	ချည်ခွင်။
၁၀။	လူးဆုက်	လူးဆောက်	ချည်ခေါင်း ။ (ချည်တစ်ခေါင်း ချည်နှစ်ခေါင်း ... စသည်)
၁၁။	အင်းဃှဲ့လူး	အောင်းဟွီလူး	ချည်ကို ပြုတ် သည်။
၁၂။	လူးယှ့ါ	လူးယှာ့	ချည်နီ။ (အနီရောင်ချည်)
၁၃။	လူးထောဝ်.	လူးထို	ပိုးချည်မျှင်။
၁၄။	လူးခူး	လူးခူး	ချည်ထုံး၊ ချည်လုံး။
၁၅။	လူးထဲ့	ခူးထွေ.	လွန်းတံ။
၁၆။	လူးဖှါင့်	လူးဖလိုင့်	ကျစ်ထားသော ချည်။
၁၇။	လူးစံင်း	လူးဘွန်း	ချည်ထုပ်။
၁၈။	ယင်ယာ.	ယောင်ယာ	ဖြန့်ခါသည်။
၁၉။	ခဲ့လူး	ခ္ဓီလူး	ချည်ကို ဖြီးသည်။
၂၀။	စူးဝင်လူး စူးအွာလူး	စူးဝေါ်လူး စူးအွာလူး	ချည်ကို အနီ၊ အဖြူ၊ အရောင် ဆိုးသည်။
၂၁။	ဆုင်ခွင်	ဆုံခွေါင်	ရဟတ်ချား (ချည်ငင်သော ရဟတ်ချား) ဂျပ်ခုတ်အဆင် တင်သည်။
၂၂။	စုဂ်ဏော်,ထး	ဘောက်နင်ထား	ဂျပ်ခုတ်အဆင် ဆင်ယင်သည်။
၂၃။	ဏိင်းစါ	နိမ်းဘာ	ထားပယ် (ဂျပ်ခုတ်၏ ဂျပ်ပြား)
၂၄။	ထာ	ထာ	ရက်လုပ်သည်။
၂၅။	ထး	ထား	ဂျပ်ခုတ်
၂၆။	ထာထး	ထာထား	ဂျက်ခုတ်ရက်လုပ်သည်။
၂၇။	သီးသွ့	သီးသွ့	ရက်ကန်း
၂၈။	ဖျင့်	ဖျောင့်	ဖျင် / ပိတ်

ရှေးအခါက ကရင်အမျိုးသမီးများအားလုံးလိုလိုပင် မိမိတို့၏အိမ်တွင်း အတတ်ပညာ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းကို တတ်ခဲ့ကြ၊ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ယခုတိုင်အောင်ပင် တောင်ပေါ်ဒေသနေထိုင်သူများနှင့် အချို့ကျေးရွာများမှ ကရင်အမျိုးသမီးများမှာ ဂျပ်ခုတ်ရက်လုပ်တတ်ကြပါသေးသည်။ ဤသို့သော ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ်ပညာဖြင့် ကရင်ရိုးရာ ခေါင်းပေါင်း၊ သင်တိုင်း၊ ပုဆိုး၊ ခြုံလွှာ၊ စောင်၊ ထဘီ၊ ဖျင်ပိတ်၊ လွတ်အိတ် စသည်ဖြင့် အဆင်အပွင့်အမျိုးမျိုးကို ရက်လုပ်နိုင်သည်။

ဂျပ်ခုတ်ရက်လုပ်သည့်အခါ အဆင်အပွင့် များများပါလျှင် ပါသလို အချိန် ကြာကြာပေးရသည်။ ခိုင်ခံ့လှပသေသပ်သည်။ အနုစိပ်လွန်းလှသည်။

ကရင်အမျိုးသားတို့သည်မိမိတို့၏အဝတ်အဆင်များကို ဆင်ယင်ရက်လုပ်သည့်အခါတွင်လည်း အမြင်ကြည့်လှ ရှုပျော်ရုံမျှလောက်သာ အလှဆင်၍ ရက်လုပ်သည် မဟုတ်ဘဲရက်လုပ်ခဲ့သော အဆင်အယင်တိုင်းမှာက သူ့အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်သူ၊ အဆင်အယင် အဆင်အပြောက်များ၏ဂုဏ်က ရှိနေကြောင်း ရှေးရိုးရာ ကရင့်ရိုးရာ သင်တိုင်းများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် သိရသည်။

ကရင်ရိုးရာ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်း အတတ်ပညာမှာ ကရင်တို့ လူ့ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားလာသော ကရင်မှု အတတ်ပညာတစ်ခုဖြစ်သဖြင့် ရှေးရိုး ဘေးဘိုးဘွားတို့က နှစ်ပေါင်းထောင်ချီ ထိန်းသိမ်းဆင့်ကမ်းလာခဲ့သကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့လည်း မြတ်နိုးထိန်းသိမ်း ဖော်ထုတ်မြှင့်တင်ကြရမည်မှာ အမျိုးသားရေးတာဝန်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါပေတော့သည်။

စောဝဏ္ဏထွန်း
B.A (Myanmar)

ကိုးကားစာရင်း

၁။ ဆရာတော် ဦးဥတ္တမ၊ ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ် (ကရင် ဘာသာ)
၂။ ကရင်–မြန်မာ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်
၃။ ကရင်အမျိုးသားသမိုင်း (ဒေါက်တာနန်းလှိုင်)
၄။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အရှင်မောဂ္ဂလန်မထေရ်မြတ်စီရင်သော “အဘိဓာန် ပဒီပိကာ ပါဠိ” ကျမ်း

u,m;wdkif&ifom;rsm;\ ½kd;&m"avh,Oftaus;rsm;

Mircf;rf;ar

"ကယားတိုင်းရင်းသားများသည်
စိတ်နေစိတ်ထား ဖြူစင်ကြသည်။
ရိုးသားမှုရှိကြသည်။
ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေး
ဖော်ရွေပျူငှာစွာ ဆက်ဆံကြသည်။"

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်မြေတည်းနေ တစ်ရေတည်းသောက်ကြသည့် တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုမောင်နှမ သွေးချင်းများစွာ နေထိုင်ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း ၁၃၅ မျိုးရှိသည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ထို့ထက်လည်း များနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ပင်မလူမျိုးကြီး ရှစ်မျိုးဖြစ်သည့် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းတို့ကတော့ အခိုင်အမာ ရှိထားပြီး ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လူမျိုးတစ်မျိုးသည် ပင်မလူမျိုးကြီး ရှစ်မျိုး အုပ်စုဝင်သကဲ့သို့ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တစ်ခုတည်းအောက်မှ သွေးသားရင်းချာများ ဖြစ်နေကြသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မွန်ဂိုကုန်းမြေမြင့်မှ မွန်ခမာ၊ တိဗက်မြန်မာ၊ ထိုင်းတရုတ် လူမျိုးစုကြီးသုံးစုခွဲ၍ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသော ညီအစ်ကိုများ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့တွင် ကယားပြည်နယ်မှ ကယားတိုင်းရင်းသားတို့လည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ကယားတိုင်းရင်းသားများဆိုရာ၌ ကယားအနွယ်အဝင်များဖြစ်ကြသော အောက်ပါလူမျိုးစုများပါဝင်ကြသည်–

(၁) ကယား၊

(၂) ကယန်း၊

(၃) ကယော၊

(၄) ဂေခို၊

(၅) ဂေဘား၊

(၆) ယင်းဘော်၊

(၇) ယင်းတလဲ၊

(၈) မနုမနော၊

(၉) လထာ တို့ဖြစ်သည်။

ချစ်စရာကောင်းသောစိတ်နေသဘောထား

ကယားတိုင်းရင်းသားများသည် စိတ်နေစိတ်ထား ဖြူစင်ကြသည်။ ရိုးသားမှုရှိကြသည်။ ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေး ဖော်ရွေပျူငှာစွာ ဆက်ဆံကြသည်။ အကူအညီလိုအပ်၍ တောင်းခံလာလျှင်လည်း ကူညီရိုင်းပင်းမှုရှိသည်။ အေးဆေးစွာ နေတတ်ကြသည်။ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှုရှိသည်။ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး ပြေပြစ်ကြသည်။ မတရားမှုနှင့်ကြုံတွေ့လာလျှင်လည်း ရဲဝံ့စွာ ဆွေးနွေးဖြေရှင်းတတ်ကြသည်။ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ရှိသည်။ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို လိုက်နာကြသည်။ ဘာသာတရား ကိုင်းရှိုင်းကြသည်။ မိခင်သည် လမင်း၊ ဖခင်သည် နေမင်းဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်သည်။ ဖခင်သည် နေမင်းကြီးပမာ သားသမီးများအတွက် ဘဝကို ပေးဆပ်လေသည်။ မိခင်သည်လည်း လမင်းပမာ သားသမီး

များအတွက် အလင်းရောင်နှင့်အတူ ဘဝကို ပေးဆပ်သည်။ နေမင်းနှင့်လမင်းတို့သည် ကမ္ဘာမြေအတွက်မိမိတို့၏ အလင်းရောင်ကို ပေးဆပ်ရသကဲ့သို့ မိခင်နှင့်ဖခင်တို့သည် သားသမီးများအတွက် ဘဝကို ပေးဆပ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မိခင်နှင့်ဖခင်ကို သားသမီးတို့၏ ဘဝအလင်းရောင်ဟု အမွှမ်းတင်ကြသည်။

ရိုးရာဆိုရိုးစကားများကို အလေးထားကြသူများ

ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် မိခင်၊ ဖခင်၏ပြောဆိုဆုံးမမှုနှင့် ရိုးရာဆိုရိုးစကားတို့ကိုအလေးထားကြသည်။မိခင်၏ပြောဆိုဆုံးမစကားကိုနာခံတတ်သော သားသမီးတို့သည် ကောင်းစားကြသည်။ ဖခင်၏ပြောဆိုဆုံးမစကားများကို နာခံတတ်သော သားသမီးတို့သည် ရှင်ဘုရင်ကဲ့သို့ ဥစ္စာပေါများကြွယ်ဝသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာကြီးသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှသည်။ မိဘမေတ္တာသည် ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့် မိုးကောင်းကင်ကဲ့သို့ ကြီးမားကျယ်ဝန်းလှသည်ဟု ဆိုသည်။ သွေးရင်းသားရင်း မိဘတို့နှင့်အတူ နေထိုင်ရခြင်းသည် အနွေးထွေးဆုံးဖြစ်၍ မိဘအရိပ်ကို ခိုလှုံရခြင်းသည် အလုံခြုံဆုံးဖြစ်သည်။ သူတစ်ပါး၏ မိဘကို အဖေ၊ အမေဟုခေါ်လျှင် အရသာမရှိ။ ခွန်အားလည်းမဖြစ်ဟု ဆိုကြသည်။

ရေကြည်ရာမြက်နုရာမှ

တိုင်းရင်းသားကယားလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့လူမျိုးအမည်ကို ကယား၊ ကယော၊ ကယန်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသည်။ ယင်းတို့ အချင်းချင်းတွေ့ဆုံကြရာတွင် ကယားလူမျိုး၊ ကယောလူမျိုးဟူ၍မခေါ်ဘဲ ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်ဆိုကြသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသား အများစုတည်ရှိသော ကယားပြည်နယ်သည် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၄၅၀၆ စတုရန်းမိုင်ရှိပြီး ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် ပေပေါင်း ၃၀၀၀ ကျော် အမြင့်တွင် တည်ရှိသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်၊ အနောက်ဘက်နှင့် တောင်ဘက်တွင် ကရင်ပြည်နယ်တို့ဖြင့် ဝိုင်းရံလျက်ရှိပါသည်။ ကယားပြည်နယ်တွင် လွိုင်ကော်၊ ဒီးမော့ဆို၊ ဖရူဆို၊ ဖားဆောင်း၊ မယ်စဲ့၊ ရှားတော၊ ဘောလခဲ စသည့်မြို့များ ပါဝင်သည်။

ဒဏ္ဍာရီထဲက ငွေတောင်ဆည်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အားထားရသည့် ကယားပြည်နယ် ဒီးမော့ဆိုမြို့နယ်တွင် ငွေတောင်ဆည် ရှိပေသည်။ ကယားပြည်နယ်ဟုဆိုလျှင် “ငွေတောင်ပြည်၊ ငွေတောင်ဆည်” ဟု သိရှိကြသည်။ ဒီးမော့ဆိုဟူသည်မှာ ကောင်းကင်ချက်တောင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကယားလူမျိုးတို့သည် ဒီးမော့ဆိုကို “ကောင်းကင်၏ဗဟိုချက်မ”ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ “ဒီး” ဟူသည် ဒီးဆိုး ဟုဆိုလို၍ “မော့” ဟူသည် ကောင်းကင်ပြာကိုဆိုလိုပြီး “ဆို”ဟူသည် တောင်ဟု

အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဒီးမော့ဆိုတောင်ကိုအစွဲပြု၍ ဒီးမော့ဆိုမြို့ဟု ခေါ်သည်။ ငွေတောင်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အဆိုပါအမည်ကိုအစွဲပြု၍ ကယားပြည်ကို ရှေးအခါက ငွေတောင်ပြည်ဟုခေါ်ဆိုပြီး ဆည်ကိုမူ ငွေတောင်ဆည်ဟု ခေါ်လေသည်။ ဒဏ္ဍာရီထဲက ငွေတောင်ဆည်သည် ပြည်နယ်ကြီးကို ရေပေးဝေခြင်းဖြင့် အကျိုးပြုလျက်ရှိပါသည်။

ငွေတောင်ဆည်သည် အမြင့် ၃၅ ပေရှိ မြေသားတမံဖြစ်ပြီး အလျားပေ ၆၀၀၀ ရှိသည်။ ကန်ရေပြင်ကျယ် ဧက ၆၂၀ ရှိပြီး ကန်ရေပြင် ပမာဏဧက ၈၉၂၀ သိုလှောင်ထားနိုင်သည်။ ဆည်ရေသောက်ဧရိယာ ၆၂၉၀ ဧကကို စိုက်ပျိုးရေ ပေးဝေနေသော ဆည်တစ်ခုဖြစ်သည်။

ရုပ်သွင်ပြင်နှင့် ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ

ကယားတိုင်းရင်းသားများသည် များသောအားဖြင့် ဖြူသောအသားအရေ ရှိကြသည်။ ရိုးသားမှုရှိပြီး စိတ်နေစိတ်ထားဖြူစင်ကြသည်။ အရပ်အမောင်းမှာ ငါးပေအထက်တွင်ရှိကြသည်။ ဆံပင်ရှည်ထားတတ်ကြသည်။ ခေါင်းပေါင်းလေ့ရှိသည်။ အချို့အသားအညိုအလတ်များ ရှိကြသည်။ မျက်နှာသွင်ပြင်မှာ ရိုးသားပွင့်လင်းမှုဂုဏ် ရှိသည်။

အမျိုးသားများ၏ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံမှာ အဖြူရောင်ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းပြီး ရှပ်အင်္ကျီဝတ်ဆင်ကာ အပေါ်မှ တိုက်ပုံအင်္ကျီရင်စေ့ကို ထပ်၍ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ဘောင်းဘီများမှာအနက်ရောင်၊ အဖြူရောင်နှင့် အနီရောင်များသာ ဖြစ်သည်။ ကယားအမျိုးသားများသည်ငွေဓားမြှောင်နှင့် ဓားလွယ်များကို သိုင်း၍ လွယ်လေ့ရှိသည်။ ကျွဲသားရေစိမ်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသောဖိနပ်ကို စီးကြသည်။ ရှေးအခါက ကယားအမျိုးသားများသည် ဆံပင်ရှည်ထား၍ သျှောင်ထုံးကြသည်။ ယခုခေတ်တွင် ဆံပင်ရှည်ထားလေ့ မရှိကြတော့ပေ။ ကယားအမျိုးသားများသည် စပါးရိတ်သော ကောက်ရိတ်ရာသီ၌ ပို၍ခန့်ညားကြသည်ဟုဆိုသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အလုပ်လုပ်သောယောကျ်ားသည် ပို၍ခန့်သည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးများ၏ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံမှာ ဆံပင်ကို အပေါ်မြင့်မြင့်ထုံး၍ အနီရောင်ခေါင်းပတ်များကို ပတ်ထားကြသည်။ များသောအားဖြင့် ခေါင်းပေါင်းများမှာ ဂျပ်ခုတ်ထည်များ ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီကယားအမျိုးသမီးများမှာ သာမန်အချိန်အခါများ၌ မြန်မာအမျိုးသမီးများကဲ့သို့ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့ကြ၍ ပွဲလမ်းသဘင်အခမ်းအနားတွင်သာ ကယားအဝတ်အစားများကို ခေတ်မီစွာဝတ်ဆင်ကြသည်။ သင်တိုင်းကဲ့သို့ အင်္ကျီလက်ကိုဝတ်ဆင်၍ အပေါ်မှကတ္တီပါခြုံထည်ကို ရွှေမှဖဲကြိုးပြားများဖြင့် ချည်၍ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ဦးခေါင်းကိုလည်းခေတ်ဆန်ဆန် ဆံထိုးထုံးကြသည်။ ထဘီကန့်လန့်ဆင်အနီများကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ဖိနပ်ကိုလည်း ခေတ်ဆန်ဆန် ပုံစံများစီးကြသည်။ ကျေးလက်တောရွာတွင် နေထိုင်သောကယားအမျိုးသမီးများသည် ငွေတုံးလက်ကောက်များ၊ ငွေဆံထိုး၊ ငွေဒင်္ဂါး၊ ငွေဘယက်များကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ၏အလှကို ပန်းနှင့်တင်စားသည်။ အမျိုးသမီးများသည်

ပွဲလမ်းသဘင်၌ ပိုရှုလှကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသမီးများသည် ပွဲလမ်းသဘင်၌ ပို၍ အလှပြင်ကြသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ကယားစာပေ

တိုင်းရင်းသားကယားလူမျိုးစုတို့တွင် ကိုယ်ပိုင်စာပေမှတ်တမ်းဟူ၍ မရှိဟု ကယားလူမျိုးစု သမိုင်း ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလထုတ် စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ကယားစာပေသစ် မပေါ်မီကာလတွင် မြန်မာအက္ခရာကို အခြေခံသောကယားစာပေကို သိပ္ပံဗထွေးက တီထွင်ခဲ့သည်။ ထိုစာပေကို ကယားလူမျိုးတို့က အသုံးပြုကြသည်ကို မတွေ့ရပေ။ စာပေမပေါ်ပေါက်ခင်က နိုင်ငံခြားသားသာသနာပြုများက လက်တင်အက္ခရာကို အခြေခံသော ကယားစာပေကို တီထွင်ပေးခဲ့သည်။ ထိုစာပေကို ကယားလူမျိုးစုအချို့က အသုံးပြုခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ကယားပြည်နယ်ရှိ ကယားအမျိုးသားတို့သည် "ကျယ်ဖို့ကြီးအက္ခရာ"ကို အခြေခံသော ကယားစာပေကို အတည်ပြုခဲ့ကြသည်။

ထို့နောက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ၎င်းစာပေကို လွှတ်တော်က အတည်ပြုခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် သက်ဆိုင်ရာ ကျေးရွာကိုယ်စားလှယ်များအား ခေါ်ယူ၍ ကယားစာပေအား သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက် ကာလတွင် ကိုယ်စားလှယ်များသည် ကယားကျေးရွာတစ်ရွာချင်းစီရှိ ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများအား ကယားစာပေကို ပြန်လည်သင်ကြားပို့ချပေးသည်။ ဆက်လက်၍ ကျောင်းဖွင့်ရာသီတွင်လည်း ကျောင်းချိန်ပြင်ပ အချိန်ပိုများ ယူကာ ကယားစာပေအား သင်ကြားပို့ချလျက် ရှိသည်။ ကယားစာပေ တိုးတက်ပြန့်ပွားရေးအတွက် ရည်ရွယ်၍ လွိုင်ကော်မြို့တွင် ကယားတိုင်းရင်းသားတို့၏ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ဆောင်ရွက်ထားသော ကယားအမျိုးသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီကိုလည်း ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထားပြီးဖြစ်သည်။

သားရေးသမီးရေး စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်းနှင့်ထိမ်းမြားခြင်း

ကယားလူမျိုးတို့၏ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ထိမ်းမြားခြင်းတွင် စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်းသည် အရေးကြီးသည်။ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်းကို မိဘကိုယ်တိုင် လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိဘဲ အောင်သွယ်တော်မှတစ်ဆင့် စေလွှတ်ဆောင်ရွက်စေသည်။ အောင်သွယ်သည် အမျိုးသား၏ မိဘဆွေမျိုးထဲက အမျိုးသား သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ သို့သော် လူပျို၊ အပျို မဖြစ်ရပေ။ အမျိုးသားဖခင်သည် မိမိ၏သားနှင့်ထိမ်းမြားရန် သင့်လျော်သည်ဟု ယူဆလျှင် မိန်းကလေး၏မိဘထံသို့ အောင်သွယ်ကို စေလွှတ်ပြီး ပြောဆိုလေ့ရှိပါသည်။ အောင်သွယ်သူသည် အခြားသူများမသိအောင် လျှို့ဝှက်စွာ ပြုလုပ်ရသည်။

နံနက်မိုးမလင်းမီ သို့မဟုတ် ညမိုးချုပ်အချိန်တွင် တိတ်တဆိတ်သွားလေ့ရှိသည်။

ထိုသို့ပြုလုပ်ရခြင်းမှာ အကြောင်းမညီညွတ်၍ စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်း မအောင်မြင်လျှင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်သော မိဘတို့၏ ဂုဏ် သိက္ခာ မထိခိုက်စေရန် ဖြစ်သည်။ မိဘတို့သည် သားသမီးအရွယ်ရောက်လျှင် အိမ်ထောင်ချပေးရန် တာဝန်ရှိသည့်အလျောက် အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ချပေးလိုလျှင် မိမိ၏ သားကို တိုးတိုးတိတ်တိတ်ခေါ်ပြီး နားချလေ့ရှိသည်။ လူကြီးများ၏ဆောင်ရွက်မှုကို အမျိုးသမီးက ငြင်းပယ်ခြင်း မရှိလျှင် ရွှေကြိုး သို့မဟုတ် လက်ဝတ်ရတနာ တစ်မျိုးမျိုးကို လက်ဆောင်ကြေးအဖြစ် ပေးအပ်ရသည်။

စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်း အောင်မြင်သွားလျှင် ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲအတွက် ရက်ကောင်း ရက်မြတ်ကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ကြသည်။ မင်္ဂလာပွဲအတွက် ကုန်ကျစရိတ်ကို သတို့သားဘက်က ပို၍အကုန်အကျခံကြသည်။ မင်္ဂလာပွဲကျင်းပသည့်နေ့ရက်တွင် နှစ်ဖက်သောရပ်နီးရပ်ဝေးဆွေမျိုးများကို ဖိတ်ကြားကြသည်။ မင်္ဂလာပွဲအတွက် နှစ်ဖက်မိဘဆွေမျိုးများက ကောင်းချီးမင်္ဂလာပေးခြင်း၊ ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပေးပြီး ထိမ်းမြားမင်္ဂလာအခမ်းအနားပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်သည်။

“မြန်မာတို့သည် ဧည့်သည်ကို ရေနွေး လက်ဖက်ရည်ကြမ်းတို့ဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုကြသကဲ့သို့ ကယားတို့ကလည်း ဧည့်သည်ကို ခေါင်ရည်ဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုလေ့ရှိသည်။”

ရိုးရာအစားအစာနှင့် ခေါင်ရည်

ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဒီဆားခေါ် ထမင်းထောင်းစားပွဲကို ကျင်းပလေ့ရှိလေသည်။ တစ်ရွာလုံး ကောက်ရိတ်သိမ်းပြီးချိန်တွင် ကျင်းပကြသည်။ ရိုးရာထမင်းထောင်းကို တစ်အိမ်စီ အလှည့်ကျဆောင်ရွက်ကာ ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေများကို ဖိတ်ခေါ်ကျွေးမွေးကြသည်။ အခြားသော တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုမောင်နှမများကိုပါ ဖိတ်ခေါ်ကျွေးမွေးလေ့ရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရသည်။ ထမင်းထောင်းမှာ ဝက်သား သို့မဟုတ် ကြက်သားကို အရိုးများပါပြုတ်၍ အရည်နှင့်အသားများကို ယူကာ ချင်း၊

ဂျုံးမြစ်၊ ကြက်နှတ်သီး၊ တောင်ပံ များနှင့်အူ၊ အသည်းအစိမ်းများကိုယူ၍ စပါးကျီနတ်ကို ပူဇော်သည်။ ကယားတိုင်းရင်းသား တို့၏ ရိုးရာထမင်းပေါင်းသည် နတ်ကိုပူဇော်ခြင်း ယုံကြည်မှုတစ်မျိုးဖြစ်၍ ဓလေ့ထုံးစံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြကြောင်း သိရှိရသည်။

ထို့ပြင် ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် ခေါင်ရည်ကို ရိုးရာပွဲတော်အတွက် ချက်လုပ်ကြသည်။ မြန်မာတို့သည် ဧည့်သည်ကို ရေနွေးလက်ဖက်ရည်ကြမ်းတို့ဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုကြသကဲ့သို့ ကယားတို့ကလည်း ဧည့်သည်ကို ခေါင်ရည်ဖြင့် ဧည့်ဝတ်ပြုလေ့ရှိသည်။ စဉ့်အိုးအသေးတစ်ခုထဲတွင် ခေါင်ရည်ကို ဖောက်ထည့်ပြီး ဖန်ခွက်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှီးခွက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခေါင်ရည်စုပ်သည့်ဝါးဖြင့်လည်းကောင်း စုပ်ယူသောက်သုံးရသည်။ ခေါင်ရည်သည် အမောပြေခြင်း၊ အဆာခံနိုင်ခြင်းတို့အတွက် ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် အချိန်အခါမရွေး၊ နေရာဒေသမရွေး သောက်သုံးလေ့ရှိကြသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာအစားအသောက်ဖြစ်သော ခေါင်ရည်မှာ ချိုခါးသော အရသာရှိသည်။ ခွန်အားဖြစ်စေသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသော်လည်း အလွန်အကျွံသောက်သုံးပါက မူးယစ်ထုံထိုင်းစေသည်။

ကယားရိုးရာအိမ်သစ်တက်ပွဲ

ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် အိမ်သစ်တက်ပွဲကျင်းပသည့်အခါ ရိုးရာအကများဖြင့် ကခုန်လေ့ရှိသည်။ အကများမှာ ဝါးညှပ်အက၊ ဒိုင်းအကတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ကနိုင်ကြသည်။ အကတွင် အသုံးပြုသောတူရိယာမှာ ဖားစည် ဖြစ်သည်။ ဝါးညှပ်အကသည် ကျန်းမာရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စေသည့်အပြင် သွက်လက်ဖျတ်လတ်မှုရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ ကသည့်အကမျိုး ဖြစ်သည်။ ဒိုင်းအကမှာ ရှေးအခါက စစ်ရေးအတွက် လေ့ကျင့်ရန် ဓားရေး၊ လှံရေး ပြသသည့်အက ဖြစ်သည်။

ထူးခြားသည့်အသုဘအက

ရပ်ရွာထဲတွင် အသုဘရှိလျှင် အလောင်းကို ဝိုင်းပြီးကခုန်ကြသည်။ အသုဘအကတွင် အမျိုးသားများနှင့်အမျိုးသမီးများ လက်တွဲ၍ဝိုင်းကကြသည်။ ရိုးရာသီချင်းနှင့်တွဲ၍ အသုံးပြုသောတူရိယာမှာ ဗုံရှည်၊ တွဲပလွေနှင့် ဖားစည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤအကကို ညဉ့်ဦးယံမှ နံနက်မိုးလင်းသည့်အထိ တစ်ဖွဲ့ပြီးတစ်ဖွဲ့ အလှည့်ကျကခုန်ကြသည်။

ကယားရိုးရာဖားစည်

ကယားတိုင်းရင်းသားတို့သည် ဖားစည်ကို ကလူပှ ခေါ်သည်။ ဖားစည်ဟု ခေါ်ဆိုရခြင်းမှာ ရှမ်းလူမျိုးတို့က ကလူ (ခေါ်) ဖားစည်မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ဖားရုပ် ပါရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဂေါင်ဂစ်ဟုခေါ်ကြသည်။ ဂေါင်ဂစ်မှာ မြန်မာဘာသာဖြင့် ဖားစည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ရှေးအခါက စစ်ချီရာ၌ လူစုရန်အချက်ပေးခြင်းတို့တွင် တီးခတ်လေ့ရှိသည်။ ရှေးယခင်က ဖားစည်ကို ငွေတောင်တွင် သွန်းလုပ်ခဲ့သည်။ ဖားစည်ကို ရွှေ၊ ငွေ၊

ကြေး၊ သွပ်၊ ခဲမဖြူ စသော သတ္တုငါးမျိုး ရောစပ်၍ သွန်းလောင်းထားသည်။ မင်္ဂလာဖားစည်ကို အိမ်ဦးခန်း သို့မဟုတ် စပါးကျီတွင် ထားရှိသည်။

ထို့အပြင် တွဲပလွေ၊ ဗုံရှည်၊ ဗုံတို၊ ကွယ် (ခေါ်) ကျွဲချိုခရာ၊ မောင်း၊ လင်းကွင်း၊ တီးတူ (ခေါ်) ဝါးဂီတာ အစရှိသည်တို့ကိုလည်း ရိုးရာတူရိယာများအဖြစ် တေးသီချင်းဆိုရာတွင် အသုံးပြုကြပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းမေ

ကိုးကား

- ကယားတို့ဌာနီငွေတောင်ပြည် (မြင့်မောင်)
- တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ (စာရေးဆရာအသင်း)

csdifwdkY tpm;taomufqdkif&m]]"avh}}

trf;rdef;avmif&D

"ချိုချင်းတို့သည် နှီးဒေါင်းလန်း သို့မဟုတ်
ကြိမ်ဒေါင်းလန်းဖြင့် စုပေါင်းစားသောက်သော ဓလေ့ကို
ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ဒေါင်းလန်းကြီးတွင် ထမင်းများကို
ထည့်၍ ထမင်းပုံ၏အလယ်တွင် ဟင်းများကို စုပုံထားကာ
လူ ငါးယောက်ဝန်းကျင် ဝိုင်းစားကြပါသည်။"

သီးနှံမျိုးစေ့များ ဘယ်လိုရရှိလာခဲ့သလဲ

ချိုချင်းတို့၏ အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဓလေ့ကို တင်ပြရာ၌ သီးနှံမျိုးစေ့များ ရရှိလာပုံကိုဖော်ပြသော ချိုချင်းပုံပြင်တစ်ပုဒ်အား ဦးစွာဖော်ပြသင့်ပါသည်။

ရှေးအခါက ချင်းတောင်တန်းနေ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အတည်တကျနေထိုင်၍ စိုက်ပျိုးမွေးမြူကာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသော အလေ့အထ မရှိခဲ့သေးဟု ဆိုပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာကာ တောကောင်များကို အမဲလိုက်ခဲ့ကြ၏။ အလေ့ကျပေါက်သော အသီးအရွက်များကို ရှာဖွေစားသောက်ခဲ့ကြ၏။ ထို့နောက် အောက်ချင်းငှက်၏ အလျော်ပေးလမ်းပြမှုကြောင့် သီးနှံများစိုက်ပျိုးစားသောက်ကာ အတည်တကျနေထိုင်လာခဲ့ကြောင်း ဤပုံပြင်က ဆိုပါသည်။

ရှေးအခါက လျှိုမြောင်စိမ့်စမ်းပေါများလှသော ချင်းတောင်တန်း တစ်နေရာရှိ ချောင်းဘေးတစ်ခုတွင် ဖြစ်လေ၏။ ချိုချင်းစကားဖြင့် ကော့ပ် ခေါ် ဝကောက် (ဌေသု) ဟုခေါ်သော အောက်ချင်းငှက်တစ်ကောင်သည် ချောင်းဘေးရှိ ကျောက်ပြင်တစ်ခုတွင် ဓားသွေးလျက် အောက်ပါအတိုင်း သီချင်းတကြော်ကြော် အော်ဆို၍နေလေ၏ –

* သတ္တဝါများ ငါသတ်ငြားအံ့
ဓားရေထက်စမ်း ထက်လိုက်စမ်း။

* ရှဉ့်အကောင်လည်း သတ်မှာပဲလေ
ဓားရေထက်စမ်း ထက်လိုက်စမ်း။

* မျောက်တွေကိုမူ အသေယူမယ်
ဓားရေထက်စမ်း ထက်လိုက်စမ်း။

* သမင်ဒရယ် သတ်ဦးမယ်
ဓားရေထက်စမ်း ထက်လိုက်စမ်း။

* ကျားနဲ့ဆင်များ သေကာသွားမယ်
ဓားရေထက်စမ်း ထက်လိုက်စမ်း။

ထိုသီချင်းဆိုသံမှာ အလွန်အောင်မြင်ခံ့ညား၍ အားမာန်ပါလှ၏။ ထိုသီချင်းသံကို ချောင်းဘေးရှိရေသဖန်းပင်ပေါ်တွင်သဖန်းသီးစားနေသောမျောက်တစ်ကောင်ကရုတ်တရက် ကြားလိုက်ရ၏။ ကြောက်လန့်တုန်လှုပ်ပြီး ချက်ချင်းခုန်ပေါက် ပြေးလွှားသွား၏။ ထိုအခါ မျောက်သည် သဖန်းသီးများကို တက်နင်းမိသောကြောင့် သဖန်းသီးများအောက်သို့ ကြွေကျကြလေ၏။ သဖန်းသီးတစ်လုံးသည် ရေသဖန်းပင်အောက်တွင် အစာယက် အစာရှာနေသော ချင်းလို (သှာ)ဟု ခေါ်သော ငှက်တစ်မျိုးကို အရှိန်ဖြင့် သွားထိမိလေသည်။

သှာ ငှက်သည် ထိတ်လန့်ပြီး သူ့ခြေဖြင့် ကုတ်ခြစ်လိုက်ရာ အနီးရှိ ချင်းလို (ဖြုန်းတီ) ဟု ခေါ်သော ရထားပိုးကောင်အား သွားထိမိ၏။ ဖြုန်းတီသည် လန့်ဖျပ်ထခုန်ကာ ကိုက်မိ ကိုက်ရာကို ကိုက်လိုက်ရာ အနီးရှိ တောဝက်၏ လိင်အင်္ဂါကို ကိုက်မိလေ၏။ တောဝက်သည် လန့်ပြီးထွက်ပြေးရာ ပြေးလမ်းရှိ ကျောက်တုံးကြီးတစ်ခုကို အရှိန်ဖြင့် တိုက်မိလေ၏။ ကျောက်တုံးကြီးသည် တောင်အောက်သို့အရှိန်ဖြင့် တလိမ့်လိမ့်ဆင်းသွားရာ ချောင်းတစ်ခုတွင် တပ်ဆင်ထားသော ဝါးရေတံလျှောက်ကို အရှိန်ဖြင့် တိုက်မိလေသည်။

ဝါး ရေတံလျှောက်သည် ရေတံလျှောက်မှ ကျဆင်းလာသော ရေများအောက်၌ ရေချိုးနေသော အလွန်ချောမောလှပသော လူသားမိန်းမပျိုအား အရှိန်ဖြင့် ထိုးဖောက်လိုက်ရာ ထိုမိန်းမပျိုမှာ ဗိုက်ပေါက် အူထွက်ပြီး သေဆုံးသွားလေ၏။

လူသားတို့သည် လူသားမိန်းမပျိုသေဆုံးသွားခြင်းကြောင့် အလွန်ဒေါသထွက်ကြလေ၏။ ထို့ကြောင့် လူသားမိန်းမပျိုအား အရှိန်ဖြင့် ထိုးဖောက်သတ်လိုက်သော ရေတံလျှောက်ထံသွားကာ -

"အို ... အသင်ရေတံလျှောက်၊ သင့်ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏အဖိုးတန်မိန်းမပျို သေဆုံးခဲ့ရလေပြီ။ ငါတို့ကို အလျော်ပေးလော့" ဟု ဆိုကြလေသည်။

ရေတံလျှောက်က ...

"ကျွန်ုပ်သည် သင်တို့၏လူသား မိန်းမပျိုအား ထိုးသတ်ချင်၍ထိုးသတ်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ကျောက်တုံးက ငါ့အား အရှိန်ပြင်းစွာ တိုက်သောကြောင့်သာ ထိုးမိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်တုံးထံသို့သာ အလျော်တောင်းကြပါလော့" ဟု ဆို၏။

ထိုအခါ လူသားတို့သည် ရေတံလျှောက်ပြောစကားမှာ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့်ဖြစ်သည်ယူဆ၍ ကျောက်တုံးကြီးထံသွားကာ အလျော်တောင်းကြပြန်လေ၏။ ကျောက်တုံးကြီးက ဝက်ဝံအပြစ်သာဖြစ်ကြောင်း ရှေးနည်းတူ ပြောပြန်လေ၏။

ဤသို့ဖြင့် ဝက်ဝံက ရထားပိုးကောင်၊ ရထားပိုးကောင်က သာငှက်၊ သာငှက်က မျောက်၊ မျောက်က ကော့ပ်ငှက်-စသဖြင့် အဆင့်ဆင့် အပြစ်ပုံချကြလေ၏။ ကော့ပ်ငှက်က လူသားတို့အား ဆို၏။

"ကျွန်ုပ်ကြောင့် လူသားမိန်းမပျို သေဆုံးရသည်မှာ ဧကန်စင်စစ် အမှန် ဖြစ်၏။ ကျွန်ုပ် အပြစ်ပေတည်း။ မစိုးရိမ်ကြကုန်လိမ့်။ အလျော်ပေးအံ့"

ထို့နောက် ကော့ပ်ငှက် (အောက်ချင်းငှက်)သည် ခြမ်း-လမ်း-ကွာ ဟု အော်မြည်ကာ နေထွက်ရာ အရှေ့ဘက်သို့ပျံသန်းသွားလေ၏။ မကြာမီ ကော့ပ်ငှက်သည် ချင်းလို ဘွင်းဟုန်ဟု ခေါ်သော ဆတ်ဆန်စေ့ကို ယူလာကာ လူသားတို့အား ပေး၏။

ထို့နောက် ကော့ပ်ငှက်(အောက်ချင်းငှက်)သည် ခြမ်း-လမ်း-ကွာ ဟု အော်မြည်ကာ နေဝင်ရာ အနောက်ဘက်သို့ပျံသန်းသွားပြန်၏။ မကြာမီ ကော့ပ်ငှက်သည် ချင်းလို ဘွင်းသာ ဟုခေါ်သော ပြောင်းဆန်စေ့ကို ယူလာကာ လူသားတို့အား ပေး၏။ ပြီးနောက် ဤသို့ဆို၏။

"အသင် လူသားတို့ ... ဤမျိုးစေ့ နှစ်စေ့ကို မျိုးချစိုက်ပျိုး၍ စားသုံးကြလော့။ အချိန်မလပ် ပင်ပန်းစွာ လှည့်လည်သွားလာကာ ရှာဖွေစားသုံးကြခြင်းကို မပြုကြနှင့်တော့။ စိုက်ပျိုးကာ ကျေးရွာအတည်တကျဖြင့် သက်သာအေးချမ်းစွာ စားသောက်နေထိုင်ကြပါလေ။ မျိုးစေ့နှစ်ခုကို ပမာထား၍ အခြားသောမျိုးစေ့များကိုလည်း ရှာဖွေစိုက်ပျိုးစားသုံးကြလော့"

ဤသို့ပြောဆိုကာ ကော့ပ်ငှက်(အောက်ချင်းငှက်)သည် ခြမ်း-လမ်း-ကွာ ဟု အော်မြည်ကာ လူသားတို့အား နှုတ်ဆက်ပြီး ထွက်ခွာပျံသန်းသွားတော့၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ လူသားတို့ဘဝတွင် စိုက်ပျိုးရေးစနစ်များ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည် ဟူလတ္တံ့။ တောင်တန်းမြေတစ်ဝန်းတွင် ကော့ပ်ငှက်၏ ခြမ်း-လမ်း-ကွာ ဟူသော အော်မြည်သံကြားရလေတိုင်း

ဤပုံပြင်ကို ချင်းမိဘဖိုးဖွားများက သားမြေးမြစ်တို့အား ပြောပြကြမြဲဖြစ်သည်။

ချင်းလူမျိုးတို့သည် အောက်ချင်းငှက်ကို အမျိုးသားသင်္ကေတအဖြစ် သတ်မှတ်သုံးစွဲကြပါ၏။ ထိုသို့သတ်မှတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ချင်းငှက်၏ထူးခြားသော၊ ပြောစမှတ်တွင်သော၊ မှတ်သားအတုယူဖွယ်ကောင်းသော အကြောင်းခြင်းရာများကို ချင်းမျိုးနွယ်စုအသီးသီးက ပြောဆိုလေ့ရှိကြရာ ဤချီချင်းပုံပြင်မှာလည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်ပါ၏။

ပြုတ်စားခြင်းကို အဓိကထားသော ဓလေ့

အစားအသောက်ကို စီမံချက်ပြုတ်ရာတွင် ကင်ခြင်း၊ ဖုတ်ခြင်း၊ ပြုတ်ခြင်း၊ ရေပူဖြင့်ပေါင်းခြင်း စသဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိရာ ချီချင်းအပါအဝင် ချင်းမျိုးနွယ်စုအားလုံးသည် ပြုတ်စားခြင်းကို အဓိကထားသော စီမံချက်ပြုတ်မှုဓလေ့အား ကျင့်သုံးလာခဲ့ကြပါသည်။ များသောအားဖြင့် အသားတစ်မျိုးတည်းကိုဖြစ်စေ၊ အသီးအနှံတစ်မျိုးတည်းကိုဖြစ်စေ စားသုံးခြင်းမပြုဘဲ အသားနှင့် အသီးအနှံကို ရောနှောချက်ပြုတ်စားသောက်ကြသည်။

ဤဓလေ့သည် ကျန်းမာရေးနှင့်ညီသော ချက်ပြုတ်စီမံမှု ဓလေ့ဖြစ်ကြောင်း ကျန်းမာရေးပညာရှင်များက ဆိုပါသည်။ သို့သော် သန့်ရှင်းမှုအားနည်းခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါ သန့်ရှင်းစွာချက်ပြုတ်စီမံလာကြကြောင်း တွေ့လာရပါသည်။

ထမင်းခွံ့ကျွေးသော ချီချင်းဓလေ့

လောကတွင် ထမင်းခွံ့ကျွေးရန် လိုအပ်သောသူများမှာ သာမန်အားဖြင့် ကြည့်လျှင် လက်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် အစာမစားနိုင်သော ကလေးသူငယ်များ၊ နာမကျန်းဖြစ်သူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် ကိုယ်တိုင်စားနိုင်သူများ ဖြစ်သော်လည်း ထမင်းခွံ့ကျွေးခြင်းဓလေ့ကို အမြတ်တနိုးတန်ဖိုးထား၍ ကျင့်သုံးသော ချင်းမျိုးနွယ်မှာ ချီချင်းများ ဖြစ်သည်။

ဘာ့ကြောင့် ထမင်းခွံ့ကျွေးသောဓလေ့ကို ကျင့်သုံးကြပါသနည်း။ လက်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်ထမင်းမစားနိုင်သောသူများကို မေတ္တာ ကရုဏာဖြင့် ခွံ့ကျွေးသကဲ့သို့ပင် ကိုယ်တိုင်စားနိုင်သူများကိုလည်း မေတ္တာပွား၍ လေးစားခြင်း၊ အလေးအနက်တန်ဖိုးထားခြင်း၊ စည်းလုံးချစ်ကြည်ခြင်းကို ပြသလိုသောကြောင့် ထမင်းခွံ့ကျွေးသောဓလေ့ကို ကျင့်သုံးရခြင်းဖြစ်ကြောင်း အဘိုးဦးရှိထန်းက ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

ချီချင်းဓလေ့ ဖွင့်ဆိုချက်များမှာ မူကွဲများလည်း ရှိနိုင်သဖြင့် အခြားသောဒေသနေ၊ အချို့သော ချီချင်းမျိုးနွယ်စုများ၏ ဖွင့်ဆိုချက်များကိုလည်း လေ့လာသင့်ပေသည်။

မည်သို့သော အခမ်းအနားများတွင် ထမင်းခွံ့ကျွေးသောဓလေ့ကို ကျင့်သုံးကြသနည်း။ ခင်မင်လေးစားရသူတစ်ဦးကို သာမန် ထမင်းဖိတ်ကျွေးခြင်းမှသည် အလွန်ကြီးကျယ်သော လုံယူးပွဲ (ကျောက်ပျဉ်ချီအလှူပွဲကြီး)များအထိ ထိုဓလေ့ကျင့်သုံးကြသည်။ ရှေးယခင်က အထူးဧည့်သည်များကို စားကောင်းသောက်ဖွယ်များဖြင့် ဧည့်ခံခြင်းများနှင့် ရိုးရာပွဲအားလုံးနီးပါးတွင် ထမင်းခွံ့ကျွေးသောဓလေ့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် ယခုနောက်ပိုင်းကာလ၌ အထူးသတ်မှတ်ထားသောပွဲတော်များနှင့် ဧည့်ခံပွဲများတွင်သာ ထမင်း

ခွံ့ကျွေးခြင်းကို ကျင့်သုံးကြကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ဤသည်မှာလည်း ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့များ တိုးတိုက်ပေါင်းဆုံလာမှုနှင့် ပြောင်းလဲပြုပြင်ကျင့်သုံးမှုများကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ခွံ့ကျွေးပုံ ခွံ့ကျွေးနည်းမှာ ဤသို့တည်း၊ အသားသုပ်များ ဟင်းတုံးများကို ပင်တိုင်ထည့်ပေးသော (ဟင်းသူကြီး) ဟုဆိုရမည့် ခေါင်းဆောင်ထားရှိရသည်။ သူသည် အသားတုံးများ၊ အသားသုပ်များ ထည့်ထားသော ရိုးရာကြိမ်ဆန်ကော၊ ဝါးဆန်ကောရှေ့တွင် နေရာယူရသည်။ ခွံ့ကျွေးမည့်သူများသည် လက်ဝါးနှစ်ဖက်တွင် ထမင်းထည့်၍ ဟင်းသူကြီးထံ သွားရသည်။ ဟင်းသူကြီးက လက်ဝါးပေါ်ရှိ ထမင်းအလယ်တွင် အသားတုံး၊ အသားသုပ်များကို ထည့်မြှုပ်ပေးလိုက်ရသည်။ ခွံ့ကျွေးမည့်သူက လက်ဝါးနှစ်ဖက်ရှိ ထမင်းဟင်းများကို အားဖြင့် ပေါင်းစု၍ ကြာဖူးပုံစံဖြစ်အောင် ပြုရသည်။ ထို့နောက် စားသုံးမည့်သူထံသွားကာ လက်ဝါးနှစ်ဖက်ဖြင့် ခွံ့ကျွေးရသည်။ ပြီးလျှင် နောက်တစ်ဦးကို ခွံ့ကျွေးရန် ထမင်းယူကာ ဟင်းသူကြီးထံ သွားရပြန်သည်။

ခွံ့ကျွေးခံရမည့်သူသည် “ဟာ ... မလုပ်ပါနဲ့၊ မစားပါရစေနဲ့” ဟု အစပိုင်းတွင် ငြင်းလေ့ရှိသည်။ သုံးကြိမ် သုံးခါ ငြင်းပြီးနောက်တွင်မှ လက်ခံကာ ပါးစပ်ဟ၍ ခွံ့ကျွေးမှုကို လက်ခံလိုက်သည်။ ချိုချင်းဓလေ့အရ ငြင်းပယ်ခြင်းသည်လည်း အလှတစ်ပါးဟု ဆိုပါသည်။ ကျွေးတိုင်း မစား၊ ပေးတိုင်း မယူ အားနာသမှုရှိသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွေးသူကလည်း ငြင်းဆန်နေသည့်ကြားမှ အလေးအနက်ထားကာ မရမက အထူးတလည် ကျွေးမွေးချင်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

ထမင်းခွံ့ကျွေးရာ၌ ဟင်းသူကြီးက ပထမပိုင်းတွင် အသားနည်းနည်း၊ အသီးအရွက်များများကို ထည့်ပေးကာ နောက်ပိုင်းတွင် အသားများများ၊ အသီးအရွက်နည်းနည်း ထည့်ပေးလေ့ရှိသည်။ အပြီးသတ်တွင် အသီးအရွက်နှင့် ထမင်းမပါဘဲ အသားများချည်း ထည့်ပေးတတ်သည်။

အသားပြုတ်ရည်တွင် အသီးအရွက်များ ချက်ထားသော အရည်သောက် ဟင်းဇလုံများကို သင့်ရာနေရာများ၌ ဖွန်းတပ်လျက် ထားရှိပေးသည်။ ထမင်းခွံ့ကျွေးခံရသူများက ယူသောက်နိုင်ပါသည်။

ထမင်းခွံ့ကျွေးရာ၌ ရှေးခေတ် ချိုချင်းဘိုးဘွားတို့သည် အယုတ် အလတ် အမြတ် မရွေး ဆင်းရဲချမ်းသာ မခွဲခြားဘဲ ကျွေးမွေးတတ်ကြသည်။ မှတ်သားအတုယူစရာဖြစ်ပါသည်။

အချို့သော ပွဲတော်များတွင် ခွံ့ကျွေးသောသူ လူအင်အားနည်းနေပါက အပြန်အလှန် ခွံ့ကျွေးခြင်း ပြုတတ်သည်။ စားနေသူသည်လည်း ပြန်လည်ခွံ့ကျွေးသူ ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါ အချိန်ကုန်သက်သာသည်။ အပြန်အလှန် ခွံ့ကျွေးကြရာ၌ မိမိက အခြားသူကိုသာ ခွံ့ကျွေးရပြီး မိမိက ကိုယ့်ဘာသာပြန်လည်ခွံ့ကျွေးခြင်းမျိုး မပြုလုပ်ရပေ။ (ကြက်သား၊ ဝက်သား ဖြစ်ပါက ဦးလေးဘက်နှင့် တူဘက် အပြန်အလှန် ခွံ့ကျွေး၍ မရပေ။)

ထိုသို့ ခွံ့ကျွေးခြင်းသည် ပုံပြင်တစ်ခုထဲက ပရဟိတစိတ်ကို ဖော်ကျူးသလိုလည်း ဖြစ်နေသည်။ ထိုပုံပြင်တွင် အခန်းတစ်ခုရှိ ထမင်းစားဝိုင်း၌ စားကောင်းသောက်ဖွယ်များကို အိုးဖြင့်ထည့်ကာ ချထားပြီး လူများ ဝိုင်းထိုင်နေကြသည်။ ထိုလူများတွင် တံတောင်ဆစ် မပါသဖြင့် လက်ကို ကွေး၍ မရပေ။ ထို့ကြောင့် အိုးထဲရှိ စားကောင်းသောက်ဖွယ်များကို

ယူ မစားနိုင်ကြပါ။ စားကောင်းသောက်ဖွယ်များ မြင်နေရပါလျက် မစားရသဖြင့် ငတ်မွတ်ဆင်းရဲနေကြကာ ထိုနေရာကို ပြိတ္တာဘုံဟု ခေါ်ပါသတဲ့။

အခြားအခန်းတစ်ခုတွင်လည်း တံတောင်ဆစ် မပါသောလူများပင်နေကြပါ၏။ တစ်ဦးက အိုးထဲရှိစားကောင်းသောက်ဖွယ်များကို ဇွန်းဖြင့်ခပ်ကာ အခြားတစ်ဦးအား ခွံ့ကျွေးနေသည်။ မိမိက မိမိကိုယ်ကိုပြန်ကျွေး၍ မရသော်လည်း အခြားသူကိုမူ ကျွေး၍ရသည်။ ဤနည်းဖြင့် အပြန်အလှန် ခွံ့ကျွေးကြ၍ ဝဝလင်လင် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ဖြစ်ကြကာ ထိုနေရာကို နတ်ဘုံဟုဆိုပါသတဲ့။

ပြိတ္တာဘုံနှင့် နတ်ဘုံသည် အခြေအနေတူပေမယ့် နေသူတို့၏ စိတ်စေတနာ ဆောင်ရွက်ချက် မတူခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ပုံပြင်က ပြော၏။

ထမင်းခွံ့ကျွေးခြင်းဓလေ့ကို အမွေခံထိန်းသိမ်းသင့်ပါသည်။ ထမင်းခွံ့ကျွေးရာတွင် ဖိတ်စဉ်လေလွင့်မှု မရှိစေရန်နှင့် ခွံ့ကျွေးသူတို့၏ လက်များကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေရန် သတိပြုသင့်ပါသည်။ ယခုအခါ ချိုချင်းအချို့သည် ခွံ့ကျွေးမှုကို အစအဆုံး မပြုလုပ်တော့ဘဲ ရိုးရာမပျက် သုံးကြိမ် သုံးခါသာ စတိသဘော ခွံ့ကျွေးကြပြီး ပန်းကန်များဖြင့် မိမိဘာသာ စားသောက်ကြခြင်းများလည်း ရှိလာပါသည်။

ဒေါင်းလန်းဟာ လူ့စိတ်ကို စစ်ဆေးတဲ့ ကိရိယာ

ချိုချင်းတို့သည် နီးဒေါင်းလန်း သို့မဟုတ် ကြိမ်ဒေါင်းလန်းဖြင့် စုပေါင်းစားသောက်သော ဓလေ့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ဒေါင်းလန်းကြီးတွင် ထမင်းများကို ထည့်၍ ထမင်းပုံ၏ အလယ်တွင် ဟင်းများကို စုပုံထားကာ လူ ငါးယောက်ဝန်းကျင် ဝိုင်းစားကြပါသည်။ မျှတသောစိတ်ရှိသူသည် အသားဟင်းတုံးများကို သင့်ရုံမျှသာ ယူစားတတ်ကြသော်လည်း အတ္တစိတ်လွှမ်းကဲကာ လောဘကြီးသူတို့သည် အသားဟင်းတုံးများကို များစွာယူစားသည်။ အခြားလူစားဖို့မရှိတော့ပါ။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူ၏မိခင်ကြီးက ဒေါင်းလန်းဖြင့် စားခြင်းသည် လူ့စိတ်ကို စစ်ဆေးခြင်းလည်းဖြစ်သည်ဟု ပြောပြဖူးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ချိုချင်းတို့သာမက ဗမာအပါအဝင် အခြားသော ညီအစ်ကိုတိုင်းရင်းသားများသည်လည်း ဒေါင်းလန်းဖြင့် စားခြင်းဓလေ့ကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသော်လည်း ချင်းတောင်တန်းတွင်မူ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်အထိ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ကျင့်သုံးကြဆဲဖြစ်သည်။

လက်ရည်တစ်ပြင်တည်း xx အသက်ရှည်ရှည် ခင်ခင်မင်မင် xx ရေးကထက် ပိုချစ်ကြတယ် xx စသဖြင့် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ဒေါင်းလန်းဓလေ့ဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့ကြောင်း သီချင်းသက်သေရှိပါသည်။

ပြီးလျှင် ရေ မရှာ ခွေးသာ ကျွေးတော့သည်

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင် စာရေးသူ ငါးနှစ်သားလောက်က ချင်းတောင်တန်းနေရာအတော်များများတွင် ဒေါင်းလန်းကြီးဖြင့် စုပေါင်းစားသောက်ကြဆဲ ဖြစ်သည်။ စားသောက်ပြီးလျှင် ထိုဒေါင်းလန်းကြီးကို ရေမဆေးဘဲ ဒေါင်းလန်းကြီးအတိုင်း ထမင်းဟင်း အကျန်များကို ခွေးများအား စားစေဆဲ။ ချင်းတောင်ရောက်လာသော အခြားတိုင်းရင်းသားညီအစ်ကို

အချို့က မြင်ရာ ဤသည်ကို မကြိုက်ကြချေ။ အချို့ကမူ မေတ္တာရှေးရှု၍ ကျန်းမာရေး၊ သန့်ရှင်းရေးအတွက် ပြုပြင်ပေးပညာပေးကြ၏။ အညာက ထန်းတက်တောင်သူတွေလည်း ချင်းနဲ့ ဓလေ့တူခဲ့ကြသည်သာ။ အို ဘာတဲ့ ဘာတဲ့။ ငုံ့လျက်ကိုယ်စီသာ ဆုပ်ကာလွေးတော့သည်။ ပြီးလျှင် ရေမရှာ ခွေးသာ ကျွေးတော့သည်တဲ့။ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ (၁၀၄၅–၁၁၁၆) ၏ နွေဦးကာလ မြူထသောခါ (တျာချင်း)ကို ဖတ်ရှုလေ့လာကြပါစို့။

* နွေဦးကာလ မြူထသောခါ၊
ရင်းထောင်ရင်းဆွဲ ဆောင်မြဲအိုးလွယ်ကာ၊
ဓားနီးထက်စွာ ခါးမှာချပ်လျက်၊
ထန်းပွင့်ထန်းခိုင် ရွှန်းမြိုင်မြိုင်၊
ကလိုင်သာလွယ်လို့ တက်သည်နှင့်လေး။

* ထန်းပင်ထန်းလက် ထန်းရွက်ကယ်ဝေဝေ၊
စင်အောင်ခုတ်ထစ် နုမျစ်ငယ်ထန်းဦးရေ၊
မယားငယ်ဆွေ ထန်းရည်သိမ်းဆည်း၊
သားမြေးဟစ်ကြော် ခွေးဝက်ကယ်ခေါ်၊
ထန်းလျှော်သာ ယုန်ပိုက်စည်းငယ်နှင့်လေး။

* ခေါ်သံရိုက်ဟည်း လူလည်းကြော်ငြာ၊
ခွေးဟစ်လူဟစ် ခတ်ပစ်ကယ်ခြောက်သောခါ၊
ပုတက်ယုန်ခါ တောမှာရှိကြ၊
ငုံးကြက်ကယ်ဖွတ်မြွေ ဝံပုလွေ၊
မနေထွက်လာကြသည်တည့်လေး။

* ဝမ်းသာအားရ မယားကတစ်သွယ်၊
ဟင်းရွက်ဆိုးကောင်း၊ သောင်းပြောင်းရော၍လွယ်၊
လင်ကတစ်သွယ် ယုန်ငယ်ကစ၊
တောသတ္တဝါ တွေ့တိုင်းကိုသာ၊
အိမ်မှာသာယူ၍ချသည်နှင့်လေး။

* သို့နှင့်ရောက်က ခဏဆောင်လျှင်၊
တံစို့ထက်နှင့် ထန်းလျက်ဖိုမှာကင်၊
ဟင်းအိုးဆူလျှင် အကင်ခပ်ပြီး၊
အိုးကင်းနှင့်လော် ရေနှင့်ကြော်၊
မိုးမျှော်ရေတ်သီးငယ်နှင့်လေး။

* နှီးဒေါင်းလန်းကြီး ခူးပြီးသောခါ၊
သမီးနှင့်သား များလို့မဝင်သာ၊
ဒူးတစ်ဖက်ဟာ တွန်းကာဖယ်လျက်၊
သူ့ထက်ငါလေ စားတော့မည်စေ၊
ဝပေသာလှ အုန်းခွက်ကယ်နှင့်လေး။

* ငုံ့လျက်ကိုယ်စီသာ ဆုပ်ကာလွေးတော့သည်။

* ပြီးလျှင်ရေမရှာ ခွေးသာကျွေးတော့သည်။

အရေးကြီးကိစ္စများအတွက် တာရှည်ခံ အစားအစာများကို စီမံခြင်း

ချိုချင်းတို့သည် –

(က) အချင်းချင်း စစ်ခင်းကြရာ၌ စစ်ဆင်ရေးကာလများတွင် စားသုံးရန်အတွက် ဖြစ်စေ၊

(ခ) ခရီးဝေးသွားလာရာတွင် တည်းခိုရေးအခက်အခဲဖြစ်ပေါ်ပါက စားသုံးရန် အတွက် ဖြစ်စေ၊

(ဂ) တောတွင်း၌ ရက်ရှည် အမဲလိုက်ရာတွင် စားသုံးရန်အတွက်ဖြစ်စေ၊

(ဃ) လုံယူး ခေါ် ကျောက်ပြင်ချီအလှူပွဲများအတွက် ကြိုတင်စုဆောင်းရန်အတွက် ဖြစ်စေ၊

(င) အကြောင်း တစ်ခုခုကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာ ပြတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ဖြစ်စေ တာရှည်ခံ အစားအစာများကို စီမံလေ့ရှိရာ ထိုအစာတို့သည် ကျစ်လျစ် သိပ်သည်း၍ မပုပ်မသိုး တာရှည်ခံသည့်အပြင် စားကောင်း၏။ သာဓကအချို့ ကို တင်ပြလိုပေသည်။

အသားခြောက်။ စီမံပုံမှာ အသားစိမ်းများကို သင့်တော်သောအရွယ် ခုတ်ထစ် ပိုင်းဖြတ်၍ နေလှန်းခြင်း၊ ကျပ်ခိုးတင်ခြင်းများပြုရသည်။

ခါလှုပ် (ခေါ်) ပြောင်းဖူးမှုန့်။ စီမံပုံမှာ ဖူးစားပြောင်း အခြောက်ကို ကျက်အောင် လှော်ရသည်။ ပြောင်းဖူးလှော်ကို အမှုန့်ဖြစ်အောင် ထောင်းထုကြိတ်ခြေပြီး ဆားသင့်ရုံ ထည့်ကာ ဘူးခါးခြောက်တွင် ထည့်ပြီး လေလုံအောင် ပိတ်ရသည်။

ချိလှုပ် (ခေါ်) နှမ်းမုန့်။ စီမံပုံမှာ နှမ်းကို သင့်ရုံလှော်၍ အမှုန့်ပြုကာ ပျားရည်ဖြင့် လူးတေထားရသည်။

ဝုမ် (ခေါ်) ဂျုံ။ အလိုရှိသည့်အခါ ပြောင်းတိုတွင် ရေစိမ်သောက်နိုင်ရန် အသင့် ဆောင်ထားရသည်။

ညောင်ချဉ်ဖူးခြောက်။ ညောင်ချဉ်ဖူးများကို အခြောက်လှန်းထားခြင်းဖြစ်၏။

သူဌေးဘွဲ့ ခံယူထိုက်ခြင်း

အကြင်သူသည် ရွှေ၊ ငွေ၊ နွားနောက်၊ စားနပ်ရိက္ခာ အဘယ်မျှပင် ပေါများကြွယ်ဝ နေပါစေ။ ချိုချင်းထုံးဓလေ့အရကား ထိုသူကို သူဌေးဟု မည်သူကမှ မခေါ်ပေ။ ထိုသူသည်

သူ၏ စည်းစိမ်ဥစ္စာဖြင့် လုံယူး ခေါ် ကျောက်ပြင်ချီ အလှူပွဲကြီးများ ပြုလုပ်ကာ လူများစွာအား အစား အသောက်များ ကျွေးမွေးပေးလှူမှသာ ထိုသူကို သူဌေး ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဥစ္စာချမ်းသာသဖြင့် သူဌေးမဖြစ်၊ စေတနာသဒ္ဓါ ချမ်းသာမှသာ သူဌေးဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ သည်။

သမက်နှင့်ယောက္ခမ ကြက်သား၊ ဝက်သား အတူ မစား ခြင်း

> **“ ချိုချင်းထုံးစံအရ သမက်ဘက်က ယောက္ခမဘက်အား ကြက်သား ကျွေးမွေး ရပြီး ထိုကြက်သားကို သမက်ဘက်က ပြန်စားခြင်း မပြုရပေ။ သမက်ဘက်ကို ယောက္ခမဘက်က ဝက်သားကျွေးမွေး ရပြီး ထိုဝက်သားကို ယောက္ခမဘက်က ပြန်စားခြင်း မပြုရပေ။ ”**

ချိုချင်းထုံးစံအရ သမက်ဘက်က ယောက္ခမ ဘက်အား ကြက်သားကျွေးမွေးရပြီး ထိုကြက်သားကို သမက်ဘက်က ပြန်စားခြင်း မပြုရပေ။ သမက်ဘက်ကို ယောက္ခမဘက်က ဝက်သားကျွေးမွေးရပြီး ထိုဝက်သား ကို ယောက္ခမဘက်က ပြန်စားခြင်း မပြုရပေ။ ဤ ထုံးစံကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မင်္ဂလာ အဖြာဖြာ ပြည့်ဝစေသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။

အစာရှောင်ခြင်းဖြင့် ရန်သူဖြစ်ကြောင်း ကြော်ငြာခြင်း

ချိုချင်းတစ်ဦးသည် အခြားတစ်ဦးနှင့်အတူ မီးဖို တစ်ခုထဲမှ မီးကို ဆေးတံမီးညှိခြင်း မပြုခြင်းကို မီးရှောင် ခြင်း၊ ချင်းလို (မီးရှောင်)ဟု ခေါ်သည်။ ထမင်းတစ်ဝိုင်း တည်းတွင် အတူမစားခြင်းကို အစာရှောင်ခြင်း (ချင်းလို အေ့ရှောင်)ဟုခေါ်သည်။ ထိုသို့ ရှောင်ခြင်းသည် မိမိ၏ အလွန်ကြီးမားသော မကျေနပ်ချက်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ် ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်ကြောင်း ကြော်ငြာခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

ဟင်းချက်အကူပစ္စည်းများ

ချိုချင်းတို့သည် ဟင်းချက်အကူပစ္စည်းများ လည်း အသုံးပြုတတ်ကြရာ နမူနာအချို့ကို ဖော်ပြလိုက် ပါသည်။

ပြာရည်။ ပြာရည်သည် ချင်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းဒေသတစ်ဝိုက်တွင် ရိုးရာဟင်းများ အတွက်

နာမည်ကြီးလူကြိုက်များသည့် ဟင်းချက်အကူပစ္စည်းတစ်မျိုးဖြစ်၏။ ကြက်သား၊ ဝက်သား၊ နွားနောက်သား စသည့် အသားတစ်မျိုးမျိုး ချက်ပြုတ်ရာတွင် ဟင်းခတ်အကူအဖြစ် သုံး၏။ အသား၏ အရသာကို နူးညံ့ထူးကဲစေ၏။

ပြာရည်ပြုလုပ်ပုံမှာ –

(၁) ပြောင်းဖူးရိုး/ငှက်ပျောရွက်/ဆပ်နီအရိုး/ ပင်စိမ်းဖူး တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ၊ တစ်မျိုးထက်ပို၍ဖြစ်စေ အခြောက်ခံရ၏။

(၂) ခြောက်သွားသောအခါ မီးရှို့ရ၏။

(၃) မီးရှို့လို့ရသည့်ပြာကို ရေစစ် သို့မဟုတ် ဝါးဖြင့်ရက်လုပ်သော ရေစစ်ကန်တော့ ခွက်ထဲသို့ ထည့်ရ၏။

(၄) ထိုခွက်အပေါ်မှ သန့်ရှင်းသောရေများကို လောင်းထည့်ရ၏။ ရေသည် ပြာများကို ဖြတ်ကာ အောက်သို့ တစက်စက်ကျဆင်းလာ၏။ ထိုနည်းအရ ရေဖြင့် ပြန်စစ်ကာ ရရှိလာသောပြာရည်ကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်၏။

ယခုအခါ ချင်းဒေသမှ အခြားဒေသများသို့ သွားရောက်နေထိုင်ရသူအချို့သည် ရိုးရာအစာလွမ်းသည့်အခါ ပြာမှုန့်ကို လေလုံသောဘူးများ၊ ပုလင်းများထဲထည့်စေကာ မှာယူကြ၏။ ထိုပြာကို ပြာရည်လုပ်ကာသုံးကြ၏။ မြန်မာရှေးဂန္ထဝင်ကဗျာတစ်ပုဒ်တွင် “ဝါးပြာထည့်ကြို အိုးနားတိုနှင့်” ဟုပါရှိရာ ယခင်ရှေးခေတ် ချီချင်းများသာမက အခြားသော ညီအစ်ကို တိုင်းရင်းသားများလည်း ပြာရည်ကို စားသုံးခဲ့ကြပြီး ထိုဓလေ့တိမ်ကောသွားဟန် ရှိသည်။ ချီချင်းကမူ ယခုတိုင် စားနေကြဆဲဖြစ်သည်။

ချင်းတက်။ ချီချင်းရိုးရာ ဟင်းလျာများတွင် မပါမဖြစ်ဆိုရလောက်အောင် အသုံးတွင်သော ဟင်းချက်အကူပစ္စည်းဖြစ်သည်။ ချင်းတက်သည် ကိုယ်တွင်းအပူချိန်ကို မြှင့်တင်ပေးသဖြင့် အအေးဒဏ်ကို များစွာ ခုခံကာကွယ်ပေးနိုင်သော အစွမ်းရှိသဖြင့် အလွန်အေးသော ချင်းတောင်တန်းဒေသနှင့် ကိုက်ညီလှပေသည်။ ထန်းလျက်နှင့် ချင်းကို ပြုတ်ထားသော ချင်းပြုတ်ရေသောက်ခြင်းသည် အရက်သောက်ခြင်းကဲ့သို့အအေးဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိပါသည်။ ချီချင်းတို့သည် သေငယ်ဇောဖြင့် မြောနေသူ၏ ငယ်ထိပ်တွင် ထုချေထားသော ချင်းတက်များ အုံကာ အငွေ့ဖြင့် မှုတ်ပေးပြီး အသက်ကယ်တတ်ကြ၏။ အချို့ ပြန်ရှင်သည်။

ဖွဲ့ဖိုင်ရွက်။ ကြက်သားသုပ်ရာတွင် အနံ့အရသာထူးကဲစေသော အရွက်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုင်းလူမျိုးတို့ကလည်း ထိုအရွက်ကို ဖွဲ့ဖိုင်ဟုပင် ခေါ်ကြရာ တူညီနေ၏။

နမူနာ အစားအစာများ

အေ့တွီ။ ချီချင်းများက အေ့တွီ ဟု ခေါ်ခြင်းမှာ (အေ့=စား)(တွီ=အရည်) အဖတ်စားအရည်သောက်ရသော အစားအစာဟု ဆိုလိုပါသည်။ အေ့တွီတစ်ပွဲစားလျှင် အားအင်ပြည့်ဖြိုး၊ ခွန်အားတိုး၊ အဆာပြေ၊ အမောခံနိုင်၊ သက်လုံကောင်းသည်ဟု ချီချင်းများက ဆိုကြသည်။

ချက်ပြုတ်စီမံပုံမှာ ပြောင်းဖူး ပြောင်းဆန်နှင့် အသားခြောက်အသားစို စသည်တို့ကိုပါ ရောနှောပြီးနူးအိနေအောင် အတော်ကြာကြာပြုတ်ထားရပါသည်။ ထိုပြုတ်ရည်ကို နွားနောက်သား၊ အမဲသား အသားတစ်မျိုးမျိုးနှင့် အခြား ခရမ်းကစော့သီး၊ ပဲသီး၊ နံနံပင်နှင့် မပါမဖြစ် ငရုတ်သီးစိမ်းမီးသင်းထောင်း၊ ချင်း(ဂျင်း)ထောင်းတို့ကို သံပုရာသီးလေးညှစ်ပြီး စားသုံးတတ်ကြပါသည်။ ဒေသအလိုက်ချက်ပြုတ်ပုံအနည်းငယ် ကွဲလွဲပါသည်။ မြောက်ပိုင်းချင်းတောင်တွင် အေ့တွိကို ဆာဗူးသီးဟုခေါ်ပါသည်။

ကြက်သားသုပ်။ ကြက်သားကို နူးအောင်ပြုတ်ပြီး အသားများ နွှင်ထားရပါသည်။ ချင်း၊ ဖွဲဖိုင်ရွက်၊ ငရုတ်သီးစိမ်းများကို ညက်အောင် ထောင်းကာ ကြက်သားထဲသို့ ထည့်ရပါသည်။ ဆားထည့်ကာ နယ်ဖတ်ပြီး သုပ်ရပါသည်။

အမ်းမ်လောင်ရှို

ကိုးကားချက်များ

၁။ စာရေးသူ၏ မိခင်ကြီးဒေါ်လှူးဟုန်း ပြောပြချက်များ
၂။ ဆလိုင်းခူဝံနီ၏ ချိုတို့အချင်းချင်း စစ်ခင်းပုံ၊ ချင်းမဂ္ဂဇင်း (၁၉၈၀-၈၁)

bkd;awmfu;Duonf ESif;tkd;armif;acqujcif;'avh

ukdu;pfG;udkf)d

“အုန်းမောင်းကို ဝါးပိုးဝါး သို့မဟုတ်
သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်ကြသည်။
နှစ်ဖက်ပိတ် ဝါးပိုးဝါးကို အလျားလိုက်၊ အတန်းလိုက်
အပေါက်ဖောက်ပြီး တီးခေါက်စရာတုတ်ဖြင့်
တွဲဖက်ထားခြင်းကို အုန်းမောင်း ခေါ်သည်။**”**

"တုတ်...တုတ်...တုတ်...တုတ်" ဟူ၍ကြားရသောအသံသည် ရွာဦးကျောင်းမှ အုန်းမောင်းခေါက်သံ ဖြစ်သည်။ အသံသည် ကျယ်ရာမှ တိုးသွားလိုက်၊ တိုးရာမှ ကျယ်သွားလိုက်ဖြင့် နားထောင်ကောင်းသော အသံတစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအသံကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမှ နံနက်အရုဏ်မတက်မီ ကြားရလေ့ရှိပါသည်။ အရုဏ်မတက်မီ ဘာသာတရားကို အခြေခံလှုပ်နိုးလိုက်သော မင်္ဂလာရှိသည့်အသံဖြစ်သည်။ စာရေးသူတို့ဒေသမှာမူ အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းသည့် ယနေ့အထိရှိနေပါသည်။ ယခင်က ပျောက်ကွယ်လုဖြစ်ပြီးနောက် ယခုတစ်ဖန် ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသစ်တွေ ဘယ်လောက်ကောင်းကောင်း အဟောင်းတလည်လည်ဆိုသကဲ့သို့ပင် ရှေးခေတ်က အသုံးပြုခဲ့သည့် မြန်မာ့အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းဓလေ့သည် တစ်ဖန်ပြန်လည်နိုးထလာခဲ့ခြင်းမှာ အလွန်ပင် ဝမ်းမြောက်စရာဖြစ်သည်။

စာရေးသူတို့ ယနေ့ခေါ်ဝေါ်နေသော အုန်းမောင်းကို "တုံးမောင်း"ဟုလည်း ခေါ်ပါသည်။ ယခုအခါမှာတော့ "တုံးမောင်း"မှ "အုန်းမောင်း"ဟူ၍သာ အမည်တွင်နေပါတော့သည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် အုန်းမောင်းဟူ၍သာ သုံးနှုန်းသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ အုန်းမောင်းသည် ရှေးယခင်က အများအားဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးများ၌သာ ရှိကြသည်။ အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းဓလေ့သည်လည်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌သာ ရှိပါသည်။ အိမ်များ၌ အုန်းမောင်းထားခြင်းမျိုး မရှိပေ။ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ အုန်းမောင်းရှိကြသော်လည်း ကျောင်းတိုင်း အုန်းမောင်းခေါက်ကြသည်မဟုတ်ပေ။ အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်း အစဉ်အလာရှိသည့် ကျောင်းများသာ ခေါက်လေ့ရှိကြသည်။ တချို့သောဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှာမူ ကြေးစည်သာ တီးလေ့ရှိကြသည်။

အုန်းမောင်းကို တုံးမောင်းဟုခေါ်ကြသလို ကလတက်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ကလတက်ဟူသာ ဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင် "အခေါင်းထွင်းထားသော သစ်တုံးစည်တစ်မျိုး၊ တုံးမောင်း၊ အုန်းမောင်း"ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ "ကလား"ဟု အသံထွက်သော မွန်ဝေါဟာရ"ကလး"၏ အနက်ကို "ခြောက်လှန့်၊ မောင်းနှင်၊ ရှင်းလင်းခြင်း"ဖြစ်ပြီး "တက်"၏အနက်ကိုမူ "တီးခြင်း၊ ခေါက်ခြင်း၊ ရိုက်ခြင်း၊ နှက်ခြင်း"ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဖွင့်ဆိုထားကြောင်းသိရသည်။ ထို့ကြောင့် "ကလတက်"၏အဓိပ္ပာယ်မှာ "ခြောက်လှန့်၊ မောင်းနှင်ရှင်းလင်းရန်တီး၊ ခေါက်၊ ရိုက်နှက်စရာပစ္စည်းတစ်မျိုး"ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကလတက်ကိုနောက်ထပ်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ "ကျေးငှက်တိရစ္ဆာန်များကို ခြောက်လှန့်မောင်းနှင်ရှင်းလင်းရန် တီး၊ ခေါက်၊ ရိုက်နှက်စရာ အခေါင်းပါသည့် တုံးတို၊ ဝါးတို" ဟု ထပ်ဆင့်ဖွင့်ဆိုထားကြောင်း မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းမှာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကလတက်ကို တုံးမောင်း၊ အုန်းမောင်းဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြောင်းထင်ရှားသည်။ ထို့ပြင် အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် အုန်းမောင်းကို အင်္ဂလိပ်ကုလားဖြူများ တက်လာလျှင် အချက်ပေးရာ၌ အသုံးပြုကြသဖြင့် "ကုလားတက်"ဟူသော ဗန်းစကား ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းတွင် သုံးစွဲနေသော အုန်းမောင်းသည် ကုလားဖြူတို့ကြောင့် ကုလားတက်ဟူသော ဗန်းစကားအဖြစ် ပြောင်းသွားပြန်သည်။ ဒါကြောင့်မို့ "ကံမကောင်း အုန်းမောင်းကုလားတက်ဖြစ်"ဟူ၍ ဆိုရိုးစကား

ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ အုန်းမောင်းကို ဘယ်အချိန်ခေါက်ကြသလဲ။ နံနက် အရုဏ်တက်ချိန် ခေါက်လေ့ရှိသလို နေ့ဆွမ်းစားချိန်မှာလည်း ခေါက်လေ့ ရှိသည်။ အရုဏ် တက်ချိန်ခေါက်ခြင်းသည် ဘုရားဝတ်ပြုခြင်းအတွက်ဖြစ်သလို ကျေးလက်ဒေသများအတွက် နာရီလည်း ဖြစ်သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမှ အုန်းမောင်းသံကိုနားထောင်၍ အချိန်ကို ခန့်မှန်းကြရသည်။ ဆွမ်းချက်ဖို့ ထရသည်။ ထို့ကြောင့် အုန်းမောင်းသံသည် ကျေးလက် ဒေသ၏ နာရီပင်ဖြစ်သည်။ တချို့သောဘုန်းကြီးကျောင်းများဆိုလျှင် နေ့ဘက် ဆွမ်းမစား မီ အုန်းမောင်းခေါက်လေ့ရှိသည်။ နေ့ဘက် အုန်းမောင်း ခေါက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စာရေးသူ ဖတ်ဖူးခဲ့သည့်ကို ဖော်ပြချင်ပါသည်။ ဂျပန်ခေတ်က ဖြစ်သည်။ စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး မင်္ဂလာ စေတီချောင်သို့ ဂျပန်အရာရှိတစ်ဦးနှင့် စကားပြန်တစ်ဦးရောက်ရှိလာရာ ဆွမ်းစားချိန် အုန်းမောင်းခေါက်ချိန်နှင့် ကြုံလေသည်။ ထိုအခါ ဂျပန် အရာရှိက စကားပြန်ကို ဘာကြောင့် ခေါက်သလဲမေးရာ စကားပြန်က ဆွမ်းစားချိန်နီးပြီမို့ ခေါက်ကြောင်း ပြန်ပြောလေသည်။ ထို့အခါ ဂျပန်အရာရှိက သူများလှူသော ဆွမ်းစားတာတောင် အုန်းမောင်းခေါက်ပြီး စား သည်။ ကိုယ့်ဘာသာရှာစားရင် အမြောက်ဖောက်ပြီး စားများစားမလားမသိဘူးဟု မှတ်ချက် ပြုခဲ့ကြောင်း ဖတ်ခဲ့ရဖူးပါသည်။

အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စကားပြန်က မင်္ဂလာစေတီဆရာတော်ကြီးကို မေးလျှောက်ရာ ဆရာတော်ကြီးက ဘုန်းကြီးတို့ ယခုလို ကြေးမောင်းတီး၊ အုန်းမောင်းခေါက် တာ ကြွားချင်လို့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘုရားဖူးရဟန်းသံဃာတော်တွေ ဆွမ်းအတွက် မပြည့်စုံ သေးရင် သည်နေရာမှာ ဆွမ်းနှင့် ဆွမ်းဟင်းအပြည့်အစုံရှိပါတယ်။ ဆွမ်းစားကြွတော်မူကြ ပါလို့ အသိပေး ဖိတ်ကြားခြင်းလို့ ဖြေဆိုတော်မူသည်။ ထို့အပြင်လည်း ဆွမ်းဒကာ၊ ဆွမ်းအမ တွေ လှူဒါန်းထားသည်ကို သံဃာတော်များ ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော့မှာ ဖြစ်သည့်အတွက် အလှူရှင်များအနေဖြင့် ဆွမ်းလှူခြင်းကောင်းမှုကို သာဓုခေါ်နိုင်ဖို့ အသိပေးခြင်းအနေဖြင့် အုန်းမောင်း၊ ကြေးမောင်းခေါက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော်က ရှင်းပြသည်ဟုဆိုသည်။ ဤကား Facebook ၌ စာရေးသူဖတ်ခဲ့ရသည်ကို ပြန်လည်မျှဝေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အလွန် ချစ်စရာကောင်းသည့် မြန်မာ့ဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သည်။

အုန်းမောင်းကို ဝါးပိုးဝါး သို့မဟုတ် သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ နှစ်ဖက်ပိတ် ဝါးပိုးဝါးကို အလျားလိုက်၊ အတန်းလိုက် အပေါက်ဖောက်ပြီး တီးခေါက်စရာတုတ်ဖြင့် တွဲဖက်ထား ခြင်းကို အုန်းမောင်း ခေါ်သည်။ သစ်သားတုံးမှာဆိုလျှင် အပေါက်နှုတ်ခမ်းသားကို တည့်တည့် ထွင်းဖောက်ပြီးနောက် အတွင်းပိုင်း၌ ပစောက်အကွာရာထွင်းပေးရသည်။ တုတ်ဖြင့် အပေါက် နှုတ်ခမ်း၏ ဘေးဘက်ကို တီးခတ်အသုံးပြုရသည်။ အုန်းမောင်း ဟူသောစကားတွင် "အုန်း" သည် မြည်သံ၊ ဟိန်းသံဖြစ်သည်။ "မောင်း"ကို အဘိဓာန်ဋီကာ၌ "အော်သည်၊ မြည်သည်၊ အော်သံ၊ မြည်သံ၊ အော်မြည်၍နှင်သည်၊ ခြောက်လှန့်သည်"ဟု ဆိုကြောင်းသိရသည်။ ထို့ကြောင့် အုန်းမောင်းဟူသည်မှာ ဟိန်းသည့်အရာ၊ မြည်ဟိန်းစေသည့် တီးစရာဟု အဓိပ္ပာယ် ရသည်။

အုန်းမောင်းကို အများအားဖြင့် သစ်သားဖြင့်သာ ပြုလုပ်ကြသည်။ ဝါးပိုးဝါးဖြင့်လည်း ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ အုန်းမောင်းကိုကျွန်းသား၊ ဆီးသား၊ ကုက္ကိုသားတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ကြောင်း သိရသည်။ အများအားဖြင့် ကျွန်းသားဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ ပိတောက်သားကိုလည်း အသုံးပြုကြသည်။ ကျွန်းသား၊ ပိတောက်သားတို့သည် အသံမြည်သောပစ္စည်း ပြုလုပ်ရန် အကောင်းဆုံးအသား ဖြစ်သည်။ အုန်းမောင်းပြုလုပ်ရာတွင် သတ်မှတ်ချက်စည်းကမ်းများ ရှိပါသည်။ ထိုစည်းကမ်းနည်းအတိုင်း ပြုလုပ်ကြရသည်။ ပြုလုပ်ရမည့်နည်းစနစ်ကို ရှေးလူများက စာချိုးမှတ်သားထားခဲ့ကြသည်။

“ထိပ်ဝတစ်ပြန်၊ အနားခံ
သုံးပြန်အလယ်ထား။
လေးချိုးတစ်ချိုး၊ ပယ်သုံးချိုး
တစ်ချိုးအပေါက်ထား။
လေးသစ်ကအောက်၊ လိုက်၍ဖောက်
ဝေးရောက်သောင်းတိုင်ကြား”

ဟူသော သံပေါက်ကဗျာဖြင့် အုန်းမောင်းပြုလုပ်နည်းကို ရေးသားထားခဲ့သည်။

အုန်းမောင်းပြုလုပ်မည့် အသားတစ်မျိုးမျိုး၏ ထိပ်ဝအကျယ်အတိုင်း အနားတစ်ဖက်အလျားထားရသည်။ ယင်း၏သုံးဆမှာ အုန်းမောင်းအခေါင်း၏ အရှည်ဖြစ်သည်။ အုန်းမောင်းအခေါင်း၏အကျယ်ကို ထိပ်ဝအကျယ်၏ လေးပုံပုံလျှင် တစ်ပုံထားရသည်။ အပေါက်နှုတ်ခမ်းကို လက်လေးသစ်ခန့် အထူထားရသည်။ စထွင်းစတွင် အတည့်ထွင်းပြီး လိုအပ်သောနှုတ်ခမ်းအထူကိုရရှိမှ ပစောက်အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်အတွင်းလှိုက်၍ ထွင်းရသည်။ ကြက်ခြေခတ်ထောက်နှစ်ခုပေါ်တွင် ကန့်လန့်ဖြတ်ထား၍ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင် သို့မဟုတ် တန်းတစ်ခုခုတွင် ချိတ်ဆွဲ၍ဖြစ်စေ ထားကြသည်။ စာရေးသူတို့ဒေသရှိ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှာမူ တန်းတွင် ချိတ်ဆွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အုန်းမောင်းခေါက်သော တုတ်တံမှာ လက်မောင်းခန့်တုတ်၍ တစ်တောင်ခန့် ရှည်ပါသည်။ တချို့အုန်းမောင်းများဆို ခုနစ်ပေခန့်အထိ ရှည်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ ကျောက်ကုန်းမဟာဗောဓိစာသင်တိုက်ရှိ အုန်းမောင်းဆိုလျှင် ခုနစ်ပေအထိရှိကြောင်း သိရသည်။ ထို့ပြင် ရန်ကုန်မြို့ ခြောက်ထပ်ကြီးဘုရား၊ ပုဂံ နတ်လှျောင်ကျောင်းရှေ့ တမာပင်တွင် အုန်းမောင်းများ ချိတ်ဆွဲထားသည်ကိုလည်း Facebook ပေါ်၌ ခရီးသွားသူများ တင်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အုန်းမောင်းကို အထက်ဖော်ပြပါ အတိုင်းအတာ နည်းစနစ်အတိုင်း ပြုလုပ်ပါက အုန်းမောင်း ခေါက်လိုက်လျှင် အသံကို စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်း (သောင်းတိုင်)ကပင် ကြားအောင် အသံထွက်မည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။ လူခြေတိတ်ချိန် နံနက်စောစောဆိုလျှင် နှစ်မိုင်ခန့်လောက်ကပင် ခပ်သဲ့သဲ့ ကြားနိုင်ပါသည်။ အုန်းမောင်းထွင်းရာတွင် အထက်ပါနည်းအတိုင်း ထွင်းကြသလို ကျားပါးစပ်ထွင်းနည်းမျိုးလည်း ရှိသည်။ အဆိုပါ ထွင်းနည်းဖြင့် ထွင်းထားသော အုန်းမောင်းကို ပခုက္ကူမြို့ မဟာဝိသုတာရာမကျောင်းတိုက်၌ ရှားရှားပါးပါးတွေ့နိုင်သည်ဟု သိရသည်။

အုန်းမောင်းကိုတီးခတ်ရာတွင် အနှေးအမြန် အချက်အမျိုးမျိုးတီးခတ်လေ့ ရှိပါသည်။ ဤကား အသံ၏သင်္ကေတဟုပင် ဆိုရပေမည်။ အသံအနိမ့်အမြင့်လည်း ရှိသည်။ ကျယ်ရာမှ တိုးသွားသည်။ တိုးရာမှ ပြန်ကျယ်လာသည်။ တီးခတ်နှုန်း ကျဲသွားတတ်သလို တီးခတ်နှုန်း စိပ်သွားသည်များလည်း ရှိသည်။ အသံအရေအတွက် အနှေးအမြန်၊ အသွက်အကျဲ တီးခတ်သံနှုန်းပေါ်မူတည်၍ အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ ထို့ပြင် အုန်းမောင်းသံကို “ချက်ကြီးသံ၊ မျှောသံ၊ ပိတ်သံ” ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိပါသည်။ အုန်းမောင်းစခေါက်ရာတွင် မှန်မှန်ခေါက်သံသည် ချက်ကြီးသံဖြစ်သည်။ ပထမခေါက်ချက်အရေအတွက် ပြည့်သွားပါက ခပ်မြန်မြန် အသံချင်းဆက်လုလုခေါက်ခြင်းသည် မျှောသံဖြစ်သည်။ ဒုတိယမျှောသံခေါက်ပြီးနောက် နောက်ဆုံးခေါက်လိုက်သော တစ်ချက်၊ နှစ်ချက်၊ သုံးချက် စသည့်အသံကို ပတ်သံဟုခေါ်သည်။ အန္တရာယ်ကြုံ၍ အရေးပေါ်စုခေါ်လျှင် အတွဲလိုက်အသံ သုံးချက်ကို သုံးကြိမ် တီးခတ်ရသည်။ အသံလျင်မြန်စွာ ခပ်သွက်သွက်တီးခတ်ပါက အန္တရာယ်ကြုံ၍အရေးကြီးပြီဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သည်။ မီးလောင်လျှင်ခေါက်သော အချက်ပေးသံချောင်းခေါက်သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် အုန်းမောင်းသံကို အချိန်နာရီအဖြစ်လည်း သတ်မှတ်အသုံးပြုကြသည်။ ထို့ပြင် နေ့ကိုလည်း ရည်ညွှန်းခေါက်ကြသည်။ နံနက်စောစောတွင် အုန်းမောင်းသံ တစ်ချက်တည်းသာ ထွက်ပေါ်ပြီး ရပ်သွားလျှင် တနင်္ဂနွေနေ့ဟု သတ်မှတ်သည်။ နှစ်ချက်ဖြင့် ရပ်သွားပါက တနင်္လာ၊ သုံးချက် အင်္ဂါ၊ လေးချက် ဗုဒ္ဓဟူး၊ ငါးချက် ကြာသပတေး၊ ခြောက်ချက် သောကြာ၊ ခုနစ်ချက် စနေ စသည်ဖြင့် နေ့ကို အချက်ရေအလိုက် သတ်မှတ်ထားသည်။ ထို့ပြင် လဆန်း ၁ ရက်၊ ၂ ရက်မှ လပြည့်နေ့အထိနှင့် လဆုတ် ၁ ရက်၊ ၂ ရက်မှ လကွယ်နေ့ အထိကို သိရှိနိုင်စေရန် အုန်းမောင်းသံများလည်း ရှိကြောင်း သိရသည်။

> “တချို့သော ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ အုန်းမောင်းကို နေ့၊ နာရီ၊ လဆန်း၊ လဆုတ်ရက်များ သိနိုင်ရန် အသုံးပြုကြသလို ပဌာန်း ၂၄ ပစ္စည်း သင်္ကေတ အဖြစ်လည်း အသုံးပြုကြသည်။”

တချို့သောဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ အုန်းမောင်းကို နေ့၊ နာရီ၊ လဆန်း၊ လဆုတ်ရက်များသိနိုင်ရန် အသုံးပြုကြသလို ပဋ္ဌာန်း ၂၄ ပစ္စည်းသင်္ကေတအဖြစ်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ အုန်းမောင်းကို နံနက် အရုဏ်တက်ချိန်၌ အဆုံးသတ် ၂၄ ချက်ခေါက်ပါက ပဋ္ဌာန်း ၂၄ ပစ္စည်းကိုရည်ညွှန်း၍ ခေါက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်မျိုး၌ ဘုရားကိုအာရုံပြု၍ ကုသိုလ်တရား ပွားများနိုင်သည်။ နံနက်စောစော အုန်းမောင်းခေါက်သံသည် ကျေးရွာဝလေ့အရ ဆွမ်းချက်ရန် နှိုးဆော်သံ ဖြစ်သည်။ သက်ကြီးရွယ်အိုများအနေဖြင့် ဘုရားဝတ်တက်ရန် အချိန်ကျရောက်ပြီဖြစ်ကြောင်း သတိပေးသံလည်း ဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်ရေးဘက်တွင် များစွာအကျိုးပြုသလို တစ်နယ်မှ တစ်နယ် သို့မဟုတ် မိမိမြို့ရွာများတွင် လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရန်၊ ခရီးသွား၍ ကုန်ရောင်း၊ ကုန်ဝယ် စီးပွားရှာသွားရန် အချိန်တန်ပြီဟု သတိပေးသောအသံလည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှ အုန်းမောင်းသံသည် ကုသိုလ်ရေးအတွက်ဖြစ်သလို လူမှုစီးပွားရေးအတွက်လည်း အသုံးဝင်သော မြန်မာ့လက်မှုပစ္စည်းတစ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ယခင်ကစပြီး ယခုအချိန်အထိ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသားများ ရှိကြပါသည်။ နေ့ဘက် ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်အတူ ဆွမ်းခံထွက်ရသည်။ ညဘက် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုကြရသည်။ ထို့နောက် ဘုန်းတော်ကြီး၏ဆုံးမစကားများကို နားကြားခွင့်ရကြသည်။ ဤကား လိမ္မာယဉ်ကျေးခြင်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ကျောင်းသားများသည် စုပေါင်းအိပ်ကြရသည်။ ထို့နောက် တာဝန်ကျသောကျောင်းသားသည် နံနက်အရုဏ်မတက်မီ အုန်းမောင်းခေါက်ရပါသည်။ ထိုသို့ခေါက်ရာတွင် မိမိတို့၏ကျေးရွာဓလေ့အတိုင်း၊ သင်္ကေတသတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ခေါက်ကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကိုရင်ကလေးများက ခေါက်ကြသည်။ တချို့က အုန်းမောင်းခေါက်၍ စာသင်တိုက်အတွင်းရှိ စာသင်သားရဟန်းသံဃာတော်များကို နှိုးခြင်းဖြစ်သည်။

အုန်းမောင်းကို နံနက်အရုဏ်တက် လေးနာရီတွင် ခေါက်ကြသလို နံနက်ပိုင်း ရှစ်နာရီ၊ ကိုးနာရီ ဆွမ်းခံထွက်ချိန်လည်း ခေါက်ကြသည်။ ညနေပိုင်းနှင့်ညပိုင်း ဘုရားဝတ်တက်ရန် နှိုးဆော်သည့်အနေဖြင့်လည်း ခေါက်ကြသည်။ ယခုအခါ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ အုန်းမောင်းခေါက်သံသည် ဆိတ်သုဉ်းလာသည်။ အကြောင်းမှာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ ကိုရင်၊ ကျောင်းသားမရှိခြင်းနှင့် နည်းပါးလာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အညာကျေးလက်ဒေသများတွင် ရှိသေးသလို စာရေးသူတို့ဒေသမှာလည်း ရွာပေါ် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း လေးကျောင်းအနက် နှစ်ကျောင်းမှာ အုန်းမောင်းရှိပြီး အုန်းမောင်းခေါက်သံကိုလည်း ကြားရလေ့ရှိပါသည်။

နိဂုံးချုပ်ဆိုရလျှင် အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းသည် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှာ သန္ဓေတည်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အချက်ပေးသံအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ရေးအတွက် လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။ ထို့ပြင် ရှေးခေတ်က ကျေးလက်ဒေသများ၏ အချိန်နာရီ ဖြစ်သလို နေ့ရက်ကို ဖော်ပြသော ပစ္စည်းတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ လူသားတို့အား လုပ်ငန်းခွင်ဝင်ရန် ထတော့ဟု နှိုးသောအသံလည်းဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးများကို ဆွမ်းချက် ၍ ကုသိုလ်ယူဖို့ထရန်

နှီးသောပစ္စည်းလည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဓလေ့ရိုးရာများ အနက် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများရှိ အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းဓလေ့သည် တချို့သောနေရာ များ၌ ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးရှိသော်လည်း တချို့သောနေရာများတွင် ယခင်အတိုင်း ထိုဓလေ့ ကို ထိန်းသိမ်းထားဆဲဖြစ်ပါသည်။ အသံသာ၍ သာယာနာပျော်ဖွယ်ရှိသော လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကုသိုလ်ရေးစသည့် အရေးအမျိုးမျိုးတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသော အုန်းမောင်း ခေါက်ခြင်းဓလေ့သည် မြန်မာ့ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများမှ စတင်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသလို မပျောက်ပျက်အောင် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသင့်ဖို့လိုအပ်ကြောင်း ရေးသားတင်ပြလိုက်ပါ သည်။

ကိုကျော်စွာ(ကျိုက်ပိ)

ကိုးကား

- ကျေးလက်ရိုးရာ မြန်မာမှုဓလေ့များ –ဆင်ဖြူကျွန်းအောင်သိန်း။
- မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းအတွဲ (၁)။

ytdkif;wkdif&ifom;wdkY0wfpm;qif,ifrIrsm;

ytdkifordkifjy|pkaus; tzGJU

“ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသည်
ဆံပင်ကို ခေါင်းအထက် စုစည်းပြီး ဆံထုံး ထုံးထားလေ့
ရှိသည်။ ရှေးယခင်က ၎င်းဆံထုံးကို ခေါင်းဘီးဖြင့်
ပတ်၍ ထိုးလေ့ရှိသည်။ ၎င်းဆံထိုးကို ခေါင်းဆောင်းခေါ်
တဘက်ဖြင့် ပတ်ထားလေသည်။”

အမျိုးသားဝတ်စုံ

အနက်ရောင်သည် ပအိုဝ်းလူမျိုးများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု အဓိကအရောင်ဖြစ်ပြီး ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားများ၏ မူပိုင်အရောင်သဖွယ် ဖြစ်နေသည်။

ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားများသည် အနက်ရောင်ဘောင်းဘီပွနှင့် အနက်ရောင် တိုက်ပုံအင်္ကျီကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အတွင်းတွင် ရှပ်အင်္ကျီအဖြူရောင် ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြသည်။ ခေါင်းပေါင်းကို ပေါင်းထားပြီး အရောင်မျိုးစုံ ပေါင်းလေ့ရှိကြသည်။ ရှေးယခင်က ဖိနပ်စီးသူနည်းပါးပြီး ဘွတ်ဖိနပ် သို့မဟုတ် ရှူးဖိနပ်များကို စီးကြသည်။ ယခုအခါ ဖိနပ်မျိုးစုံကို စီးလေ့ရှိကြသည်။

၁၉၄၅–၁၉၅၂ ခုနှစ် ဝီလျံဒန်းဟက်ကက်၏ စာတမ်းတွင် ပအိုဝ်းများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများမှာ တရုတ်နိုင်ငံရှိ အချို့ဒေသများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများနှင့် ဆင်သည်။ အပေါ်တိုက်ပုံအင်္ကျီမှာ လေးထောင့်စပ်စပ် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိပြီး ခါးအထိရှည်သည်။ ၎င်းတွင် ကော်လံနှင့် ကြယ်သီးများ ဝတ်ဆင်ထားခြင်းမရှိချေ။ ကြယ်သီးအစား အဝတ်ကြယ်သီးတပ်၍ အသုံးပြုကြသည်။ ယင်းအသီး တပ်နည်းမှာ တစ်ဖက်မှ မိမိလိုသည့် အပေါက်များတွင် ရွေး၍ ကြိုက်နှစ်သက်သလို ဝတ်ဆင်နိုင်သည်။ တိုက်ပုံအင်္ကျီ၏ ဘေးနှစ်ဖက် ခါးအထက်နားတွင် အိတ်ကပ်ကြီးများ ပါရှိသည်။

ဘောင်းဘီမှာ အပွဖြစ်၍ ခါး၌ အဝကျယ်သည်။ ဘောင်းဘီဝတ်သည့်အခါ ခါးစည်းကြိုးကို အသုံးပြုသည်။ ခါးရှိ အစနှစ်စကို တစ်ခုအပေါ် တစ်ခုထပ်လျက်မှ ခါးကြိုးစည်းလိုက်သည့်အခါ ခါးပုံစံ ပေါ်လာသည်။ ယင်းခါးပုံစံကိုလိုက်၍ ခါးစည်းကြိုးအပေါ်မှ အုပ်ပြီး အတွင်းသို့ ပြန်ခေါက်သွင်းလိုက်သည်။ ထိုအခါ ဗိုက်သားနှင့် ဖိကပ်သွားပြီး ဘောင်းဘီမြဲသွားသည်။ ပိုက်ဆံအိတ် သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်းအသေးအဖွဲများ ထည့်ရန်အတွက် ဘောင်းဘီခါးပုံစနေရာတွင် လေးလက်မခန့် အိတ်ကပ်ထားရှိတတ်ကြသည်။ အများအားဖြင့် ခါးပတ် ပတ်လေ့ မရှိကြချေ။ အမျိုးသားတိုင်း ခေါင်းစည်းဆောင်းလေ့ရှိသည်။ ယင်းခေါင်းစည်းကို ၎င်းတို့၏ ခေါင်းထိပ်ပေါ်ရှိ ဆံထိုးကို ရံလျက် ခေါင်းတွင် ပတ်ထိုးလေ့သည်။ ခေါင်းစည်းအဝတ်မှာ ဂျပန်၊ အိန္ဒိယဖြစ် တဘက်သော်လည်းကောင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ် လေးကိုက်မှ ကိုးကိုက်အထိ ရှည်သည့် ပိုးထည်ပဝါကိုလည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။

ယခုခေတ်တွင်မူ ဆံထုံးမရှိကြတော့ဘဲ ဘိုကေဆံပင်သာ ရှိကြပြီး မျက်နှာသုတ်ပဝါရောင်စုံတဘက်များတို့ဖြင့် ခေါင်းပေါင်းထားကြသည်။ ရှေးယခင်က ဘောင်းဘီခါးပုံ စုံရာတွင် လေးလက်မခန့် အိတ်ကပ်ထားတတ်သော်လည်း ယခုအခါ မရှိတော့ပေ။ ပိုက်ဆံအိတ် ပစ္စည်းအသေးအဖွဲများထည့်ရန် လွယ်အိတ်ကို သုံးစွဲကြပါသည်။ လူကြီးပိုင်းနှင့် လူလတ်ပိုင်းအမျိုးသားများတွင် တိုက်ပုံသည် မဝတ်မဖြစ်ပစ္စည်း မဟုတ်ဘဲ ဘောင်းဘီနှင့် ခေါင်းပေါင်းသည်သာ အဓိကဖြစ်သည်။ မည်မျှခေတ်မီသည့်သူ ဖြစ်စေကာမူ ဘောင်းဘီကို မလွဲမသွေဝတ်ဆင်ကြသည်။

ရာသီကိုလိုက်၍ ဝတ်စားပုံ ပြောင်းလဲမှုရှိသည်။ ငွေကြေးတတ်နိုင်သူများက ဆောင်းဥတု အအေးဒဏ်ကို ကာကွယ်ရန် သိုးမွေးဝတ်စုံများ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ နိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းသော တီရှပ်နှင့် ဆွယ်တာများကို ရှေးယခင်မှ ယနေ့ထိ အချို့က အောက်ခံအဖြစ် ဝတ်ဆင်

ကြသည်။ ရှေးယခင်က ချည်စောင်ကို ကိုယ်ပေါ်တွင် လွှမ်းထားလေ့ရှိကြသည်။ ယခုခေတ်တွင် ချည်စောင်ကို လွှမ်းထားခြင်း မရှိတော့ပေ။

ယခုခေတ် ပအိုဝ်းအမျိုးသားဝတ်စုံမှာ ဘောင်းဘီ၊ စွပ်ကျယ်၊ ရှပ်အင်္ကျီ၊ တိုက်ပုံနှင့် ခေါင်းပေါင်းတို့ဖြစ်ပြီး လွယ်အိတ်တစ်လုံး လွယ်ထားလေ့ရှိသည်။

အမျိုးသမီးဝတ်စုံ

အမျိုးသမီး၏ဝတ်စုံမှာ ခပ်ကျယ်ကျယ်ပွပွ သင်တိုင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် လည်ပင်းပတ်လည် ရှေ့နောက် အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ V ပုံသဏ္ဌာန် ရက်ထားသည့် အနက်ရောင်သင်တိုင်းဖြစ်သည်။ လက်မောင်းပေါက် အဝကျယ်နှစ်ဖက် ပါရှိသည်။ V ပုံလည်ပင်းဝမှာ ကျယ်သဖြင့် ယင်းကို အောက်သို့ နှိမ့်ဆွဲချခြင်းဖြင့် ရင်သားများပေါ်လာလျှင် ကလေးငယ်များအား လွယ်လင့်တကူ နို့တိုက်နိုင်သည်။

ကိုယ်အောက်ပိုင်းတွင် ဂါဝန်ပုံစံ လုံးပတ်ကျယ်ကျယ် လှုပ်ရှားရလွယ်ကူသည့် "နီး"ခေါ် ခါးဝတ်လုံချည်ကို အသုံးပြု ဝတ်ဆင်ကြသည်။ အရှည်မှာ ဒူးဆစ်ကျော်ရုံအထိသာရှိပြီး ယခုအခါ ခြေသလုံးအထိ ဝတ်ဆင်လာကြသည်။ ယင်းခါးအဝတ်ကို ဝတ်ဆင်ရာတွင် ခါးတွင် ခေါက်ချိုးစဉ် လမ်းလျှောက်ရာ၌ ဒူးများ တံ့ဆိုင်းမနေစေရန် ဂရုပြု ဝတ်ဆင်ရသည်။

ခြေထောက်စည်း (ခေါ်) ခြေပတ်ကို ခြေသလုံးပတ်လည်တွင် ပတ်ထားပြီး ဒူးဆစ်အောက်ရှိ ခြေသလုံးအရင်းတွင် အဝတ်ကြိုးဖြင့် စည်းထားကြသည်။ ရှေးယခင်က ခါးဝတ်လုံ

ချည်ကို ဒူးဆစ်အထိ ဝတ်ဆင်ပြီး ခြေပတ်ကို စည်းသောနေရာတွင် ဘော်ကွင်းများဖြင့် စည်း ထားလေ့ရှိသည်။ ခြေသလုံးခြေပတ်စည်းသောနေရာတွင် ဘော်ကွင်း (တောင်းနံ)ဖြင့် စည်းထားသော အမျိုးသမီးအိုများတွင် ခြေသလုံးများ သိမ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်ရောက်ခါနီးတိုင်း အမျိုးသမီးပျိုများသည် ချောင်းရေနံဘေးတွင် ၎င်းဘော်ကွင်းများကို ဖြုတ်ဖွေးစေရန် အပြိုင်ဆေးကြောလေ့ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ၎င်းဘော်ကွင်းဒုက္ခကို သိ၍ ဗိုလ်စံသိန်းလက်ထက်တွင် ဘော်ကွင်းဝတ်ဆင်သည့် ဓလေ့ကို ပိတ်ပင်ခဲ့ကြောင်း

လူကြီးသူမစကားမှတစ်ဆင့် သိရှိခဲ့ရပါသည်။

ယခုအခါ ခါး၀တ်လုံချည်ကို ခြေသလုံးရင်းအထိ ၀တ်ဆင်ထားပြီး ခြေပတ်ကို ပတ်လေ့ရှိကြသည်။ ရှေးယခင်က လက်မောင်းစည်းများကို ဆင်မြန်းလေ့ရှိသည်။ ၎င်းကို အရုပ်ပုံသဏ္ဌာန် ချုပ်လုပ်ပြီး ရောင်စုံကတ္တီပါများဖြင့် အလှဆင်အသုံးပြုကြသည်။ ယခုအချိန်တွင် အဆိုပါ လက်မောင်းစွပ်များကို ရှေးကကဲ့သို့ ဆင်မြန်းလေ့မရှိတော့ချေ။ ယင်းအစား အမျိုးသားတိုက်ပုံဆန်ဆန် ခါးတို၊ ကော်လံသေးသေးပါရှိသည့် အနက်ရောင် အပေါ်၀တ်စုံကိုသာ ၀တ်ဆင်ကြသည်။ ၎င်းအပေါ်၀တ်စုံသည် ခါးအထိရှိပြီး ကြယ်သီးများ မပါရှိပေ။ အပြင်ဘက် ဘေးနှစ်ဖက်တွင် လေးလက်မပတ်လည်ခန့်ရှိသော အိတ်ကပ်ပါရှိပြီး ဘယ်ဘက် အတွင်းဘက်တွင် အတွင်းအိတ်ကပ်ပါရှိသည်။

အပြင်ဘက်အိတ်ကပ်တွင် အရေးပေါ် သုံးစွဲသော ပစ္စည်းအသေးအဖွဲများ ထည့်တတ်ပြီး အတွင်းအိတ်ကပ်တွင် အရေးကြီးသော ပစ္စည်းများ၊ ပိုက်ဆံများ ထည့်လေ့ရှိသည်။ ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများ၏၀တ်စုံသည် တစ်ကိုယ်လုံး အနက်ရောင် တစ်မျိုးတည်းသာဖြစ်ပြီး သင်တိုင်းခေါ် အပေါ်၀တ်စုံတစ်ခုတည်းသာ ဘေးနှစ်ဖက်ကို ချည်ဖြင့် လက်ချုပ်ချုပ်၍ အလှဆင်ထားလေ့ရှိသည်။ ၎င်းလက်ချုပ်ချည်သည် တစ်လက်မတွင် အနီရောင်ချည်ဖြစ်ပြီး တစ်လက်မတွင် ချည်အပြာရောင်ဖြင့် ချုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းသည် အမိနဂါးမ၏ အကြေးခွံသဏ္ဌာန် အမှတ်အသားသဖွယ် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသည် ဆံပင်ကို ခေါင်းအထက် စုစည်းပြီး ဆံထုံး ထုံးထားလေ့ရှိသည်။ ရှေးယခင်က ၎င်းဆံထုံးကို ခေါင်းဘီးဖြင့် ပတ်၍ ထိုးလေ့ရှိသည်။ ၎င်းဆံထိုးကို ခေါင်းဆောင်း ခေါ် တဘက်ဖြင့် ပတ်ထားလေသည်။ ရှေးယခင်က သိုးမွေးချည်၊ ပိုးချည်ဖြင့် ရက်လုပ်ထားသော တဘက်များဖြင့် ပေါင်းထားလေ့ရှိသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် တရုတ်၊ ထိုင်းမှလာသော ပ၀ါများဖြင့် ပေါင်းထားလေ့ရှိသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်သွားသောအခါ ဆံထုံးပေါ်တွင် ရွှေဆံထိုးဖြင့် ထိုး၍ အလှဆင်လေ့ရှိသည်။ ရွှေဆံထိုးပေါ်တွင် စေတီပုံစံ ရွှေဆံထိုးအချွန် (ကတူးဆဲ့ချူ)နှင့် ထပ်တစ်ရာပန်းပုံစံ ရွှေဆံထိုးအဝိုင်း (ကတူးဆဲ့ပဒတ်)ကို ထိုးလေ့ရှိသည်။ စေတီပုံသဏ္ဌာန် ဆံထိုးအချွန်သည် နဂါးမ၏အမောက်ကို ကိုယ်စားပြု၍ ရွှေဆံထိုးအဝိုင်းက မိခင်နဂါးမ၏ မျက်လုံးကို ကိုယ်စားပြုကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ရွှေဆံထိုး ပြုလုပ်ထားသော ပအိုဝ်းလူမျိုး ပန်းထိမ်လက်ရာသည် အနုစိပ်လှသည်။ အမိနဂါးမကို ကိုယ်စားပြု ၀တ်ဆင်သော ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးတစ်ယောက်၏ ၀တ်စားဆင်ယင်မှုတွင်–

- သင်တိုင်းခေါ် အတွင်းအင်္ကျီ (ဆဲင်ႈလို့မူႈ)
- အပေါ်အင်္ကျီ (ဆဲင်ႈလို့ခို)
- လုံချည် (နီႈ)
- ခြေပတ် (ခင်းပြွမ်)
- ပေါင်းပဝါ (ဖေါက်ဝါႈ)
- ရွှေဆံထိုးအချွန် (ကတူးဆဲ့ချူ)
- ရွှေဆံထိုးအဝိုင်း (ကတူးဆဲ့ပဒတ်)တို့ ဖြစ်သည်။

ရှေးယခင်က ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ဝတ်စုံကို မိမိတို့ မိသားစုအတွင်း၌ပင် ရက်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဝါကို ဗိုင်းငင်သည်မှစ၍ လိုသောအနက်ရောင်အထိရအောင် သဘာဝဆိုးဆေးများ အသုံးပြု၍ မိမိတို့ဝတ်စုံကို တီထွင်ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ဝီလျံဒန်းဟက်ကက် စာတမ်းအရ ၁၉၄၅–၁၉၅၂ ခုနှစ်အထိ ရက်ကန်းရက်နေသူတစ်ဦး မြင်ဖူးကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထိုအချိန်ကပင် ရက်ကန်းစင်များနှင့် ဂျပ်ခုတ်စင်များကို အိမ်ထောင့်တစ်နေရာတွင် ထိုးထားသည်ကို တွေ့ရှိရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအချိန်ကတည်းကပင် အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်တို့မှ တင်သွင်းသည် ချည်ပိတ်များ ဈေးပေါမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရောင်တစ်မျိုးတည်းသာ သုံးစွဲသောကြောင့် ဂုဏ်တုဂုဏ်ပြိုင် နည်းပါးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဝတ်အစားထက် အစားအသောက်အတွက် စိုက်ပျိုးရေးကို ဦးစားပေးလုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ရက်ကန်းစင်လုပ်ငန်း၊ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းများ ပျောက်ပျက်ခဲ့ရသည်။ ယခုအခါ ဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ် လွယ်အိတ်တစ်မျိုးတည်းသာ ရက်လုပ်ပြီး ၎င်းတို့ကို လွယ်လေ့ရှိကြသည်။

လက်ဝတ်ရတနာ

ပအိုဝ်းများ၏သုံးလ၊လေးလအရွယ်ကလေးများကိုလက်မောင်းနှင့်လက်ကောက်ဝတ်တွင် ငွေလက်ကောက်များ ဆင်ပေးလေ့ရှိသည်။ ကလေးကင်ပွန်းတပ်ချိန်၌ ကလေး၏ဘေးနားတွင် လက်ဖွဲ့လက်ခံသည့် ခွက်ကလေးတစ်ခွက်ကို ချထားပြီး ကင်ပွန်းတပ်လာသည့် ဧည့်သည်များက ယင်းခွက်ထဲတွင် ငွေကြေးထည့်ဝင်ကြသည့်အခါ ထိုငွေဖြင့်ပင် ကလေးအတွက် ငွေထည်ပစ္စည်းကို ဝယ်ယူဆင်မြန်းပေးလေ့ရှိသည်။ ကလေးငယ်စဉ်အချိန်တွင် အပေါက်ပါသည့် ငွေကြေပ်ကလေးကို ကြိုးဖြင့်သီ၍ ဆွဲပေးထားသည်။ ယင်းငွေကြေပ်တွင် အဆောင်ထည့်ပေးထားသည်။ ကလေးခြောက်လအရွယ်တွင် မိခင်က ဦးထုပ်အမာစားတစ်မျိုးကို ဝယ်၍ဆင်မြန်းပေးလေ့ ရှိသည်။ ယောက်ျားလေးများတွင် အဆိုပါ အဆင်တန်ဆာများကို လေးနှစ်သားအရွယ်ထိ ဆင်မြန်းတတ်ကြသည်။ ငွေကြိုးသိုင်း ကတ်ဦးထုပ်ကိုမူ ခြောက်နှစ်သားအထိ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ မိန်းကလေးအတွက်မူ တစ်နှစ်ကြီးလာတိုင်း ငွေလက်ကောက် ချဲ့၍ ချဲ့၍ ပေးကြရာ ခြောက်နှစ်သမီး အရွယ်အထိဖြစ်သည်။

ပအိုဝ်းအမျိုးသားကြီးများနှင့် လူလတ်ပိုင်းတွင် ရွှေငွေပစ္စည်းများ ဆင်မြန်းခဲ့သည်။ အမျိုးသားများသည် အဖိုးတန်သည့် ကျောက်မျက်ရတနာများကို သို့မဟုတ် ငွေကွပ်၍ လက်စွပ်အဖြစ် ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ရှေးယခင်က ငွေကြေးပြည့်စုံသော အမျိုးသားများက ကျောက်များကို ရွှေ သို့မဟုတ် ငွေကွပ်ထားသော နားဋ္ဌောင်းများ ဝတ်ဆင်ကြသည်။

ရှေးပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများ၏ နားတွင် စက္ကူလိပ်နားဋ္ဌောင်း၊ ရွှေပြားလိပ် နားဋ္ဌောင်းတို့ကို ပန်ဆင်ကြသည်။ ထို့အတူ နားသန်သီးကိုလည်း ပန်ဆင်ကြသည်။ ရွှေပြားလိပ်နားဋ္ဌောင်းမှာ တစ်လက်မခန့် ကျယ်ပြန့်ပြီး တစ်ပေခန့်ရှည်ကာ ရွှေပြားခတ်၍ ပြုလုပ်ထားပေသည်။ အမျိုးသမီးများသည် လက်ကောက်များကိုလည်း ဆင်မြန်းတတ်၍ လက်ကောက်များကို ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး အချောင်းလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ နဂါးပုံစံဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်။ လက်စွပ်ကိုလည်း ဝတ်ဆင်တတ်ကြသည်။ ရှေးယခင်

က အမျိုးသားများသည် ကျောက်မျက်ရတနာများကို ရွေးချယ်ဝတ်ဆင်တတ်ပြီး အမျိုးသမီးများမှာ ရွှေလက်စွပ် ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်။

နံ့သာလိမ်းခြယ်ခြင်း

ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသည် မျက်နှာလိမ်းခြယ်မှု အလှအပအတွက် အသုံးပြုမှုများမှာ မထူးခြားလှပေ။ ခြယ်သမှုအလှထက် သဘာဝအလှကိုသာ မက်လာကြဟန်တူသည်။ နှုတ်ခမ်းနီဆိုးဆေးနှင့် မိုးပွင့်(စန္နီး) မိတ်ကပ်များလောက်ကိုသာသုံး၍ နှုတ်ခမ်းနီဆိုးဆေးဖြင့် ပါးအို့များ နီနေအောင် ဆိုးထားတတ်ကြသည်။ ပါးနီဆိုးခြင်းကို ပင်လုံ၊ လွိုင်လင်ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသာ နှစ်ခြိုက်စွာ ပြုလုပ်ကြသည်။ အပျိုဖော်ဝင်စကပင် စတင်၍ အမြဲမပြတ် ပါးနီဆိုးကြသဖြင့် အသက်သုံးဆယ်နီးပါးတိုင်အောင် ပါးအို့နီများ နီနေတတ်ကြသည်။

ငွေတောင်သူ ခေါ် ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု

မိုင်းကိုင်မြို့နယ် ခေးအုံရွာရှိ ငွေတောင်သူခေါ် ပအိုဝ်းမျိုးနွယ်စုများရှိ၏။ ငွေတောင်သူ ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများ၏ခေါင်းပေါ် ရစ်ပတ်ထားသော တဘက် (ခေါင်းပေါင်း)၏ အနားစွန်းတွင် ငွေထည်များကို ချိတ်ဆွဲထားလေသည်။ ငွေတောင်သူပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများသည် အင်္ကျီလက်ရှည်မဝတ်ဘဲ သီးခြားပြုလုပ်ထားသော လက်မောင်းစွပ်ကို လက်မောင်းမှာစွပ်၍ ကြိုးဖြင့် ချည်နှောင်ထားသည်။ လက်ဝတ်ရတနာများကိုလည်း ငွေများဖြင့်သာ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ငွေတောင်သူများမှာ အမည်နှင့်လိုက်အောင် ငွေထည်များကိုသာ မက်မက်မောမော ဆင်ယင်သုံးစွဲကြလေသည်။ ထိုငွေတောင်သူများကို ငွေပအိုဝ်းဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းကြကြောင်း သိရသည်။

“ပအိုဝ်းအမျိုးသားများသည် တောင်းပျာ ခေါ် ပလိုင်းပြားနှင့် ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများက ဖော့ါသေး ခေါ် ပလိုင်းလုံးလေးများကိုလည်း စလွယ်သိုင်းလွယ်တတ်ကြ၏။”

အခြားဝတ်စားဆင်ယင်မှု

အမျိုးသားများသည် ညှပ်ဖိနပ်စီးသူနည်း၍ ဘွတ်ဖိနပ်၊ ရှူးဖိနပ်များကိုသာ စီးကြလေသည်။ ပင်လုံမြို့နယ် စန်းဆန်းတောင်တွင် နေထိုင်ကြသော ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးအချို့မှာ ဘွတ်ဖိနပ်ကို စီးတတ်ကြသည်။ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးများပါ မိမိတို့စီးနင်းသော ဖိနပ်များအောက်တွင် သံဘုလုံးငယ်လေးများကို ရိုက်ထားတတ်ကြသည်။ ဖိနပ်တွင် သံဘုလုံးငယ်များ ရိုက်ထားခြင်းဖြင့် ဖိနပ်အောက်ခံသည် အလွယ်တကူ မကုန်နိုင်ပေ။ ထို့ပြင် ရွှံ့ညွန်ထူထပ်သော တောင်ပေါ် ဒေသတွင် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ သွားလာရန် အထူးကောင်းမွန်၏။ ချောမွတ်သော မြေပြင်တွင်လည်း သံချွန်များ ကုပ်တွယ်ထားသဖြင့် ချော်မလဲနိုင်ပေ။

ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားတို့ စီးလေ့ရှိသော "ခင်းဖါးကြောက်" ခေါ် သစ်သားခုံဖိနပ်တစ်မျိုးလည်း ရှိလေသည်။ ယင်းကို ချယ်ရီသားဖြင့် အများဆုံးပြုလုပ်လေ့ ရှိ၏။ သစ်တုံးကို ထွင်းထုထားခြင်းဖြစ်ပြီး အမြင့် သုံးလက်မခန့် ရှိလေသည်။ ထိုခုံဖိနပ်သဲကြိုးကိုမူ မော်တော်ကားတာယာ (ဝါ) သားရေတစ်မျိုးမျိုးကို သုံးကြ၏။ ခုံဖိနပ်များအောက်တွင်လည်း သံဘုလုံးငယ်လေးများကို ရိုက်ထားတတ်ကြသည်။ ဤသစ်သားခုံဖိနပ်မျိုးကို မိုးရာသီဈေးနေ့များတွင်လည်း ယင်းခုံဖိနပ်ရောင်းသူများနှင့် ပြုပြင်သူများကိုပါ တွေ့ရတတ်လေသည်။ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားများသည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ထားသော ဝါးခမောက်များနှင့် ဦးထုပ်များကိုလည်း ဆောင်းတတ်ကြ၏။ ထို့ပြင် ပအိုဝ်းအမျိုးသားများသည် "တောင်းပျာ" ခေါ် ပလိုင်းပြားနှင့် ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများက "ဖေ့ါသေး" ခေါ် ပလိုင်းလုံးလေးများကိုလည်း စလွယ်သိုင်း လွယ်တတ်ကြ၏။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးများက ပလိုင်းလုံးများကို ခေါင်းပေါ်တွင် ချိတ်ထားတတ်ကြ၏။ ထိုပလိုင်းလုံးများကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ရက်လုပ်ကြသည်။

လှယဉ်ကျေးမယ်ပြိုင်ပွဲ

ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားတို့သည် မိမိတို့၏ ဂုဏ်ယူစရာကောင်းသည့် အမျိုးသားနေ့ (တပေါင်းလပြည့်နေ့) ရောက်တိုင်း ပအိုဝ်းအမျိုးသားနေ့ကို စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပလေ့ရှိပြီး ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးဂုဏ်ရောင် ထွန်းပြောင်စေဖို့ လှယဉ်ကျေးမယ်ပြိုင်ပွဲများကိုလည်း ကျင်းပပေးကာ ထိုက်တန်စွာ ဆုပေးလေ့ ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ပအိုဝ်း "Fashion show" ပွဲများကိုလည်း အခါအားလျော်စွာ ကျင်းပပါသည်။

ပအိုဝ်းသမိုင်းပြုစုရေးအဖွဲ့

tif0acwfwGif;þmqkdifaom
&cdkifbef;wGif;rdcSef;wGifjzL

ar0Df;oef;nGefY

“ အင်းဝ၌ စည်သူကျော်ထင်နော်ရထာမင်း
ထီးနန်းစိုးစံနေစဉ် မိညိုနှင့်မိဖြူတို့သည်
နန်းတွင်းစာဆိုတော်များအဖြစ် အပြိုင်အဆိုင်
စာဆိုခဲ့ကြသည်။
မိညို၏ ဖခင်သည်လည်း
အင်းဝနန်းတော်၏ ပညာရှိအမတ်တစ်ဦး
ဖြစ်ပေသည်။”

မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် အမျိုးသမီးစာဆိုတော်များစွာ ပေါ်ထွန်းခဲ့ရာ နန်းတွင်းမိညို နှင့် နန်းတွင်းမိဖြူတို့လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ နန်းတွင်းမိညိုနှင့် နန်းတွင်းမိဖြူတို့သည် အေဒီ ၁၆ ရာစုကာလ အင်းဝခေတ် အင်းဝနန်းတော်၌ ရတု၊ ပျို့တို့ကို အပြိုင်အဆိုင် စာဆိုကြခြင်းဖြင့် အင်းဝခေတ်၏ စာပေသမိုင်းကြောင်းကို ထွန်းပြောင်စေခဲ့ကြသည်။

စာဆိုတော် မိညိုသည် "တောင်တွင်မြင်းမိုရ်"၊ "စည်တွင်ဗဟိုရ်"၊ "နန်းတွင်မိညို" အစချီသော ကိုယ်ရည်သွေးရတုပိုဒ်စုံကို စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုရတုပိုဒ်စုံ၏ ပထမပိုဒ်တွင် မိညို သည် မိမိကိုယ်မိမိ မြင်းမိုရ်တောင်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယပိုဒ်တွင် ဗဟိုရ်စည်ဖြင့် လည်းကောင်း တင်စားထားသည်။ တတိယပိုဒ်တွင် သူမ၏အလှ၊ သီလ၊ ပညာ၊ လင်္ကာရတု ကျွမ်းကျင်မှု၊ စကားကြီး ဆယ်ခွန်းစသော ပညာရှိဆရာတို့၏ ဆုံးမစကားစာပေများကို မှတ်သားလိုက်နာတတ်မှု၊ သည်းခံ မာန်မတက်တတ်မှု စသည်များကို ဖွဲ့ဆိုထားရှိသည်။

စာဆိုတော် မိညို၏ ရတုအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည် –

နန်းတွင်းမိညို၏ ကိုယ်ရည်သွေးရတုပိုဒ်စုံ –

(၁) တောင်တွင် မြင်းမိုရ်၊ ကျွန်ုပ်ဆိုသား၊ ရေညိုရစ်သန်း၊
ရံလျက်ဝန်း၍၊ လေးကျွန်းအလယ်၊ လေးသွယ်ခြည်ရောင်၊
တပြောင်ပြောင်လျှင်၊ ဘုန်းခေါင်အထွတ်၊ သုံးလူနတ်တို့၊
မချွတ်မေတ္တာ၊ ဘိဓမ္မာကို၊ မှန်စွာအခေါင်၊
ကြားလွှမ့်ဆောင်သည်၊ တောင်တွင်မြင်းမိုရ်သာတကား။

(၂) စည်တွင် ဗဟိုရ်၊ ကျွန်ုပ်ဆိုသား၊ ခါကိုသိစေ၊
ရှစ်ကြိမ်နေဖြင့်၊ ချက်ရေမရွေ့၊ တီးခလေ့ကား၊
ညဥ့်နေ့နာရီ၊ ခြောက်ဆယ်စီလျှင်၊ ချက်ချီလှည့်ကျူး၊
ညဦးသန်းခေါင်၊ သောက်ရောင်မိုးသောက်၊ မွန်းတည့်ရောက်က၊
ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း၊ လူရဟန်းတို့၊ ထက်ဝန်းဖူးမြင်၊
သိစီရင်သည်၊ စည်တွင် ဗဟိုရ်သာတကား။

(၃) နန်းတွင် မိညို၊ ကျွန်ုပ်ဆိုသား၊ မှောင်ကိုပယ်လင်း၊
ဆီမီးဝင်းသို့၊ သီတင်းငါးမည်၊ သီလတည်လျက်၊
လှရည်ညက်သေး၊ ပြေး၍မဆို၊ သူ့ကိုနှိပ်စက်၊
မာန်မထွက်တည့်၊ ဝှန်တက်ပညာ၊ လင်္ကာရတု၊
ဆိုမှုရွှရွ၊ ကြားကစိတ်ဝမ်း၊ သူ့နားချမ်းလိမ့်၊
စွဲလမ်းထိုတွင်၊ တောင်နှယ်ထင်သည်၊
နန်းတွင် မိညိုသာတကား။ ။

နန်းတွင်းမိညို၏ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သူစာဆိုတော် နန်းတွင်းမိဖြူကလည်း အားကျမခံ "ကျွန်းတွင်ဇမ္ဗူ"၊ "ပန်းတွင်မဉ္ဇူ"၊ "နန်းတွင်မိဖြူ" အစချီကိုယ်ရည်သွေးရတုပိုဒ်စုံကို ပြိုင်ဆိုင်စပ်ဆိုလေသည်။ ထိုရတုပိုဒ်စုံ၏ ပထမပိုဒ်တွင် မိဖြူသည် မိမိကိုယ် မိမိ၊ မိညို၏

မြင်းမိုရ်တောင်ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယပိုဒ်တွင် မိညို၏ဗဟိုရ်စည်ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်သော မဥ္ဇူသကနတ်ပန်းဖြင့်လည်းကောင်း တင်စားထားသည်။ တတိယပိုဒ်တွင် သူ၏ဉာဏ်ပညာ၊ ဥစ္စာ၊ ဆွေမျိုးသားတို့၏ဂုဏ်များ ကြွယ်ပွင့်အလား များပြားပုံ၊ အတတ်ပညာ မြင်မြင်သမျှကိုတတ်မြောက်ပုံ၊ လင်္ကာရတု ကျွမ်းကျင်မှုမှာ အင်းဝနန်းတော်တွင် စံတင်ရလောက်အောင် ပြိုင်ဘက်မရှိပုံ စသည်များကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

နန်းတွင်းမိဖြူ၏ ရတုအပြည့်အစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်–

နန်းတွင်းမိဖြူ၏ ကိုယ်ရည်သွေးရတုပိုဒ်စုံ –

(၁) ကျွန်းတွင် ဇမ္ဗူ၊ ကျွန်ုပ်ဟူသား၊ သောင်းယူဇနာ၊
အောင်မြေချာ၌၊ မဟာဗောဓိ၊ တုမရှိသည်။
သီရိမြတော၊ သုံးဉာဏ်ထွေဖြင့်၊ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ၊
ရဟန္တာက၊ စသည်မန္ဒတ်၊ စက္ကဝတ်တို့၊
မချွတ်ကေန်၊ ဖြစ်မြဲမှန်သား၊ နိဗ္ဗာန်တူရှု၊
ကူးသောသူသည်၊ ရေးရှုလေရာ၊ တို့ကျွန်းသာလျှင်၊
ဆိပ်ညာဖြောင့်တန်း၊ မကောက်ယွန်းသည်၊
ကျွန်းတွင် ဇမ္ဗူသာတကား။

(၂) ပန်းတွင် မဉ္ဇူ၊ ကျွန်ုပ်ဟူသား၊ လှိုင်ကြူနံ့သာ၊
ဂန္ဓမာဟု၊ တောင်သာထိပ်ပြင်၊ လိုဏ်မျက်ရှင်၌၊
ရာစင်အချင့်၊ ဖြူးဖြူးမြင့်သည်၊ မြနှင့်နှိုင်းအင်၊
ထိုသစ်ပင်ကို၊ မြင်လျှင်မချွတ်၊ အာရုံမှတ်၍၊
မပြတ်သူပင်၊ ဖန်စီရင်သို့၊ မြေပြင်ကျယ်ဝန်း၊
ညွတ်၍ရွှန်းသည်၊ ပန်းတွင်မဉ္ဇူသာတကား။

(၃) နန်းတွင် မိဖြူ၊ ကျွန်ုပ်ဟူသား၊ ကြီးထူပညာ၊
ဥစ္စာရည်သွား၊ မျိုးမည်အားနှင့်၊ သားလည်းစုံအင်၊
ကြွယ်သို့ထင်လျက်၊ မြင်မြင်သမျှ၊ သိပ္ပခေါင်ထွတ်၊
တတ်ပါစေ့ချည်း၊ ဖွဲ့နည်းကဗျာ၊ လင်္ကာရတု၊
ဆိုမှုရွှရွ၊ ကြားကပြေပြစ်၊ ကညစ်ငုံချွန်း၊
ရေးသူပန်းလိမ့်၊ ရွှေနန်းစံတင်၊ ဘက်မမြင်သည်၊
နန်းတွင် မိဖြူသာတကား ။ ။

အင်းဝထီးနန်းကို စစ်ကိုင်းမင်း စည်သူကျော်ထင်နော်ရထာသည် အုပ်စိုးနေသော ရှမ်းမင်း မိုးဖြဲနရပတိအား ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၁၃၊ အေဒီ ၁၅၅၁ ခုနှစ်တွင် တိုက်ခိုက်ပြီး အင်းဝမြို့တော်ကို သိမ်းပိုက်လေသည်။ ထို့နောက် နရပတိဘွဲ့ကိုခံယူပြီး အင်းဝနန်းတော်၌ စိုးစံ တော်မူသည်။ ရှမ်းမင်း မိုးဖြဲနရပတိသည် စစ်ရှုံးပြီး ပြည်မြို့၌ ထီးနန်းစံနေသော

ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားထံသို့ ဝင်ရောက်ခိုလှုံခဲ့သည်။

စည်သူကျော်ထင်နော်ရထာမင်း အင်းဝ၌ထီးနန်းစိုးစံနေစဉ် မိညိုနှင့်မိဖြူတို့သည် နန်းတွင်းစာဆိုတော်များအဖြစ် အပြိုင်အဆိုင် စာဆိုခဲ့ကြသည်။ မိညို၏ ဖခင်သည်လည်း အင်းဝနန်းတော်၏ ပညာရှိအမတ်တစ်ဦးဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းပြင် စကားအရာတွင်လည်း အလွန်တရာမှ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ ဖြစ်လေသည်။

တစ်နေ့တွင် မိညို၏ဖခင် ပညာရှိအမတ်သည် အင်းဝဘုရင်၏ သံတမန်အမတ်အဖြစ် ပြည်ဘုရင်ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားထံသို့ သွားရောက်ခဲ့ရသည်။ ပြည်ဘုရင်သည် မိမိ၏အမတ်များကို အင်းဝသံတမန်အမတ်အား ပညာစမ်းစေရာ အားရကျေနပ်တော်မူ၍ အင်းဝသံတမန်အမတ်အား ဆုလာဘ်များစွာချီးမြှင့်လိုက်လေသည်။

> "မိညို၏ဖခင်သည် စကားအရာတွင် အလွန်တရာမှ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော စကားတောင်စား အမတ် သီရိဇေယျကျော်ထင်ဟု ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့လေသည်။"

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၁၆ ခု တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၃ ရက်၊ အေဒီ ၁၅၅၅ သို့ ရောက်သောအခါ ပြည်ဘုရင်ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားသည် အင်းဝမြို့ကိုဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြီး အင်းဝဘုရင် စည်သူကျော်ထင်နော်ရထာ၊ စာဆိုတော်မိညိုနှင့် မိညို၏ဖခင်ပညာရှိအမတ်အပါအဝင်တို့ကို ပြည်မြို့သို့ ခေါ်ဆောင်သွားလေသည်။ ပြည်ဘုရင်သည် စည်သူကျော်ထင်နော်ရထာကို ပြည်မြို့တွင် ကောင်းမွန်စွာထားရှိသည်။ မိညိုကို နန်းတွင်းစာဆိုတော်အဖြစ် ခန့်အပ်ပြီး မရွှေမြဲမချကညင်မြောက်မြို့ကို အပိုင်စား ပေးတော်မူသည်။ မိညို၏ဖခင်ကိုမူ စကားတောင်ရွာ၊ မလွန်မြို့၊ မြေဒူးမြို့၊ ကူခန်းမြို့တို့ကို အပိုင်စားပေးပြီး သီရိဇေယျကျော်ထင်ဘွဲ့ကို ချီးမြှင့်အပ်နှင်းတော်မူသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မိညို၏ဖခင်သည် စကားအရာတွင် အလွန်တရာမှ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော စကားတောင်စား အမတ် သီရိဇေယျကျော်ထင်ဟု ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့လေသည်။

ရခိုင် မြောက်ဦးခေတ်မင်းဆက်၏ (၁၇) ဆက်မြောက်ဘုရင် မင်းဖလောင်းလက်ထက်တွင် စကားတောင်စားအမတ်သည် ဟံသာဝတီပြည့်ရှင် ဘုရင့်နောင်

၏ သံတမန်အဖြစ် မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ မင်းဖလောင်းသည် စကားတောင်စားအမတ်အား တာဝန်ပြီးဆုံး၍ အပြန်တွင် ဆုတော်လာဘ်တော်များ ချီးမြှင့်လိုက်လေသည်။

မိညိုသည် ပြည်မြို့သို့မရောက်ရှိမီ အင်းဝပိုင် တောင်ပင်လယ်မြို့တွင် နေထိုင်စဉ်က မနော်ဟာရီ ဇာတ်တော်ကို ဖတ်ရှုခဲ့ဖူးသည်။ ပြည်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ၌ ပြည်ဘုရင်၏ မိဖုရားက တိုက်တွန်း သောကြောင့် မနော်ဟာရီပျို့ကို ပြည်နန်းတော်တွင် ရေးသားစပ်ဆိုခဲ့သည်။ မိညိုသည် မနော်ဟာရီပျို့ကို ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၄၈ ခု ပြာသိုလဆန်း ၃ ရက်၊ အေဒီ ၁၅၈၆ ခုနှစ်တွင် စပ်ဆိုပြီးစီးသည်။ မနော်ဟာရီပျို့၏ နိဂုံးစု ငါးပိုဒ်တွင် မိညိုသည် သူမ၏ ကိုယ်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိကို ထည့်သွင်းစပ်ဆိုထားသည်။

မိညို၏ မနော်ဟာရီပျို့ နိဂုံးစု ငါးပိုဒ်နှင့်အဖြေကို ကုန်းဘောင်ခေတ်စာဆိုတော် လက်ဝဲနော်ရထာ ရေးသားခဲ့သော ပျို့နိဂုံးစုအဖြေကျမ်းမှ ထုတ်နုတ်ချက်အဖြစ် မြန်မာစာ ညွှန့်ပေါင်းကျမ်း သတ္တမတွဲတွင် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုကျမ်းများမှ မိညို၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်ကို ဖတ်ရှုမှတ်သားရပါသည်။ မိညို၏ ငယ်အမည်မှာ ရှင်လှဖြစ်သည်။ မိညို၏ ဖခင်နှင့် မိခင်တို့မှာ သမီးမျောက်သား တော်စပ်သည်။ ဤသို့တော်စပ်ကြောင်းကို မနော်ဟာရီပျို့နိဂုံးစုတွင် –

“မယ်တော်ရှင်နှင့်ဖခင်ဘုရား၊ နှစ်ပါးလွန်ချစ်၊ မျောက်သားစစ်ကို၊ ဆယ်နှစ်ကပင်၊ အောင်အင်မယွင်း၊ ထိမ်းမြားနှင်းသည်၊ သာချင်းစုနှယ်တောတည်း ။ သက်ချင်းဝေကြင်၊ မတ်ကျော်ထင်ကား၊ မိခင်မောင်ကြီး၊ ဦးရီးတော်သွေး” ဟု ဖော်ပြထားရှိသည်။ မိညိုဖခင်၏ အဖနှင့် မိညိုမိခင်၏အမိတို့မှာ မောင်နှမများ ဖြစ်ကြသည်။

ရတနာပူရ အင်းဝမြို့တွင် ကျန်ရစ်ခဲ့ရသော မိညို၏ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ မောင်လတ်သည်လည်း မိညိုနှင့် သမီးမျောက်သား တော်စပ်သည်။ ဤသို့တော်စပ်ကြောင်းကို မနော်ဟာရီပျို့နိဂုံးစုတွင် –

“ပူရ ရတနာ၊ ကျွန်းကလာ၍၊ ပြင်ပါလည်မင်း၊ သားချင်းတန်ဆောင်၊ မောင်ဟုစလောက်၊ တယောက်ပေတည့်၊ ကြင်တင်ရှည်သည်၊ ခမည်းတော်ဘာ၊ နှမသခင်အသျှင်သား” ဟု ဖော်ပြထားရှိသည်။ မိညို၏ဖခင် ဇေယျကျော်ထင်နှင့် မောင်လတ်၏ မိခင်တို့မှာလည်း မောင်နှမများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤအချက်တို့ကို သက်သေအဖြစ် ထောက်ရှု၍ စာဆိုတော် မိညိုသည် ရခိုင်သူစင်စစ် ကေန်ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာဆို၍ ရပါသည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံအရ မောင်နှမချင်းက မွေးဖွားလာသော သားယောကျ်ားလေးနှင့် သမီးမိန်းကလေးတို့ကို သမီးမျောက်သားတော်စပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ပြီး အဆင်ပြေသလို ထိမ်းမြားပေးစားလေ့ရှိကြသည်။ ဤဓလေ့ထုံးစံကို ယနေ့တိုင် ရခိုင်လူမျိုးတို့ လိုက်နာ ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြပါသည်။

ဥပမာပြရလျှင် စာရေးသူ၏ဖခင်နှင့် မိခင်တို့မှာ သမီးမျောက်သားတော်စပ်ကြသည်။ ဖခင်၏အမိနှင့် မိခင်၏အဖတို့မှာ မောင်နှမအရင်းအချာများ ဖြစ်ကြသည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာတို့ကို တစ်နည်းတစ်ဖုံ စောင့်ထိန်းသည့်အနေဖြင့် ဤဓလေ့ထုံးစံကို ရှေးမဆွကပင် ယနေ့ထက်တိုင် ကျင့်သုံးကြခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ရခိုင်သူစာဆိုတော် နန်းတွင်းမိညိုသည် အင်းဝခေတ်နှင့် ဟံသာဝတီခေတ်တွင်လည်းကောင်း၊ စာဆိုတော်နန်းတွင်းမိဖြူသည် အင်းဝခေတ်တွင်လည်းကောင်း၊ လျှမ်းလျှမ်းတောက်မျှ ကျော်ကြားခဲ့ကြကြောင်းကို သမိုင်းအဆက်ဆက်က အမျိုးသမီးစာဆိုတော်များ၏ဂုဏ်ရောင် ပိုမိုထွန်းပြောင်စေလိုသော ဆန္ဒမွန်ဖြင့် စုစည်းရေးသားတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

မေဦးသိန်းညွန့်

ကျမ်းကိုး

၁။ မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း (ပထမတွဲ+သတ္တမတွဲ)

၂။ အကျော်ဒေးယစာဆိုတော်များ (သန်းဝင်းလှိုင်)

၃။ အမျိုးသမီးစာဆိုတော်များ (ဒဂုန်ခင်ခင်လေး)

၄။ စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ (မောင်သုတ(ခေါ်)ဗိုလ်မှူးဘသောင်း)

၅။ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း(ဒုတွဲ) (အရှင်စန္ဒမာလာလင်္ကာရ)

ajrmuf;rD;wkdU[mif;rS, Ofau;rESpfbkrkd,f tarGEpfsm;
tykdif(2)

OD;Dpef;armif

"ဘုရားကို ဖူးမြော်သူများသည်
အစဉ်အမြဲ ပြည့်ဝအောင်မြင်မှုများ ရရှိစေခြင်း
အကျိုးများကို ရရှိစေသဖြင့်
မဟာဇေယျသိဒ္ဓိဆုတောင်းပြည့်ဘုရားကြီးအား
ကုသိုလ်ပြုပွားများ ပူဇော်နိုင်ပါသည်။"

ဘားဘူတောင်စေတီ

နတ်တော်ကုန်း၏ အနောက်ဘက် (သိင်္ဂနဒီချောင်း၏ မြောက်ဘက်ကမ်းနဖူး)တွင် ရှိသည်။ ပါဋ္ဌလိပုတ်ပြည်မှ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်ရဟန္တာမြတ်ကြီး၏ သာသနာပြု စေလွှတ်ချက်အရ ဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ပြီး အရှင်မဟာရေဝ အမှူးပြုလျက် အရှင်ဗာကုလမထေရ်၊ အရှင်တိဿမထေရ်ရဟန္တာမြတ်တို့သည် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ရခိုင်ပြည်ဓညဝတီသို့ ကြွရောက်လာစဉ် ရပ်တန့်ခဲ့သည့် တောင်ဖြစ်သည်။ အရှင်ဗာကုလမထေရ် ရပ်တန့်ခဲ့သဖြင့် (ဗာကုလတောင်) ဟုခေါ်သည်။ (ပါးပူဘီလူး)နေသောကြောင့် ပါးပူတောင်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ "ဘားဘူရှိယင့် ဆန်ရှိယင့်" ဆိုသောစကားများအရ ဆန်စေ့ယတြာပြုလုပ်ခဲ့သော နေရာဖြစ်၍ ဘားဘူတောင်ဟုခေါ်သည်။ ဘားဘူတောင်ပေါ်၌ စေတီလေးဆူ ကိန်းဝပ်ခဲ့သည်။ အာရုံခံသိမ်တော်ထဲတွင် ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသည့် ဉာဏ်တော် နှစ်ပေရှိသည့် မကိုဋ်ဆောင်း ကျောက်ဆင်းတုတော်တစ်ဆူ၌ နောက်ခံကျောက်ပြား ပါရှိလေသည်။ ဤဆင်းတုတော်မှာ ဘားဘူတောင်ပေါ်ရှိ စေတီတစ်ဆူမှ ရှားရှားပါးပါးရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘားဘူတောင်၏တောင်ဘက်ရှိ သိင်္ဂနဒီချောင်းတွင်ရှိသည့် ရေတံခါးကို မင်းထွက်ဝဆည်ဟုခေါ်ဆိုသည်။ ရခိုင်ဘုရင်မင်းမြတ်များ ရေကြောင်းခရီးဖြင့် ခရီးထွက်လျှင် ဤတံခါးကို အသုံးပြုကြပေသည်။

ဘောင်းဒွတ်ရွာနှင့် ဒတ်ချ်ကုန်တိုက်

မြောက်ဦးမြို့ရှိ ယခု သင်္ဘောဆိပ်မှ တောင်ဘက်သို့ သုံးမိုင်ခန့်အကွာအဝေးတွင် ဘောင်းဒွတ်ရွာရှိပေသည်။ မြောက်ဦးခေတ် ကြီးကျယ်ထွန်းတောက်ခဲ့စဉ် အချက်အချာကျကျ စည်ကားခဲ့သည့် သင်္ဘောဆိပ် ဖြစ်သည်။ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုများ အဓိက ကျခဲ့သည်။ ရှည်လျားသည့်ကျုံးနှစ်ထပ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။ ရွာ၏တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် ရေကန်ကြီးများ တူးဖော်ထားရှိပြီး နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ရေကြောင်းကုန်သွယ်မှု၊ ရောင်းဝယ်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ သင်္ဘောများဖြင့် နိုင်ငံခြားကုန်သည်ကြီးများမှ အသုံးချခဲ့ကြသည်။

သံရုံးများ၊ ကုန်တိုက်များ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ ပြီး ရောင်းဝယ်ဖလှယ်ခဲ့ကြလေသည်၊ ကျောက်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားပြီး ဝင်း တံတိုင်းတစ်ထပ်ကာရံထားသည့် ဒတ်ချ်ပိုင် ကုန်တိုက်ပျက်တစ်ခု ကျန်နေခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်မှာ နှောင်းအတိတ်မှ ကျန်ခဲ့သည့်သမိုင်းဝင်ပုံရိပ်တစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ လူနေအိမ်ခြေများ၊ ဈေးဆိုင်များ၊ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုများဖြင့် စီးပွားရေး ဈေးကွက်တို့ မြင့်တက်လာစေခဲ့သည်။ မြောက်ဦးခေတ်ကို အဘက်ဘက်မှသုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

ဝိဇယျရုံသီစေတီ

မြောက်ဦးနန်းတော်ကုန်း၏ တောင်ဘက် တစ်မိုင်ခန့်ကွာဝေးသည့် တောင်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ရှိလေသည်။ ၁၄၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘုရင်မင်းစောမွန်သည် မြို့တည်ဘုရားအဖြစ် တည်ထားပြီး ညီတော်ဖြစ်သူ မင်းခရီသည် နန်းတက်ဘုရားအဖြစ် ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။ စေတီတော်၏ အရှေ့ဘက်တောင်စောင်းတွင် လောင်းကြက်မြို့ဟောင်းမှ သာသနာပိုင်

ဆရာတော်ကြီး ဝိဇေယျရုံသီနှင့် ရဟန်းတော်များအတွက် ကျောင်းတော်ကြီး ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းမှုပြုလုပ်ခဲ့ပေသည်။

စေတီတော်သည် အောက်ခြေရှစ်မြှောင့်ပုံစံရှိပြီး ပထမပစ္စယံနှင့် ဒုတိယပစ္စယံတို့၏ အရပ်လေးမျက်နှာတွင် မုခ်ဖွင့်ဂူငယ်များ ရှိကြသည်။ ထိုဂူများတွင် သေသပ်လှပသည့် ကျောက်ဆစ်လက်ရာတံကဲများကို တွေ့မြင်ရသည်။ စေတီတော်၏ အနောက်ဘက်တွင် သမုခ်သိမ်တိုင်ကြီးများရှိပြီး မြေပြင်ပေါ်သို့ ထိုးထွက်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့မြင်ရပေသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် သျှင်တေဇောသာရနှင့် ၎င်း၏ဆရာ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရတို့သည် ၁၄၈၆ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်သို့ကြွရောက်ခဲ့စဉ် မဟာဝိဇယျရုံသီကျောင်းတော်၌ ခေတ္တသီတင်းသုံးခဲ့သည်။ ဘုရား၏ အရှေ့ဘက်တောင်ခြေရင်းသည် လက်ဆည်ကန်၏ ရေဆင်းနေရာ ဖြစ်သည်။ ထိုရေစပ်၏တစ်ဖက်တွင် သိကြားမင်းစေတီ တည်ရှိလေသည်။

နရတ်စားဘုရား(ခေါ်)ရခိုင်တန်ဆောင်ဘုရား

နန်းတော်၏ အနောက်တောင်ထောင့်နေရာတွင် မိုင်ဝက်ခန့်ကွာဝေးသည့် မြို့သစ်ရပ်ကွက်၏ ဝင်လမ်းလက်ယာဘက်တွင် တည်ရှိသည်။ ဘုရင် ဘစောဖြူမင်း၏ ယောက်ခမတော် နရတ်စားအမတ်ကြီးမှ ၁၄၅၈ ခုနှစ်တွင် တည်ထားခဲ့လေသည်။ သိမ်တော်ထဲတွင် ဉာဏ်တော် ခုနစ်ပေခွဲအမြင့်ရှိသည့် ကျောက်ဆစ်ဆင်းတုတော်ရှိပေသည်။ ဘစောဖြူမင်းကြီး နတ်ရွာစံသဖြင့် သားတော်ဖြစ်သူ မင်းဒေါ်လျှာစောမွန်နန်းတက်လာသည့်အခါ အင်းဝမြို့တော်မှ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရနှင့် သျှင်တေဇောသာရတို့ မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ တစ်နေ့သောအခါ ထိုရဟန်းနှစ်ပါးသည် နရတ်စားဘုရားမှ ကျောင်းသို့အပြန်ခရီးလမ်း၌ သုဒ္ဓေါလျာမင်း၏ သမီးတော်ဖြစ်သူ စောနန်းမင်းဖြူ မင်းသမီးအလှကို ဖျတ်ခနဲလှမ်းတွေ့ကြသည်။ သျှင်တေဇောသာရသည် မင်းသမီး၏အလှကို ရတုသုံးပိုဒ်ရေးစပ်၍ ချီးကျူးမှုပြုသည်။ ထင်ရှားသည့် ရတုစာပိုဒ်ထဲတွင် "ချုပ်ညရီတွင် ဖြုတ်ချည်းမြင်သည်၊ သျှင်သာရခိုင်တန်ဆောင်လော" ဟု ပါရှိလေသည်။ ထိုရတုကို မင်းသမီးအား ဆက်သရာ နရတ်စားဘုရားကို ဖူးမြော်ခဲ့စဉ်ရရှိခဲ့သဖြင့် ရတုထဲတွင်လည်း မင်းသမီး၏အလှကို ရခိုင်တန်ဆောင်လောဟု တင်စားဖွဲ့ဆိုထားသဖြင့် နရတ်စားဘုရားကို ရခိုင်တန်ဆောင်ဘုရားဟု အမည်ပေးခဲ့လေသည်။

ရှေးက ကျောက်ဂူရှိခဲ့သော်လည်း ပြိုပျက်သွားပြီဖြစ်၍ သိမ်ဆောက်လုပ်ထားလေသည်။ ကြာခံပလ္လင်ပေါ်၌ ငါးပေခန့်မြင့်သည့် ဆင်းတုတော်တစ်ဆူနှင့် အရန်ဆင်းတုတော်နှစ်ဆူဖြင့် စံပယ်လျက်ရှိပါသည်။

ဒိုင်းကျီကန်

မြောက်ဦးသဘော်ာဆိပ် တစ်ဖက်ကမ်းရှိ ဒိုင်းကျီရွာတွင်ရှိလေသည်။ ၁၈၆ ဧက အကျယ်ရှိသည့်အတွက် လုံလောက်သည့် ရေသိုလှောင်မှုများ ပြုလုပ်ထားနိုင်သဖြင့် "ဒိုင်းကျီ ဟိယင့်၊ ရီဟိယင့်"ဟူ၍ ဆိုရိုးစကားရှိခဲ့ပေသည်။ ဘုရင် ဘစောဖြူမင်းလက်ထက်တွင်

မူလရေကန်ငယ်ကို လူတစ်ဦးလျှင် ဒိုင်းခွက်ငယ်တစ်ခွက်စာ ပမာဏရှိသည့်မြေစာကို တူးဖော်ပြောင်းရွှေ့ကြရပြီး ကန်တော်ကြီးအဖြစ် ထပ်မံပြီး တိုးချဲ့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟု မှတ်သားသိရှိခဲ့ရလေသည်။

ကန်တော်ကြီး၏ အရှေ့ဘက်တွင် ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိသည်။ မြောက်ဦးခေတ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုးတို့ တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဘစောဖြူဘုရား

ဒိုင်းကျီကန်အနောက်ဘက်တွင် ရှိလေသည်။ ဂန္ဓကုဋီတိုက်ထဲတွင် ကျောက်ဆင်းတုတော် တစ်ဆူရှိသည်။ လေးပေခန့်အမြင့်ရှိသည့် ကုန်း၏ မြေပြင်တစ်ဝိုက်တွင် ရိုးရာခလေ့ထုံးစံများအရ ကွယ်လွန်သွားသူတို့ မီးသင်္ဂြိုဟ်မှုပြုလုပ်ပြီး ရရှိလာသည့်ပြာများကို ဘုရားကုန်းတော်ပေါ်သို့ ဖြန့်ကြဲရသည်။

ပုဂံတောင်စေတီ

ဗန္ဓုလတောင်၏တောင်ဘက်တွင် တည်ရှိလေသည်။ စေတီ၏ ဂန္ဓကုဋီတိုက်တွင် ကျောက်ပလ္လင်နှင့် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ ရှိလေသည်။ ပုဂံတောင် စေတီ၏ အရှေ့ဘက် တောင်စွယ်သည် လက်ဆည်ကန်တံတိုင်းနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိလေသည်။

မင်္ဂလာဓာတ်ရှေ့ဂူ

လေးတန်းခါးဘုရား၏တောင်ဘက် ကုန်းတော်ပေါ်တွင် ရှိလေသည်။ မဟာဗောဓိ ရှေ့ဂူပုံစံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် နံရံရုပ်ကြွများမရှိပေ။ စေတီတော်သည် ခေါင်းလောင်းပုံသဏ္ဌာန် ဖြစ်သည်။ စေတီတော်၏ အောက်ခြေသည် ရှစ်မြှောင့်ပုံသဏ္ဌာန်အဖြစ် တည်ထားသည်။ စေတီတော်၏ ထောင့်စွန်းများ၌ ဒုရင်ပုံကျောက်ဆစ်လက်ရာများ ရှိကြသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် ဝင်သည့်လိုဏ်ဂူရှိပေသည်။ ဂန္ဓကုဋီတိုက်ထဲတွင် ဉာဏ်တော် ငါးပေခန့်မြင့်သည့် ကျောက်ဆင်းတုတော်တစ်ဆူရှိသည်။ စေတီတော်၏ လုံးပတ်သည် ပေ ၈၀ ရှိပြီး အမြင့်မှာ ပေ ၆၀ ရှိပေသည်။ အေဒီ ၈၁၈ ခုနှစ်တွင် ရဟန္တာ ဗန္ဓုမထေရ်၏ ဓာတ်တော်နှင့် ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော်များကို စုပေါင်း၍ လေးမြို့ခေတ်ဦး၊ ပဉ္စာမြို့မှ ဘုရင် ခေတ္တသင်မှ တည်ထားခဲ့ပြီး မြောက်ဦးခေတ်တွင် မင်းသုဒ္ဓေါလျာနှင့် စန္ဒဝိဇယရာဇာမင်းများမှ ထပ်မံ၍ ပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့ကြသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာမြင့်လာပြီး ချုံနွယ်ဖုံး၍ ပျက်စီးလာစဉ် သာသနာပြုဆရာတော်ကြီးတစ်ပါးဖြစ်သည့် ဘဒ္ဒန္တအရှင်ဉာဏစက္ကက ဦးဆောင်ပြီး ပြန်လည်ရှင်းလင်း ပြုပြင်မွမ်းမံမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

လေးတန်းခါးဘုရား

အောင်မင်္ဂလာခံတပ်၏ တောင်ဘက်ရှိ တောင်ကုန်းပေါ်၌ တည်ရှိသည်။ ဉာဏ်တော် လေးပေခန့်အမြင့်ရှိသည့် ကျောက်ဆင်းတုတော်တစ်ဆူ ကိန်းဝပ်လျက်ရှိပါသည်။ ဆင်းတုတော်နှစ်ဆူတွင် မင်းဝတ်တန်ဆာများ လက်ရာများကို တွေ့ရသည်။ ဘုရား၏ မုခ်

ထွက်ပေါက်များမှလွဲ၍ ကျန်သည့်သုံးဘက်တွင် အလင်းပေါက်များပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ကိုးနဝင်းစေတီ

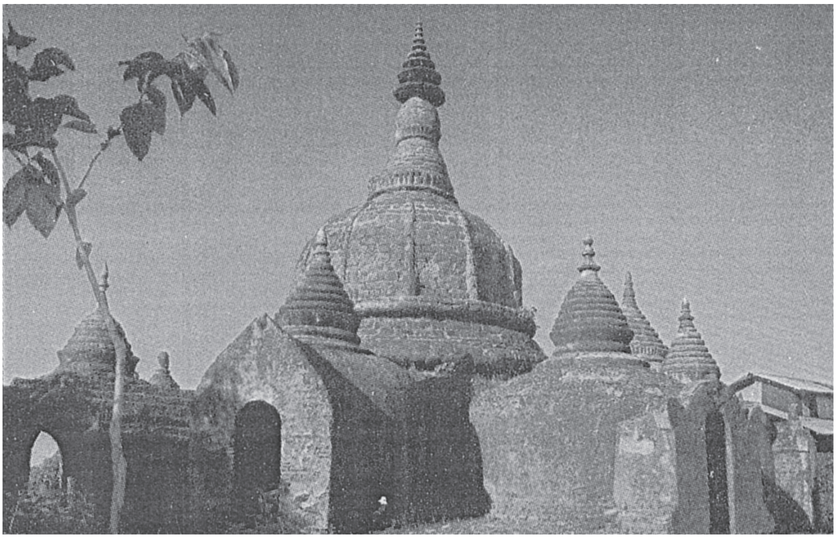

မင်္ဂလာဓာတ်ရွှေဂူဘုရား၏ အရှေ့ဘက်တောင်တန်းပေါ်၌ ရှိပေသည်။ လေးမြို့ခေတ်မှ စတင်တည်ထားခဲ့သည့် စေတီတစ်ဆူဖြစ်ပြီး ဆဋ္ဌဂံပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။ စေတီတော်ကိုရံပြီး ဂူကျောင်းငယ်ရှစ်ဆူ တည်ရှိလေသည်။ ဂူတစ်ခုတွင် မုဒြာကွဲပြားသည့် ဆင်းတုတော်များ တစ်ဆူစီ စံပယ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ ဤဘုရားကို လေးမြို့ခေတ်ဦး ပဥ္စာမြို့တော်ရှင် ခေတ္တသင်မင်းမှ စတင်တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

သုံးကျိပ်တစ်ဆူ

ဓာတ်၏ ရွှေဂူနှင့် ကိုးနဝင်းစေတီများတည်ရှိကြသည့် တောင်တန်းနှစ်ခု၏ တောင်ဘက်၌ရှိပေသည်။ ဘုရင်မင်းဒေါလျာစောမွန်မှ ၁၄၈၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထားခဲ့ပေသည်။ သုံးဆယ့်တစ်ဘုံ တည်ရှိမှုကို အခြေခံထားပြီး ဘုရား လျောင်းတော်မူ ကျောက်ဆစ်လက်ရာ တစ်ဆူ ဝိုင်းရံလျက် တံတိုင်းပတ်လည်ရှိ မုခ်ဂူငယ်များတွင် ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်ငယ်များ ၃၁ ဆူ တည်ရှိပါသည်။ တောင်ခြေနှင့် လက်ဆည်ကန်တို့၏ရှုခင်းကို ကြည်နူးချမ်းမြေ့စွာ တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

ပခန်းသိမ်

ဘားဘူတောင်၏ အရှေ့ဘက်ရှိ ကုန်းပေါ်တွင်တည်ရှိသည်။ ခရစ်နှစ် ၁၇၈၅ ခုနှစ်တွင် ပခန်းဆရာတော်ကြီးသည် ရခိုင်ပြည်ဓညဝတီတွင် သာသနာပြုနေစဉ် ဤအရပ်တွင် သိတင်းသုံးခဲ့လေသည်။ ဉာဏ်တော် ခြောက်ပေခန့်မြင့်သည့် ကျောက်ဆင်းတုတော်တစ်ဆူ ကိန်းဝပ်စံပယ်လျက်ရှိပေသည်။ ရခိုင်ဘုရင်မင်းရာဇာကြီးသည် ဟံသာဝတီကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့၍ ၁၆၁၈ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီ (ပဲခူး) ရှိ ရွှေမော်ဓောဘုရားပုံစံအတိုင်း မူလစေတီတစ်ဆူတည်ထားပြီး ကိုးကွယ်ခဲ့လေသည်။

စံကားတောင်စေတီ

မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ဝင်မည့်လမ်း မင်းထွက်ဆည်ဝ လက်ဝဲဘက်ရှိ မဇ္ဈိမပဗ္ဗတတောင်တန်း၌ စေတီသုံးဆူ တည်ထားပူဇော်ခဲ့သည်။ ထိုတောင်ကို “စည်ကားတောင်” ဟုခေါ်ပြီး “စံကားတောင်” ဟုလည်းခေါ်ဆိုသည်။ တောင်ပေါ်ရှိ စံကားတောင်တံခါးကို သံတမန်များအတွက် သီးသန့်အသုံးပြုလေသည်။ စံကားတောင်၏အနောက်ဘက် တောင်ခြေရင်းတွင် မီးဘေးကာကွယ်မှုအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသည့် ကျုံးတစ်ခုဖြစ်သည့် မောလိပ်ကန် ရှိပေသည်။ စေတီတော်ကို မြောက်ဦးအလယ်ခေတ် ဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်သည့် မင်းဖလောင်းက ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံထိန်းသိမ်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။

ပန်းကုံးသိမ်

စကားတောင်၏ အရှေ့ဘက်တောင်ခြေတွင် တည်ရှိလေသည်။ ဤဘုရားကို မြောက်ဦးနန်းစံဘုရင် မင်းလှရာဇာစောမွန်မှ ၁၅၁၅ ခုနှစ်တွင် ကျောက်တုံးကြီးတစ်တုံးအား ဆင်းတုတော်အဖြစ် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ခဲ့သည်။ ဉာဏ်တော်မှာ ၁၁ ပေအမြင့်ရှိသည့် လေးမြို့ခေတ်ကျောက်ဆစ်လက်ရာ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်၏ ကျောက်ပလ္လင်ပေါ်တွင် ရခိုင်မူလ (ရက္ခဝဏ္ဏ)ကျောက်စာဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် စာကြောင်းများ ပါရှိသည်။ ယခင်က ဤဆင်းတုတော်မှာ စံကားတောင်ပေါ်တွင် စံပယ်တော်မူနေရာမှ လောင်းကြက်မြို့တော်ဟောင်းမှ ဘုရင်မင်းလှရာဇာမှ ရွှေ့ပြောင်းကိုးကွယ်တော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆုတော်ပန်ဘုရားဟုလည်း ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ပန်းကုံးသိမ်၏ အရှေ့ဘက်တွင် ဝသဲဘုရားကြီး တည်ရှိပါသည်။

ပန်းစျီးမြောင်းရှင်ပင်

ပန်းကုံးသိမ်ဘုရား၏ တောင်ဘက်တွင် တည်ရှိလေသည်။ အမြင့် သုံးပေ နှစ်လက်မရှိသည့် ကျောက်ပလ္လင်ပေါ်တွင် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများဖြင့် ဆင်ယင်မှုပြုလုပ်ထားလေသည်။ ကျောက်ပလ္လင်၌ မြင်းစီးပုံ၊ တုတ်ခေးများကိုင်နေပုံ၊ ပဥ္စသိမ်နတ်သား စောင်းတီးခတ်နေပုံ၊ ဘုရင်ပုံ၊ အမတ်ပုံ၊ ပန်းကိုက်သည့်တိရစ္ဆာန်ပုံများကို မြောက်ဦးခေတ် ပန်းတမော့လက်ရာဖြင့် ထုဆစ်ထားပေသည်။

ရွှေထီးမိုးဘုရား

ကျက်ပိတ်တံခါး၏ မြောက်ဘက်တွင်ရှိပေသည်။ ဘုရားတွင် ဂန္ဓကုဋီတိုက် ပါရှိပြီး ကျောက်ပလ္လင်၊ ရုပ်ကြွများဖြင့် ထုဆစ်ထားလေသည်။ တံခါး၏ တောင်ဘက်တွင် အံတော်သိမ်မှ ရရှိသည့် အံတော်ခေတ်နှင့် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်းဘုရားလက်ရာများကို စုဆောင်းပြသထားသည်။

မဟာဗောဓိသိဒ္ဓိဆုတောင်းပြည့်ဘုရားကြီး

ဘုရားကြီးသည် နန်းတော်ကုန်းမှ ရာဟုထောင့် အနောက်မြောက်ဘက် တစ်မိုင်ခန့် အကွာအဝေး၌ရှိသည့် ငရှီးမြောင်းခေါ် ကျုံးပင်လယ်ကြီးရှိပါသည်။ ကျုံးပင်လယ်ကြီး၏ အလယ်တွင် “ဝါသ်အိပ်ကုန်း” (ရှေးက ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များ ပရိတ်ဆောက်တည်ခဲ့သည့်နေရာ) ရှိလေသည်။ ဤကုန်း၌ ဝါသ်အိပ်ကုန်းစေတီရှိပါသည်။ ဤစေတီ၏ မြောက်ဘက် သုံးကိုက်အကွာအဝေးတွင် မဟာဗောဓိသိဒ္ဓိ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား ရှိပါသည်။ ဤဆင်းတုတော်ကြီးကို မြောက်ဦးမြို့ မြောက်ဘက် အပေါင်တော်အင်းအနီး ချိုင်မှ ပြောင်းရွှေ့စံပယ်တော်မူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်းတုတော်သည် လက်ဝဲဘက်လက်တော်သည် ရင်ခွင်ပေါ်လှန်၍တင်ထားသော ထက်ဝယ်ဖွဲ့ပုံတော်ဖြစ်သည်။ လက်ယာလက်မောင်းတော်သည် ညာဘက်ခြေပေါ်သို့ လက်ဖျားများနှင့် မှောက်လျက်ထိနေဟန် “ပဇင်္မုဒြာ” ဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်နေတော်မူဟန်မှာ လက်ဝဲဘက်ခြေပေါ်သို့ လက်ယာခြေတင်၍ လက်ယာဘက်ခြေဖဝါးကိုလှန်လျက် “ဝီရာသန” ထိုင် တော်မူဟန် ဖြစ်ပါသည်။ မျက်လွှာချထားဟန်၊ ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားနေဟန်၊ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ပူဇော်ထူးကို ခံယူတော်မူဟန် ထုဆစ်ထားပေသည်။ ဘုရားကြီးသည် ဥဏှိတော် အမြင့် ၅ ပေ ၂ လက်မ၊ မျက်နှာတော် (မေးစေ့မှဆံစအထိ) ၁ ပေ ၂ လက်မ၊ နားတော် ၁၁ လက်မ၊ နှာခေါင်းတော် ၄ ပေ ၅ လက်မ၊ လက်မောင်းတော် လုံးပတ် ၁ ပေ ၁၀ လက်မ၊ ရင် အကျယ် ၁ ပေ (၉ ဒသမ ၅) လက်မ၊ ခါးတော် လုံးပတ် ၃ ပေ (၉ ဒသမ ၇) လက်မ၊ ဒူးစွန်းနှစ်ဖက် အကျယ် ၃ ပေ (၉ ဒသမ ၈) လက်မ၊ ဖဝါးတော် အရှည် (၁၁ ဒသမ ၂) လက်မ၊ ဖဝါးတော်အနံ ၆ လက်မ ရှိကြပါသည်။

ဤဘုရားကို ဖူးမြော်သူများသည် အစဉ်အမြဲ ပြည့်ဝအောင်မြင်မှုများ ရရှိစေခြင်း အကျိုးများကို ရရှိစေသဖြင့် မဟာဗောဓိသိဒ္ဓိဆုတောင်းပြည့်ဘုရားကြီးအား ကုသိုလ်ပြုပွားများ ပူဇော်နိုင်ပါသည်။

မြောက်ဦးနန်းတော်ကုန်း

မြောက်ဦးခေတ်ဘုရင်များ အချိန်ကြာမြင့်စွာ ထီးနန်းစိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် အဓိကနေရာတစ်ခု ဖြစ်လေသည်။ မြို့၏ အလယ်တည့်တည့်နေရာတွင် တည်ရှိလေသည်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ တောင်စဉ်တောင်တန်းအထပ်ထပ်တွင် များပြားသည့် စေတီပုထိုးဆင်းတုတော်များဖြင့် ဝန်းရံလျက် သာယာတင့်တယ်လှပမှုတို့ ရှိကြလေသည်။ နန်းတော်ကုန်း၏ အမြင့်မှာ ပေ ၅၀ ခန့်ရှိသည်။ ကျောက်တံတိုင်းကြီး သုံးထပ် ကာရံထားရှိပြီး အတွင်းဘက်တံတိုင်းသည် စတုရန်းပုံ ဖြစ်သည်။ အနားတစ်ဖက်လျှင် ပေ ၆၀၀ ခန့် ရှည်လျားပေသည်၊

"ရတနာဆောင်၏ နံရံများကို ရွှေပြားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားပြီး မျက်နှာကြက်များတွင် ရွှေနွယ်ပင်များ၊ ရွှေဘူးသီး၊ ရွှေဖရုံသီးများ ဖူးပွင့်နေပုံများကို ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်၍ အသီးအရွက်များကို ရတနာစိန်ကျောက် တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားခဲ့ကြသည်။"

အပြင်ဘက်ရှိ အစွန်ဆုံးအထပ်သည် တောင်မှမြောက်ဘက်သို့ ပေ ၁၆၀၀၊ အရှေ့ဘက်မှ အနောက်ဘက်သို့ ပေ ၁၇၄၀ ရှည်လျားသည်။ ဧရိယာ ၁ ဒသမ ၂ စတုရန်းမိုင်ရှိသည်။ မြောက်ဦးနန်းတော်ကို ဝင်းကြီး သုံးထပ် (ရွှေဝင်းတော်) ကာရံလျက် အတွင်းဘက်၌ ရွှေနန်းကိုးဆောင်၊ မြေနန်းဆောင်များ၊ လွှတ်တော်ရုံးများ၊ ဘိသိက်သွန်းသည့် ရေကြည်တော်များရှိသည့် နံ့သာကန်၊ ဗဟိုရ်စည်တော်၊ နက္ခတ်ရုံတော်၊ ပန်းခုံတော်၊ လက်နက်တော်တိုက်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားလေသည်။ ရွှေနန်းတော်ဝင်း တောင်ဘက်တွင် စီးတော်ရေယာဉ်များ စခန်းချခဲ့သည့် သိင်္ဂနဒီချောင်း၊ မြောက်ဘက်တွင် ဆင်ဖြူတော်ကုန်းနှင့် မိဖုရားအဆောင်တော်များ ရှိသည်။

ပေါ်တူဂီဘုန်းတော်ကြီး မန်နရိတ်၏ မှတ်တမ်းများအရ ရွှေနန်းတော်၏ ခေါင်စွန်းကြီး ငါးစွန်းတို့မှာ မိုးသို့ထိုးထွက်လျက်ရှိနေကြပြီး ဖြောင့်တန်းရှည်လျားသည့် နန်းတော်ကြီးတွင် ရွှေရောင်နောက်ခံနှင့် ဟင်္သာပြဒါးနီများ ခြယ်သထားရှိပေသည်။ အရောင်ဝင်းလက်တောက်ပသည့် ရွှေပြားကြီးတို့ဖြင့် အမိုးများမိုးထားပြီး နေရောင်ခြည်အောက်တွင် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် တောက်ပလျက်ရှိသည်ကို ခပ်ဝေးဝေးမှပင် လှမ်းမြင်တွေ့ရလေသည်။

နန်းတော်၏ အမိုးခေါင်စွန်းတို့တွင် မရန်းကွက်များ၊ ကြာမုံ၊ ကြာချပ်များ၊ ကိန္နရာ၊ နတ်သား၊ ဥဒေါင်းအရုပ်များ၊ ဆည်းလည်းများ၊ ခြူးပန်းနွယ်များ၊ စိန်ပန်းများ၊ ကျေးငှက်သာရကာများ၊ ပျော်မြူးဆွတ်ပျံ့ဖွယ်လက်ရာများ ရှိခဲ့သည်ကို ပဲခူး မင်းသမီးခင်မနှောင်း (နန္ဒဘုရင်၏ နှမတော်စပ်သူ) ရေးဖွဲ့ခဲ့သည့် ပိုဒ်စုံရတု အရ သိရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုအချိန်က မြောက်ဦးခေတ်တွင် စီမံအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည့် မြောက်ဦးဘုရင်များ၏ တန်ခိုးသြဇာသည် ကျယ်ပြန့်ပြီး ကြီးမားမှုရှိခဲ့သည်တို့ကို သုံးသပ်တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ မြောက်ဦးရွှေနန်းတော်ကြီးရှိ ရတနာဆောင် အရှေ့ဘက်တွင် သစ်မွှေးတို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့် ထုံသင်း မွှေးပျံ့သည့် စန္ဒကူးဆောင်တော် ရှိလေသည်။

ရတနာဆောင်၏နံရံများကို ရွှေပြားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားပြီး မျက်နှာကြက်များတွင် ရွှေနွယ်ပင်များ၊ ရွှေဘူးသီး၊ ရွှေဖရုံသီးများ ဖူးပွင့်နေပုံများကို ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်၍ အသီးအရွက်များကို ရတနာစိန်ကျောက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားခဲ့ကြသည်။ အဆောင်တော်ထဲတွင် ရွှေသားအတိဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် သာမန်လူတစ်ယောက် ပုံသဏ္ဍာန် အရွယ်အစားရှိသည့် ရွှေရုပ်နှစ်ရုပ်ရှိပြီး သီးခြားခန်းမဆောင်များ၌ မင်းဝတ်တန်ဆာများ၊ နန်းသုံးတော်ဝင်ရတနာများဆင်ယင်သည့် အဆောင်တော်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခဲ့သည်။ သမိုင်းထဲမှာ ရွှေရောင်တောက်ပခဲ့သည့် မြောက်ဦးနန်းတော်ကြီး၏ ခမ်းနားဖွဲ့စည်းမှုများပင် ဖြစ်လေသည်။

ပြတိုက်

မြောက်ဦးနန်းတော်၏ ရတနာခန်းမဆောင်ရှိခဲ့သည့်နေရာ၌ ရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်ကို ဖွင့်လှစ်ထားလေသည်။ မြောက်ဦးမြို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းနေရာအနှံ့အပြားမှ တွေ့ရှိသည့် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများကို စုဆောင်းပြသထားသည်။ အေဒီ ၁ ရာစု ပတ်ဝန်းကျင်မှ ရှေးအကျဆုံးဘုရားဖြစ်သည့် ဗိုက်ပူဘုရားတွင် "သစ္စကပရိဗာ စကဇိနေ"ဟု ဗြဟ္မီအက္ခရာစာပါရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၁၅ ရာစု အစောပိုင်းကာလများတွင် သံတွဲစားမင်းခရီနှင့် မွန်ဘုရင်ကြီးရာဇာဓိရာဇ်တို့ မဟာမိတ်များဖြစ်ကြကြောင်းပြသသည့် ကုဗပုံသဏ္ဍာန်ရှိ ကျောက်တုံး၏မျက်နှာစာနှင့် ဘေးဘက်များတွင် ရေးထိုးထားသည့် ကျောက်စာတစ်ချပ်ကို ပြသထားပေသည်။ ဤကျောက်စာကို ရခိုင်ရှေးဟောင်းမြို့တော်တစ်ခုဖြစ်သည့် ပရိန်မြို့ခံတပ်မှ တွေ့ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ဘုရင်ကြီးစန္ဒသူရိယအား တရားဟောနေပုံ ကျောက်ဆစ်လက်ရာတစ်ခုကို ရှားရှားပါးပါးတွေ့ရသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော် တောင်ဘက်တွင်ရှိသည့် ကတ္တော်သိမ်ပိဋကတ်တိုက်တော်မှ အပြောက်၊ အမွမ်း၊ စုလစ်၊ မွန်းချွန်များဖြင့် ရခိုင်ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ၊ ရုပ်ကြွင်းများ၊ ဆင်းတုတော်များ၊ ရခိုင်ဘုရင်များလက်ထက်တွင် သုံးစွဲခဲ့သည့် (ဝပ်နေသည့်နွားပုံ၊ မကိုဋ်ပုံနှင့် မင်းဘွဲ့အမည်၊ နန်းတက်သက္ကရာဇ်များပါရှိသည့်) ဝေသာလီခေတ် ငွေဒင်္ဂါးပြားများ၊ အခြားအသုံးအဆောင်များ၊ လက်နက်များ၊ နတ်ရုပ်များ၊ ကျောက်စာ၊ မော်ကွန်းစာနှင့် တခြားရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာအများအပြားကို စုဆောင်းပြသထားလေသည်။

ဦးဦးစန်းမောင်

jynfaxmifpkorÜwwdkif;&if;om;wdkY
½dk;&m,Ofaus;rItutvSrsm;

ESif;yGifh

“ဗမာကျေးလက်ရိုးရာအကများတွင်
လူသိများ ထင်ရှားသောအကမှာ ဦးရွှေရိုးအက ဖြစ်ပါသည်။
ဦးရွှေရိုး၏မျက်နှာအမူအရာသည် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော
မိန်းမငယ်တစ်ဦးကို ရှာဖွေရာ တွေ့မြင်လိုက်ရ၍
ပိုးပန်းနေသည့် ပုံသဏ္ဌာန် သရုပ်ဆောင်ထားပါသည်။”

တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများတွင် မိမိတို့ရိုးရာအလိုက် တေးသီချင်း၊ အကအခုန် စသည်တို့သည် လူမှုရေးကဏ္ဍတွင်လည်း အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ သာရေး နာရေးကိစ္စများ၊ ရိုးရာပွဲတော်များအားလုံးတွင် ရိုးရာတေးဂီတနှင့်အကများ ဒွန်တွဲလျက်ရှိနေသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံတို့မှာ အလွန်သိမ်မွေ့၍ နက်နဲကျယ်ဝန်းပါသည်။ တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများ နှီးနှောဖလှယ်ခြင်းဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စည်းလုံးညီညွတ်ချစ်ကြည်မှု ပိုမိုခိုင်မြဲလာပြီး ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကိုလည်း ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ယဉ်ကျေးမှုသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် အမွေအနှစ်ဖြစ်သည့်အတွက် ဘိုးဘွားစဉ်ဆက် လက်ဆင့်ကမ်းထိန်းသိမ်းရန်မှာ အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေပါသည်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် သွေးချင်းသားချင်းများ ဖြစ်ကြသော ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုမောင်နှမများ၏ ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် ရိုးရာအနုပညာ ယဉ်ကျေးမှု အကအလှများအကြောင်း လေ့လာရသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားဒေသမှ ကချင်တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများ၏ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံအရ ကျင်းပသောပွဲများတွင် အကြီးကျယ်အခမ်းနားဆုံး၊ အထင်ရှားဆုံးမှာ မနောပွဲဖြစ်ပါသည်။ မနောပွဲမှာ ဘာသာရေးပွဲဖြစ်သော်လည်း စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အားလုံးနှင့်လည်း အကျုံးဝင်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ မျိုးနွယ်စုအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော မနောပွဲမှာ ခမ်းနားကြီးကျယ်ပြီး ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်လည်း ကျယ်ဝန်းများပြားပါသည်။

မနောကွင်းကို ပြင်ဆင်ရာတွင် ကွင်း၏အလယ်ဗဟိုတွင် မနောတိုင်လေးတိုင် စိုက်ထူပြီး ဆေးအနီ၊ အနက်၊ အဖြူတို့ဖြင့် အနုပညာလက်ရာမြောက်စွာ ခြယ်မှုန်းထားသည်။ မနောတိုင် လေးတိုင်အနက် နှစ်တိုင်မှာ မနောကသောအခါတွင် နှစ်ဖက်ပိတ်စည်ကြီး တစ်လုံးနှင့်မောင်းကြီး သုံးလုံးကိုတပ်ဆင်ရန် ဖြစ်သည်။ မနောအကတွင် အဓိကတူရိယာအဖြစ် သုံးရန်ဖြစ်သည်။ ကသူများသည် တန်းစီ၍ စုပေါင်းကကြရသည်။ ထိပ်ဆုံးမှအက ခေါင်းဆောင် ကကြိုးကကွက် ပြောင်းလျှင် ပြောင်းသကဲ့သို့နောက်လူများက လိုက်၍ ကကြရသည်။

မူလမနောအကမှာ ငှက်များကခုန်မြူးထူးပုံကို အတုယူ၍ ကခြင်းဖြစ်သောကြောင့် မနောကသူတိုင်း ယပ်တောင်တစ်ခုစီကို ကိုင်ဆောင်ရသည်။ ယပ်တောင်မှာ ဒေါင်းမြီးကို သဏ္ဌာန်တုု၍ထားသည်။ အကများတွင် မြင်းစီးဟန်သရုပ်ဖော်သောအက၊ တောင်ယာမှ ကျောက်ဖရုံသီးများ ခူးလာပုံ သရုပ်ဖော်အက၊ နတ်ပွဲအတွက် ငါးရှာကွန်ပစ်ဟန် သရုပ်ဖော်အက၊ ဆေးငုံ့ရန်အတွက်ဆေးများ ဝေပေးဟန်သရုပ်ဖော်အကနှင့် ကျွဲရှာဟန် သရုပ်ဖော်အကများ ပါဝင်သည်။

ရှေ့မှဦးဆောင်ကသူ၏ ခြေကွက်ပုံ၊ ခြေလှမ်းပုံ၊ ခြေချပုံကို ကျန်လူများကကြည့်၍ ကပြသွားခြင်းဖြစ်၍ အလွန်လွယ်ကူသည်ဟု ထင်လျှင်မှားမည် ဖြစ်သည်။ ခြေကွက်ပုံ၊

ခြေလှမ်းပုံ၊ ခြေချပုံတို့မှာ ကကြိုးတစ်ခုနှင့်တစ်ခုမတူဘဲ စနစ်တကျလေ့ကျင့်ထားမှသာ စည်းဝါးကိုက်အောင် ခြေလှမ်းမှန်အောင် ကနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

အသုဘပွဲ၊ အိမ်သစ်တက်ပွဲ၊ ကောက်သစ်စားပွဲ၊ ကောက်သိမ်းပွဲများတွင်လည်း ဝိုင်းဖွဲ့၍ စုပေါင်းကကြသည်။ ကချင်လူမျိုးတွင် တစ်ဦးချင်းတစ်ပင်တိုင် ကနည်း၊ နှစ်ပါးသွား၊ ယိမ်းအက စသည်တို့မရှိဘဲ အကန့်အသတ်မရှိ ဝိုင်းကြီးဖွဲ့၍ ကလေး၊ လူကြီး၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား တပျော်တပါး ဝင်ရောက်ကခုန်ကြသည်။ မနောပွဲတွင် မကလိုက်ရသူ မရှိစေ၊ အားလုံး ပါဝင်ကပြခွင့်ရလေသည်။

ကန္တာရဝတီငွေတောင်ပြည်ဟု တင်စားခေါ်ဆိုကြသော ကယားပြည်နယ်မှ ကယားတိုင်းရင်းသားတို့မှာ ရာသီပွဲများအနေဖြင့် ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲ၊ ကူထိုဘိုးခေါ် တံခွန်တိုင်ပွဲ၊ စပါးပုတ်ပွဲ၊ အိမ်တက်မင်္ဂလာပွဲ၊ တောလိုက်ပွဲများ ရှိကြသည်။ ဗုံတို၊ ဗုံရှည်၊ မောင်း၊ လင်းကွင်း၊ ပလွေ၊ဖားစည် စသည့် တူရိယာများကိုသုံးပြီး တံခွန်တိုင်အက၊ အိမ်တက်မင်္ဂလာအက၊ ဒီကူးအက၊ ဝါးညှပ်အကများကို ကပြလေ့ရှိကြကြောင်း သိရပါသည်။ ကယားတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဘာသာရေးပွဲတော်များထဲမှ ထင်ရှားလှသော တံခွန်တိုင်ပွဲမှ တံခွန်တိုင်ကိုဝိုင်း၍ ကသောအကတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆင်နွှဲခြင်း မပြုရကြောင်းလည်း လေ့လာမှတ်သား ရပါသည်။

သံလွင်မြစ်နံဘေး ဖွဲ့ကပင်တောင်ခြေမှ ကရင်လူမျိုးတို့၏ ကရင်ဒုံးအကသည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ဘဝ၊ အလှကို ထင်ဟပ်ဖော်ကျူးသော အကဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးတို့ မြတ်နိုး

ချစ်ခင်တွယ်တာသော ဒုံးအကသည် စုပေါင်း၍ကရသော၊ သွက်လက်မြူးကြွသော စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို အခြေခံသည့်အကဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးတို့၏ ညီညွတ်သော၊ တက်ကြွသော စိတ်ဓာတ်ကို ဒုံးအကတွင် မြင်တွေ့နိုင်သည်။ ကရင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်သည့် ဒုံးအကသည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုကိုယ်ပိုင် အမွေအနှစ်လည်း ဖြစ်သည်။

ကရင်ရိုးရာဒုံးအက၏ ထူးခြားသော ဝိသေသလက္ခဏာများမှာ အမျိုးသားများသည် အားနှင့်မာန်နှင့် ကပြကြပြီး လျင်မြန်ဖျတ်လတ် မြူးကြွသွက်လက်မှု၊ လျှပ်တစ်ပြက် အထိုင်အထများဖြင့် ကကြိုးကကွက် ပီပြင်အောင် တင်ဆက်ကပြရသည်။ “ကကြိုးအမာ” ဟုတင်စားကြပြီး ခေါင်း၊ ခါး၊ ခြေ၊ လက် ဤလေးချက်မှ လွတ်ထွက်မသွားဘဲ ကွက်တိဖြစ်အောင် ကပြရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ကဟန်တွင်မူ ပျော့ပျောင်းနွဲ့နှောင်းသော်လည်း မြူးကြွသွက်လက်ပြီး ခေါင်း၊ ခါး၊ ခြေ၊ လက်ကို တစ်ထပ်တည်း၊ တစ်သားတည်းကွက်တိ ဖြစ်အောင် ကပြရသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ ကဟန်ကို “ကကြိုးအပျော့” ဟုတင်စားကြသည်။ “ကကြိုးအမာ” နှင့် “ကကြိုးအပျော့” ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ရပ်ကို စင်မြင့်ပေါ်တွင် တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်ပြိုင်တည်း မျက်စိပသာဒရှိစွာ ဆွဲဆောင်မှုအပြည့် ကဟန်ကြောင့် အနုပညာရသမြောက်သည့် တိုင်းရင်းသားအက တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။

ကရင်တိုင်းရင်းသားရိုးရာ ဒုံးအကကို ယူနက်စကို (UNESCO) ဒြပ်မဲ့ယဉ်ကျေးမှုကမ္ဘာ့အမွေအနှစ် စာရင်းဝင်ဖြစ်စေရန် ကရင်ရိုးရာဒုံးပညာရှင်အဖွဲ့၊ ကရင်ပြည်နယ်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊ စိစစ်ရေးပညာရှင်အဖွဲ့နှင့် ကရင်ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ချင်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ စည်းလုံးခြင်းကို ဖော်ဆောင်သောချင်းရိုးရာ ဝါးညှပ်အကမှာလည်း ထင်ရှားကျော်ကြားပါသည်။ ချင်းပြည်နယ်သည် တောင်ဇလပ်ပန်းများ၏ သင်္ကေတ၊ ငေးမောဖွယ် တောင်တန်းပြင်ကြီး၏ သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ်သကဲ့သို့ ချင်းတိုင်းရင်းသူတိုင်းရင်းသားများသည်လည်း ရိုးသားဖြူစင်ကြကာ တေးသီချင်းသီဆိုခြင်း၊ ကခုန်ခြင်းတို့ကို နှစ်သက်မြတ်နိုးကြသူများ ဖြစ်သည်။ ချင်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဝါးညှပ်အကမှာ ဝါးလုံး၊ ဝါးချောင်းများကို အသုံးပြု၍ တူရိယာများဖြစ်သော အိုးစည် ဗုံမောင်းများ၏ တေးသွားအလိုက် စည်းချက်ညီညီ ပျော်ရွှင်ဖွယ် စုစည်းကခုန်ကြသော ရိုးရာအကတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်သည်။

ချင်းရိုးရာအကသည် ချင်းလူမျိုးတို့၏ အရေးပါသော လူနေမှုဘဝတွင် ပါဝင်ပြီး ရာသီအလိုက် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ၊ စျာပနအခမ်းအနားများ၊ အမျိုးသားနေ့ကဲ့သို့သော ပွဲတော်များအလိုက် ချင်းရိုးရာအကကို ကလေ့ရှိကြပါသည်။ ဝါးညှပ်အကကို အရှေ့တောင်အာရှတစ်ဝန်းလုံးတွင် တွေ့ရှိရသော်လည်း ချင်းရိုးရာဝါးညှပ်အကသည် ၎င်း၏ ရိုးရာ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ကပုံကနည်းများမှာ တစ်မူထူးခြားလျက်ရှိပါသည်။ ချင်းတိုင်းရင်းသားများက ရိုးရာအမွေအနှစ်တစ်ခုအဖြစ် အလေးအနက် တန်ဖိုးထား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြရပါမည်။

ချင်းပြည်နယ်တွင် များပြားဆန်းပြားသည့် တေးဂီတများရှိသည့်အနက် ချင်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ ထူးခြားရှားပါးလှသော နှာခေါင်းဖြင့် ပလွေမှုတ်ခြင်းကို ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များပါ လာရောက်လေ့လာကြည့်ရှုကြရပါသည်။ ရိုးရာဂီတကို ပွဲလမ်းသဘင်များ ကျင်းပရာ

တွင်သာမက တောင်ယာစောင့်သည့် အချိန်များတွင်လည်း တီးမှုတ်လေ့ရှိကြပါသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်တွင် တီးမှုတ်သည့်သံစဉ်၊ အသုဘပွဲတွင် တီးမှုတ်သည့်သံစဉ်နှင့် ချစ်ခြင်းမေတ္တာဖွဲ့ တီးမှုတ်သည့်သံစဉ်များ ကွဲပြားကြပါသည်။

ဗမာလူမျိုးတို့တွင်လည်း အကသည် နေ့စဉ်လူမှုဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် မင်္ဂလာဆောင့်ခံပွဲများ၊ ဘုရားပွဲများ၊ ရှင်ပြုအလှူပွဲများတွင် အဓိက မပါမဖြစ်ပါဝင်လျက် ရှိပါသည်။ ဇာတ်သဘင် အကအလှများနှင့် သံစုံဆိုင်းဝိုင်းများက ကျေးလက်ဒေသဘုရားပွဲတော်များကို ပိုမို၍ စည်ကားသိုက်မြိုက်စေပါသည်။ ဗမာရိုးရာ အကအလှများ၏ ထူးခြားသော အသွင်အပြင်များမှာ ခန္ဓာကိုယ်၏လှုပ်ရှားမှု၊ စည်းချက်နှင့်အညီ လှုပ်ရှားရသည့် ကိုယ်နေဟန်ထားများ ဖြစ်သည်။ ရိုးရာအကသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့ပျော့ပျောင်းပြီး အသေးစိတ်အစီအစဉ်တကျနှင့် ပန်းအလှသဏ္ဌာန်ရှိပါသည်။

ဗမာကျေးလက်ရိုးရာအကများတွင် လူသိများထင်ရှားသောအကမှာ ဦးရွှေရိုးအက ဖြစ်ပါသည်။ ဦးရွှေရိုး၏မျက်နှာအမူအရာသည် ဆွဲဆောင်မှုရှိသောမိန်းမငယ်တစ်ဦးကို ရှာဖွေရာ တွေ့မြင်လိုက်ရ၍ ပိုးပန်းနေသည့်ပုံသဏ္ဌာန် သရုပ်ဆောင်ထားပါသည်။ သူ၏လူကြိုက်များသော သရုပ်ဆောင်အမူအရာမှာ မိန်းမပျိုလေးကို တွေ့မြင်သွားသည့်အခါတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုးရိုးကားရား အမူအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ဦးရွှေရိုး၏ပုံမှာ လူကြီးလူကောင်းကဲ့သို့ ဝတ်စားဆင်ယင်ထားပြီး နှုတ်ခမ်းမွေး အရှည်တပ်၍ လက်တွင် ပုသိမ်ထီးတစ်ချောင်းကိုင်ကာ လည်စည်းကို လည်ပင်းတွင် ပတ်လျက် ပြောက်ကျားခေါင်းပေါင်းနှင့် တောင်ရှည်ပုဆိုးကွက်ကျား ဝတ်ထားသည်။ ကျေးလက်ရိုးရာအကများတွင် အများအားဖြင့် နေ့စဉ်လူမှုဘဝ လှုပ်ရှားမှုများကို ဖော်ကျူးထားသည့် သီချင်းစာသားများနှင့်အတူ လိုက်လျောညီထွေစွာ လှုပ်ရှားကပြရလေ့ရှိပါသည်။ ထားဝယ်ဒေသမှ ထားဝယ်ရိုးရာ ရေအိုးရွက်အကမှာလည်း ထူးခြား ထင်ရှားလှပါသည်။ ရေအိုးတစ်လုံးမှ နှစ်လုံးဆင့်၍ ရွက်ရန်ပင် သာမန်လူအတွက် မလွယ်

“မွန်အကများ ဖြစ်သည့် တပင်တိုင်အကနှင့် ဟသ်ာမောင်နှံ အကများမှာ ထင်ရှားကျော်ကြား လှပါသည်။ မွန်တိုင်းရင်းသား ရိုးရာကကြိုး၊ ကကွက်များမှာ ညီညာလှပ တင့်တယ်၍ ကျက်သရေ ရှိလှပါသည်။”

ကူသောအခြေအနေ ဖြစ်သည်။ ရေအိုးများကို အထပ်ထပ်ဆင့်၍ ဟန်ချက်ညီစွာ ကပြနိုင်သည်မှာ ထူးခြားဆန်းကြယ်လှပါသည်။

မွန်လူမျိုးတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာ၊ ဂီတနှင့်အကတို့တွင်လည်း ကိုယ်ပိုင်ဟန်၊ ကိုယ်ပိုင်တူရိယာတို့နှင့် အထင်အရှားရှိခဲ့သည်။ မွန်ရှေးရိုးအကတို့၏ ကကြိုးကဟန်ကို စုစည်းကြည့်လိုက်ပါက အငြိမ့်ပွဲအက၊ နတ်ပွဲအက၊ ဇာတ်ပွဲအကဟူ၍ သုံးမျိုး တွေ့ရှိရသည်။ မွန်အကများဖြစ်သည့် တပင်တိုင်အကနှင့် ဟင်္သာမောင်နှံအကများမှာ ထင်ရှားကျော်ကြားလှပါသည်။ မွန်တိုင်းရင်းသား ရိုးရာကကြိုး၊ ကကွက်များမှာ ညီညာလှပတင့်တယ်၍ ကျက်သရေရှိလှပါသည်။

မွန်ရိုးရာသဘင်တွင် နတ်ချင်း၊ နတ်သံနှင့် နတ်ကန်တော့၊ ယိမ်းတို့ရှိကြရာ ကကြိုးကဟန်နှင့်ပတ်သက်၍ ၁၂ မျိုး၊ ၁၂ ခန်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားကြောင်း လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်း ၁၂ ခန်းမှ ကကြိုးကဟန်တို့ကို မွန်နှစ်ပါးသွား၊ တပင်တိုင်ယိမ်း၊ မြေဝိုင်းအက စသော ရိုးရာအကတို့တွင် အခြေခံကကွက်တို့၌ သူ့နေရာနှင့်သူ ထည့်သွင်းကပြကြကြောင်း သိရှိရသည်။

မွန်ကြာစေ့ကောက်ခေါ် “နှင်းယွန်းဂိမ္မာန်” သီချင်း၊ မွန်သံစုံခေါ် “ကောင်းကြီးသခ်ါ” သီချင်း၊ မွန် ဆယ်နှစ်ခန်းသီ ခေါ် “ညှင်းညှင်း”သီချင်း၊ မွန်အလေးမေ့ ခေါ် “တောင်ယံတောကမောလေအောင်” သီချင်း၊ “စိန်မြရုံခြယ်”၊ “စိန်ခြယ်ညီးလင်း” စသော ရှေးမွန်သီချင်းအမျိုးမျိုးလည်း ရှိသည်။ မွန်လူမျိုးတို့ တူရိယာ တီးခတ်ရာတွင် မဇ္ဈိမ (ကြိုးကြာသံ)၊ ဂန္ဓာရ (ဆိတ်မြည်သံ)၊ ဥသဘ (နွားလားဥသဘအသံ)၊ ပဉ္စမ (ဥဩတွန်သံ)၊ ဆဇ္ဇ (ဥဒေါင်းတွန်သံ)၊ ဓေဝသ(မြင်းဟီသံ)၊ နိသာဒ(ဆင်အော်သံ)စသည့် အသံခုနစ်မျိုးတို့ကို အသုံးပြု၍ တီးခတ်ကြကြောင်း သိရသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့တွင် ရိုးရာအကများအဖြစ် ဗုဒ္ဓ ပူဇနိယအက (ဆီမီးခွက်အက)၊ သျှင်ဒိုင်အက၊ ယိမ်းအက၊ ရထားပန်းယိုင်အက၊ ပိုးဝါမင်းသမီးအက၊ ငစွေအက စသည်ဖြင့် အကအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ယင်းအထဲမှ ဆီမီးခွက်အက၊ သျှင်ဒိုင်အက၊ ယိမ်းအကတို့မှာ လူသိများ ထင်ရှားပြီး ရခိုင်ရိုးရာဆီမီးခွက်အကမှာ အထင်ရှားဆုံးဟုဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ဆီမီးခွက်အကသည် ဘာသာရေးနှင့်ဆက်နွှယ်သော အကတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ အကမှာလည်း တည်ငြိမ်မှု၊ လေးနက်မှု၊ သိမ်မွေ့မှုတို့နှင့် ပေါင်းစပ်၍ကပြရသော အကတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် ဘာသာရေး၊ ပွဲတော်အခမ်းအနားများ ကျင်းပသည့်အခါတိုင်း ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရားကို ပူဇော်လေ့ရှိကြသည်။ ဆီမီးခွက်အကသည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာသုံးပါးကို ဆီမီးဖြင့်ရှိခိုးပူဇော်ပြီး ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို ဖွဲ့နွဲ့သီဆို၍ ပူဇော်ကပြသည့် ရခိုင်ရိုးရာအကလည်း ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ စတင်ထွန်းကားခဲ့သည့် ဓညဝတီခေတ်တွင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဆီမီးခွက်အကသည် ရခိုင်လူမျိုးတို့၏မူပိုင် ထင်ရှားလှသော ရိုးရာအကတစ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ရှမ်းလူမျိုးတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတွင် အစဉ်အလာကြီးမားစွာ တည်ရှိခဲ့သည်မှာ ကိန္နရာအက ဖြစ်သည်။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့မှာ “တစ်မူးရလို့ တစ်ပဲလှူ တို့ရှမ်းတောင်သူ တူနိုင်ရိုးလား”ဆိုသည့်စကားပုံအတိုင်း အလှူရေစက် လက်နှင့်မကွာသောသူများ ဖြစ်၍။

သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့မှစ၍ တစ်ညလျှင် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်းကျစီ ပူဇော်ကန်တော့ပွဲ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ ဒေသအတွင်းရှိ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ အားလုံးမှ သံဃာတော်အရှင်မြတ်တို့သည် ပူဇော်ကန်တော့ပွဲ ပြုလုပ်မည့် ကျောင်းသို့ ကြွရောက်လာကြရသည်။ ပူဇော်ပွဲကျင်းပသည့်ရွာမှ တကာ တကာမများက လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်းမျိုးစုံတို့ဖြင့် သံဃာတော်များအား ပူဇော်လှူဒါန်း ဆက်ကပ်ကြသည်။ ထိုသို့ အစဉ်အလာအတိုင်း ပြုလုပ်ကြပြီးမှ ရှမ်းကိန္နရာအက၊ တိုးနယားအကများကို အားပါးတရ ကခုန်ဖျော်ဖြေကြသည်။

"ကိန္နရာအက"စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့တွင် မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကဿနဂိုရ်ပြည်သို့ ဆင်းသက်တော်မူခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဆင်းသက်တော်မူရာ၌ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ကိန္နရာ ကိန္နရီတို့ပါမကျန် မြတ်စွာဘုရားရှင်

အား လာရောက်ဦးညွှတ်ပူဇော်ကြသည်။ ထိုသို့ ဘုရားရှင်အား လာရောက်ပူဇော် ကန်တော့ကြသည့် သတ္တဝါအပေါင်းတို့တွင် လှပကြော့ရှင်း ဖော့ယမင်းကဲ့သို့ နွဲ့နှောင်းပျော့ပျောင်းသော ဟန်အမူအရာရှိသည့် ကိန္နရာ ကိန္နရီတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။

ကိန္နရာကမည့်သူသည် ကိန္နရာဝတ်စုံကို ပထမဦးဆုံး ကန်တော့ရသည်။ ကန်တော့ပြီးမှ ဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်ရသည်။ ကိန္နရာဝတ်စုံကို ဝတ်ပြီးလျှင် အိုးစည်ကို ကန်တော့ပြီးမှ ကပြရသည်။ ကပြရာ၌ အိမ်ရှင်များ၏ဆန္ဒအတိုင်း ကပြရသည်။ ရရှိသည့်ဆုငွေကို အဖွဲ့သားအားလုံး ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ကိန္နရာဝတ်စုံကို အမျိုးသမီးများ မကျော်လွှားရချေ။ ၎င်းပြင် အကြောင်းမဲ့ ဝတ်ကြည့်၊ စွပ်ကြည့်ခြင်းများလည်း မပြုလုပ်ရချေ။ ကိန္နရာကမည့်အဖွဲ့များအတွက် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။

ကိန္နရာ ကိန္နရီတို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်မှ ဆင်းသက်လာကြသည်ဟူ၏။ လူတစ်ပိုင်း ငှက်တစ်ပိုင်းပင်ဖြစ်သော်လည်း အခြားသောသတ္တဝါများထက် လှပနွဲ့နှောင်းစွာ ပူဇော်ကန်တော့ကြသည် ဆို၏။ ကိန္နရာ ကိန္နရီတို့သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့စွာ ပူဇော်ကန်တော့ပြီး ကခုန်မြူးထူးကာ မြင်းမိုရ်တောင်သို့ ပျံသွားကြတော့သည်။ မြတ်စွာ

ဘုရားရှင်အား လာရောက်ဖူးမြော် ပူဇော်ကန်တော့ကြသည့်ပရိသတ်များမှာ ကိန္နရာတို့၏ လုပဆန်းသစ်သော အမူအရာနှင့်ကကြိုးကကွက်များမှာ မျက်စိထဲမှ မထွက်နိုင်ကြသဖြင့် တသသ လွမ်းတမြေ့မြေ့ ကျွမ်းမတတ် ခံစားကြရသည်ဟူ၏။ ထို့ကြောင့် ပန်တျာနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်သူတို့က မြင်တွေ့လိုက်ရသည့်ကိန္နရာကကြိုးကကွက်များကို အတုယူပြီး လူဖြင့် အစားထိုး ကပြခဲ့ကြကြောင်း မှတ်သားသိရှိရပါသည်။

ရှေးက ရှမ်းကိန္နရာအကများမှာ အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်ဆို၏။ ကြိုးပေါင်း ၆၀ ကျော်တပ်ပြီး မျက်နှာဖုံးလှလှစွပ်ကာ ရှမ်းဘောင်းဘီနှင့် လက်ကျပ်အင်္ကျီအပေါ်တွင် လယ်ဂျာ၊ ခါးပုံ၊ ခါးစည်း၊ လက်စည်းများအပြင် အိုးစည်သံနှင့်လိုက်၍ ပျော့ပျောင်း သိမ်မွေ့ညက်ညောစွာ ကပြလေ့ရှိကြသည်ဟု သိရသည်။ အမြီးအတောင်ကို ဖွင့်ချည် ပိတ်ချည်ပြုလုပ်၍ လက်ချောင်းကလေးများတွင် ကြိုးတပ်ပြီး လက်လှုပ်ဟန်ကို လိုက်၍

အတောင်များ ကြွကြွရွရွဖြစ်စေခဲ့သည်ဆို၏။ အလွန်ပျော့ပျောင်းသော အမျိုးသားများသာ ကပြလေ့ရှိသည်။ ကိန္နရာတို့၏ရိုးရာသဘာဝအတိုင်း ဆင်ယင်ကပြခြင်းဖြစ်၍ လွန်စွာကြည့်ကောင်းသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယဉ်ကျေးသော၊ သိမ်မွေ့သော၊ ရိုးသားသော၊ အနုပညာရပ်ပေါင်းစုံပါဝင်သော ကိန္နရာအလှ ကိန္နရာအကသည် ရှမ်းလူမျိုးတို့အတွက်သာမက မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးတို့အတွက် လက်ဆင့်ကမ်းဆောင်ရွက်ရမည့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ် တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ရေးအတွက် မျိုးဆက်သစ်များအား စနစ်တကျ လက်ဆင့်ကမ်းပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ရိုးရာအကများ ပျောက်ကွယ်မသွားရန်နှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ရိုးရာအကသင်တန်းကျောင်းများ ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ နေ့ထူးနေ့မြတ်များတွင် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပြခန်းများပြသခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်ဆိုင်ရာဟောပြောပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်းများလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာတက္ကသိုလ်(ရန်ကုန်)နှင့် (မန္တလေး)တို့တွင် ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဂီတနှင့် အက

ဘာသာရပ်များကို သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ ကိုယ်တိုင်သင်ကြား ပို့ချနိုင်ရန်အတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်းလည်း သိရှိရပါသည်။

တိုင်းရင်းသားများ၏ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများအား သိမြင်ခံစား ရသည်မှာ သမိုင်းအတွက် တန်ဖိုးရှိလှပါသည်။။ ယဉ်ကျေးမှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ် စေ၏။ ဂုဏ်ယူစရာ၊ မြတ်နိုးစရာ၊ နှစ်ခြိုက်စရာအပြည့်ရှိသည့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ် များ တိမ်ကောပပျောက်ခြင်း မရှိရေးအတွက် တိုင်းရင်းသားအားလုံး၌ တာဝန်ရှိပါသည်။ ယနေ့တိုင် ရှင်သန်နေလျက်ရှိသော ပြည်ထောင်စုဖွားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာရပ်များအား ပြည်ထောင်စုသားအားလုံးက လက်ဆင့်ကမ်း ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ကြ မည်ဆိုလျှင် ပို၍တိုးတက် အောင်မြင်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

နှင်းပွင့်

ကိုးကား

- တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများ(ကချင်)
- ကိန္နရာ ကိန္နရီ (စိတြ)
- နွဲ့နှောင်းလှပ မွန်ရိုးရာအကက(မာမာစိုး)

rEåao;Gu ifonf tEkbkrm qdkbkn m&Sdrm; (2)

&mrn-ao;ref

"အရှုယ်သို့ရောက်လတ်သော်
သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဘွဲ့တော်ဖြင့် မွန်ဗမာ မဟာမျိုး၊
မဟာနွယ်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားသည်ဖြစ်၍
ဒုတိယမင်းခေါင်၏ ထီးရိပ်နန်းတွင်း၌
ကြီးပြင်းလာရသူဖြစ်သည်။"

ဇာတိမြေ၊ အမိမြေ မိမိတို့၏ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် ဘေးလက်ထက်ကတည်းက ပိုင်ဆိုင်လာခဲ့သည့် မိမိတို့ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ရာဒေသ။ မိမိတို့နှင့် နိုင်ငံရေးအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ ပိုင်ဆိုင်သည့်နေရာ၊ ဤနေရာကိုခေါ်ဆိုသောအမည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အစဉ်အလာရှိသည့် မိမိတို့ ညီနောင် တိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့၏ ဇာတိမြေဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ ဇာတိမြေဟု ဖြစ်ထွန်းလာရန် အရေးမှာ တစ်ဦးတည်း တစ်ယောက်တည်း တော်လို့၊ တစ်ဦးတည်း တစ်ယောက်တည်း လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြလို့ ရာခိုင်နှုန်းပြည့် အောင်မြင်မှု မရနိုင်ပါ။ သို့သော် ယင်းကဲ့သို့ ထက်မြက်သော အင်အားများကို ပေါင်းစုပေးခဲ့သောသူများကမူ ရှိခဲ့ပါမည်။ ယင်းကဲ့သို့ အပြုသဘောဆောင်သည့် အင်အားများကို ပေါင်းစုပေးခဲ့ကြသောသူများကမူ ခေါင်းဆောင်ခွင့်နှင့် ခေါင်းဆောင်နေရာ ရထားသူများကို သမိုင်းကြောင်းအရ မည်သူမျှ မငြင်းနိုင်။

ဇာတိကို စွဲကာ ဖြစ်ပေါ်လာသော တက်ကြွထက်မြက်သည့် စိတ်ထားကို "ဇာတိမာန်" ဟု ခေါ်ရပါမည်။ ဇာတိမာန်ရှိသည့် လူစားများက မိမိဇာတိ မိမိတို့အစဉ်အလာနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ပေါ့ ပေါ့တန်တန် ပြောဆိုလေ့မရှိကြပါချေ။ ထိုသို့သော လူစားများအနက် မိမိတို့နှင့် အနီးဆုံးဟု ဖော်ပြပြောဆိုကြရမည့်သူမှာ မြန်မာ့စာပေ အနုသုခုမ ပျို့ကဗျာ အလင်္ကာ သမိုင်းအရုဏ်ပေါ်စကာလတွင် အလွန်ပင် ထင်ရှားသော ရဟန်းသာမဏေ အင်းဝနေပြည်တော် "ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ"ပေတည်း။

မိမိဤဆောင်းပါး၏ခေါင်းစဉ်မှာ "မွန်သွေးမကင်း"ဟုလည်း ဆိုသည်။ ယခုဆိုလေသည်မှာ "အင်းဝနေပြည်တော် သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ"ဟု ဆိုသည်။ ရှေ့နောက် စကားအစဉ် မညီပါကလား...ဟု စိတ်ကူး မစောကြစေလိုပါ။ စာဆုံးတော့ ပွင့်လင်းလာပေမည်။

ဆောင်းပါးနှင့် ထိုက်တန်ရုံမျှ ဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကို ပြဆိုပါမည်။ အဖမှာ ဟံသာဝတီရာဇာဓိရာဇ်မင်း၏ သမီးတော် ရှင်စောပု၌ မောင်တော်သူ ဗညားဓမ္မရာဇာနှင့် ဗညားရန်ဟူ၍ နှစ်ယောက်ရှိသည်။ ဗညားဓမ္မရာဇာသည် အဖ ရာဇာဓိရာဇ် မရှိသည့်နောက် ဟံသာဝတီတွင် မင်းပြု၏။ ညီ ဗညားရန်မှာ ဒလ၊ ဒဂုံ၊ ပုသိမ်တို့ကို စိုးပိုင်လျက် သီးခြားမင်းပြု၏။ ထိုခိုက် ဗညားရန်၏သား ဗညားအိမ်သည် ပုသိမ်ကိုစားစေ၍ မင်းငယ်ပြုနေစေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗညားအိမ်ကို ရှင်စောပုက တူတော်၍ တူပင် ဖြစ်ငြား **"ထူပါရုံကျောက်စာ"**၌ ရေးပုသိန်၊ မြောင်းမြကို မင်းမူသည့် လောက်ဖျားကြီး အထူးသဖြင့် ငင်းမိဖုရား ရှင်စောပု သမီးသမက်တို့သည်... စသည်ဖြင့် ရေးထိုးသည်ကိုထောက်ကာ သမက်လည်းတော်ပေသည်။ ထိုဗညားအိမ်နှင့် ရှင်စောပု၏သမီးတို့မှ ဆင်းသက်ဆက်နွယ်လာသော မြေးတော် "ဓမ္မပါလ"သည်ကား သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ဖခင်ပေတည်း။ ဤသည်ကို ရည်၍ **ကိုးခန်းပျို့နိဂုံး**တွင်–

"ထက်ကြံဝိုက်သိုင်း၊ ဖုန်းအလှိုင်းဖြင့်၊ မွန်တိုင်းပြည်လုံး၊ ယူကြုံးပိုက်ထုပ်၊ ထီးအုပ်သာငြိမ်၊
စည်းစိမ်ထူပြော၊ နတ်နှင့် လျှော်သား၊ ရှင်စောပုတူ၊ လှိုက်ဆူကျော်ရှိန်၊ ပုသိမ်မင်းမြေး၊ စဉ်ရှေး ဘရိုး..." ဟူ၍ ကိုယ်တော်တိုင် စပ်ဆိုတော်မူသည်။

မွေးဖွားရာမှာ သက္ကရာဇ် ၈၃၀ ပြည့်နှစ် ဒုတိယမင်းခေါင်၏ခမည်းတော် ပြည်စုန်မင်း

"သီဟသူ" သည် အင်းဝကို နန်းစံ၏။ ပြီးနောက် မကြာမီ ထိုနှစ် ဝါဆိုအတွင်း ရတနာပူရ ရွှေအင်းဝ၌ မြို့တော်အလယ်ခွင်တွင် သခင်ဘုရား၊ တည်ထားသာသနာ၊ သင်္ချာအမွန်၊ နှစ်ထောင်လွန်၍၊ အစွန်မြတ်မူ၊ နှစ်ဆယ်ခုဝယ်၊ ဥတုဝဿ၊ မိုးလရှေးဖျား၊ နေသွားကရကဋ်၊ ခေါ်မှတ်ဝေါဟာ၊ အာသဠ္ဍာ၌၊ ပညာပွားပို၊ ကုသိုလ်သာလှ၊ ငါ့ကို ဖွားရာ၊ ချက်မြှုပ်ရွာသည်၊ အောင်ချာပြည်ကြီး နားတောင်းတည်း။ ။"ဟု ဖွဲ့ဆိုသည်။

အမိသည်ကား သက္ကရာဇ် ၇၂၆ ခုနှစ် အင်းဝပထမတည်မင်း "သတိုးမင်းဖျား"၏ အနွယ်တော် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ မကွဲမပြားဆိုရသည်မှာ ဆရာတော်ကိုယ်တိုင်က "တို့ မိမျိုးလည်း၊ သတိုးမင်းဖျား၊ တရားစောင့်သုံး၊ ရန်လုံးထွင်းချေ၊ ရွှေမြေအင်းဝ၊ တည်စနန်းထီး၊ ပြည်ထောင်ကြီး၏၊ သမီးမြစ်ရင်း၊ နွယ်မယွင်းသည်၊စည်ကွင်းမတိမ်း လည်းကောင်းတည်း။ ။" ဟု ဆိုသည်။ ဤတွင် အင်းဝ၌နေသော်လည်း အောက်ပြည်အောက်ရွာ မွန်ဒေသ၊ မွန်သွေး မကင်းသည့် သာဓကအချို့ပေတည်း။

ဤတွင် ဝိဝါဒကွဲမှုများရှိသော်လည်း အကျယ်မပြောလိုတော့ပါ။ ဆရာတော်၏ အဖသည် မွန်တိုင်းရင်းသား၊ အမိသည် ဗမာတိုင်းရင်းသူ မျိုးသန့် ရာဇမျိုးချည်းဟု ဆိုရပါမည်။ ငယ်မည်မှာ "မောင်မောက်"ဖြစ်သည်။ ပညာသင်ယူစ ငါးနှစ်သားအရွယ်ကို "ကိုးခန်းပျို့" နိဂုံး၌ ... "ရွှေနန်းတော်ထက်၊ ငါးနှစ်သက်က၊ လေ့ကျက်ခဲ့မြောက်..."ဟု ဆိုခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် ၁၀ နှစ်တိုင်သော် အဖ အမတ်ဓမ္မပါလနှင့် လက်တွဲ၍ နန်းတွင်း၌ပွဲလမ်း ကျင်းပစဉ် ကြုံနေသည်။ အိမ်ရှေ့မင်း မဟာသီဟသူ၏တောင်ဆောင်စံ မြောက်သားတော် သမီးရှင်စိုးမင်း၊ မြောက်ဆောင်စံ တန်ဆောင်းရှင်စံ မြောက်သားတော်သမီး မင်းလှမြတ်နှင့် မင်းဘုန်းထွတ် တို့ကို နားထွင်းမင်္ဂလာကျင်းပခိုက် ဖြစ်၏။

အိမ်ရှေ့မင်းက အမတ်ဖြစ်သူအား သမီးတော်သုံးပါးနှင့် စပ်၍ သုတိ,သြဘာ,မင်္ဂလာ ဖွဲ့ ဆိုစေသည်။ အမိန့်တော်ကြားသည်နှင့် အနားရှိမောင်မောက်က ဖခင်အစား မိမိဖွဲ့ဆိုမည် ဟုလျှောက်ကာ ရုတ်ခြည်းပင်...

"အိုဘဲ့ဘယ်၊ အိုဘဲ့ သမီးတော်၊ ထင်ပေါ်ဖုန်းပုံ့သင်း..(ရှင်မင်းစိုး)

"အိုဘဲ့ဘယ်၊ အိုဘဲ့ သမီးတော်၊ နတ်တော် ပုံမယွင်း....။(မင်းလှမြတ်)

"အိုဘဲ့ဘယ်၊ အိုဘဲ့ သမီးတော်၊ စန္ဒေါ် လနယ်ဝင်း..။(မင်းဘုန်းထွတ်)

ဟူ၍ အရွယ်နှင့် မတန်အောင် နှလုံး ဥာဏ်ရည် မြူး၍ ကာရန်၊ ဝါကျ ညီညွတ်မျှတစွာ ဖွဲ့သည်ဖြစ်ရာ မောင်မောက်မှာ ဖခင်၏ ပညာရှိအမတ်ဖြစ်သည်ကတစ်ကြောင်း၊ ကိုယ်တိုင် ကလည်း နန်းတွင်းရေးရာ အတွေးအမြင် ဗဟုသုတကုံလုံသည်ကတစ်ကြောင်း၊ မိမိ၏ ဇာတိပဋိသန္ဓေရင်းက ထိုးထွင်းသိမြင်သည်ကတစ်ကြောင်းဖြင့် သုခုမစည်းချက် မောင်မောက် အတွက် ပွဲဦးထွက် အောင်ပွဲပေတည်း။ သူငယ်သည် အရွယ်သို့ရောက်လတ်သော် သျှင်မဟာ ရဋ္ဌသာရဘွဲ့တော်ဖြင့် မွန်ဗမာ မဟာမျိုး၊ မဟာနွယ်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားသည်ဖြစ်၍ ဒုတိယမင်းခေါင်၏ ထီးရပ်နန်းတွင်း၌ ကြီးပြင်းလာရသူဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ဖြင့် နန်းတွင်းရှိ ပညာရှိတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ စာပေကျမ်းတတ် ရဟန်းတော် တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ဖခင် ပညာရှိအမတ်ထံမှလည်းကောင်း၊ ပညာရည် အနှစ် သာရများ သောက်စို့ရပေ၏။ အထူးသဖြင့် နောင်တော်ရင်း စစ်ကိုင်းချောင်သီတင်းသုံး

အသျှင် ဝရစက္ကပါလထံမှလည်း စာပေကျမ်းဂန်များ သင်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သက်တော် ၁၆နှစ်မှာပင် "သာကီယဟု၊ တေဇကျော် ဟိုး၊ ... ချီ ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး"ကိုဦးစွာ ပြုစုတော်မူနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာလည်း နောင်တော်ကြီး၏ ကျေးဇူးများဟု ဆိုရပေမည်။ နောင်တော်ကြီးမှာ သီဟိုဠ်သို့ပင် ကူးလူး၍ သင်ယူခဲ့သူပေတည်း။

ဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိတိုင်းတွင် မတွေ့ရသော ဆရာတော်၏ ဇာတိပုညကို သိလိုသဖြင့် အာဂန္တုတောင်တွင်း ဆရာတော်သျှင်မဟာသီလဝံသက ပြက်ရယ်ပြုသည့်အနေဖြင့် မြွေအရှင်ငယ်တစ်ကောင်ကို ကြုတ်တွင်ထည့်ကာ "မွေရှင်တော်ဖြစ်သည်..." ဟု ကပ်ချေ။ ကြုတ်ကိုဖွင့်၍ မြွေရှင်ကို တွေ့သည်နှင့်ယောင်၍ နှုတ်မှ ရုတ်ခြည်းဆိုလိမ့်မည်။ ဤသည်ကို မြဲမြဲမှတ်ခဲ့..ဟူ၍ ဖိုးသူတော်ကို မှာလိုက်သည်။ ဖိုးသူတော်က သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရအား "မွေရှင်တော်ပါဘုရား" ဟုကြုတ်ကို ကပ်လိုက်ရာ အင်းဝအသျှင်လည်း ကြုတ်ကိုအဖွင့် မြွေအရှင် လူးလွန့်နေသည်ကိုမြင်၍ "အို...ရိုင်း" ဟု ယောင်တော်မူသည်။ ပြီးနောက်မှ "ငါ့ဇာတိကို သိလို၍ တောင်တွင်းဆရာတော် ပြက်ရယ်ပြုလေသည်" ဟုရိပ်မိကာ "သူတော်မိုက်၊ သင့်ဆရာကို လျှောက်လေ။ အို..ရိုင်း" ဟူသောအသံသည် မွန်သံ ဖြစ်သည်။ "အို အမေ။ အမေလေး ..." ဖြစ်သည်ဟု ပြန်ကြား မိန့်ဆိုတော်မူလိုက်သည်။

ဤသည်မှာလည်း သိသာထင်ရှားသော "မွန်သွေးမကင်းသည့် သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ.. ဟု မိမိပြောလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် မိမိတို့ တစ်မျိုးသားလုံး၏ စာပေအနုသုခုမကဗျာ အလင်္ကာဘက်တွင် အခြားသော စာဆိုတို့ထက် ကာရန်စနစ်ကျနလှ၏။ နှောင်းစာဆိုတို့သည်ပင် ကိုးကားရန် နည်းမှီးကြရသည်ဟု ပညာရှင်တို့ဆိုကြသည်။ တောင်တွင်းဆရာတော် သျှင်မဟာသီလဝံသနှင့် ယှဉ်၍ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ထန်းတက်သမား၏ ရင်ဘတ်နှင့်တူ၏။ သျှင်မဟာသီလဝံသ၏စာမှာကား လိပ်၏ရင်ဘတ်နှင့်တူ၏။ ဟု ရှေးသူဟောင်းတို့ ဆိုကုန်သည်။ ထန်းတက်သမား၏ ရင်ဘတ်သည် ထန်းပင်နှင့် ထိတုံကွာတုံ ဖြစ်သည့်နှယ်ဆိုသည်။ လိပ်ရင်ဘတ်သည် မြေနှင့် မခွဲမကွာ၊ အစဉ်ကပ်လျက်နေသည်။ ထို့တူ အသျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ စာပျို့ကဗျာသည် လောကုတ္တရာနှင့်ယှဉ်တုံ၊ ကွာတုံဖြစ်၏။ အသျှင်မဟာသီလဝံသ၏ စာပေအလင်္ကာများသည်ကား လောကုတ္တရာနှင့် အမြဲမကွဲမကွာယှဉ်လျက်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ စာတို့တွင် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်သည်ကား 'စတုဓမ္မသာရ ကိုးခန်းပျို့'ဖြစ်သည်။ ယင်းကိုးခန်းပျို့၏ ဂုဏ်ရည်မှာမူ တရားတော်၏ မွန်မြတ်ခြင်းအပြင် အရေးအသား ညက်ညောခြင်း၊ အစီအကုံး စနစ်ကျ ရှင်းလင်းခြင်း၊ အခိုင်းအနှိုင်း ထင်ပေါ်သစ်လွင်ခြင်း၊ ဖွဲ့နွဲ့ပုံသစ်ဆန်း ထူးထွေခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

နောင်တော်ကြီး ကျေးဇူးဂုဏ်ကို အောက်မေ့လျက် ဘူရိဒတ်ကြီး နိဂုံးတွင် "ကျေးဇူးဟူသည်၊ ရောင်ဖြူထက်ဝန်း၊ သော်တာထွန်းသို့၊ တကျွန်းသိန်းဃိုဠ်၊ မငြိုပြန်ခေါက်၊ ရောက်တုံပြီးမှ၊ ရပ်ထီးခန်း ဝါ၊ ကြေဉသာနှင့်၊ ရတနာပုရ၊ လောကသေဋ္ဌနင်း၊ မင်းတို့တကာ၊ ရှိသေရာဖြင့်..." ဟူ၍ ဖော်ထုတ်မြွက်ဆိုထားသည်။

ထိုမျှမက ရောင့်ရဲခြင်း မရှိသေးဘဲ၊ သက်တော် ၂၆ နှစ်ပြည့် (၈၅၉ ခုနှစ်)တွင် "ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့" နိဂုံး၌လည်း ပညာအမြိုက်၊ ဘဏ္ဍာတိုက်မှ၊ သိုက်သိုက်ဖွင့်လှစ်၊

သာရနှစ်ကို၊ သစ်သစ်၄ဝေ၊ ဖြန့်ဖြူးပေသည်။ ။သင်စေလိုရာ၊ မရွေးသာတည်း။ ။” ဟူ၍ လည်းကောင်း။ နောင်တော်ကြီးအား–.... “အိပ်လည်း ရှိခိုး၊ နိုးလည်းကော်ရော်၊ ငါ ပူဇော်သား၊ နောင်တော် ရှင်ချစ်၊ ဆရာစစ်သည်၊ အနှစ်တရာ...” စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုတော်မူထားသည်။

သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရလောင်းလျာသည် ၁၆နှစ်ရွယ်က (၈၄၆ ခုနှစ်)အတွင်း ဘူရိဒတ် စီရင်စဉ်က ရဟန်းဘောင်သို့ပင် မရောက်သေး။ လူ့ဘဝ လူ့ဇာတိ၌ပင် ရှိပေသေးသည်။ ဤသည်ကို စာပေပညာရှင်များက မောင်မောက်သည် မည်သည့်ခုနှစ်တွင် သာမဏေဘောင် သို့ ဝင်ရောက်သည်ဟူသည်ကို မတွေ့ရ။ လူဝတ်နှင့်သာ နန်းတွင်း၊ နန်းပြင် ဝင်ထွက်ခစား ပညာရှာမှီးနေသည်။ ဤသည်ကို အထောက်အထားအဖြစ် “သံဝရပျို့” နိဂုံးတွင် “ ခပ်သိမ်း ဒါန၊ အနန္တကို၊ ဓမ္မအလှူ၊ အောင်သော ဟူသည်၊ စိတ်ယူတည်ဘိ၊ လူ့ဇာတိက၊ ဘူရိဒတ္တ၊ ဆိုစပြီးမြောက်” ဟု အတိအကျဆိုထားသည်ကို ထောက်၍ သိသာပါသည်။

သို့သော်အပြီးမသတ်နိုင်။ သက်တော် ၁၉ နှစ်ကျော် ၂၀ မှ ရဟန်းဘဝရောက်ပြီးကာမှ လင်္ကာကြီးကို အပြီးသတ်တော့သည်။ ဤစကားကို အကိုးအထောက်တစ်ခု ထပ်မံပြရပါက “စတုဓမ္မသာရ” ကိုးခန်းပျို့နိဂုံးတွင် “ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရွယ်၊ နှစ်ဆယ်အတွင်း၊ လေးနှစ် ကြွင်းဝယ်၊ မကင်းဝါသနာ၊ ဆက်တိုင်းပါ၍၊ ပညာမြင်သိ၊ စွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဘူရိဒတ္တ၊ ဆိုစပြီးပြီ” ဟုဆိုထားလေရကား ၁၆ နှစ်၊ ၂၀ ကြားတွင် အပြီးရေးခဲ့သည် ဟုဆိုလိုပေသည်။

သို့ဖြင့် “ဘူရိဒတ်”ဇာတ်ပေါင်းပျို့ကို ရေးသားပြီးစီး၍ နှစ်နှစ်ခန့်အကြာ သက္ကရာဇ် ၈၅၈ အတွင်း၌ ဒါယကာ ဒုတိယမင်းခေါင်သည် မိမိနန်းတက်နှစ် ၈၄၂ မှစ၍တည်သည့် တံတားဦး “မင်္ဂလာစေတီတော်ကြီး”၏အလယ်ဌာပနာတော်ကို ထပ်ဆင့်တည်တော်မူသည်။ ဤသည်ကို အရှင်သည် “တံတားဦးမော်ကွန်း”ကို ရေးသားဆက်သွင်း၏။ “မင်္ဂလာ စေတီတော် မော်ကွန်း”လာ –

“သာသနာတော်၊ နှစ်ထောင်ကျော်၍၊ စွန်းပေါ်နှစ်ဆယ့်လေး၊ မှတ်ရေးတဆစ်၊ သက္ကရာဇ်ဒီဃ၊ ဒွေး,ဇယဟု၊ အဌအခါ၊ ဤစာကို ကိုး” ၏။

ဆရာတော်သည် သက္ကရာဇ် ၈၄၂ တွင် မင်္ဂလာစေတီတည်သည်ဟု ဆိုသဖြင့် အရှင့် သက်တော် ၁၂ ဟု ပြဆိုကြသည်။ အမှန်မှာ “မြန်မာစာပေသမိုင်း”စာမျက်နှာ ၅၉–၆၀ တွင်–

“စင်စစ်အားဖြင့် ဒုတိယမင်းခေါင်သည် မင်္ဂလာစေတီတော်ကို သက္ကရာဇ် ၈၄၂ ခု တွင် တည်သော်လည်း ဌာပနာများ မရရှိသောကြောင့် အပြီးမသတ်နိုင်ဘဲ တစ်ပိုင်းတစ်စဖြင့် သက္ကရာဇ် ၈၅၈ တွင်မှ ဌာပနာများ ရ၏။ ထိုမှ ပြီးဆုံးအောင် တည်ရကြောင်းကို ရာဇဝင် များမှာ ဖတ်ရှုရသည်ဟု ပြဆိုထားသည်။ သုသောဓိတ မဟာရာဇဝင်ကြီး ဒုတိယတွဲတွင် “သမိုင်း၌ ဆိုသည်ဖြစ်သောကြောင့် မင်္ဂလာစေတီ” ၈၄၂ ခုနှစ် နန်းတက်သည့်နှစ် တည်၍၊ ဓာတ်တော် မွေတော် ရှာ၊ ၈၅၈ အလယ် ဌာပနာတော် သွင်း။ ၈၆၁ ခု အပြီးသို့ ရောက်သည် ကို အမှန်ယူရမည်..ဟု ဆိုထားသည်။

ဒုတိယမင်းခေါင်သည် မင်္ဂလာစေတီကို ပြီးစလွယ် ဖြစ်ကတတ်ဆန်း တည်သည် မဟုတ်။ အိမ်ရှေ့မင်းဘဝကပင် ဤတံတားဦးအရပ်၌ ညဥ့်စဉ် ရောင်ဝါ ပြိုးပြက်မြင်ရ၍ ဒုဋ္ဌာ ဂါမဏိမင်းကြီး၊ ဟေမ မာလာမည်သော “မဟာစေတီတော်ကြီး”ကို တည်တော်မူသည် ဟု ကာလနိမိတ် ပြလာသည်ဟု ဝမ်းမြောက်လျက် ရှိနေ၏။ နောင်သောအခါ ဘုရားကျောင်း၊

စေတီတည်မည်ဟု အကြံ ဖြစ်၏။ ၈၄၂ ခုနှစ်တွင် မင်း ဖြစ်သောအခါ မူလအကြံရှိသည့်အတိုင်း အကောင် အထည်ဖော်လေသည်။

သို့ဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် ကြီးကြပ်တည်ထား ၏။ ဓာတ်တော် မွေတော်စစ်ကို မရမချင်း ရှာ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ၁၉ နှစ်ကြာမှ အပြီးတိုင်ခြင်း ဖြစ် သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၅၈ နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ဌာပနာတိုက်ကို ကျောက်ပြား ခြောက်ချပ်ဖြင့် ပိတ်။ အပြီးသတ် နယုန်လပြည့် ပိတ်ဖုံး အောင်မြင်ခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။

ဤသည်ကို မော်ကွန်း၌ နယုန်လသာ၊ ပုဏ္ဏမာ၌၊ ကျောက်ဖြာပိတ်ဆီး၊ ဖုံးမြောက်ပြီးသော် ဟု စပ်ဆို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့၏။ ဤမော်ကွန်းကို သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ သည် သျှင်သီလဝံသထက်စော၍ အလျင်ပင် ရေးသား ပြီးစီးကြောင်း၊ သို့ကြောင့်ပင် သျှင်မဟာသီလဝံသက မိမိစာပုရပိုက်ကို အချေခိုင်းလိုက်ကြောင်း စသည်တို့ကို ထောက်၍ "နယုန်လပြည့်နေ့" နှင့် မဝေးကွာသော ရက်က ရေးသားပြီးစီးခြင်းပင် ဖြစ်ရာသတည်း။

> "ထိုမင်းလက်ထက် တွင် "ဂမ္ဘီသာရပျို့" ကို စီရင်သေး၏။ ပျို့စာကိုယ်၌ ပြီးသည့် ခုနှစ် မပါ၍ ကျမ်းပြီးနှစ် မသိရ။ ထိုထက်မက "ဝတ်ရုံကျောင်းဖွဲ့ မော်ကွန်း" လည်း စီရင်သေး၏။"

ယင်းမော်ကွန်းကို သျှင်ရဋ္ဌသာရသည် သက္ကရာဇ် ၈၅၈ ခုနှစ် သက်တော် ၂၈ နှစ်တွင် ရေးသားပြီးစီးသည်။ ထိုသို့ "တံတားဦးစေတီတော်"မော်ကွန်းသည် သုံး စောင်ပေလော၊ ဟူသည်ကို လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀၀ ခန့်ကပင် ပေါ်ပေါက်ဖူး၏။ အလောင်းမင်းတရားကြီးနှင့် သားတော်ကြီး နောင်တော်ကြီးတို့၏ အမတ် "လက်ဝဲ အနော်ရထာ"သည် သက္ကရာဇ် ၁၁၂၄ ခု ဝါဆိုလအတွင်း တောင်တွင်းဆရာတော် (သျှင်မဟာသီလဝံသ)က ဤမေးခွန်းမျိုး မေးခဲ့၏။ အဖြေမှာ –

"သုံးဆယ့်နှစ်ပါး၊" ချီမော်ကွန်းကို သျှင်ရဋ္ဌသာရ က အလျင်လုပ်သည်။ "ကြားပိမ့် ကျက်သရေ" ချီ မော်ကွန်းကို နောက်မှ "သျှင်သီလဝံသ"လုပ်သည်။ နောင်မှသိ၍ တပည့်တို့အား "ချေပေတော့" ဟူ၍ ဆိုရ သည်။ ဒုတိယမင်းခေါင် မရှိသည့်နောက် ရွှေနန်း ကြော့ရှင် နရပတိလက်ထက် "ကြားပိမ့်ကျက်သရေ" ကို အရွတ်အဖတ်များသော်လည်း အပျော်အပါးဖြစ်၍ "သျှင်ရဋ္ဌသာရ"က "ကြားပိမ့်နတ်ရှင်" ချီ မော်ကွန်းကို

ရေးစပ်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် “သျှင်ရဋ္ဌသာရ”က နှစ်ပုဒ်။ သျှင်သီလဝံသက တစ်ပုဒ်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ စာသွားကို ဆင်ခြင်သော် အနက်၊ အဓိပ္ပာယ်၊ အနှစ်သာရရှိ မှတ်သားလောက်သည်ဖြစ်၍ “သုံးပါးစု”မှာ ဆရာသွင်းတန်သည့်အရာကို သွင်းလိုက်ပေသည်ဟု ဆိုသည်။

ထိုမင်းလက်ထက်တွင် “ဂမ္ဘီသာရပျို့” ကို စီရင်သေး၏။ ပျို့စာကိုယ်၌ ပြီးသည့် ခုနှစ်မပါ၍ ကျမ်းပြီးနှစ် မသိရ။ ထိုထက်မက “ဝတ်ရုံကျောင်းဖွဲ့မော်ကွန်း”လည်း စီရင်သေး၏။ ဝတ်ရုံကျောင်းသည်ကား ရွှေနန်းရှင်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည့် ဝါးကျောင်း၊ သက်ငယ်မိုးဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ –

“ကွပ်ဝါးဆစ်သင်၊ ရှုမြင်မရိုင်း၊ ကြပ်သိုင်းအမြဲ၊ စူးရဲသတ်နှက်၊ လျှောက်ဆက် မရွှေ့၊ ချောမွေ့ပြေဆုံး၊ ပိတုံးပိတ်ထား၊ ရပ်နားဝန်းကျင်၊ ပွတ်လုံးတင်လျက်၊ သက်ငယ်ခေါင်နိမ်၊ ရိပ်ငြိမ်မိုးထ၊ နီးစမမြင်၊ … အကြင်သို့သော ‘ဝတ်ရုံကျောင်း’စသည်ဖြင့် ဟု စပ်ဆိုတော်မူသည်။

ယင်းနောက်မှ “ဟတ္ထိပါလပျို့” “စတုဓမ္မသာရပျို့” “ကိုးခန်းပျို့”အမည် သုံးပါးဖြင့်ထင်ရှားသော ပျို့တစ်စောင်ကို သက္ကရာဇ် ၈၈၅ ခုတွင် စတင်ရေးသားသည်။ ဆရာတော်သည် ငယ်စဉ်ကပင်ဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင်နှင့် သိခဲ့၊ ကျွမ်းဝင်ခဲ့ပြီး မိမိသည်လည်း ရာဇသွေးပါသူဖြစ်၍ မင်းကြီး၏ အချီးမြှောက်ကိုလည်း အထူးခံစားရသည်။ မင်းကြီးသည် မိမိနှင့်တောင်ညာစ် “အတုလသီရိ မာလာဒေဝီ” ယှဉ်တွဲနာခံရန် ပျို့တစ်စောင်ကို ရေးသားရန်တောင်းဆို လျှောက်ထားသည်ကို ရည်၍ ဤ“စတုဓမ္မ သာရပျို့”၏ နိဂုံးတွင် –

“မင်းခေါင်၊ ဒုတိယ၊ တို့မွေးဘလျှင်၊ နားဝငြိမ့်ငြိမ့်၊ နှစ်သိမ့်ကြည်စွာ၊ တောင်းပန်ထွာသည်။ ။ တန်ဆာဆင်စိမ့်သောကြောင့်တည်း။ ။”ဟူ၍ မြွက်ကြား၏။ ကတိလည်းပေး၏။ သို့သော် ဟတ္ထိ ပါလပျို့ကို မရေးဖြစ်။ ထိုစဉ်ခိုက် မင်းကြီး သက္ကရာဇ် ၈၆၃ ခုတွင် နတ်ရွာစံ၍သားတော် “ရွှေနန်းကြော့ရှင်” နန်းတက်ခဲ့ပေသည်။ ဤကာလတွင် ပျို့၊ မော်ကွန်းတို့ကိုရေးသားခဲ့၏။ သို့သော် မင်းတရားကြီးအား ပေးခဲ့သော ကတိကို မမေ့။ ရေးသားကာ ကျေးဇူးဆပ်မည်ဟု အစဉ်တွေးထား၏။

သို့ဖြစ်၍ ၈၈၅ ခုနှစ်တွင် “စတုဓမ္မသာရပျို့” ကို စတင်ရေးသည်။ စာကိုယ်ရေးသားပြီးသော်လည်း နိဂုံးမချုပ်နိုင်သေး။ ရေးသားနေခိုက်ဖြစ်သော ၈၈၅ ခုနှစ်တွင်ပင် မိုးညှင်း စလုံအရေးပေါ်သည်။ ရွှေနန်းကြော့ရှင်ကိုယ်တိုင် ချီသော်လည်း မိုးညှင်းစလုံ၏ အင်အားကိုမခံနိုင်၍ တပ်ပျက်၏။ သို့ဖြင့် အင်းဝတစ်မြို့လုံး ထိတ်လန့်ကြလျက် ဆရာတော်လည်းနိဂုံး မရေးနိုင်ဖြစ်သည်။ ၈၈၆ ခု တိုင်လည်းအခြေအနေ မကောင်းနိုင်။ ပြည် သတိုးစောကမိုးညှင်းဘက်မှ ကူတိုက်သဖြင့် မခံဝံ့ကြ။ နောက်ဆုံး စလုံတို့ အင်းဝသို့ ရောက်လာသည်။ တောင်ပလူတိုက်ပွဲတွင် နတ်မောက်စားဘယကျော်သူကျသဖြင့် မင်းကြီးသည်လည်း မြို့မှထွက်၍ အရှေ့ ဆင်ကောင်းဝက်ဝင်သို့ ဆုတ်ခွာရလေသည်။

အင်းဝတွင် ရွှေနန်းကြော့ရှင် မရှိလျှင် ထားရင်းကတိအတိုင်း ပြည် သတိုးမင်းစောကို နန်းတင်သည်။ ပြီးလျှင် မိုးညှင်းသို့ပြန်သည်။ သတိုးသည်လည်း လိုရာသိမ်းယူ၍ နေရပ်ပြည်သို့ စုန်လေသည်။ ဆရာတော် သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရကိုပါ ပင့်ဆောင်သဖြင့် လိုက်ပါရလေသည်။ ဆရာတော်မှာ ရေးလက်စ ပျို့ ရှစ်ခန်းကိုသာ ယူသွားနိုင်၏။ ကျန်အခန်းများ တပည့်

များထံ ကျန်ရစ်၏။ လိုအပ်သောအပိုင်းကို အသစ် ပြန်လည် ရေးပြီးခါမှ သုံးနှစ်အကြာတွင် တပည့်များထံမှ ပြန်လည်ရရှိသည်။ ဤသည်ကို ကျမ်းပြီး နိဂုံး၌ –

"နှစ်ပြည်စိုးသား၊ မင်းရိုး, မင်းသား၊ မင်းတရား၏၊ ရွှေနားတန်ဆာ၊ ရတနာဟု၊ သဒ္ဒါနှိုးဆော်၊ နတ်များဖော်သည်၊ ဖုန်းတော်အတု မဲ့တောင်းတည်း"။ ။ ဟု သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ပြဆိုထားပြန်ပါသည်။ ဆက်၍လည်း ကျမ်းပြီး နိဂုံးသံပေါက်များတွင် –

"မင်းဖုန်းရောက်လှာ၊ ဤသည့်စာ၊ လူ့ရွာ မတိမ်မြုပ်" ဟူ၍ ကျမ်းပြီး အဆုံးသတ်ရေးမှတ်တော်မူခဲ့လေသည်။ ဆရာတော်က မင်းကြီးထားခဲ့သော ကတိ ယခုမှပင် ပြည့်သည်ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် မင်းကြီး နတ်ရွာစံခဲ့သည်မှာ ၂၅ နှစ်လုံးလုံး လွန်ခဲ့လေပြီ။ ပြည်ဆင်ဖြူရှင် သတိုးမင်းစောသည်လည်း ကျောင်း သုံးကျောင်းပင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ထိုမှူးမက "မဟာသံဃရာဇာ" သာသနာပိုင်ခန့်၏။ ယင်းနောက် ဤသို့လှူရသည်ကို အားမရဘဲ "သပြက်သာ"ကျောင်းကြီးတစ်ကျောင်းကို တခမ်းတနားဆောက်လုပ်လှူဒါန်းပြန်သည်။

ထို့နောက် သတိုးမင်းစော နတ်ရွာစံပြီး သားတော် ဘုရင်ထွေး နန်းတက်၏။ သားတော်သည်လည်း ခမည်းတော်နည်းတူ ဥယျာဉ်တော် နှစ်ရပ်အတွင်း ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား၊ မင်္ဂလာစေတီတော်နှင့် နန်းတော်တမျှသော "ရွှေဗိမာန်ကျောင်း"တော်ကြီးကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းတော်မူ၏။ "သံဝရပျို့" ကို သက္ကရာဇ် ၈၉၁ ခုတွင် ရေးသားစီရင်၍ ဘုရင်ထွေးအား "သံဝရမင်းသား"နှင့် ခိုင်းနှိုင်းဆုံးမကာ ကျေးဇူးဆပ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့် မြန်မာ့စာပေသမိုင်းတွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုး ၁၃၅ မျိုးတွင် ညီရင်းအစ်ကိုသဖွယ် သွေးစည်းညီညွတ်စွာ ပေါင်းစုနေထိုင်လာကြသူများပီပီ လူမျိုးတိုင်း၏ လက္ခဏာကဲ့သို့ မွန်လူမျိုးတို့၏ သမိုင်းကြောင်းတွင်လည်း စာပေလင်္ကာ ပျို့ ကဗျာတွင် စံပြုလောက်သော မွန်သွေးမကင်းသည့်ရဟန်းစာဆိုကို ဗမာလော၊ မွန်လော ဝေဝါးနေသူများအဖို့ ထင်ရှားလှသောသာဓကများဖြင့် သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်းမျှကို ရေးသားဖော်ပြရပါသည်။ ယင်းသို့သော ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် သင်္ခါရဝန်ကို လွှန်ဆန်တော်မမူနိုင်သည့်သဘောအလျောက် သက္ကရာဇ် ၈၉၂၊ သက်တော် ၆၂ နှစ်တွင် ပျံလွန်တော်မူခဲ့ရှာလေသည်။

ရှေးဟောင်းပုဂ္ဂိုလ်များက သျှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ဖွား၊ လွန်၊ သက္ကရာဇ်တို့ကို သင်္ချေပအားဖြင့် မှတ်သားကြစေရန်–

"ရဋ္ဌသာရ၊ ခ–တြိန်း–အဌ ဖွားလတ် သက္ကရာ"

စမ္မာ–ဆိဒြ၊ ပသျှူးချ၊ ပြောင်းကြွ သက်ခန္ဓာ "ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုတော်မူထားခဲ့ကြလေသည်။

ရာမည–သွေးမွန်

ကျမ်းကိုး

– မောင်သုတ(ဗိုလ်မှူး ဘသောင်း)၏ စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ။

– ဆရာကြီးမင်းသုဝဏ်၏ ဤစာကိုးခန်း ပုလဲပန်း။

&cdkifwdkif;&if;om; xrJS xrqkH
'kwd,umuG,fa&;0efpDDcsKyf(av)
wm0efxrf;aqmifcJhaomAdkvfcsKyfbk&ifapmjzL

okwoDrmififcdkcsrf;

"ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း
ကျေးရွာကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့တွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီး
၁၉၄၄ ခုနှစ် ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင်
ရဲဝံ့စွန့်စားစွာ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။"

မြန်မာ့တပ်မတော်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေး တစ်နည်းအားဖြင့် သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုသားများအားလုံး စုစည်းညီညွတ်စွာ၊ ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများမှတစ်ဆင့် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် သမိုင်းဝင်တပ်မတော်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီး အတွင်း နှစ်ကာလရှည်ကြာစွာ အေးအတူ ပူအမျှ အတူတကွလက်တွဲနေထိုင်လာခဲ့ကြသည့် တောင်ပေါ်မြေပြန့်နေ သွေးချင်းညီအစ်ကိုများ၊ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ဗမာ၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ အတူတကွပါဝင်စုစည်း တည်ထောင်ထားခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်ကြီးဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက်က ကိုယ့်ထီး ကိုယ့်နန်း ကိုယ့်ကြငှန်း နှင့် ခမ်းနားထည်ဝါစွာ တည်ရှိခဲ့သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ကိုယ့်မင်း၊ ကိုယ့်ချင်း၊ ကိုယ့်အမျိုး၊ ကိုယ့်ဘာသာ၊ ကိုယ့်သာသနာနှင့် တင့်တယ်ငြိမ်းချမ်းစွာ တည်ထောင်ရပ်တည် နိုင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့မျှမက တောင်ပေါ်မြေပြန့်ဒေသအနှံ့အပြား တွင်ရှိသော တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုမောင်နှမများ စည်းစည်းလုံးလုံး၊ ညီညီညွတ်ညွတ်နှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ နေထိုင်လာခဲ့ကြသည့် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအစစ် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ကျူးကျော်သူနယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် စစ်ပွဲများ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ရပြီး ၁၈၈၅ ခုနှစ် တတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲအပြီးတွင် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး ဗြိတိသျှကိုလိုနီ နယ်ချဲ့တို့၏လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ရကာ သူ့ကျွန်ဘဝ ရောက်ခဲ့ရသည်။

ထိုသို့ ဗြိတိသျှတို့၏ ကိုလိုနီလက်အောက်ကျရောက်ခဲ့ရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၊ သွေးချင်းညီအစ်ကိုများသည် သူ့ကျွန်အဖြစ် နှံ့နစ် မခံခဲ့ဘဲ သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ရရာလက်နက်များကို ကိုင်စွဲကာ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့တို့အား နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆန့်ကျင်ကာ တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း လူသူလက်နက်နှင့် အင်အားချင်း မမျှတမှုများကြောင့် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာနီးပါး ကျွန်သပေါက်ဘဝနှင့် နေထိုင်ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရသည်။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက်အောက်ကျရောက်ခဲ့ရသည့်ခေတ်အဆက်ဆက်တွင်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ၊ တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်များက ဗြိတိသျှတို့အား နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသော်လည်း အားမတန်၍ မာန်လျှော့ခဲ့ကြရသည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၊ တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် တိုက်ပွဲဝင်ရဲဘော်များ ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခံရ၊ အသက်သွေးချွေးပေါင်းများစွာ စတေးပေးဆပ်ခဲ့ရသည်။

သို့ဖြစ်၍ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် သခင်အောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော တို့ဗမာအစည်း အရုံးအဖွဲ့ဝင်များ၊ ဗမာ့တော်လှန်ရေးပါတီဝင်များ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရန် လျှို့ဝှက်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဗြိတိသျှတို့ အား တော်လှန်တိုက်ခိုက်ရာတွင် နိုင်ငံခြားအကူအညီ အထောက်အပံ့ရရှိစေရန် ရည်ရွယ် ၍ သခင်အောင်ဆန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံတောင်ပိုင်းကမ်းခြေရှိ အမွိုင်မြို့သို့ လျှို့ဝှက်သွား ရောက်ကာ တရုတ်၏အကူအညီရရှိရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ အမွိုင် မြို့တွင် နှစ်လခန့်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီးနောက် ဂျပန်စစ်ဘက်အရာရှိတစ်ဦးနှင့် အဆက်အသွယ်

ရရှိကာ ဂျပန်နိုင်ငံ တိုကျိုမြို့သို့ ဆက်လက်သွားရောက်ခဲ့သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ကာနယ်ဆူဇူကီး ခေါ် ဗိုလ်မိုးကြိုးနှင့် တွေ့ဆုံခွင့်ရရှိခဲ့ပြီး ဗမာ့တပ်မတော် ထူထောင်ရေးနှင့် ဗမာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရေး လမ်းစများ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

ဤသို့ဖြင့် သခင်အောင်ဆန်းအပါအဝင် နောင်တစ်ချိန်တွင် ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဟူ၍ သမိုင်းဝင်ထင်ရှားလာမည့် မြန်မာလူငယ် ၃၀ ဦးသည် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ လျှို့ဝှက်ထွက်ခွာခဲ့ကြပြီး ဟိုင်နန်ကျွန်း၊ ဖော်မိုဆာကျွန်းတို့တွင် စစ်ပညာများကို သင်ယူလေ့လာခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ရဲဘော်သုံးကျိပ်အဖွဲ့ဝင်များသည် ထိုင်းနိုင်ငံ ဘန်ကောက်မြို့၌ ဗမာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် အသက်ပင်သေသေ အရိုးပင်ကြေကြေ အရေပင်ခန်းခန်း ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ်ကာ တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းသွားကြမည်ဟု လက်မောင်းသွေးဖောက် သစ္စာတိုင်တည်၍ BIA ခေါ် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကြီးကို စတင်ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းအချိန်က ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တိမ်းရှောင်ရောက်ရှိနေကြသည့် ဗမာတိုင်းရင်းသားများ၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများသာမက အခြားတိုင်းရင်းသားလူငယ်များပါ BIA ခေါ် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကြီးက ဝင်ရောက်အမှုထမ်းဆောင်လာခဲ့ကြသည့်အတွက် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေး တပ်မတော်ကြီး၏ အင်အားမှာ ၁၅၀၀ မျှ ရှိလာခဲ့သည်။

BIA ခေါ် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကြီးအား ဗိုလ်တေဇ ခေါ် သခင်အောင်ဆန်း ဦးစီး၍ မဟာမိတ် ဂျပန်တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ ထိုင်း–မြန်မာ နယ်စပ်မှတစ်ဆင့် ရေး၊ မြိတ်၊ ထားဝယ်၊ မော်လမြိုင်မြို့တို့ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆင့်ဆင့် မြို့သိမ်းတိုက်ပွဲများကို ရဲဝံ့စွာဆင်နွှဲခဲ့ကြပြီး ၁၉၄၂ ခုနှစ် မတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား

ညီအစ်ကိုများပါ BIA ခေါ် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကြီးသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြရာ စစ်သည် တပ်သားပေါင်း ၂၀၀၀၀ ခန့်အထိ တိုးတက်လာခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှတိုက်သားများ သာတူညီမျှရေးဟု ကြွေးကြော်ကူညီခဲ့သည့် ဂျပန်တို့က တစ်ဖက်လှည့်ဖြင့် စည်းရုံးကာ BIA ခေါ် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကို BDA ဟုခေါ်သော ဗမာ့ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်ဟူ၍ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းစေခဲ့ပြီး ၁၉၄၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်တို့က မြန်မာနိုင်ငံအား အတုအယောင်လွတ်လပ်ရေး ပေးခဲ့သည်။

ဗမာ့တပ်မတော်ကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိရေးအတွက် ဂျပန်တို့ ပေးသော ဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးစုံ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမျိုးစုံကို ခါးစည်းခံစားခဲ့ကြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဂျပန်တို့အား တော်လှန်ပြီး အကြွင်းမဲ့လွတ်လပ်ရေးရရှိသည်အထိ တိုက်ပွဲဝင်ကြရန် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်ကာ ဖက်ဆစ်တိုက်ဖျက်ရေး၊ ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ကြီးကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့တွင် ဆိုရှယ်လစ် ကွန်မြူနစ်ပါတီအသင်းအဖွဲ့များမှ လူငယ်များ၊ ကရင်၊ ကချင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသော တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများမှ ခေါင်းဆောင်များ၊ သံဃာတော်များပါ စုစည်းညီညွတ်စွာ ပါဝင်ခဲ့သည်။

ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ကို စတင်တော်လှန်ခဲ့သည့်အချိန်တွင် BDA ခေါ် ဗမာ့ကာကွယ်ရေးတပ်မတော်ကို BNA ခေါ် ပြည်သူ့တပ်မတော်ဟု အမည်ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းကာ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့အား ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မဆုတ်မနစ်စတမ်း တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့ကြပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ် မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ကို အောင်မြင်စွာ တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီးနောက် BNA ခေါ် ပြည်သူ့တပ်မတော်ကို PBF ဟူသော မျိုးချစ်ဗမာ့တပ်မတော် ဟူ၍ ထပ်မံပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။

မည်သို့ဆိုစေ သမိုင်းခေတ်အဆက်ဆက်တွင် ဗမာ့တပ်မတော်ကို အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ကြရသော်လည်း ဗမာ့တပ်မတော်သည် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုများအားလုံး စုစည်းပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်ထောင်စုတပ်မတော်ကြီးပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

သို့ဖြစ်၍လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲများ၊ တရုတ်ဖြူကျူးကျော်စစ်တိုက်ပွဲများ၊ ဗကပ ခေါ် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် တိုက်ပွဲများတွင် အမိမြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရဲဝံ့စွန့်စားစွာ၊ အသက်သွေးချွေး ပေးဆပ်စတေးကာ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည့် တပ်မတော်များထဲတွင် ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားများစွာ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ထို့အတူ စစ်ကြိုခေတ်မှအစပြု၍ မျက်မှောက်ခေတ်ကာလအထိ တပ်မတော်စွမ်းရည်သတ္တိဆိုင်ရာ အမြင့်မားဆုံး ဆုတံဆိပ်ဖြစ်သော သူရဘွဲ့၊ အောင်ဆန်းသူရိယဘွဲ့များကို ချင်းတိုင်းရင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဗိုလ်ကြီးသူရ အောင်ဆန်းသူရိယ တိုက်ချွန်းက ရရှိခဲ့သည်။

အလားတူ တပ်မတော်၏အဆင့်မြင့် ရာထူးတာဝန်များကိုလည်း ကချင်တိုင်းရင်းသားများဖြစ်ကြသည့် ဗိုလ်မှူးချုပ် လဇွန်တန်၊ ဗိုလ်မှူးချုပ်အယ်လ်ကွန်ဖန် တို့ကလည်းကောင်း၊ ကရင်တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သည့် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး စမစ်ဒွန်း၊ ဗိုလ်မှူးချုပ် စောကြာဒိုး တို့ကလည်းကောင်း၊ ချင်းတိုင်းရင်းသားများဖြစ်သည့် ဗိုလ်ချုပ်ထောင်ဇာခိုင်တို့ကလည်းကောင်း အသီးသီး တာဝန်ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ထို့အတူ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူသည်လည်း မြန်မာ့တပ်မတော်တွင် ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (လေ) အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး တပ်မတော်၏ စွမ်းရည်သတ္တိဆိုင်ရာ သူရဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူ (အငြိမ်းစား) ကို ၁၉၂၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့က ရခိုင်ပြည်နယ် ကျောက်ဖြူမြို့တွင် အဖ ဦးရွှေသာအောင်၊ အမိ ဒေါ်မနု

> **"ဗိုလ်ချုပ် သူရစောဖြူသည် လေသူရဲသင်တန်း တက်ရောက် အောင်မြင် ပြီးချိန်မှစ၍ ပြည်တွင်း ဆူပူ သောင်းကျန်းမှု များကို မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားတွင် သွားရောက် တိုက်ခိုက် ချေမှုန်းခဲ့ရပြီး တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် ဒဏ်ရာပြင်းထန်စွာ ရရှိခဲ့သည်။"**

တို့မှ မွေးဖွားခဲ့ပြီး အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဆယ်တန်းစာမေးပွဲကို အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ကျေးရွာကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့တွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ရဲဝံ့စွန့်စားစွာ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်ခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံတော်မှ ချီးမြှင့်သော မော်ကွန်းဝင် ဒုတိယအဆင့်ကို ရရှိခဲ့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူသည် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် စစ်တွေမြို့ ငွေစာရင်းမင်းကြီးရုံး၌ အငယ်တန်းစာရေးအဖြစ် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဗမာ့အပျော်တမ်း လေတပ်ဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ကာ ပထမပတ် လေသူရဲသင်တန်းကို တက်ရောက်အောင်မြင်ခဲ့ပြီး မှော်ဘီလေတပ်နှင့် မင်္ဂလာဒုံလေတပ်စခန်းတို့တွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၉ ခုနှစ်အထိ ဒုတိယဗိုလ်အဆင့်မှ လေတပ်စခန်းမှူး ဗိုလ်မှူးအဆင့်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့်ဖြင့် စစ်တွေမြို့ တိုင်းခွဲ (၁၃) တွင် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ၊ ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် စစ်ဦးစီး ဗိုလ်မှူးကြီး (လေ) ရာထူး တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (လေ) အဖြစ် ရာထူးတိုးမြှင့်ခန့်အပ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။

ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူသည် လေသူရဲသင်တန်း တက်ရောက်အောင်မြင်ပြီးချိန်မှစ၍ ပြည်တွင်းဆူပူသောင်းကျန်းမှုများကို မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် သွားရောက်တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခဲ့ရပြီး တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် ဒဏ်ရာပြင်းထန်စွာ ရရှိခဲ့သည်။ အလားတူ ပြည်ပကျူးကျော်သူ တရုတ်ဖြူများကို တိုက်လေယာဉ်အုပ်များဖြင့် ဦးဆောင်၍ တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း နှိမ်နင်းနိုင်ခဲ့ပြီး အဆိုပါစစ်ဆင်ရေးများတွင် သက်စွန့်ဆံဖျား ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် သူရဲကောင်းမှတ်တမ်းဝင်တံဆိပ်နှင့် သူရဘွဲ့တံဆိပ် ချီးမြှင့်ခံခဲ့ရသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် တပ်မတော်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့ပြီး မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်တွင် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပါတီစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပါတီဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း နိုင်ငံ့တာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ယခုအခါ အသက် ၉၇ ခုနှစ်အရွယ်သို့ ရောက်ရှိနေပြီး ကျန်းမာသန်စွမ်းနေသည့် ပြည်ထောင်စုဖွား ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဘဘဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူ (အငြိမ်းစား) ၏ နိုင်ငံနှင့်လူမျိုးအတွက် အသက်သွေးချွေး စတေးပေးဆပ်ကာ ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှု၊ နိုင်ငံသားကောင်းပီသမှုများအား တလေးတစား ဂုဏ်ပြုဦးညွှတ်ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

သုတေသီမောင်ငြိမ်းချမ်း

r;kd;udk;ok;u|[kwfwpfcsufwkdufu v ua0SSkif

Zifvif;xGef;"Ekz;L)

“ရိုးရာလက်ဖွဲ့သမားတို့တွင် ကရင်လူမျိုး
ရိုးရာလက်ဖွဲ့သမား အများစုဖြစ်နေခြင်းက
ရိုးရာလက်ဖွဲ့၏ သဘာဝနှင့် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ဗီဇ
ဟပ်မိနေသောကြောင့်ပေလား”

ရေမြေသဘာဝနှင့် ပေါက်ရောက်သစ်ပင်များ ရှင်သန်နိုင်သည့် သတ္တဝါများက ဆက်စပ်မှု ကြီးမားသည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ကျွန်းပင်ချင်းအတူတူပင် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ ပဲခူးရိုးမထဲက ကျွန်းရွှေဝါ ကမ္ဘာကျော်ခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျောက်စိမ်းထွက်သည့် ဒေသများစွာရှိသော်လည်း ကချင်ပြည်နယ် ဖားကန့်ဒေသမှထွက်သော ကျောက်စိမ်းက အရည်အသွေးအမြင့်ဆုံးဟု နာမည်ကျော်နေခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သနပ်ခါးပင်ချင်းအတူတူတွင် ရှင်မတောင်ဒေသ၊ ရွှေဘိုဒေသများကထွက်သော သနပ်ခါးက ပို၍ လူကြိုက်များသည်။ ထိုဒေသမှ သနပ်ခါးပင်များကို အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ ယူဆောင် စိုက်ပျိုးလျှင် ရှင်သန်မည် ဖြစ်သော်လည်း သနပ်ခါး၏ ဂုဏ်သတ္တိကတော့ မူရင်းဒေသတွင် ပေါက်ရောက်သော အပင်ကို မမီနိုင်တော့ပေ။

"တစ်ယောက်တစ်နယ်စီမှာနေ ပိတောက်နဲ့ ချယ်ရီပမာပေ"ဆိုသောသီချင်းစာသားသည်လည်း သူ့ပန်းက သူ့အလှကို သူ့ဒေသနှင့် သူ့ကိုယ်စားပြုသည်ဆိုသောသဘောကို ညွှန်းဆိုသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ လူသားအပါအဝင် သတ္တဝါတို့တွင်လည်း ဒေသအလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးအလိုက်သော်လည်းကောင်း ထူးခြားသော သဘောသက်ဝင်မှုများ ရှိနေသည်။ ယခင်က ဘုရင့်မြင်းတပ်မတော်အတွက် သီးသန့်ဆက်သွင်းရသော ဒေသရှိသည်။ ထိုဒေသမှမြင်းသည် တိုက်ပွဲဝင် အရည်အသွေးကောင်းသောကြောင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ထိုအကြောင်းကို တွေးမိသောအခါ ရိုးရာလက်ဝှေ့သမားတို့တွင် ကရင်လူမျိုး ရိုးရာလက်ဝှေ့ သမား အများစုဖြစ်နေခြင်းက ရိုးရာလက်ဝှေ့၏ သဘာဝနှင့် ကရင်လူမျိုးတို့၏ ဗီဇ ဟပ်မိနေသောကြောင့်ပေလားဟု ထပ်ဆင့်အတွေးတစ်ရပ် ပေါ်လာမိပါသည်။ ထို့အတူပင် ကရင်ပြည်နယ်သည်လည်း ရိုးရာလက်ဝှေ့သမားကောင်းတို့ ပေါ်ထွက်ရာရေခံမြေခံ အခြားဒေသများထက်ပို၍ကောင်းမွန်နေသလားဟု တွေးစရာဖြစ်ရလောက်အောင်ပင် အရေအတွက်ရော၊ အရည်အချင်းပါ ကရင်ပြည်နယ်မှ ကရင်လူမျိုးရိုးရာ လက်ဝှေ့သမားတို့က အခြားဒေသများထက် ပို၍များပြားနေပါသည်။

လက်ရှိရိုးရာ လက်ဝှေ့ပွဲများကို လေ့လာကြည့်လျှင် မည်သည့်ဒေသ၌ ကျင်းပသည့်ပွဲတွင်ဖြစ်စေ (ဒေသတွင်း ပွဲငယ်သီးသန့် မဟုတ်ဘဲ ပရိသတ်အကြိုက် ပွဲကြီးအဆင့်ကို ဆိုလို) ကရင်လူမျိုး ရိုးရာလက်ဝှေ့သမား၊ ကရင်ပြည်နယ်မှ ရိုးရာလက်ဝှေ့သမားအနည်းဆုံး တစ်ယောက်နှင့်အထက်တော့ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

အငြင်းပွားမှုများ ရှိနေပြီး အချို့ ပရိသတ်များ လက်မခံချင်ကြသော်လည်း ဝါရင့်ရိုးရာ လက်ဝှေ့ ပရိသတ်အစဉ်အဆက် လက်ခံထားကြသည့် ပထမတန်း လက်ဝှေ့ချန်ပီယံ အစဉ်အဆက်ကို တန်းစီ ဇယားချကြည့်လျှင် ကရင်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်လူမျိုးများက အရေအတွက် များနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

တစ်ဦးချင်း စိန်ခေါ်ပွဲများ ပေါ်ပေါက်ချိန်ကစ၍ ပထမတန်းချန်ပီယံဆိုသော ဝေါဟာရ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုတွင် ပထမဆုံး ချန်ပီယံဟုပရိသတ်အများစု သဘောညီခဲ့ကြသည်မှာ သမန်းကျား ဖြစ်သည်။ ငယ်နာမည် စောလှမင်းဟု ခေါ်သော သမန်းကျားသည် ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံမြို့နှင့်မဝေးလှသော ရွှေတောရွာ ဇာတိဖြစ်သည်။

သမန်းကျားနောက်တွင် မွန်ပြည်နယ် သထုံမြို့ လိပ်အင်းသား ရွှေဝါထွန်းက

ပထမတန်း ချန်ပီယံဘွဲ့ကို ဆယ်စုနှစ်ကြာခံယူခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ ပထမတန်းချန်ပီယံဖြစ်ခဲ့ကြသူများကို တန်းစီဇယားချကြည့်လျှင် ရွှေခူဝံ၊ ဝမ်ချိုင်း၊ ရှမ်းလေးသွေး(ခ) ကျော်စွာ၊ ရွှေဆိုင်းတို့သည် ကရင်ပြည်နယ်သားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုတွင် ရွှေခူဝံ၊ ဝမ်ချိုင်း၊ ရွှေဆိုင်းတို့သည် ကရင်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

ရွှေဆိုင်းနောက်တွင် ပထမတန်းချန်ပီယံဘွဲ့ခံနိုင်ခဲ့သူက ရှားရှားပါးပါး ဧရာဝတီတိုင်း ညောင်တုန်းမြို့နယ် ဆင်ထုံအောက်စု ကျေးရွာသား လုံးချောသည် ကရင်ပြည်နယ်သား မဟုတ်သော်လည်း ဧရာဝတီကရင်၊ ညောင်တုန်းကရင် ဖြစ်ပေသည်။ သူ့ငယ်နာမည်က စနိုင်လင်း ဖြစ်၏။ မိခင်ရော ဖခင်ပါ ကရင်လူမျိုး ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် လုံးချောထံမှ ပထမတန်း ချန်ပီယံဘွဲ့ကို ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံမြို့သား စောငမန်းက ရယူလိုက်ပြန်သည်။ စောငမန်း၏ နောက်တွင်တော့ မွန်ပြည်နယ် ကျိုက်မရောမြို့နယ် ဖနုံရွာ၌ လက်ရှိနေထိုင်သော်လည်း ထွန်းထွန်းမင်း(မုဒုံ) ဟူသော အမည်ဖြင့် ပထမတန်း ချန်ပီယံဘွဲ့ကို ခံယူနိုင်သူတစ်ဦး ပေါ်လာသည်။ ထိုအစဉ်အလိုက် ပြောရလျှင် ရိုးရာလက်ဝှေ့ ပထမတန်း ချန်ပီယံဘွဲ့ကို ခံယူခဲ့သူ ကိုးဦးတွင် ကရင်လူမျိုး ခြောက်ဦးအထိ ရှိခဲ့ကြောင်းတွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ကရင်ပြည်နယ်ထဲမှ ခြောက်ဦးရှိခဲ့ကြောင်းလည်း တွေ့ရပေမည်။

ဧရာဝတီကရင်မှ တစ်ဦးတည်းသော ပထမတန်း ချန်ပီယံဖြစ်ခဲ့သည့် လုံးချောကို ဖယ်ထားလျှင် ပထမတန်း ချန်ပီယံဘွဲ့ကို ကရင်ပြည်နယ်နှင့် မွန်ပြည်နယ်က ပထမနှင့် ဒုတိယအနေအထားဖြင့် ရယူခဲ့ကြကြောင်းလည်း တွေ့ရပါမည်။

ဤသို့ တစ်ဦးချင်းစိန်ခေါ်ပွဲလောက၏ ပထမဆုံး၊ ပထမတန်းချန်ပီယံ သမန်းကျားမတိုင်မီ တစ်ခေတ်တစ်ယောက် နာမည်ပေါက်ခဲ့သော လက်ဝှေ့ကျော်ကြီးတစ်ဦးလည်း ရှိပါသေးသည်။ သူ့ကို သထုံ မိုးကြိုးဟု လူသိများသည့်အတွက် သူသည် မွန်ပြည်နယ်ဘက် မွန်လူမျိုး ပထမတန်းလက်ဝှေ့ကျော် ဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြပေလိမ့်မည်။

မိုးကြိုးသည် မွန်ပြည်နယ် သထုံမြို့တွင် အခြေချနေထိုင်ခဲ့ပြီး မွန်ပြည်နယ်ထဲမှ ရိုးရာလက်ဝှေ့ အောင်လံတစ်ခေတ်၌ပထမတန်းအောင်လံကို အလီလီ ဆွတ်ခူးခဲ့သူ ဖြစ်သည့်ပြင် အောင်လံခေတ်မှ တစ်ဦးချင်း စိန်ခေါ်ပွဲခေတ်သို့ ပြောင်းလဲရာတွင်လည်း အဓိက ဇာတ်ကောင်တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ပေရာ အားလုံးက မွန်ပြည်နယ်သား မွန်လူမျိုးဟု ထင်မှတ်ခဲ့ကြသည်မှာလည်း မထူးဆန်းလှပါ။

သို့ရာတွင် ပထမတန်း လက်ဝှေ့ကျော်ကြီး မိုးကြိုး၏ဇာတိက ကရင်ပြည်နယ် ဖြစ်သကဲ့သို့ ကရင်လူမျိုးတစ်ဦးလည်းဖြစ်ကြောင်း ယခုအခါ ရဟန်းဝတ်ဖြင့် တောရဆောက်တည်လျက်ရှိသော ဦးမိုးကြိုး တစ်ဖြစ်လဲ ဦးပညာစာရထံသို့ သတင်းထောက်လှမ်းကာ ဖူးမြော်ရန် ရောက်သွားသည့်အခါမှ သိရလေတော့သည်။

ဘားအံမြို့ အနောက်ဘက်ကမ်း မြိုင်ကလေး ဘိလပ်မြေစက်ရုံ အရာရှိရိပ်သာနှင့် ဘောလုံးကွင်းကြားမှ တောလမ်းအတိုင်း ကားဖြင့် သုံးမိုင် ဝန်းကျင်မျှသွားလျှင် လမ်း၏ညာဘက်ခြမ်း သစ်ပင်အုပ်များအောက်၌ မြေစိုက်အုတ်ကျောင်းလေး၌ သီတင်းသုံးနေသော ဦးပညာစာရကို မိတ်ဆက်ပေးသူမပါဘဲ အခြားဒေသ၌သာ တွေ့ မည်ဆိုပါလျှင် တစ်ချိန်က လက်သီးဘုရင် မိုးကြိုးပါဟု သိနိုင်ဖို့ မလွယ်ပါ။ ကျောင်း၏မျက်နှာချင်းဆိုင်ဘက် ခေးလွယ်

ခုတ်ကျကျ ခေါင်းရင်းအရပ်၌ ကိုးတောင်ပြည့် စေတီငယ်တစ်ဆူ တည်ထားသည်။ စေတီတော်၏ဘွဲ့တော်မှာ အောင်တော်မူလာဘမုနိဖြစ်ပြီး ဦးမိုးကြိုး၏ ရဟန်းဘွဲ့မှာ ဦးပညာစာရဖြစ်ကြောင်း အနီးရှိ ကျောက်စာတိုင်ပေါ်တွင် တွေ့ရသည်။

ဦးပညာစာရသည် ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံမြို့ သံလွင်အနောက်ဘက်ကမ်း ကျုံပိုက်ရွာသားဖြစ်ကြောင်း၊ ငယ်နာမည် မော့ထော့ဖြစ်ကြောင်း အစချီ အကြောင်းအရာများကို ကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင် ပြောသည့်ဟန်ဖြင့် တင်ဆက်ပေးချင်ပါသည်။

ကလေးဘဝ

ဘုန်းကြီးက ၁၃၁၉ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၉ ရက် ကြာသပတေးနေ့ မွေးတာကွဲ့။ အဖက ဦးငွေသောင် အမိက ဒေါ်ငွေရင်တဲ့။ မွေးချင်း ခုနစ်ယောက်မှာ အစ်ကို တစ်ယောက်၊ အစ်မ သုံးယောက် ပြီးမှမွေးတဲ့ ငါးယောက်မြောက်ပေါ့။ အငယ်နှစ်ယောက် ကလည်း ယောကျ်ားလေးတွေပဲ။

လက်ဝှေ့ မျိုးရိုးရှိတယ် ပြောရမှာပေါ့။ အဖေက အင်္ဂလိပ်ခေတ်မှာ လက်ဝှေ့ထိုးသလို ဦးလေး စိန်ညွန့်လည်း လက်ဝှေ့သမားပဲ။ အစ်ကို ကိုမောင်အေးလည်း လက်ဝှေ့ထိုးတယ်။ ညီတွေဖြစ်တဲ့ ကျော်သိန်းနဲ့ မိုးလေးတို့လည်း ထိုးဖူးတယ်။ ကျော်သိန်းက တတိယတန်း အလံ၊ မိုးလေးက ဒုတိယတန်းအလံ ထိုးခဲ့တာ။

ရိုးရာလက်ဝှေ့ပညာကတော့ အစ်ကို ကိုမောင်အေးက သင်ဆရာပဲ။ မြင်ဆရာတွေ တော့ အများကြီးပေါ့နော်။ ကိုယ်က ယူတတ်ရင် ပညာရတာပဲကိုး။

တကယ်တော့ ကိုယ်တွေရဲ့ဇာတိက ဒီကရင်ပြည်နယ်ပဲ။ သံလွင်အနောက်ခြမ်းက ကျုံပိုက်ရွာမှာ မွေးတာ။ မုက္ခဒီ၊ ကျုံပိုက်၊ ခဲတောက် ဆိုတဲ့ ရွာတွေ ရှိတယ်လေ။

ခပ်ငယ်ငယ်ကတည်းက ကျုံပိုက်ဝန်းကျင်က ဘုရားပွဲ၊ အလှူပွဲ၊ ဘုန်းကြီးပျံပွဲတွေ သာမက အသုဘပွဲတွေမှာလည်း လက်ဝှေ့က ပါတာဆိုတော့ အစ်ကို ကိုမောင်အေးနဲ့ လိုက်ပြီး ကလေးပွဲ ထိုးတာ။ ငါးမူး၊ တစ်ကျပ်၊ နှစ်ကျပ် အဲဒီလိုဆုကြေးရတာ။

လက်ဝှေ့ထိုးတော့ ငယ်နာမည် မြရှိန်နဲ့လည်း ထိုးတာပဲ။ မော့ထော့ ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ လည်း ထိုးတယ်။ ဒီလိုနဲ့အသက် ၁၀ နှစ်လောက်ကျတော့ ရွာမှာနေလို့ မရတော့ဘူး။ ခေတ်က ဆိုးလာတာကိုး။ အသတ်တွေ အဖြတ်တွေ ရှိလာတော့ မနေရဲတော့ဘူး။

ဒါနဲ့ သထုံကို ပြေးကြရတယ်။ အဲ့ဒီမှာ ဦးလေးတွေ အဒေါ်တွေ ရှိတာကိုး။ အဖေက တော့ ဘားအံမှာပဲ ဆုံးကျန်ခဲ့တယ်။

မိုးကြိုးဖြစ်လာပုံ

သထုံရောက်တော့ ဘင်လှိုင်ရပ်က ကိုးနဝင်းနားမှာ နေကြတယ်။ အဲဒီတုန်းက သထုံ ဝန်းကျင်ဟာ လက်လွှဲတအားများတာ။ ဘုရားပွဲတိုင်းမှာ လက်လွှဲပါတယ်။ ဘုန်းကြီးပျံပွဲ လည်း လက်ဝှေ့ပွဲပါတာပဲ။ ဒီတော့ မော့ထော့ ဆိုတဲ့နာမည်နဲ့ လက်ဝှေ့ပွဲတွေ လိုက်ထိုးရင်း ပညာလည်းယူ လေ့လည်းလေ့ကျင့်တာ ကိုယ်က ဝါသနာပါတာ ပျော်တာကိုး။

ကျိုက်ထို၊ စစ်တောင်းဘက်အထိ လိုက်ထိုးတယ်။ အသက် ၁၇၊ ၁၈ လောက်မှာ

ထင်တယ်၊ ကျိုက်ထိုမြို့ ကျိုက်ပိနားက ဘုန်းကြီးပျံပွဲမှာ ဆိုဗီယက်ပြန် ဦးမောင်မောင်နဲ့ အာဇာနည်စမ်းစမ်း ဆပ်ကပ်ပွဲလည်း ပါတယ်။ အဲဒီရုံထဲမှာ သူတို့က ညဘက်၊ ရိုးရာလက်ဝှေ့က နေ့ဘက် ထိုးရတယ်။ ဒီတော့ ဇာတ်သမားတွေကလည်း လက်ဝှေ့ပွဲကြည့်တာပေါ့။ အဲဒီမှာ ဒိုင်လူကြီးက ဦးစိန်တင်မောင်တဲ့။ ထိုးကြတဲ့အခါ ပြိုင်ဘက်ကို ထိုးလိုက်တဲ့လက်သီး မြန်လည်းမြန် ပြင်းလည်းပြင်းတော့ အလဲထိုးနိုင်တာကြည့်ပြီး အာဇာနည်စမ်းစမ်းက "ဟယ် မြန်လည်းမြန် ပြင်းလည်း ပြင်းတဲ့ လက်သီးဟယ်။ မိုးကြိုးပစ်သလား မှတ်ရတယ်" ဆိုပြီး ပြောတယ်။ အဲဒါကို ဒိုင်လူကြီး ဦးစိန်တင်မောင်က ကြားပြီး နောက်တစ်နေ့ပွဲကျတော့ မင်းနာမည် မိုးကြိုးကွဆိုပြီး "မိုးကြိုး" လို့ပဲ ခေါ်တော့တာ။ အဲဒီက စပြီး မိုးကြိုး ဖြစ်လာတော့တာပဲ။

> **"အဲဒါကို ဒိုင်လူကြီး ဦးစိန်တင်မောင်က ကြားပြီး နောက်တစ်နေ့ ပွဲကျတော့ မင်းနာမည် မိုးကြိုးကွ ဆိုပြီး "မိုးကြိုး" လို့ပဲ ခေါ်တော့တာ။ အဲဒီကစပြီး မိုးကြိုးဖြစ်လာတော့ တာပဲ။"**

လက်ဝှေ့ပွဲတွေ

အသက် ၂၀ မှာ အိမ်ထောင်ကျပေမယ့် လက်ဝှေ့ပဲ ဆက်ထိုးတယ်။ အသက် ၂၅ နှစ် လောက်မှာ ဒေါင်ဒေါင်မြည် ပထမတန်း အလံပွဲတွေ ထိုးပြီ။ အဲ့ဒီမတိုင်ခင် ၁၈၊ ၁၉ လောက်က မြဝတီမှာ ယိုးဒယားတွေနဲ့ ထိုးဖူးတယ်။ တစ်နေ့တည်း သုံးယောက် အလဲထိုးပစ်ခဲ့တာ။ ပထမတစ်ယောက် ရှုံးတာကို မကျေနပ်လို့ ထပ်တက်လာကြတာကို ထပ်တက် ထပ်ထိုးနဲ့ သုံးယောက်ကျသွားတော့ ဘယ်သူမှ တက်မလာတော့ဘူး။ အဲဒီတုန်းက တတိယတန်းလောက်ပဲ ရှိသေးတာ။

ဖြူကြီး၊ ဖြူလေး၊ လှရွှေ၊ တင်ရွှေ၊ နှစ်ခြားမဲကြီး၊ ဒေါနဖြူကြီး၊ ဝိုင်းဒေါ်လာတို့နဲ့ ထိုးရတယ်။ အသက် ၃၁ နှစ်လောက်မှာ ထိုးဘက်ကလည်းမရှိ၊ လက်ဝှေ့ပွဲတွေကလည်း နည်းသွားတော့ မှောင်ခိုပစ္စည်းသယ်တဲ့ဘက် ငါးနှစ်၊ ခြောက်နှစ်လောက် ရောက်သွားသေးတယ်။ မဲသဝေါ၊ မဲသလေ၊ ဝမ်ခဂိတ်တွေကနေ စက်ဘီး တာယာ၊ ကားတာယာ၊ တက်ထရွန် ပိတ်လိပ်တွေ၊ ချည်လုံးတွေသယ်ပြီး ပြန်လာတာပေါ့။ တစ်ခေါက်ကို နေ့ရော၊ ညရော ကုန်းကြောင်း အသွားအပြန် ငါးရက်လောက်ကြာတယ်။ ငါးထောင်၊ တစ်သောင်းလောက်

မြတ်တဲ့အခါ မြတ်တယ်။ နိုင်းနေ့နေ့(900) ကားတာယာထဲမှာ အထည်လိပ် နှစ်လိပ်ထည့်ပြီး ကြိုးသိုင်း ကျောပိုး သယ်နိုင်တယ်။

လက်ဖွဲ့သမားဘဝ နှစ်ကျော့ ရှိတာပေ့ါ။ မှောင်ခိုပစ္စည်းသယ်ပြီး နောက်တစ်ကျော့ ပြန်ဝင်တော့မှ သမန်းကျား၊ ဘနှစ်၊ မောင်ကိုကြီးတို့နဲ့ ထိုးတာ။ ရွှေဝါထွန်းနဲ့ နောက်ဆုံးထိုးတော့ ကိုယ့်အသက်က ၄၅ ကျော်နေပြီ။ အသက် ၅၂ နှစ်မှာ ရဟန်းဝတ်တာ အခုဆို ၁၉ ဝါ ရှိပြီလေ။ သက်သတ်လွတ် စားတာ ကောင်းတယ်၊ အညောင်းအညာ မရှိဘူး။

ပထမတန်းလက်ဝှေ့ကျော်ကြီး မိုးကြိုး တစ်ဖြစ်လဲ ဆရာတော် ဦးပညာစာရနှင့် စကားပြောနေစဉ်မှာပင် အောင်တော်မူလာဘမုနိစေတီ အနောက်ဘက်ရှိ တောထဲမှ ဂျီ ဟောက်သံ ကြားရသည်။ ဆရာတော်၏ မေတ္တာရိပ်တွင် ဂျီ(ချေ)မိသားစုတို့ ခိုလှုံ ဘေးကင်း နေကြပုံရသည်။ ဆရာတော် သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းသင်္ခန်းသို့ နောက်တစ်ခေါက် အရောက် သွားကာ ဘုရားလည်းဖူး၊ ဆရာတော်ကိုလည်း ကန်တော့၍ ရိုးရာလက်ဝှေ့အကြောင်းများ မေးမြန်းလျှောက်ထားမည်ဟု တေးမှတ်ရင်း ကရင်ပြည်နယ်နေ့ အထိမ်းအမှတ် ရိုးရာ လက်ဝှေ့ပွဲများရှိရာ ဘားအံသို့ ပြန်ခဲ့ရပါတော့သည်။

ဇင်လင်းထွန်း(ဓနုဖြူ)

wdkif;&ifom;pmay, Ofaus;rI ukdkya'aumif;t&
umuGsfapmifhaU&Sufcif;

OD;Def;armif(ppfaw)G

“မိမိတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊

ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့်

ဘာသာ သာသနာတို့ကို

လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။”

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်တွင် တိုင်းရင်းသား ၁၃၅ မျိုး အတူတကွ မှီတင်းနေထိုင်ကြကြောင်း သမိုင်းကြောင်းအရဖြစ်စေ၊ ဥပဒေကြောင်းအရဖြစ်စေ အတည်ပြုထားသည်ကို အများသိရှိကြပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယင်း ၁၃၅ မျိုးတွင် အသေးစိတ်သတ်မှတ်ချက်အရ ကချင်တိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ၁၂ မျိုး၊ ကယားတိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ၉ မျိုး၊ ကရင်တိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ၁၁ မျိုး၊ ချင်းတိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ၅၃ မျိုး၊ ဗမာတိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ကိုးမျိုး၊ မွန်တိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု တစ်မျိုး၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ခုနစ်မျိုး၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားတွင် လူမျိုးစု ၃၃ မျိုး ပါရှိလေသည်။

၁။ အခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားရေးရာနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သုံးသပ်ပါက ပုဒ်မ ၂၂ တွင်–

နိုင်ငံတော်သည် –

(က) တိုင်းရင်းသားများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။

(ခ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည်လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။

(ဂ) တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပါးနေသည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ပါဝင်သော လူမှုစီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။

ပုဒ်မ ၃၈၇ တွင် –

"နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ်ကို အခြေခံ၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး အေးချမ်းသာယာရေးတို့အတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ် ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။"

ဟု အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းပါရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသားနှင့် မျိုးနွယ်စု ၁၃၅ မျိုးစလုံးသည် လူမျိုးကြီး လူမျိုးငယ် မခွဲခြား တန်းတူရည်တူ အေးအတူပူအမျှ သဟဇာတညီညွတ်စွာနေထိုင်သော မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးအဖြစ် ရည်မှန်းတည်ထောင်ထားကြသော နိုင်ငံတော်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ တိုင်းရင်းသားရေးရာ တည်ဆဲဥပဒေများ

အခြေခံဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားရေးရာမူဝါဒဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန် အထောက်အကူပြုပေးမည့် ဥပဒေများကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုပေးရသည်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားရေးရာ အထွေထွေကိစ္စတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော တည်ဆဲ အဓိကဥပဒေများမှာ –

- ၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေ (လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)

- ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ နယ်စပ်ဒေသနှင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေ (နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)
- ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ (တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)
- ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းများ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ (ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)
- ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ (ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)
- ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ဒေသများ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ (ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)
- ၂၀၁၉ ခုနှစ် စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ (စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက စီမံခန့်ခွဲသည်)

တို့ဖြစ်ကြပေသည်။

အဆိုပါ ဥပဒေများအနက် တိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာ စာ၊ စကား၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အနုပညာအမွေအနှစ် အရပ်ရပ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သိသင့်သိမှတ်ဖွယ်ရာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့ကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

၃။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေ အမှတ် ၈/၂၀၁၅)

ဤဥပဒေပုဒ်မ ၆ အရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို ဖွဲ့စည်းခဲ့၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီးဌာနအသစ်တစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပေသည်။

ဤဥပဒေပုဒ်မ ၂(ခ) တွင် **တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ဟူသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း အနက်ဖွင့်ဆိုထားပေသည် –

"**တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် သတ်မှတ်၍ စဉ်ဆက်မပြတ်နေထိုင်ခဲ့ကြသော လူမျိုးများကို ဆိုသည်၊ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားများမပါဝင်။"

ပုဒ်မ ၂(စ) တွင် **တိုင်းရင်းသားရေးရာ** ဟူသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း အနက်ဖွင့်ဆိုထားပေသည် –

"**တိုင်းရင်းသားရေးရာ** ဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများရရှိရေးတို့အပါအဝင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆိုသည်။"

ပုဒ်မ ၄ တွင် တိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ပြဋ္ဌာန်းထားရာတွင် စာပေအနုပညာ ယဉ်ကျေးမှုရေးရာများအတွက် အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါရှိပေသည် –

"တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်ရပ်ရွာအေးချမ်း သာယာ ရေး၊ ပြည်သူတို့၏ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် –

(က) မိမိတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ သာသနာတို့ကို လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။

(ခ) မိမိတို့၏ရိုးရာတိုင်းရင်းဆေးပညာများတိမ်ကောပပျောက်မှုမရှိစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။

(ဂ) မိမိတို့၏ ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့် ရှိသည်။

ပုဒ်မ ၂၂ တွင် ပြစ်မှုအနေဖြင့် –

"မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ရပိုင်ခွင့်များကို ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မပြုရ။" ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ထိုပုဒ်မ ၂၂ ကို ချိုးဖောက်ပါက ပြစ်ဒဏ်အားဖြင့် တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းအထိ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဟု ပုဒ်မ ၂၃ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပေသည်။

၄။ စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၁၅/၂၀၁၉)

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဤစာပေနှင့် အနုပညာမူပိုင်ခွင့် ဥပဒေကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် စတည်အာဏာတည်ပြီဖြစ်ကြောင်း အမိန့်ကြော်ငြာစာဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါပြီ။ ထိုဥပဒေတွင် အခန်း ၂၄ ခန်း၊ ပုဒ်မ ၁၀၂ ခု ပါရှိရာ တိုင်းရင်းသားရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ကောက်နုတ်လေ့လာရာတွင် –

ရိုးရာထုံးတမ်း ဓလေ့အမွေအနှစ်ကို ပုဒ်မ ၂၊ ပုဒ်မခွဲ (လ) တွင် အောက်ပါအတိုင်း ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပေသည် –

၂(လ) **ရိုးရာထုံးတမ်း ဓလေ့အမွေအနှစ်** ဆိုသည်မှာ ထိတွေ့ကိုင်တွယ်၍ ရသည်ဖြစ်စေ၊ မရသည်ဖြစ်စေ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် အသိပညာများကို ဖော်ပြသော၊ ပြသသော၊ ပေါ်လွင်စေသော အောက်ပါဖော်ပြချက်တစ်ခုခု သို့မဟုတ် ယင်းတို့၏ ပေါင်းစပ်ဖော်ပြချက်များပါဝင်သော အသွင်ပုံစံတစ်ခုခုကို ဆိုသည် –

(၁) နှုတ်ရေးနှုတ်ရာဖော်ပြချက်များဖြစ်သော ပုံဝတ္ထုများ၊ ဝတ္ထုများ၊ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များ၊ ကဗျာများ၊ စကားထာများနှင့် အခြားသော ဇာတ်ကြောင်းပြောခြင်းများ၊ စကားလုံးများ၊ အမှတ်အသားများ၊ အမည်နာမများနှင့် သင်္ကေတများ၊

(၂) ဂီတဆိုင်ရာဖော်ပြချက်များဖြစ်သောတေးသီချင်းများနှင့်ဂီတတီးလုံးများ၊
(၃) အပြုအမူဆိုင်ရာဖော်ပြချက်များဖြစ်သော အက၊ ပြဇာတ်၊ အခမ်းအနားများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများ၊
(၄) ထိတွေ့ကိုင်တွယ်၍ရသောဖော်ပြချက်များ (အနုပညာအရ သီးခြားဖန်တီးထုတ်လုပ်ခြင်းများ) ဖြစ်ကြသော ရေးဆွဲခြင်း၊ အလှဆင်ပြုလုပ်ထားသည့်ပုံစံလက်ရာ၊ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်တွင် ဆေးခြယ်ခြင်းအပါအဝင် ဆေးခြယ်ခြင်း၊ ပန်းပုထုခြင်း၊ ထုဆစ်သွန်းလုပ်ခြင်း၊ အိုးထိန်းအတတ်ပညာဖြင့် ပြုလုပ်သည့် လက်ရာ၊ ကြွေထည်၊ မြေထည်၊ ရောင်စုံဖန်မှန် သို့မဟုတ် ကျောက်မျက်ရတနာ စသည်တို့ဖြင့် စီခြယ်ခြင်း၊ သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်သည့် လက်ရာ၊ သတ္တုထည်၊ လက်ဝတ်ရတနာ၊ ကျောက်ပုံနှိပ်ခြင်း၊ ရက်လုပ်ခြင်းပြုထားသည့်လက်ရာ၊ ဇာထိုးပန်းထိုးပြုလုပ်သည့်လက်ရာ၊ အဝတ်အထည်များ၊ ဖန်ထည်များ၊ ရှေးခေတ်ဝတ်စုံများ၊ လက်မှုပစ္စည်းများ၊ တူရိယာပစ္စည်းများနှင့် ဗိသုကာပုံစံများ၊ ရိုးရာအမွေအနှစ်လက်ရေးစာများဖြစ်သော ပေစာ၊ ပုရပိုက်စာ၊ ကျောက်စာ၊ အုတ်ခွက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ၊ နံရံဆေးရေးမင်စာများ။

စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက် ၄ ချက်ကို ပုဒ်မ ၃ တွင် ဖော်ပြထားရာ၌ ပုဒ်မခွဲ (ဃ)တွင် ရိုးရာဓလေ့အမွေအနှစ် ဖော်ပြချက်များကို ကာကွယ်မြှင့်တင်နိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်ဟု ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပေသည်။

ပုဒ်မ ၁၃ အရ မူလဖန်တီးမှုများဖြစ်သည့် စာပေနှင့် အနုပညာလက်ရာများကို အကာအကွယ်ပေးရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့အကာအကွယ်ပေးသည့် လက်ရာများအနက် ပုဒ်မ ၁၃၊ အပိုဒ်ခွဲ(ဆ)တွင် ရိုးရာထုံးတမ်း ဓလေ့အမွေအနှစ်များကို ထပ်ဆင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။

ပုဒ်မ ၁၅၊ ပုဒ်မခွဲ(ခ) အရ ရိုးရာဓလေ့အမွေအနှစ်ဖော်ပြချက်များကို စုပေါင်းခြင်းအပါအဝင် စာပေ သို့မဟုတ် အနုပညာလက်ရာများကို စုပေါင်းခြင်းတို့ကိုလည်း ဤဥပဒေက အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားလေသည်။

စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေအရ မူပိုင်ခွင့်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် မူပိုင်ခွင့်အေဂျင်စီလက်အောက်ရှိ မူပိုင်ခွင့်ဦးစီးဌာနတို့တွင် မှတ်ပုံတင်ခြင်းဖြင့် အကာအကွယ်ရယူနိုင်သော်လည်း ပုဒ်မ ၄၆ နှင့် ၅၄ တို့အရ စာပေနှင့် အနုပညာအသီးသီးကိုမူ ပိုင်ရှင်က မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို မလုပ်မနေရ မဟုတ်ကြောင်း မှတ်သားသင့်ပေသည်။

ဤဥပဒေတွင် နိုင်ငံတကာက စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့် (Copyright) နယ်ပယ်တွင် လက်တွေ့အောင်မြင်စွာ ကျင့်သုံးလျက်ရှိနေသော စုပေါင်းစီမံခန့်ခွဲသည့်အဖွဲ့အစည်း Collective Management Organization (C M O) ဖြင့် မူပိုင်ခွင့်ပိုင်ရှင်များ၏ အကျိုးထိခိုက်နစ်နာခြင်းများမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် စနစ်ကို အခန်း (၁၉)တွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပေသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပုဒ်မ ၆၀၊ ၆၁ နှင့် ၆၂ တို့မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြရလျှင် –

- သက်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာ ကဏ္ဍအလိုက် ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။
- မူပိုင်ခွင့်အေဂျင်စီထံ လျှောက်ထားလျက် ဖွဲ့စည်းရမည်။
- အမြတ်အစွန်းအတွက် မရည်ရွယ်ရ။
- အနုပညာတစ်ရပ်အတွက် အခွင့်အရေးပိုင်ရှင်က အပ်နှံမှသာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။
- စာပေအနုပညာလက်ရာများကို လက်ခံခြင်း၊ အသုံးပြုသူထံမှ အခကြေးငွေကောက်ခံခြင်း၊ ခွဲဝေပေးခြင်း ပြုနိုင်သည်။
- မူပိုင်ခွင့်ပိုင်ရှင်အတွက် အခွင့်အရေးရရှိရန် / အခွင့်အရေးအကာအကွယ်ပေးရန် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးနိုင်သည်။
- စာပေအနုပညာလက်ရာများကို စုဆောင်း ထိန်းသိမ်းခြင်း ပြုနိုင်သည်။
- ပြည်ပ CMO များနှင့်ဆက်သွယ်၍ မူပိုင်ခွင့်ရေးရာ အကူအညီရယူခြင်း၊ အကူအညီပေးခြင်း ပြုနိုင်သည်။
- ဝန်ကြီးဌာန၊ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၊ အေဂျင်စီတို့က ထုတ်ပြန်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရမည်။

ရိုးရာဓလေ့အမွေအနှစ်ဖော်ပြချက်များ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားစာပေအနုပညာမူပိုင်ခွင့်များသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းပိုင်ပစ္စည်းမဟုတ်ဘဲ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးက စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းဖြစ်လေသည်။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ အရေးဆိုရခြင်းများ ပေါ်ပေါက်လာလျှင်လည်း တစ်ဦးချင်း တစ်ယောက်ချင်းထက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားရေးရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်က ရပ်တည်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာရိုးရာပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ခိုင်မာသော မူဝါဒ၊ သမိုင်းအချက်အလက် သက်သေအထောက်အထားများ ပြုစုထိန်းသိမ်းထားရန် လိုအပ်ပေသည်။ အဖွဲ့အစည်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းနှင့်တကွ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင် သို့မဟုတ် ဌာနများတွင် မှတ်ပုံတင်ထားနိုင်လျှင် ပိုမိုခိုင်မာပေမည်။ အဖွဲ့၏အမှုဆောင်များအပြင် ကျွမ်းကျင်သူများ၊ အကြံပေးများလည်း ပါရှိသင့်ပေသည်။ ယခုအခါ စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ စတင်အာဏာသက်ရောက်လာပြီဖြစ်၍ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် CMO အဖြစ် ထိရောက်သော အခန်းကဏ္ဍမှာ ပါဝင်လာရပေတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့မူပိုင်ခွင့်အဖွဲ့ကြီး ဝိုင်ပို (WIPO) နှင့် ယူနက်စကို (UNESCO) အဖွဲ့တို့၏ သဘောထားများအရ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ကို တစ်ဖက်က ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရသလို တစ်ဖက်က ယင်းကို Prior Art အဖြစ် အခြေခံ၍ ခေတ်မီအောင် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုကိုလည်း အားပေးရန် ဖြစ်သည်။ ယင်းဘက်နှစ်ဖက်ကို မျှတစွာ ချိန်ညှိ၍ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် တိုက်တွန်းသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အရိုးကို အရွက်မဖုံးရအောင်နှင့် စိတ်ကူးဉာဏ် ရှင်သန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုလည်း အားပေးရန် လိုလားပေသည်။

၅။ တိုင်းရင်းသားစာပေအနုပညာဆိုင်ရာလက်တွေ့ အဖြစ်အပျက်အချို့

ကချင်ပြည်နယ်မှ ရဝမ်အမျိုးသားရိုးရာအဆင် ဒီဇိုင်းအဆင်တစ်မျိုးကို အများပိုင်လား၊ သူပိုင်ငါပိုင်လား အငြင်းပွားး၍ တရားတဘောင်ဖြစ်ခဲ့ရာ မန္တလေးရုံးထိုင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်က မူရင်းအဝတ်အဆင်သည် ရဝမ်တစ်မျိုးသားလုံးပိုင်ဆိုင်သောရိုးရာပစ္စည်းမှန်သော် လည်း ယင်းအပေါ်အခြေခံ၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်က မိမိစိတ်ကူးစိတ်သန်းဖြင့် ထပ်ဆင့်တိုးတက်အောင် တီထွင်ဖန်တီးထားလျှင် ထိုသူကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သွားကြောင်း ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်က ဆုံးဖြတ်ခဲ့လေသည်။

မြန်မာရိုးရာမင်းသားဝတ်စုံအဆင်တန်ဆာကို သရုပ်ဆောင်အဆိုတော်တစ်ဦးက ပုံပျက်ပန်းပျက် ဆန်းသစ်ဝတ်ဆင်နေသဖြင့် မြန်မာ့သဘင်ပညာရှင် အစည်းအရုံးက တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့ရဖူးသည်။

မကြာမီကလည်း ကချင်အမျိုးသားဝတ်လုံချည် အဆင်ကို အမျိုးသမီးဝတ်အဆင် ဒီဇိုင်းများအဖြစ် ထုတ်လုပ်ရောင်းချနေသဖြင့် ကချင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု အဖွဲ့က ကန့်ကွက်တားမြစ်ခဲ့သည်။

“မကြာမီကလည်း ကချင်အမျိုးသားဝတ် လုံချည်အဆင်ကို အမျိုးသမီးဝတ် အဆင်ဒီဇိုင်းများအဖြစ် ထုတ်လုပ်ရောင်းချ နေသဖြင့် ကချင်စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့က ကန့်ကွက် တားမြစ်ခဲ့သည်။”

၂၀၁၆ ခုနှစ်က ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုသရုပ်ဖော် ဗုဒ္ဓပူဇနိယသီချင်းနှင့် ယိမ်းအကများကို ဟိုတယ်များ၊ အရက်ဆိုင်များ၊ ကေတီဗီများတွင် ဖြစ်ကတတ်ဆန်း သီဆိုကခုန်နေကြသဖြင့် ရခိုင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီ(ရန်ကုန်)က တရားဝင် ကြေညာချက်ထုတ် ပြီး တားမြစ်ခဲ့ရသည်။ ထိုကြေညာချက်အပြည့်အစုံကို လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရန် ဖော်ပြပေးလိုက်ရပါသည်။

“ရခိုင်ဗုဒ္ဓပူဇနိယတေးသီချင်းနှင့် ရခိုင်ရိုးရာဆီမီးခွက်ယိမ်းအကတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခြင်း”

ရက်စွဲ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၊ (   ) ရက်။

၁။ **“အို – – မဟာမုနိဘဂဝါ”** အစချီသော ဗုဒ္ဓပူဇနိယသီချင်းကို ရခိုင်ဂီတစာဆိုသျှင် ဦးဦးဘာသာ(ရက္ကန်း) က ၁၉၆၅ ခုနှစ်ခန့်က ရေးသားသီကုံးစပ်ဆိုခဲ့ပြီး ရခိုင်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့က ၁၉၆၆ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနား (တောင်ကြီးမြို့)တွင် ယင်းသီချင်းကို ရခိုင်ရိုးရာ ဆီမီးခွက်ယိမ်းအကအဖြစ် သရုပ်ဖော်ကပြခဲ့ရာမှ အလွန်ကျော်ကြား ထင်ရှားလာခဲ့ပါသည်။

၂။ ယင်းတေးသီချင်းနှင့်ယိမ်းအကသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်အမှူးပြုသော အနန္တော အနန္တငါးပါးအား ရှိခိုးပူဇော်ကန်တော့သော ဓမ္မပူဇာတေးဖြစ်သည့်အပြင် ရခိုင်ရိုးရာ ပန်းကျင်းစည်တော်များ၊ ရခိုင်ရိုးရာ ဝတ်စုံအပြည့် ဆင်ယင်သော ယိမ်းသူ ယိမ်းသားများဖြင့် ဂန္ထဝင်မြောက်စွာ သီဆိုတီးမှုတ်ကခုန်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ဘာသာစကား၊ ရခိုင်ကိုယ်ပိုင် တေးသွားသံစဉ်နှင့် ရခိုင့်ကိုယ်ပိုင်ဟန်ပန် ကကွက်များဖြင့် ဖန်တီးထားမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ အခြားမည်သည့်လူမျိုးတို့နှင့်မျှမတူ ကွဲပြားခြားနားသော အသွင်လက္ခဏာ ဂုဏ်အင်္ဂါ အပြည့်အဝ ပါရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံး၏ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်အဖြစ် အမြတ်တနိုးတန်ဖိုးထားလျက် ရခိုင်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များ၊ ရခိုင်လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများက ဘာသာရေးနှင့် ဆက်နွယ်သော ပွဲလမ်းသဘင်နှင့် အခမ်းအနားများတွင် နှစ်ကာလရှည်ကြာစွာ ကပင် ယနေ့တိုင် စဉ်ဆက်မပြတ် သီဆို ကခုန်တင်ဆက်လျက် ရှိကြပါသည်။

၃။ ထို့ကြောင့်အဆိုပါဗုဒ္ဓပူဇနိယတေးသီချင်းနှင့်ယိမ်းအကတို့ကိုရခိုင်တိုင်းရင်းသား တစ်ရပ်လုံးက ပိုင်ဆိုင်သော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဂန္ထဝင် အနုပညာအမွေအနှစ်ဆိုင်ရာ အသိပညာအတတ်ပညာ(Traditional Knowledge) (TK) အဖြစ် အများသဘောတူဆန္ဒဖြင့် တရားဝင်သတ်မှတ်လိုက်ကြောင်းနှင့် ယင်းတေးသီချင်းနှင့် ယိမ်းအကကို ရခိုင်အမျိုးသားထုတစ်ရပ်လုံး၏ မူပိုင် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု၊ ဂန္ထဝင်အနုပညာ အမွေအနှစ် (TK) အနေဖြင့် ဥပဒေနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်သွားကြမည်ဖြစ်ကြောင်း အများသူငါအားလုံး သိရှိကြစေရန် ကြေညာလိုက်ပါသည်။

၄။ သို့ဖြစ်ရာ မည်သူမဆို အဆိုပါ ဗုဒ္ဓပူဇနိယတေးသီချင်းနှင့်ယိမ်းအကတို့ကို သီဆိုဖြေဖျော်ရာတွင် အောက်ပါသတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ မပျက်မကွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်ကြရန် အသိပေး ကြေညာအပ်ပါသည် –

(က) ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို အရင်းခံလျက် အနန္တောအနန္တငါးပါးနှင့် အကျုံးဝင်သည့် အခမ်းအနား ပွဲလမ်းသဘင်မျိုးတွင်သာ သီဆိုကပြရန်၊

(ခ) အခမ်းအနားပွဲလမ်းသဘင်၏ ဖျော်ဖြေမှုအစီအစဉ်တွင် အလျင်ဦးဆုံး ထည့်သွင်းရန်၊

(ဂ) ရခိုင်ရိုးရာဝတ်စုံအပြည့်အစုံဝတ်ဆင်ကာ ဆီမီးခွက်အစစ် သို့မဟုတ် ဆီမီးခွက်သဏ္ဌာန် မီးတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် သီဆို ကပြရန်၊

(ဃ) သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော စင်မြင့်နေရာပေါ်တွင်သာ သီဆိုကပြရန်၊

(င) ဦးဦးဘသာ(ရက္ကန်း) ရေးသားသီကုံးသော ရခိုင်ဂန္ထဝင် ဓမ္မပူဇာတေး သီချင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသား ရိုးရာအကဖြစ်ကြောင်း ကပြတင်ဆက်မှုမပြုမီ လူသိရှင်ကြားကြေညာပေးရန်၊

(စ) မူရင်းသံစဉ်နှင့် မူရင်းစာသားများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း လုံးဝ မပြုလုပ်ရန်၊

(ဆ) မူပိုင်ခွင့်ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီက အခါအားလျော်စွာ လိုအပ်သဖြင့် ထုတ်ပြန်ကြေညာသော သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီသာ အသုံးပြုရန်။

၅။ ဖော်ပြပါ ဗုဒ္ဓပူဇနိယသီချင်းကို ရခိုင်ဂီတစာဆိုသျှင် **ဦးဦးဘသာ(ရက္ကန်း)** က ၁၉၆၅ ခုနှစ်ခန့် တွင် ရေးသားသီကုံး စပ်ဆိုခဲ့ကြောင်းကို ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဂီတအနုပညာရှင်များ၊ ရှေးမီနောက်မီပုဂ္ဂိုလ်များက စုဝေးဆွေးနွေးကြကာ အထောက်အထား အခိုင်အမာဖြင့် အတည်ပြုခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၆။ ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် **ဦးဦးဘသာ(ရက္ကန်း)** ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်ခဲ့ပြီးနောက် ကျန်ရစ်သူ ဇနီး **ဒေါ်စောညွန့်**နှင့် မိသားစုက ယင်းတေးသီချင်း၏ အနုပညာ ရေးရာမူပိုင်ခွင့် (Copyright)ကို တည်ဆဲ မြန်မာနိုင်ငံ မူပိုင်ခွင့်အက်ဥပဒေအရ ယနေ့တိုင်အောင် ရရှိပိုင်ဆိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မည်သူမဆို ယင်း တေးသီချင်းနှင့် ယိမ်းအကကို အနုပညာအခြေပြု စီးပွားရေးကိစ္စတစ်ရပ်ရပ် အတွက် မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့်မဆို သုံးစွဲလိုပါက **ဦးဦးဘသာ(ရက္ကန်း)** ၏ သက်ရှိထင်ရှား ဇနီး **ဒေါ်စောညွန့်**နှင့် မိသားစု သို့မဟုတ် ယင်းတို့က လွှဲအပ် တာဝန်ပေးထားသူ၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို မဖြစ်မနေ ရယူရန်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ မရယူဘဲဖြစ်စေ၊ ခွင့်မပြုဘဲဖြစ်စေ လုံးဝမသုံးစွဲကြရန်လည်းကောင်း လေးနက်စွာ အသိပေးကြေညာအပ်ပါသည်။

၇။ ဖော်ပြပါ ဗုဒ္ဓပူဇနိယသီချင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တေးရေးသူ၏အမည်ကိုဖြစ်စေ၊ တေးခေါင်းစဉ်၊ စာသား အားလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုဖြစ်စေ လွဲမှားစွာ ဖော်ပြရေးသားခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း၊ တေးရေးသူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်ညှိုးနွမ်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲ စီးပွားရေး အကျိုးငှာ တစ်နည်းနည်းသုံးစွဲခြင်း၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ၏ ဂန္ထဝင်အမွေအနှစ် ကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ သတ်မှတ်တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက် ခြင်း စသည်တို့ကို ကျူးလွန်ခဲ့ပါက တည်ဆဲဥပဒေများနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ

အရေးယူဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း လေးနက်စွာ သတိပေးကြေညာအပ်ပါသည်။

ဒေါ်စောညွှန့်(ဦးဦးဘာသာ(ရက္ခန်း)၏ မူပိုင်ခွင့်ဆက်ခံသူ)
ရခိုင်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ(ရန်ကုန်)

၆။ တစ်ဦးချင်းမက အားလုံး၏ အရေးအရာ

အထက်တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားရေးရာ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် အစိုးရအဖို့သာမက တိုင်းရင်းသားပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ အရေးအရာတာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ကို သဘောပေါက်စေလိုပါသည်။ ယင်းသည် ကိုယ့်ပြည်တွင်းရေးရာသာမက တစ်ခါတစ်ရံ ပြည်ပက အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊ ပြည်ပက သူတို့ပိုင်အဖြစ် သတ်မှတ်ကြေညာခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်တတ်သဖြင့် နိုင်ငံအချင်းချင်း၊ လူမျိုးအချင်းချင်း စစ်မက်ရန်မီးပင် ဖြစ်ပွားဖူးသော သာဓကများ ရှိပါသည်။

ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုအသေးစိတ်လေ့လာလိုပါလျှင် WIPO က ထုတ်ဝေသော IP, TK & TCE/Folklore; A Guide for Countries in Transition စာစောင်နှင့် အောက်ပါ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များကို ဖတ်ရှုမှတ်သားနိုင်ပါကြောင်း ရေးသားတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

- International Covenant on Civil and Political Rights, 1966
- ILO Convention on Indigenous and tribal Peoples, 1989,
- UNESCO Recommendation on Safeguarding of Traditional Culture and Folklore, 1989
- Convention on Biodiversity, 1992 and Nagoya Protocol, 2010
- International Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003
- Universal Declaration on Bioethics and Human Rights, 2005
- Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, 2005
- United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007

ဦးသန်းမောင်(စစ်တွေ)

cEÅSf½k;&m "r®wft aumif;oaumif;p&m

a'gufwmaumfaqGef

“ခမ္မသတ်သည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတွင်သာမက
တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ကျင့်တရား၊
လူမှုရေးစနစ်များတွင်လည်း
အရေးပါလှပါသည်။”

လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တည်ဆောက်ရာတွင် **အသက်တစ်ရာမနေရ အမှုတစ်ရာကြုံရသည်** ဟု ဆိုရိုးစကားကို ငယ်စဉ်ကပင် ကြားခဲ့ဖူးပါသည်။ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်၊ ဆုံးမရန် ဓမ္မသတ်များ ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုဓမ္မသတ်ဖြင့်ပင် မိမိလူမျိုး၏ဓလေ့၊ ယဉ်ကျေးမှုဖြင့်လျော်ညီအောင် တရားစီရင်မှုများ ပြုလုပ်ကာ မိမိလူမျိုး၏ လူမှုစီးပွားကို အခွန့်ရှည်တည်တံ့စေခဲ့ပါသည်။ တိုင်းခန္တီးရိုးရာဓမ္မသတ်သည် ခန္တီးရှမ်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှု၊ လူနေမှုစနစ်တို့နှင့်လိုက်လျော၍ ဟန်ချက်ညီသောယဉ်ကျေးမှုဟုဆိုရပါမည်။ ဓမ္မသတ်ပါ သဘောတရားများ၊ အချက်အလက်များသည် အလွန်ကျယ်ပြန့် နက်ရှိုင်းလှပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ခန္တီးရှမ်းဓမ္မသတ်သည် ကိုလိုနီခေတ်တိုင်အောင် ခန္တီးရှမ်းလူ့အဖွဲ့အစည်းကို တည်မြဲခိုင်မာစွာ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ခန္တီးရှမ်းတို့၏မူလနေထိုင်ရာဒေသမှာ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း ကချင်ပြည်နယ် ပူတာအိုခရိုင်တွင် အများစုနေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ယခုအခါ ခန္တီးရှမ်းအချို့မှာ မိုးကောင်း၊ မိုးညှင်းဒေသများနှင့် မြစ်ကြီးနားသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်လာကြပါသည်။

ဓမ္မသတ်သည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးတွင်သာမက တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ လူမှုရေးစနစ်များတွင်လည်း အရေးပါလှပါသည်။ ခန္တီးရှမ်းဓမ္မသတ်သည် ကာလ၊ ဒေသ၊ အမှုတန်ဖိုး၊ ပစ္စည်းတန်ဖိုးဟူသော မဟာပဒေသ တရားလေးပါးနှင့် ဆီလျော်သလို အဓိပ္ပာယ်ဖေါ်အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း၊ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်သည့် အချိန်ကာလနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေများသည် အရေးကြီးသည့်အလျောက် ယင်းအချိန်ကာလနှင့် အခြေအနေများအရ ညှိနှိုင်းဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြဆိုထားသည်မှာ ခေတ်မီလှပါသည်။ တိုင်းခန္တီးရိုးရာဓမ္မသတ်ပါတရားမှုခင်း ၁၆ ပါးကို တရားမျှတစွာ ပိုင်းခြားစီရင်ခဲ့ကြသဖြင့် ၎င်းတို့လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီးက လက်ခံခဲ့ကြသည်ကိုတွေ့နိုင်ပါသည်။ တရားမှုခင်း ၁၆ ပါးမှာ –

၁။ ပစ္စည်းဥစ္စာချေးငှားကြရာမှ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၂။ ပစ္စည်းဥစ္စာပေးအပ်ထားခြင်း၊ ပါးပေးခြင်းတို့မှ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၃။ သူတစ်ပါး၏ပစ္စည်းဥစ္စာကိုအလွဲသုံးစားရောင်းစားခြင်းကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၄။ ပေးကမ်းပြီးနောက်ပြန်ယူသဖြင့် အမှုဖြစ်ပေါ်တတ်ခြင်း၊

၅။ လုပ်အားငှားရမ်းလုပ်ကိုင်ရာမှ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၆။ ကျွန်အခိုင်းအစေနှင့်ပတ်သက်၍ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၇။ တိရစ္ဆာန်နှင့်ပတ်သက်၍ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၈။ အမွေအနှစ်ဆက်ခံမှုကိစ္စကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၉။ လင်မယားနှင့်ပတ်သက်၍ အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၁၀။ အိမ်ထောင်ရှင်လင်မယား၊ သားသမီးပြစ်မှားကျူးလွန်မှုကိစ္စကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၁၁။ လယ်ယာခြံမြေ၊ တောတောင်နယ်နိမိတ် စသည့်ကိစ္စကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၁၂။ သူတစ်ပါးအား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးပြစ်မှားခြင်းကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၁၃။ ခိုးဝှက်လုယက်မှုကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

၁၄။ သူတစ်ပါးအား ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
၁၅။ သူတစ်ပါးအားသေကျေပျက်စီးစေခြင်းကြောင့် အမှုဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊
၁၆။ အခြားအသေးအဖွဲကိစ္စ အထွေထွေကြောင့် အမှုကိစ္စဖြစ်ပေါ်ခြင်း။

အထက်ပါအကြောင်းအခြင်းအရာတို့ကြောင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အခန့်မသင့် အဆင်မပြေစရာ၊ မကျေနပ်စရာများ ခံစားတွေ့ကြုံကြရာ စကားများခိုက်ရန် ဖြစ်ပွားသဖြင့် အမှုအခင်းဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ကြသောအခါ ဓမ္မသတ်ပါ ကျင့်ထုံးကို ကျင့်သုံးလျက်ဆုံးဖြတ် ဖျန်ဖြေပေး၍ ကျေအေးနှစ်သိမ့်စေခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မနုကျယ်ဓမ္မသတ်တွင် တရားမှုခင်း ၁၂ ပါးသာ တွေ့ရပါသည်။

> **"အမှုစစ်ဆေးစီရင်ရာ၌ အမှုကိုတိကျမှန်ကန်စွာစီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ရေးအတွက် မည်သည့်အမှုတွင်မဆို အသိသက်သေစသည်တို့သည် အမှုကိစ္စများတွင် များစွာအရေးပါအရာရောက်သူဖြစ်၏။"**

အထက်ဖော်ပြပါတရားမှုခင်းများကို တရားစီရင်ရေးဆုံးဖြတ်ရာ၌ မင်း၊ စော်ဘွားတစ်ဦးတည်းအနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ခုံတရားသူကြီး ခုံရုံးအဖွဲ့အနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စစ်ဆေးစီရင်ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်။ မင်း ဆိုသည်မှာ လူမျိုးစုတစ်စုတွင်လည်းကောင်း၊ အရပ်ဒေသတစ်ခု၌လည်းကောင်း၊ တိုင်းပြည်နိုင်ငံ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသတွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးကိုသော်လည်းကောင်း အုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲကြီးကြပ်ရန် လူထုမှ တင်မြှောက်ခြင်းခံရသူသည် မင်းဖြစ်၏။ မင်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်၏။ ထိုမင်းသည် မိမိတစ်ဦးတည်းအနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အချို့သောအမှုကိစ္စများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်၏ဟု ဆိုထားပါသည်။ ခုံအဖွဲ့ကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ခုံအဖွဲ့ဝင်များကား–

- မင်းတစ်ပါး၊
- ပုဏ္ဏားတစ်ဦး၊
- စကားအရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူတစ်ဦး၊
- သီလသမာဓိနှင့်ပြည့်စုံသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး၊

အမှုစစ်ဆေးစီရင်ရာ၌ အမှုကို တိကျမှန်ကန်စွာစီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ရေးအတွက် မည်သည့်အမှုတွင်မဆို

အသိသက်သေ စသည်တို့သည် အမှုကိစ္စများတွင် များစွာအရေးပါ အရာရောက်သူဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် သက်သေတင်ရာ၌ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း တွေ့ရာ၊ ရရာလူကို သက်သေ တင်မိသော် ယင်းအမှုသည် မကြီးကျယ်သင့်ဘဲလျက် ကြီးကျယ်တတ်ခြင်း၊ လျင်မြန်သင့် သလောက် လျင်မြန်မပြီးတတ်ခြင်း အမှုကိုမှားယွင်းချွတ်ချော်ကာ စီရင်တတ်ခြင်း စသည့် ပြဿနာများ ဖြစ်တတ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ သက်သေတင်ရာတွင် ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အမှု တရားစစ်ဆေးစီရင်ရာ၌ တရားဝင်သက်သေအဖြစ် မရွေးချယ်အပ်၊ အသိအမှတ်မပြုအပ်ပေ ဟု ဆိုပါသည်။ သက်သေမပြုအပ်သူများမှာ –

၁။ တရားလို တရားခံ၏ ကျေးဇူးခံသူ၊
၂။ သူတစ်ပါးတို့အယုံအကြည်မရှိသောသူ၊
၃။ တရားလို တရားခံတို့၏ ဆွေမျိုးရင်းတော်စပ်သူ၊
၄။ အိုမင်းလွန်းသောသူ၊
၅။ မေ့လျော့ပေ့ါဆတတ်သောသူ၊
၆။ အသက်အရွယ် နုနယ်လွန်းသောသူ၊
၇။ မတရားရောင်းဝယ်ပြုတတ်သူ၊
၈။ လုပ်ကြံပြောဆိုတတ်သူ၊
၉။ ခိုးဆိုးလုယက်တတ်သောသူ၊
၁၀။ လိမ်တတ် လော်လီတတ်သောသူ၊
၁၁။ မိန်းမကိုယ်ဝန်ဆောင်နေသူ၊
၁၂။ အငှားအလုပ်လုပ်စားရသူ၊
၁၃။ တရားလိုတရားခံ၏ မိတ်ဆွေရင်းဖြစ်သူ၊
၁၄။ ဆင်းရဲလွန်းသောသူ၊
၁၅။ သေရည်သေရက် မူးယစ်စားသောက်တတ်သူ၊
၁၆။ အရှက်အကြောက်ကင်းမဲ့သူ၊
၁၇။ လူဆိုးလူမိုက် လူကြမ်း လူသရမ်းဖြစ်သူ၊
၁၈။ ရူးသွပ်သူ (စိတ်မနှံ့သူ)၊

ဤသူတို့သည်ကား သက်သေအရာ၌ မတင်အပ်၊ အသိအမှတ်မပြုသင့်ဟု ဖော်ပြ ထားပါသည်။ မြန်မာဓမ္မသတ်များတွင် ယုံကြည်ထိုက်သောသက်သေနှင့် မယုံကြည်ထိုက် သောသက်သေဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ သက်သေများကို လေ့လာ ကြည့်ပါက ဘဝတွင် ဒုက္ခရောက်နေသူများ၊ ဘဝမပီပြင်သူများ၊ အကျင့်စာရိတ္တ ချွတ်ယွင်း ယိမ်းယိုင်နေသူများ၊ သက်ဆိုင်ရာအမှုသည်နှင့် တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း အဆက်အသွယ် ရှိသူနှင့် ကိုယ်ဝန်ရှိသူများကို ကင်းလွတ်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ အကြောင်းမှာ တရားစီရင်ရာ တွင် အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်စီရင်ရာ၌ ပိုမိုထိရောက် အောင်မြင်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ အမှုစီရင်ဆုံးဖြတ်ရာ၌ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှု အမှားအမှန်တွင် သက်သေတို့သည် အရေးပါ အရာ ရောက်သည်ဖြစ်သောကြောင့် သက်သေအဖြစ်အတင်ခံရသူတို့အား တရားသူကြီး ရှေ့မှောက် တွင် ကောင်းစွာတိုင်တည်၍ အသေအကျေ ကျမ်းတိုက်ကျိန်ဆိုသစ္စာပြုသောအမှုကို

ရှေးဦးစွာပြုစေရမည်။ ကျမ်းတိုက်ကျိန်ဆိုသစ္စာပြုရာ၌ တရားသူကြီး ခုံအဖွဲ့ဝင်မှ တစ်ဦးဦးသောပုဂ္ဂိုလ်က တိုင်ဆိုပေးရမည်။ ထို့နောက်မှ လိုအပ်သလို စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းကို ပြုရမည်။ နှစ်ဖက်သော သက်သေတို့၏ ထွက်ချက်သည် ညီတူညီမျှရှိကြသော် သက်သေနှစ်ဖက်တို့၏ အရိပ်အကဲကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသူတို့၏အိမ်ထောင်မှုရေးရာ အခြေအနေ အတိုးအဆုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း ကြည့်ရမည်။ တစ်ဖက်ဖက်မှ တစ်စုံတစ်ခုဆုတ်ယုတ်သွားပေလိမ့်မည်။ ဤသို့သော နည်းဖြင့်လည်း အမှု မှန်၊ မမှန် မည်သည့်ဘက်က မှန်သည်၊ မှားသည်တို့ကို သိအပ်ယူအပ်၏။ သက်သေများနှင့် ၎င်းတို့၏ ထွက်ဆိုချက်များကို အထူးသတိပြု၍ ကြည့်ရှုစစ်ဆေး ကြားနာရပါမည်။ အမှုစစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာပေးလျော်ရန်ရှိသော လျော်ကြေးများ အပြေအကျေ ပေးလျော်ကြပြီးနောက် တရားသူကြီးများ၏ရုံးစရိတ်ကို အမှုရှုံးသူထံမှ အမှု၏ တန်ဖိုး ဆယ်ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ ထိုတရားစီရင်ရေးမူသည် အမှုမှန်၊ တရားမှန်စီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် စနစ်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါပြစ်မှုနှင့်တရားစီရင်မှုများသည် မြန်မာဓမ္မသတ်များတွင် အရေးကြီးသော ဥပဒေသဘောတရားများဖြစ်သည့် သာခတရား နှစ်ဆယ်ပါးနှင့်တူပါသည်။ ရှေးအခါက ပြစ်မှုစီရင်ရာတွင် မရှင်းလင်းသောအချက်၊ အယုတ်အလွန်၊ အပိုအလိုပါရှိကြောင်း တွေ့ရှိရမှသာ သာခဥပဒေဟု ရေးလေ့ရှိသည်။ သာခဥပဒေသည် နောက်ဆက်တွဲ ထပ်မံရှင်းလင်းသည့်အနေနှင့် ထုတ်ပြန်သောဥပဒေဖြစ်သည်။ နောက်ဆက်တွဲဥပဒေဟု ဆိုရပါမည်။ လင်မယားဆိုင်ရာ မှုခင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မနုကျယ်ဓမ္မသတ်၊ ပဥ္စမတွဲ၊ အပိုဒ်(၁၁)တွင်လည်းကောင်း၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ အိမ်မှုခန်း ဓမ္မသတ်ကြီး၊ အတွဲ (၂)၊ ပုဒ်မ ၂၈၁၊ စာမျက်နှာ ၂၈၂ – ၃၀၀ တွင်လည်းကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အမွေဆက်ခံခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မနုကျယ်ဓမ္မသတ်၊ အတွဲ(၁၀)၊ အပိုဒ် ၈၁၊ စာမျက်နှာ ၃၁၄ နှင့် ကင်းဝန်မင်းကြီးရေး ၃၆ စောင်တွဲ ဓမ္မသတ်ချုပ်၊ အတွဲ(၁)၊ ပုဒ်မ ၃၆ /၃၇၊ စာမျက်နှာ ၃၀ မှ ၅၀ အထိ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဖော်ပြပါ ပြစ်မှုစီရင်ရာတွင် ကျမ်းကိုင်ခြင်း၊ သစ္စာဆိုခြင်း ဟူသောအသုံးကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ကျမ်းကိုင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ အတွဲ(၄)၊ စာမျက်နှာ ၂၆၅ တွင် ကျမ်းကိုင်နည်း ၁၅ မျိုးရှိရာ အယုတ်၊ အလတ်၊ အမြတ်အားဖြင့် သုံးမျိုး၊ ဌာနအားဖြင့် နေမြဲနေရာ၊ လှေကားဦး၊ လှေကားရင်း၊ မြေပေါ်၊ စေတီတော်တွင်း ဟူ၍ ငါးမျိုး စုစုပေါင်း တစ်ဆယ့်ငါးမျိုးဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ကျမ်းကိုင်ခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသား အားလုံးနီးပါး ရှိသေကြောက်ရွံ့ကြပါသည်။ အကြောင်းမှာ ကျမ်းကိုင်ဖူးသူ၏ သားသမီးများကို အိမ်ထောင်ဖက်အဖြစ် မရွေးချယ်ကြခြင်း၊ ရှောင်ကြဉ်ကြခြင်းနှင့် လူညွန့်တုံးစေသည်ဟု ယူဆကြသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

ခန္တီးရှမ်းဓမ္မသတ်ပါ တရားမှုခင်း အမှတ်စဉ် ၁ မှ ၅ အထိသည် ရှေးအကျဆုံးနှင့် ခေတ်အမီဆုံး ကြွေးမြီဥပဒေနှင့်အကျုံးဝင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ အကြွေးယူသူ မြီစားတစ်ဦးအနေနှင့် မိမိယူထားသော ကြွေးမြီကို ပေးဆပ်ရန် တာဝန်ရှိကြောင်းနှင့် ကြွေးမြီအာမခံသူများအနေနှင့်လည်း ကြွေးဆပ်ရန်တာဝန်ရှိကြောင်း ပြဆိုထားပါသည်။ မနုကျယ်

ဓမ္မသတ်၊ အတွဲ(၃)အပိုဒ် ၅၆၊ စာမျက်နှာ ၉၈ တွင် မြီတိုင်ခြင်း ၁၂ ပါးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အမွေဆက်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍လည်း မနုကျယ်ဓမ္မသတ်၊ အတွဲ(၃)အပိုဒ် ၁၄၊ စာမျက်နှာ ၄၉ တွင်လည်း သေသူပေးက ရှင်သူရ၏ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးကောင်းရေးသားပြုစုခဲ့သော ၃၆ စောင်တွဲ အမွေမှုခန်းဓမ္မသတ်ကျမ်းကြီး (ပထမတွဲ) တွင် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နိုင်ငံသားတို့၏ အမွေဆက်ခံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်းပေါင်း ၂၆ ခန်းတိတိခွဲခြား၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းနေထိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း မိမိတို့နှင့် ကိုက်ညီသော ဓလေ့ထုံးစံများအပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆ အတွေးအခေါ်များပါ ရေးသားဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ခန္တီးရှမ်းဓမ္မသတ်သည် ရှမ်းစာလိပ်ပေါ်တွင် တိုင်းခမ်းတီးဘာသာဖြင့် ရေးသားအက္ခရာတင်ထားခဲ့သော ကျမ်းနှစ်စောင်ကို ရှာဖွေစုဆောင်းပြီး ပန်းလှိုင်ကျေးရွာမှ ဦးစောနွံ့မောင်းခွန်က မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရေးသားထားသော လက်ရေးမူဖြစ်ပါသည်။ ထိုဓမ္မသတ်ကို လေ့လာရာတွင် –

- မြန်မာဓမ္မသတ်များနှင့်အလားတူသည်ကို ထူးခြားစွာတွေ့ရပါသည်။
- ထိုဒေသကို အုပ်ချုပ်သော စော်ဘွားများမှတစ်ဆင့် ဓမ္မသတ်သဘောတရားများ ဝင်ရောက်လာသည်ဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်စေပါသည်။
- မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အထွေထွေဥပဒေ အကြောင်းအခြင်းအရာ အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်လျှင် ပြည့်ဝစုံလင်ပါသည်။
- ဒေသခံတိုင်းရင်းသားတို့ တရားစီရင်ရေး၏ အခြေခံမူသဘောနှင့် အနှစ်သာရများကို ယုံကြည်သက်ဝင်ခြင်းကြောင့် ယင်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှုမြင့်မားကြောင်း ပေါ်လွင်စေပါသည်။
- ထိုဓမ္မသတ်တွင် ခေတ်စနစ်များပြောင်းလဲစေကာမူ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားတို့ အမြဲလက်ခံရမည့် အခြေခံမူများ ပါဝင်နေပါသည်။
- ဓလေ့ထုံးတမ်းသဖွယ် နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ လက်ခံအတည်ပြုလိုက်နာခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။
- ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာပေါ်တွင် အဓိကထားသည်ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေပါသည်။

ဖော်ပြပါ သဘောတရားများကို ဆန်းစစ်ကြည့်ပါက ဓမ္မသတ်သည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်တွင် များစွာအကျိုးဝင်နေသည်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ကျင့်ဝတ်နှင့်သိက္ခာပေါ်တွင် အားပြုထားသောကြောင့် ထိုဒေသရှိ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ လူနေမှုစနစ်နှင့်ယဉ်ကျေးမှု လက္ခဏာတို့ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသဘောတရားအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ လူ့ဘောင်တည်ဆောက်မှုအနေဖြင့်လည်းကောင်း လေ့လာဆည်းပူးသင့်သည်ဟု ယူဆသောကြောင့် ရေးသားတင်ပြရပါသည်။

ဒေါက်တာကျော်ဆွေညွန့်

rdkUZwkwvufa&;ESifh aumifrDaoGmywfoef;usif

raX;vGifrdk; (rdkUZ)

"ယခုအခါ နိုင်ငံတကာတွင် Green Building ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ စံချိန်စံညွှန်းများကို တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလာကြသည်။ စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုလျှော့ချနိုင်ရေး၊ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များထုတ်ယူသုံးစွဲမှု လျှော့ချနိုင်ရေးတို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။"

မြို့ပြများ လျင်မြန်စွာတိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလာခြင်းသည် မမျှော်မှန်းနိုင်သောနှုန်းဖြင့် မြို့ကြီးများဖြစ်ပေါ်လာမှု၊ တိုးချဲ့လာမှုနှင့် ပြောင်းလဲမှုတို့ကို ဦးတည်စေနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြို့ကြီးများတွင် နေထိုင်လျက်ရှိပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ တိုးပွားလာမည်ဟု ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့မှ ခန့်မှန်းထားပါသည်။ မြို့ကြီးများတွင် လူနေထိုင်မှု တိုးတက်များပြားလာခြင်းသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ကြုံတွေ့လာရပြီး ညစ်ညမ်းမှုများကြောင့် ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့်အပြင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိအားများလည်း ရှိလာကြသည့်အတွက် မြို့ပြနေထိုင်သူများအနေဖြင့် နေ့စဉ်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးတွင် နေပျော်ဖွယ်ကောင်းသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုကို လိုလားတောင့်တလာကြသည်။

စိမ်းလန်းမြေများအား လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်မှုသည် ညစ်ညမ်းမှုများနှင့် မြို့ပြအပူချိန်ကို လျှော့ချပေးနိုင်ပြီး စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအပန်းဖြေခြင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာစွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို တိုးတက်ရရှိစေနိုင်ခြင်းဟူသော ကောင်းကျိုးများကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်ဟုလည်း ရည်ညွှန်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်တွင် နေချင်စဖွယ်ကောင်း၍ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသော မြို့များအဖြစ် ဖန်တီးတည်ဆောက်ရာတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ၏ လုံခြုံရေးအတွက် ဆန်းသစ်တီထွင်သော နည်းပညာဆိုင်ရာ စသည်ဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေနိုင်ရန်နှင့် ကာဗွန်လျှော့ချရေးနည်းလမ်းများအပါအဝင် ဘက်စုံထောင့်စုံမှ စဉ်းစား၍ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများရေးဆွဲခြင်း

နေချင်စဖွယ်ကောင်း၍ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသောမြို့များကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အရေးအကြီးဆုံးမှာ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို စနစ်တကျရေးဆွဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မြို့များ၏ မြေအသုံးချမှုစီမံကိန်းပုံစံများ၊ ကာဗွန်ထွက်ရှိမှု လျှော့နည်းစေမည့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ၊ ဇုန်အလိုက်ခွဲခြားသတ်မှတ်သည့် စီမံကိန်းပုံစံများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာစီမံကိန်းများကို ရေးဆွဲထားရှိရန်လိုအပ်ပြီး အဆိုပါ စီမံကိန်းပုံစံများအတိုင်း စနစ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာလျှင် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် မြို့ပြများအဖြစ် တည်ရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြို့၏ပထဝီဝင်အနေအထား၊ မြို့၏သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ် အသုံးချနိုင်မှုအခြေအနေ၊ လက်ရှိလူဦးရေနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၏ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်မှု အခြေအနေ၊ အနာဂတ်တွင်တိုးပွားလာမည့် လူဦးရေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရမည့် မြေအသုံးချမှုနှင့် လျာထားရမည့် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ရေမြေတောတောင်များ စသည်တို့ကို စနစ်တကျလေ့လာဆန်းစစ်၍ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသော ကြံ့ခိုင်သည့် မြို့ပြများကို တည်ဆောက်ရမည်ဖြစ်သည်။

သဘာဝကိုအခြေခံသည့်ဖြေရှင်းနည်းများ (Nature Based Solution– NBS)

သဘာဝကိုအခြေခံသည့် ဖြေရှင်းနည်းများ (NBS) သည် ယနေ့ နိုင်ငံတကာတွင် အသုံးပြုနေသော နည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများပေးရန်အတွက် သဘာဝနှင့်သဘာဝဖြစ်စဉ်များကို အသုံးပြုသည့် ချဉ်းကပ်နည်းများဖြစ်သည့်အပြင် မြို့ပြများ၏ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုအပေါ် များစွာသောစိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ပေါင်းစပ်ဖြေရှင်းနည်းများ ပါဝင်သည်။ ထိုသို့ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် များသောအားဖြင့် ဖြေရှင်းရမည့်နယ်ပယ်ကို ကျော်လွန်သွားတတ်ပြီး ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ NBS သည် မြို့ကြီးများအတွက် များစွာသော အကျိုးကျေးဇူးကို ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်သည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် လျှော့ချခြင်းနှင့် ရာသီဥတုဒဏ် ခံနိုင်ရည်ရှိရန် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းအပါအဝင် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပေးခြင်း၊ အပန်းဖြေမှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်း၊ လူသားတို့၏ ကျန်းမာရေးကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ရေနှင့်စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးတို့ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ရပ်ရွာသာယာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု စသည်တို့ကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်စွမ်း ရှိသည်။

သဘာဝကို အခြေခံသည့်ဖြေရှင်းနည်းများတွင် အများပြည်သူသုံးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများတွင် စိမ်းလန်းမြေပါဝင်မှု၊ လမ်းမကြီးများတစ်လျှောက်နှင့် ရေကန်များကြား ဆက်စပ်ပေးသည့် အစိမ်းရောင်စင်္ကြံများ၊ မြို့တွင်းပန်းခြံများနှင့် မြို့ပြသစ်တောစိုက်ခင်းများ၊ စိုစွတ်သောစိမ့်မြေများနှင့် ကာကွယ်တောများရှိသည့် ဧရိယာများ၊ မြစ်ညာ သို့မဟုတ် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ရေကြီးရေလျှံမှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ ရေရရှိနိုင်မှုနှင့် ရေအရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။

အရောင်များနှင့် မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေး

မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိမ်းရောင်၊ အပြာရောင်နှင့် မီးခိုးရောင်တို့မှာ မရှိမဖြစ်ပါဝင်ရမည့် အရောင်များဖြစ်သည်။ အစိမ်းရောင်သည် စိမ်းလန်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ သစ်ပင်ပန်းမန်နှင့် ရေ၊ မြေ၊ လေထုသန့်ရှင်းမှု စသည်တို့ကို ကိုယ်စားပြုသည်။ အပြာရောင်သည် မြစ်ချောင်း၊ အင်းအိုင်စသည့် ရေထုကို ကိုယ်စားပြု၍ မီးခိုးရောင်သည် ကာဗွန်ထွက်ရှိမှုများသော ကွန်ကရစ်နှင့်တည်ဆောက်ထားသည့် အဆောက်အအုံများနှင့် ဆက်စပ်အသုံးပြုရသည့် စက်ကိရိယာများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ၎င်းအရောင်များကို ဟန်ချက်ညီညီ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းနိုင်၍ မြို့ကြီးများ၏ ရာသီဥတုဒဏ် ခံနိုင်ရည်ကို မြင့်မားစေပြီး ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

အစိမ်းရောင်

မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးတွင် အစိမ်းရောင်ကို ကိုယ်စားပြုအသုံးပြုကြရာ၌ သစ်ပင်များနှင့်သစ်တောများ တည်ရှိနေခြင်းကိုသာ ရည်ရွယ်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် မြေထု၊ ရေထု၊ လေထု သန့်ရှင်းစေခြင်းနှင့်အတူ

၎င်းတို့ကို မှီခိုအားထားနေရသည့် လူသားတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာဆိုင်ရာ လုံခြုံစိတ်ချမှုရှိစေရန် ရေတို၊ ရေရှည်စီမံကိန်းများချမှတ်ပြီး ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ ဂေဟစနစ်များကို မပျက်စီး မယိုယွင်းစေရန် ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များလည်း တိုးပွားစေနိုင်သည်။

မြို့များကို ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ကောင်းမွန်သော မူဝါဒများချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူမှုစီးပွားနယ်ပယ်အမျိုးမျိုးအတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်မှုလျော့ပါးစေမည့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများကို စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်လာခြင်းတို့သည် နိုင်ငံ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်စေရေး (GDP) တစ်ခုတည်းကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်နေခြင်းထက် နိုင်ငံသားများ၏ လူမှုစီးပွားနှင့် လူနေထိုင်မှုပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးကို ဖန်တီးပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံတကာတွင် Green Building ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ စံချိန်စံညွှန်းများကို တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလာကြသည်။ စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုလျှော့ချနိုင်ရေး၊ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ထုတ်ယူသုံးစွဲမှုလျှော့ချနိုင်ရေးတို့ကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အပြာရောင်

ပင်လယ်မြစ်ချောင်းအင်းအိုင်များ၊ စိမ့်ရေတောများနှင့် ရေလွှမ်းဧရိယာများကို အပြာရောင်ဖြင့် ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ လူသားတို့ အသက်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးအတွက် ရေသည် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ သန့်ရှင်းသောရေကို ချက်ပြုတ်စားသုံးခြင်း၊ သောက်သုံးခြင်းတို့အတွက် နေ့စဉ် လိုအပ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတို့အတွက် ရေလိုအပ်သည်။ ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်၍ မိုးခေါင်ရေရှားခြင်းမှသည် လွင်တီးခေါင် သဲကန္တာရဖြစ်စဉ်များကို ကမ္ဘာ့မြို့ကြီးများတွင် ကြုံတွေ့နေရသည်။

မီးခိုးရောင်

မီးခိုးရောင်ကို ကိုယ်စားပြုသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုသည်မှာ သမားရိုးကျလူတို့တည်ဆောက်ထားသော ကွန်ကရစ်နှင့် ကတ္တရာလမ်းမများ၊ ကွန်ကရစ်ရေကာတာများ၊ ရေလှောင်ကန်များ၊ တာတမံများ၊ ရေသန့်စင်စက်ရုံများနှင့် တူးမြောင်းကဲ့သို့သော ရေမြောင်းများဖြစ်ပြီး ပိုက်လုံးများ၊ ရေစုပ်စက်များကဲ့သို့သော စက်ကိရိယာပစ္စည်းများကိုလည်း ရည်ညွှန်းသည်။ ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုမှုများလာခြင်းသည် သဘာဝအတိုင်း ရေစီးဆင်းခြင်းနှင့် မြေပေါ်မြေအောက် ရေစိမ့်ဝင်နိုင်မှုနှုန်းကို လျော့ကျစေပြီး ရေကြီးရေလျှံမှုနှင့်အတူ အပူချိန်ကို တိုးမြင့်စေသည်။ ယခင်က သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကို လျှော့ချရန်နှင့် ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသည့် အဆောက်အဦများ တည်ဆောက်ရန် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများသည် မီးခိုးရောင်အခြေခံအဆောက်အအုံအပေါ် မူတည်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် မီးခိုးရောင်အခြေခံအဆောက်အအုံသည် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာမှု၊ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုသို့မဟုတ် ရေရှည်တည်တံ့မှုအတွက် အမြဲတမ်းသင့်လျော်မည် မဟုတ်ပေ။

အရောင်များပေါင်းစပ်ခြင်း

လျှောင်လှုပ်ခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှံဖြစ်ခြင်း၊ တောမီးလောင်ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘာဝဘေးဒဏ်နှင့် ထိခိုက်ခံစားရမှုတို့ကို လျှော့ချပေးနိုင်သည့် ကြံ့ခိုင်သောအခြေခံအဆောက်အအုံများကို တည်ဆောက်ရာတွင် မီးခိုးရောင်နှင့် အစိမ်းရောင်တို့ကို ပေါင်းစပ်စဉ်းစားခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သဘာဝအတိုင်းရှိနေသောအရာများ၊ ဘက်စုံအသုံးပြုနိုင်သော စိမ်းလန်းမြေများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပေါင်းစပ်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပြာရောင်ရေထု၊ အစိမ်းရောင် သစ်ပင်ပန်းမန်စိုက်ခင်းများ၊ သစ်တောများနှင့် မီးခိုးရောင် ကွန်ကရစ်တံတားနှင့် လူသွားလမ်းများကို ချိတ်ဆက်ပေးနိုင်မှု (Blue–Green–Grey Network)မှာ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည်။ ရေကန်ကြီးများကို တူးဖော်ထားခြင်းဖြင့် ရေကိုထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပြီး ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ရေကြီးရေလျှံဖြစ်ခြင်းကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ ရေကို အဆက်မပြတ်ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် မိုးခေါင်ရေရှားဖြစ်ချိန်တွင်လည်း အထောက်အကူဖြစ်နိုင်သည်။ သစ်ပင်နှင့် ရေကန်ကြီးများ၊ ချောင်း၊ မြောင်းများ၊ ကွင်းပြင်ကျယ်များ၊ မြို့ပြစိုက်ခင်းများကို ချိတ်ဆက်ပေးခြင်းသည် အဆိုပါနေရာများကို မှီခိုရှင်သန်နေသည့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများကို မပျောက်ပျက်နိုင်ဘဲ တိုးပွားစေသည့်အပြင် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ကူးလူးသွားလာနိုင်သည့်အတွက် ကောင်းမွန်သည့်ဂေဟစနစ်ကို ဖန်တီးပေးရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် ပန်းခြံကြီးများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ချိတ်ဆက်သွားလာနိုင်ရန် လူသွားလမ်း သို့မဟုတ် ရေမြောင်းများဖြင့် လမ်းကြောင်းဖန်တီးပေးရန် လိုအပ်သည်။ လမ်းမကြီးများတွင် လမ်းဘေးနှင့် လမ်းလယ်ကျွန်းများ၌ သစ်ပင်ပန်းမန်များ စိုက်ပျိုးထားခြင်းနှင့် ရေမြောင်းများ ထည့်သွင်းထားခြင်းသည်လည်း ဥပမာတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ရာသီဥတုနှင့် သဘာဝဘေးဒဏ်ခံနိုင်စေရန် ဤကဲ့သို့သော သဘာဝကိုအခြေခံသည့်ဖြေရှင်းနည်း (Nature –Based Solution) ဖြင့် လူမှုရေး၊ အပန်းဖြေရေးနှင့် ဂေဟစနစ်သက်ရောက်မှုကဲ့သို့သော များစွာသောရှုထောင့်များမှ ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဆောင်ရွက်နေကြပြီဖြစ်သည်။

မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများအနေဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်နေရမည့် အောက်ပါလုပ်ငန်းများလည်း ရှိနေပါသေးသည် –

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု – ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ထိခိုက်ခံစားရနိုင်မှု အခြေအနေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် နည်းလမ်းများပင်ဖြစ်သည်။ မြေထု၊ရေထု၊ လေထုနှင့်အသံညစ်ညမ်းမှုတို့အတွက် လက်ခံခွင့်ပြု နိုင်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ကန့်သတ်၍ စစ်ဆေးခြင်းနှင့်စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လိုက်နာမှုမရှိပါက သတိပေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

သန့်ရှင်းမှု – အများပြည်သူစုဝေးနိုင်သည့် နေရာများသည် လူအများအတွက် အပန်းဖြေခြင်းနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုကို ရရှိနိုင်သောနေရာများဖြစ်သည်။ အများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နေရာများဖြစ်သော သတင်းအချက်အလက်စင်တာများ၊ လမ်းမကြီးနှင့် ဆက်စပ်လမ်းများ၊ သစ်ပင်ပန်းမန်များ၊ အပန်းဖြေရန် ရုပ်ရှင်ရုံ၊ ပန်းခြံ၊ ရေကန်ကြီးများနှင့် အားကစားလှုပ်ရှားမှု

နေရာများ၊ ဈေးများ၊ ကုန်တိုက်ကြီးများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာနေရာများ၊ အများသုံးအိမ်သာများ စသည်တို့တွင် သန့်ရှင်းသပ်ရပ်စေရေးအတွက် အမှိုက်စွန့်ပစ်ရန်နေရာနှင့် အမှိုက်ပုံးများကို လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ထည့်သွင်းရပါမည်။ အဆိုပါနေရာများ၏ သန့်ရှင်းမှုအတွက် အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိကတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းနှင့် မလုံလောက်ဘဲ ပြည်သူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အပြုအမူ၊ အလေးထားမှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုတို့လည်း လိုအပ်သည်။

“သန့်ရှင်းမှုအတွက် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းနှင့် မလုံလောက်ဘဲ ပြည်သူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အပြုအမူ၊ အလေးထားမှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုတို့လည်း လိုအပ်သည်။”

စွန့်ပစ်အညစ်အကြေးများဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု – လူနေအိမ်များ၊ စက်ရုံများ၊ စီးပွားရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများမှ ထွက်ရှိလာသော စွန့်ပစ်အညစ်အကြေးများဖြစ်သည့် ရေဆိုးများ၊ အမှိုက်များကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် မြို့နေလူထု၏ ကျန်းမာရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအရည်အသွေးများနှင့် မြို့ပြသာယာလှပမှုအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်ခြင်းတို့အား လျှော့ချပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ ရေဆိုးများကို သန့်စင်ပြီးမှ ရေနုတ်မြောင်းများသို့ စွန့်ပစ်ခြင်း သို့မဟုတ် မြေယာရှုခင်းများတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း၊ အမှိုက်များကို စနစ်တကျသိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်အသုံးပြုရန်ခွဲခြားခြင်း၊ သဘာဝမြေသြဇာနှင့် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ခြင်း စသည်ဖြင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ လျှော့ချပေးနိုင်ရေးကို ဦးတည်သည့် စီမံခန့်ခွဲမှုများ လိုအပ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးတို့အတွက် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ – ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၏ အရေးကြီးမှု၊ အကျိုးရလဒ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးပါက ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အကျိုးဆက်များကို အသိပညာပေးခြင်း၊ ဗဟုသုတဖြန့်ဝေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။ အထူးသဖြင့် ကျောင်းနေအရွယ်မှစတင်၍ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အကြောင်းအရာများကို သင်ကြားပေးခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ပြတိုက်များကို မြို့ကြီးများရှိအများပြည်သူများ လက်လှမ်းမီကြည့်ရှုနိုင်မည့်နေရာများတွင် ဖွင့်လှစ်ထားခြင်း၊ အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့်နေရာများ (ဈေး၊ ရုပ်ရှင်ရုံ၊ အားကစားကွင်း၊ ပန်းခြံနှင့် အပန်းဖြေနေရာများ)တွင်

အသိပညာပေး ဆိုင်းဘုတ်များ၊ ပိုစတာများ ချိတ်ဆွဲထားခြင်း၊ လက်ကမ်းစာစောင်များ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်နှင့် ရုပ်မြင်သံကြားတို့မှ အခါအားလျော်စွာ ပညာပေးကာတွန်းများနှင့် ဇာတ်လမ်းတိုများ ထုတ်လွှင့်ပေးခြင်း၊ ဟောပြောပွဲများ၊ ပြပွဲများ၊ ဉာဏ်စမ်း ပဟေဠိ ပြိုင်ပွဲများကို အခါအားလျော်စွာ ကျင်းပပေးခြင်း၊ ဌာနဆိုင်ရာများ အထူးသဖြင့် မြို့စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့များက ဦးဆောင်၍ မြို့မိ၊ မြို့ဖများနှင့် မြို့နေပြည်သူလူထု ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် မြို့သန့်ရှင်းရေးကို မကြာခဏ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် ထိရောက်မှုရှိသည့် လုပ်ငန်းများကို အစီအစဉ်ချမှတ် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

စိမ်းလန်းမြေများတည်ရှိမှု – မြို့ကြီး၊ မြို့ငယ်များတွင် အများပြည်သူများအတွက် စိမ်းလန်းသည့် မြက်ခင်းပြင်နှင့် ပန်းခြံများ၊ အားကစားကွင်းများ၊ သစ်တောဥယျာဉ်များကို မြို့၏အကျယ်အဝန်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိစေရန် ထည့်သွင်းတည်ဆောက်ပေးရမည်။ အဆိုပါ စိမ်းလန်းမြေများကို ပြည်သူလူထု အလွယ်တကူဝင်ထွက် အသုံးပြုနိုင်ရမည်။ ထို့အပြင် အဆောက်အဦနံရံများနှင့် အမိုးများတွင်လည်း အပင်များကို စနစ်တကျထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးထားခြင်းသည်လည်း စိမ်းလန်းမြေပါဝင်နှုန်းကို တိုးမြှင့်စေပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လေထုကို သန့်ရှင်းစေသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းဝေးလုံခြုံမှု – မြို့တစ်မြို့ရှိလူဦးရေအတွက် လုံလောက်သော ဆေးရုံ၊ ဆေးပေးခန်းနှင့် ဆရာဝန်အရေအတွက် ရှိရန်လိုအပ်သည့်အပြင် ဝန်ဆောင်မှုသည်လည်း လူတိုင်းလက်လှမ်းမီနိုင်သည့် နေရာအကွာအဝေးတွင် ရှိရမည်။ ကျန်းမာရေးဆိုရာတွင် ဆေးကုသမှုတစ်ခုတည်းသာမဟုတ်ဘဲ မြို့သန့်ရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအသိပညာ ဗဟုသုတရှိရန်လည်း လိုအပ်သည်။ အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သော နေရာများ၊ လူစည်ကားသောနေရာများတွင် ရဲဝန်ထမ်းများ၏ ကူညီစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကာကွယ်ပေးမှု တို့လိုအပ်သည့်အတွက် ရဲစခန်းနှင့် လုံလောက်သောဝန်ထမ်းအရေအတွက် ထားရှိနိုင်မှသာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဒုစရိုက်မှုများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းစိမ်းလန်းနေခြင်း၊ ညအချိန် လမ်းမီးတိုင်များတွင် လုံလောက်သော အလင်းရောင်ရှိခြင်း၊ လမ်းမီးပွိုင့်များနှင့် လူကူးမျဉ်းကြားများ၊ လူသွားလမ်းများကို ကောင်းမွန်စွာ စီစဉ်ထားရှိခြင်းအားဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်အတူ ကောင်းမွန်သောပတ်ဝန်းကျင်များ ယှဉ်တွဲဖြစ်တည်လာရေးအတွက် ရည်မှန်းချက်များချမှတ်၍ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးစားဆောင်ရွက်နေခြင်းမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်တစ်ခုဖြစ်သည့် စဉ်ဆက်မပြတ် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပန်းတိုင်သို့ လျှောက်လှမ်းနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိရောက်သော နည်းဗျူဟာများနှင့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနည်းတူ ကမ္ဘာနှင့် မျက်ခြည်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များဆီသို့ တူညီစွာလျှောက်လှမ်းနိုင်ရေးအတွက် အားထုတ်ကြိုးပမ်းကြပါစို့ဟု တိုက်တွန်းရေးသားလိုက်ရပါသည်။

မိုးမိုးမြင့်လှိုင်(မြို့ပြ)

pmzwfjcif;rSnmwwfjcif;oHk

cspEdkif(pwvfn)

"အမှန်တရားသည်သာ လောကတစ်ဝန်းမှာ
အရသာတကာတို့ထက် ပိုမိုချိုမြိန်သော
အချိုမြိန်ဆုံးအရာပေတကား။
အမှန်တရားလောက် အရသာထူးကဲသော၊ မွန်မြတ်သော၊
အခြားနှိုင်းယှဉ်စရာ ဘာမှမရှိတော့ပါ။"

“ယေဓမ္မာ – အကျိုးတရားဟူသမျှသည်၊ ဟေတုပ္ပဘဝါ = အကြောင်းတရားက အစပြုသည်ဟု၊ တေသံ ဟေတုံတထာ ဂတာ = ဆရာက အကြောင်းရင်းသဘောကို ဟောကြား၏။ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်သောတရားကို ပြပါ၏”

အရှင်အဿဇိထေမြတ်

(ပဉ္စဝဂ္ဂီ ငါးပါးအနက် တစ်ပါးအပါအဝင် အဦးဆုံးသံဃာတော်)

အမှန်တရားကို မြတ်နိုးခြင်း

မှန်ကန်မှုအကြောင်းကို ရေးမည်ဟု စိတ်ကူးပေါ်သည်။ မှန်ကန်ခြင်းဟုရေးမှ သင့်မည်ဟု တွေးမိပါသည်။ မှန်ကန်မှုဟူသောဝေါဟာရသည် စာဖတ်သူ၏နားထဲသို့ ပြေပြေပြစ်ပြစ် ဝင်ချင်မှဝင်မည်။ မှန်ကန်ခြင်းက ပျော့အိနေပြီး မှန်ကန်မှုဟူသောစကားလုံးက မာထန်နေသည်ဟု မိမိစိတ်ထဲက ယူဆနေမိသည်။ စာက တစ်လုံးမှမရေးရသေးခင်မှာပင် အခုခေါင်းစဉ်လေးတစ်ခု အရင်စဉ်းစားရင်း အချက်အလက်တွေ ပျောက်ပျက်မသွားအောင် ဦးစွာပထမ ချရေးထားလေမှဟု တွေးမိလာသည်။

မှန်ကန်ခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်အရာမှာ အမှားဖြစ်ပေမည်။ အလွဲအမှား၊ အမှားအယွင်း၊ လိမ်ညာခြင်း၊ လှည့်ဖြားခြင်း၊ လှည့်စားမှု၊ မုသားစကား၊ မဟုတ်မမှန်။ အမှန်တရားကိုကား သစ္စာဟု ဆိုကြသည်။ သစ္စာတွင် ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် သမုတိသစ္စာဟု နှစ်ပိုင်းရှိကြောင်းကို စာဖတ်သူလည်း သိပြီးဖြစ်ပေမည်။

သူတစ်ပါးကို လိမ်ညာမုသားဆို၍ ရယ်စရာအဖြစ် သဘောအနေနှင့်ပင် မပြောလေနှင့်ဟု မြတ်စွာဘုရားက တိကျပြတ်သားစွာ တားမြစ်တော်မူခဲ့သည်။ ဘုရားဆုကို ပန်ဆင်ပြီးသည့်နောက်တွင် ဘဝပေါင်းများစွာဖြစ်လေရာ၌ မုသာဝါဒ မမှန်မကန်ပြောဆိုခြင်းမျိုးကို အလေးထား၍ ဘုရားလောင်းက သတိထားရှောင်ရှားခဲ့သည်ဟု မိမိတို့ အလယ်တန်းပြဆရာ၊ မြန်မာစာပြဆရာက သင်ကြားခဲ့၏။ အမှန်တရားက တန်ဖိုးမြင့်မားသည်။ အမှန်တရားကိုသာ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားက တန်ဖိုးထားသည်။ ဒေသနာတော်များစွာတို့မှာ မုသာဝါဒကို ရှောင်ရှား၍ သစ္စာတရားကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးရန် အားပေးတော်မူခဲ့သည်။ ဤအချက်သည် ဘုရားရှင်က တီထွင်ဖန်တီးသော အသစ်အဆန်းကား မဟုတ်။ ရှေးရှေးသော ပညာအမြော်အမြင်ရှိသူများကလည်း သိရှိနားလည်ပြီး လူသားမျိုးနွယ်ဆက်အဆင့်ဆင့်သို့ လက်ဆင့်ကမ်းသင်ကြားခဲ့သော အမူအကျင့်၊ လူ့ကျင့်ဝတ်၊ စည်းကမ်းပင် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ အောင်ခြင်းရှစ်ပါးအပါအဝင် အာဠဝကနတ်ဘီလူးကြီးကိုချွတ်ခန်းတွင် ဘွဲ့ဖြူလက်နက်အစွမ်းထက်ဆုံးအရာ အပါအဝင် မီးကျီးမိုး၊ ပြာပူမိုး၊ ရွှံ့ညွန်မိုး၊ လက်နက်မိုး စသည့် ဆယ်မျိုးသောလက်နက်များနှင့် မြတ်စွာဘုရားကို တစ်ညလုံးလုံး အဆက်မပြတ် မရပ်မနား တိုက်ခိုက်ချေမှုန်း ဒေါသဟုန်းဟုန်းဖြင့် ရန်မူပါသော်လည်း လုံးဝရန်တုံ့မမူဘဲ မေတ္တာဓာတ်ပို့လွှတ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓကို ခက်ခဲသောမေးခွန်းပုစ္ဆာများ မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့် စဉ်းစားရကျပ်ကာ ရှုးသွပ်မူးနောက်၊ ဒုက္ခရောက်အောင် နှိပ်စက်မည်ဟု မေးခွန်း ရှစ်ခုကို မေးမြန်းခဲ့၏။ မြတ်စွာဘုရားက အလွယ်တကူပင် ရှင်းလင်းထင်ရှားစွာ အာဠဝကဘီလူး ကျေနပ်လက်ခံအောင် ဖြေပေးနိုင်ခဲ့၍ နောက်ထပ်ခက်ခဲသော သူသိချင်နေသည့် ပုစ္ဆာငါးပုဒ်ကို ဖြည့်စွက်၍ ဖြေကြား

ပေးရန် တောင်းပန်ပြန်လေသည်။

နောက်ထပ်မေးခွန်းပြဿနာငါးခုကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားက ဘီလူးကြီး နှစ်သက်အားရ ဘဝင်ကျအောင် ဖြေပြနိုင်ခဲ့လေသည်။ အာဠဝကသုတ္တံသည် ပညာရှိများ ဆက်လက်လေ့လာသင့်သည့် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော ရတနာဘဏ္ဍာတိုက်ပမာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် စပ်ဆိုင်သမျှကိုသာ ကောက်နုတ်ဖော်ပြလိုပေသည်။ မေးခွန်း ၁၃ ပုဒ်အနက် ဤမေးခွန်းလည်း တစ်ချက်အပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့သည် –

"လောကဥ္စ အရသာတကာတို့တွင် အဘယ်အရာသည် သာလွန်ကဲမို အချိုမြိန်ဆုံး အရာပေနည်း"

ချက်ချင်း မြတ်စွာဘုရားက တစ်ခွန်းတည်း အဖြေပေးသည်။

"သစ္စာ"

သစ္စာဟူသော မှန်ကန်ခြင်း။

အကြောင်းအရင်းကိုလည်း အကျယ်မရှင်းပါ။

အကျိုးတရားကိုလည်း ဋီကာမချဲ့ပါ။

အာဠဝကဘီလူးသည် ဉာဏ်ရည်မြင့်မားထက်မြက်သော နတ်ဘီလူးကြီး ဖြစ်သည်။ တန်ခိုးအာဏာကြီးမားသဖြင့် မာန်မာန၊ ဒေါသထောင်လွှားခက်ထန်သူ ဖြစ်သော်လည်း ချက်ဆို နားခွက်က မီးတောက်သည်။ တစ်ခွန်းတည်းသောစကားကို ဖြေရုံမျှနှင့် အကျယ်ကို ဆင်ခြင်မြော်မြင်နိုင်သူဖြစ်သည်။ အမှန်တရား၏ အရသာတကာတို့တွင် အချိုမြိန်ဆုံးသောအရာဟု မြတ်စွာဘုရားအဖြေပေးခြင်း၏ နက်နဲကျယ်ဝန်းပုံ၊ မှန်ကန်တိကျပုံ၊ အပိုအလိုမရှိ ထင်ရှားပေါ်လွင်စေနိုင်ပုံကို သဘောပေါက်လေသည်။

ဤမျှနက်နဲခက်ခဲသော အဖြေကို တစ်မုဟုတ်ချင်း အလွယ်တကူချက်ချင်း ဖြေပေးနိုင်စွမ်းသည်ကား စေဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဘုန်းတော်၊ ဉာဏ်တော်၊ ကံတော် အဟုန်ကိုပါ သိမြင်တိုင်းဆ နားလည်ကြည်ညိုသွားရသည်။ သောတာပန်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားတော့သည်။ လူသားစားရမှာလည်း ရွံရှာသွားပြီ။ အစွမ်းများလည်း ကြွေကျကုန်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို မူးဝေ၊ ထုံထိုင်း၊ ရူးအောင်သွပ်အောင်၊ ကယောင်ကတမ်း ဖြစ်စေအောင် ခက်ခဲသောပုစ္ဆာမေးခွန်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်မည်ဟူသော မူလရည်ရွယ်ချက်သည်လည်း ဗုန်းဗုန်းလဲကျ ရှုံးနိမ့်ပျက်ပြားသွားခဲ့ရလေပြီ။

"အမှန်တရား"

အမှန်တရားသည်သာ လောကတစ်ဝန်းမှာ အရသာတကာတို့ထက် ပိုမိုချိုမြိန်သော အချိုမြိန်ဆုံးအရာပေတကား။ အမှန်တရားလောက် အရသာထူးကဲသော၊ မွန်မြတ်သော၊ အခြားနှိုင်းယှဉ်စရာ ဘာမှမရှိတော့ပါ။ သိရပါပြီ။ အမှန်တရားသည် လောကမှာ အရသာ အရှိဆုံးအရာ။

မှန်ကန်ခြင်းက လောကလူသားများကို အသိဉာဏ်ပညာ အလင်းရောင်ထွန်းပြောင်စေပါသည်။ လူမျိုးမရွေး၊ ဘာသာမရွေး၊ အသက်အရွယ်မရွေး၊ အဆင့်အတန်းမရွေး၊ အမိုက်မှောင်မှ အလင်းရောင်ဆီသို့ အမှန်တရားက ပို့ဆောင်ပေးနိုင်လေသည်။ အမှန်နှင့်အမှားသည် သီးခြားတစ်ဖက်စီ တည်နေသည်။ အမှန်သည် အမှားမဟုတ်။ အမှားသည် အမှန်

မဟုတ်။ အမှန်နှင့် အမှားကို ကွဲပြားစွာ ခွဲခြားသိသောအရာ ဉာဏ်ပညာက အရေးကြီးလှပါပေသည်။

အမှန်နှင့်အမှားကို ခွဲခြားတတ်ရန် လိုသည်။

သစ္စာတရားက မြတ်နိုးစွာပွေ့ဖက်ရမှာ ဖြစ်ပါသည်။ သစ္စာတရားက ကျွန်ုပ်တို့ ရွေးချယ်ကျင့်သုံးရမည့်အရာ ဖြစ်ပါ၏။ အမှန်တရားကိုသာ မြတ်နိုးတတ်ပါစေ။

အမှန်သည် မှားသလိုဖြစ်၍ အခါးကို ချိုသည်ဟု ထင်မှတ်နေသူများလည်း ဤလောကတွင် အလွန်ပင် ပေါများလှသေးသည်။ လူအချို့သည် လိမ်ညာလှည့်စားသူများ ပြောစကား၊ ရေးသားချက်၊ ကွယ်ဝှက်ပြသချက်များကြောင့် အမှောင်ထုအတိ၊ အမြင်မှန်မရှိ၊ အမှန်မသိဘဲ ဝဲလှည့်နေကြသည်။

သစ္စာဟူသော အမှန်တရား၏ စွမ်းအားကြီးမားပုံကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော တရားတော်၊ ဇာတ်ဝတ္ထုနိပါတ်တော် ငါးရာကျော်မှာ ပါရှိပါ၏။ ထင်ရှားသော သာဓကအထောက်အထားများ တွေ့ရှိနိုင်ပါ၏။

အင်းဝခေတ် စာဆိုအကျော် ဆရာတော် အရှင်မဟာသီလဝံသ (၁၄၅၃–၁၅၂၀) က ဤကဲ့သို့ပင် ရေးဖွဲ့တော်မူဖူးသည် မဟုတ်လော။

“ကတိသစ္စာ၊ တည်သောခါဝယ်

ရသာလေးနက်၊ ပေါ်ဆီတက်၍

နွယ်မြက်သစ်ပင်၊ ဆေးဘက်ဝင်၏”

(ဆရာတော်အရှင်မဟာသီလဝံသသည် ထင်ရှားကျော်ကြားသော အင်းဝခေတ် စာဆိုအကျော်ဖြစ်သကဲ့သို့ ပြုစုရေးသားတော်မူသော ကျမ်းစာများကို ဝေဖန်သုံးသပ်သူ ပညာရှိများက ရဟန္တာတစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း သက်သေအထောက်အထားများပင် ရှိသည်ဟု ဆိုသူကဆိုကြပါသည်။)

မှန်ကန်ခြင်းအရာသည် လူ၏ ကာယကံ၊ ဝစီကံနှင့် မနောကံ ဟူသော ကံသုံးပါးနှင့် အားလုံးသက်ဆိုင်ပါ၏။ **အတွေး**၊ စဉ်းစားပုံ၊ ရှုမြင်ပုံမှာလည်း မှန်ကန်ရသည်။ **အပြော**၊ စကားပြောဆိုရာမှာလည်း မှန်ကန်ရသည်။ **အလုပ်**၊ ကာယကံပြုမူလုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း မှန်ကန်ရမှာ ဖြစ်ပါသည်။

စကားအရာ ပြောဆိုရာတွင် စံထားရသော အခြေခံသဘောတရားများ ရှိထားပါသည်–

၁။ မှန်ကန်ရမည်။

၂။ အကျိုးရှိရမည်။

၃။ သူနှစ်လိုရမည်။

၄။ တရားနှင့်စပ်သည့် အကြောင်းရပ်ဖြစ်ရမည်။

၅။ ချစ်ဖွယ်သောစကား ဖြစ်ရမည်။

၆။ သန့်ရှင်းသေချာ၊ တိကျပြတ်သားစွာ ပြောရမည်။

၇။ မတိုမရှည်၊ မပိုမလို ပြောရမည်။

၈။ ပြုံးရွှင်မှု ရှေးရှုထား၍ ပြောရမည်။

၉။ ယဉ်ကျေးသောဝလေ့ထုံးနှင့် ပြောရမည်။

၁၀။ အခြေအနေ၊ အချိန်အခါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဆီလျော်ရမည်။

မှန်ကန်ခြင်းသဘောမှာ အကြောင်းလည်း မှန်ရမည်။ အကျိုးလည်း မှန်စေရမည်။

ဤနေရာတွင် စကားအလျဉ်းသင့်သဖြင့် သိပ္ပံပညာထွန်းကားခဲ့ပြီးသောအချိန်တွင် လူသားများ အသိအမြင်အလင်းပွင့်လင်းလာသောအခါ သိပ္ပံနည်းကျ စနစ်တကျအဖြေရှာတတ်ခြင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ– အယ်ဂိုရစ်သမ် (Algorithm) ပြဿနာကို ဖြေရှင်းနည်း၊၊ အဖြေဖော်ထုတ်ရာတွင် လိုက်နာရသည့် စည်းကမ်း၊ လုပ်နည်းစနစ်ရှိရခြင်း၊ သိရခြင်း ပညာရပ် ဖြစ်ပါသည်။

အသိဉာဏ်ခေါင်းပါးသူအချို့၊ ပညာမဲ့သူအချို့ အယ်ဂိုရစ်သမ်သဘောကိုပင် လုံး၀ နားမလည်ဘဲ ဒီမိုကရေစီထွန်းကားဖွံ့ဖြိုးရေး (Democratization Process) လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်နေခြင်းကို ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်သဖွယ်ဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်ဆန့်ကျင်ပုန်ကန်ခြင်းနည်းဖြင့် ထိပ်တိုက် စစ်ရေးနည်းအရ ဖြေရှင်းခြင်းမျိုး ဖြစ်ပေသည်။ အသက်ချင်းလု၍ လက်နက်ကိုင်စစ်ခင်းရခြင်း၊ ရန်ပြုခြင်း၏ မူလရည်ရွယ်ချက်က စနစ်အတွက်မဟုတ်ဘဲ လူပုဂ္ဂိုလ်စွဲ ကြိုက်နှစ်သက်ခြင်းအပေါ်မှာပဲ အခြေခံခဲ့သည်။

အကြောင်းလည်း မသိ။

အကြောင်းကလည်း မမှန်။ အသိဉာဏ်နည်းသော် –

ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်က မမြဲ။

ဓမ္မဆိုသည်က မလွဲ။ ဒါကိုတော့ လက်ခံရမည်။

ဤကဲ့သို့ အယ်ဂိုရစ်သမ် ခေါ် ပြဿနာဖြေရှင်းနည်းနှင့်ကြည့်လျှင်ပင် ပုစ္ဆာကလည်းမှား၊ အဖြေကလည်း လွဲမှား၊ ဘ၀များ၊ အသက်များနှင့်ရင်း၍ သိသိသာသာ ထင်ထင်ရှားရှား မှားယွင်းနေခြင်းမျိုးသည်လည်း မြေပြင်မှာ ရှိနေတတ်သည်။ ဩော် ... မှားလေစွတကား။

မြတ်စွာဘုရားအဖြစ်ကို ရောက်တော်မူပြီး ပဉ္စဝဂ္ဂီ ငါးဦးကို တရားဦးဓမ္မစကြာသုတ်ကို ဟောတော်မူရာတွင် အခြေခံအကျဆုံးအချက်မှာ သစ္စာလေးပါး ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအားလုံး သိပြီး အကြောင်းနှင့်အကျိုး၏ဆက်နွယ်ပုံ သဘောတရားဖြစ်၍ ထင်ရှားပါ၏။

၁။ အရှိတရားအကျိုးက **ဒုက္ခသစ္စာ**

၂။ အကြောင်းတရားက **သမုဒယသစ္စာ**

၃။ အရှိတရားအကျိုးက **နိရောဓသစ္စာ**

၄။ ကျင့်ရမည့်အကြောင်း **မဂ္ဂသစ္စာ**

(အကြောင်းနှင့်အကျိုးကို သိမြင်သဘောပေါက်ပါက ဆက်လက် နားလည် ကျင့်သုံးရမည့် လမ်းကြောင်းအမှန် ၈ ချက်)

မြတ်စွာဘုရားက တရားတော် (ပရိယတ္တိသာသနာ) လမ်းညွှန်ပြ၏။ ကျွန်ုပ်တို့က လိုက်နာကျင့်သုံး (ပဋိပတ္တိသာသနာ) နေ့စဉ်ဘ၀တွင် မှန်သောအမြင်၊ မှန်သောအယူ၊ မှန်သော အပြော၊ မှန်သောအလုပ်၊ မှန်သောအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းခြင်း သမ္မာအာဇီ၀ စသဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အသိပထမရအောင် လေ့လာနာယူဆည်းပူးကြရပါသည်။ အသိသည် အသိသာဖြစ်၍ အကျင့်မဟုတ်သေးပေ။ အမှန်တကယ်လိုက်နာ

ကျင့်သုံးပြုမူကြသောအခါမှသာ ပန်းတိုင် ရည်ရွယ်ရာ (ပဋိဝေဓသာသနာ) သို့ မုချဆိုက်ရောက်ပါလေသည်။

အသိမရှိ အသိမမှန်လျှင် ဆင်းရဲနွံထဲနစ်ဦးမည်။

အရှေ့တောင်အာရှ ၁၀ နိုင်ငံတွင် တစ်ဦးချင်း၏ ဝင်ငွေအနေနဲ့ပဲကြည့်ကြည့်၊ နိုင်ငံတော်၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ထုတ်လုပ်နိုင်မှုဝင်ငွေ၊ ရငွေကိုပင်ကြည့်ကြည့် ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမှတ်စဉ် ၁၀ အနိမ့်ဆုံးသော အောက်ဆုံးနေရာသို့ ရောက်ရှိနေလေပြီ။

လောကဓံသဘောအရ အမှန်တရားကို ရင်ဆိုင်ကြရမည်။ အကျဘဝရောက်ခဲ့ရာမှ အတက်ဘဝရောက်နိုင်ရလေအောင် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုး၏ တိုးတက်စေမည့် အကြောင်းရင်းခံ အမှန်တရားကို သိမြင်နားလည်ကြရပါမည်။

ပစ္စည်းဥစ္စာဆင်းရဲခြင်းက ကြိုးစားရှာဖွေရ၏။ အသိဉာဏ်ပညာမွဲခဲ့ခြင်းက ပိုမိုကြိုးစားရမည်ဖြစ်ပါပေသည်။

အသိပညာ လွယ်လွယ်ကူကူ၊ ဈေးချိုချို (အခမဲ့) နီးနီးနားနား ဘယ်လိုရနိုင်ပါအံ့နည်း။ စာဖတ်ခြင်းမှ အသိပညာ၊ ဗဟုသုတများ ကောင်းစွာရရှိနိုင်ပါသည်။ စာအုပ်စာပေထဲမှာ ရှေ့ကပညာရှိ သူတော်ကောင်းများ၊ ပညာရှင်များ ပြုစုနှင့်ရေးသားထားပါ၏။ မကြည့်လို့ မသိကြ။ စာကြည့်တိုက်မှာ အချိန်ပေး၍ စာပေလေ့လာ ဖတ်ရှုကြပါက မိမိတို့ ပြန်လည်နိုးကြား တိုးတက်လာရပေမည်။

နိဂုံးချုပ်ပါမည် –

“သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ”

ညီညွတ်စည်းလုံးခြင်းအကျင့်က ချမ်းသာခြင်းကို ဆောင်၏။

"Unity is strength."

စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်းကား အင်အားတည်း။

“သဒိသံ ပါကံ ဇနေတိ”

အတိတ်ကံဖြစ်စေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံဖြစ်စေ၊ မိမိပြုသော အကောင်းအဆိုးပြုလုပ်မှု (ကံ) အတိုင်း ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးကိုသာ ရမြဲဓမ္မတာဖြစ်ပါပေ၏။

“လောကဓံသဘောအရ အမှန်တရားကို ရင်ဆိုင်ကြရမည်။ အကျဘဝရောက်ခဲ့ရာမှ အတက်ဘဝရောက်နိုင်ရလေအောင် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုး၏ တိုးတက်စေမည့် အကြောင်းရင်းခံ အမှန်တရားကို သိမြင်နားလည်ကြရပါမည်။”

"The first duty of a revolutionary is to be educated."

Ernesto Che Guevara

"တော်လှန်ရေးသမားတစ်ယောက်၏ ပထမဦးဆုံးသောတာဝန်သည် ပညာတတ်ဖြစ်အောင် လုပ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။"

ကမ္ဘာကျော်အာနက်စတိုချေဂွေဗာရာ

(၁၉၂၈–၁၉၆၇)

(ကျူးဘားနှင့်လက်တင်အမေရိက

တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်)

အစရှိသော အမှန်တရားများ၊ အကြောင်းအကျိုး၊ အကောင်းအဆိုး၊ အကျိုးအပြစ်၊ ဆောင်ရန်ရှောင်ရန်များကို လူငယ်အချို့အပါအဝင် ပြည်သူအများသည် စာအုပ်စာပေထံမှ အလင်းရောင်စွမ်းအင်ဖြင့် သိမြင်ကြပါလိမ့်မည်။

ချစ်နိုင်(စိတ်ပညာ)

idkcrf;aom&Sifynfe,ft a&SUwdkifH&ifwmf wmcsDvdkfrWnfESpf(50) c&D;oaumif;p&m

Oifatm;v,f('mwk)

“တာချီလိတ်မြို့ဟူသော အမည်သည်လည်း
ရှမ်းဘာသာစကားဖြစ်သည်။
မဲဇလီဆိပ် တာချီလိတ် ဟူ၍
ထင်ရှားရလေသည်။”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးတွင် ၁၉ ရာစုအစောပိုင်းကာလအထိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးနွယ်စုများသည် မိမိနေထိုင်ရာဒေသကိုလိုက်၍ ရွာသူကြီး၊ မြို့စား နယ်စား၊ မင်းဆက်စော်ဘွားများ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်ဟု သမိုင်းရှိလေသည်။ ဗမာလူမျိုး ဒေသကို မြန်မာမင်းဆက်များ၊ ကချင်ဒေသကို ကချင်ဒူဝါးများနှင့် ရှမ်းဒေသကို ရှမ်းလူမျိုး စော်ဘွား(စဝ်)များက အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည့် သမိုင်းသက်သေများဖြစ်သော မန္တလေးကျုံး နန်းတွင်းရှိ မြနန်းစံကျော်မြို့ရိုးဟောင်းများ၊ ဟော်နန်းဆောင်များ ထိန်းသိမ်းထားရှိသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်သည် တောတောင်၊ ရေမြေ၊ မြစ်ချောင်း၊ မြို့ရွာအမည်များအားလုံးနီးပါး ရှမ်းဘာသာစကားဖြင့် အမည်မှည့်ခေါ် ပေးထားခဲ့သည်။ ရှေးဦးကာလတွင် ရှမ်းပြည်နယ်အချို့ ဒေသကို အခြားလူမျိုးများအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားအချို့ ရှိခဲ့သော်လည်း ရှမ်းပြည်နယ်ကို ရှမ်းစော်ဘွားများက နှစ်ပေါင်းထောင်ချီနီးပါး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့်ကာလတို့ ကြောင့် ထင်ရှားရခြင်းဖြစ်သည်။

တာချီလိတ်မြို့ တည်နေရာ

တာချီလိတ်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ နှင့် သိသာစေသောအချက်မှာ မဲခေါင်မြစ်ကြီးစုန်စီးဆင်းရာ လာအိုနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့၏ ဆုံတွေ့ရာဒေသဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ရွှေတြိဂံဒေသဟုလည်း ထင်ရှားလေသည်။ ထို့ကြောင့် တာချီလိတ်မြို့ မြန်မာ–ထိုင်း အမှတ်(၁)ချစ်ကြည်ရေး တံတားထိပ်ရှိ အဝိုင်းပတ်လမ်းပန်းခြံတွင် “CITY OF GOLDEN TRIANGLE” ဟူသော စာတန်းကြီးက ကြိုဆိုထားရှိသည်။

တာချီလိတ်မြို့ဟူသော အမည်သည်လည်း ရှမ်းဘာသာစကားဖြစ်သည်။ မဲဇလီဆိပ် တာချီလိတ် ဟူ၍ ထင်ရှားရလေသည်။ တာချီလိတ်မြို့သည် ရှမ်းစော်ဘွားအုပ်ချုပ်ခဲ့စဉ်က မထင်မရှား ထုံးဖိုရွာကလေး ကိုးအိမ်စု နေထိုင်ခဲ့ပြီး မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ပုန်းထွန် ရပ်ကွက်၊ ထုံးဖိုရှိသောအရပ် ဟူ၍ ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ၁၉၅၈–၆၀ ပြည့်နှစ်ကာလ မြန်မာ– ထိုင်း အမှတ် (၁) ချစ်ကြည်ရေးတံတားတည်ဆောက်ပြီးသည့်နောက် တစ်စတစ်စ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားရလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် အစိုးရရုံးစိုက်သည့် သင်္ကေတဖြစ်သော လွတ်လပ်ရေး ကျောက်တိုင်ကြီးကိုလည်း မြို့လယ်ကောင်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ထိုခေတ်အစိုးရက မြို့အဆင့်သို့ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပြီး တရားဝင်မြို့အဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းထားရှိသည်။

သို့ဖြစ်၍ တာချီလိတ်မြို့သည် (၁၉၇၄–၂၀၂၄)ခုနှစ် မြို့တည်နှစ်ပေါင်း ၅၀ ပြည့်သည့် နှစ်ကာလဖြစ်သောကြောင့် စာရေးသူက သဘာဝပေးထားချက်များကို အခြေပြု၍ အစိုးရ နှင့် ဒေသပြည်သူလူထုများ၊ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးခေါင်းဆောင်များသည် ငြိမ်းချမ်းရေး ရှိ၍ အချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ပူးပေါင်းတည်ဆောက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် မျက်မှောက်အခြေအနေအထိ ဂုဏ်ပြုတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အမြင့်ပေ ၁၂၈၅ ပေတွင် တည်ရှိ

ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ မယ်ဆိုင်ချောင်းသည် ထိုင်း–မြန်မာနှစ်နိုင်ငံ၏ နယ်ခြားမြစ်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် နမ့်ယွန်းချောင်း၊ မယ်ခေါင်ချောင်း၊ မယ်ဟုတ်ချောင်းနှင့် နမ့်လင်းချောင်းတို့သည် လယ်မြေကို ရေပေးဝေစီးဆင်းလျက် အနောက်ဘက်မှ အရှေ့ဘက်သို့ စီးဆင်းကြပြီး မဲခေါင်မြစ်သို့ စုန်ဆင်းကြလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် နှစ်စဉ် မိုးရာသီတွင် ရေကြီးရသည့် သဘာဝဘေး သင့်ရလေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဒေသသည် လျှောင်ဒဏ်သင့်ဖူး၍ အက်ကြောင်းများသည် ချောင်းဖျားမြေပြိုရာက ရေကြီးသည်။ ရှေးဘိုးဘေးလူကြီးများက နှစ် ၄၀–၅၀ လျှင် တစ်ကြိမ် ရေကြီးဖူးကြောင်း၊ ထို့အပြင် မိုးရာသီ မဲခေါင်မြစ်ရေစီးသန်၍ ရေကြီးသည့်အချိန် ချောင်းရေများ မတိုးစီးနိုင်သော ဆန်တက်ရေများသည် တာချီလိတ်မြို့အား ရေဘေးသင့်စေတတ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ၁၉၅၈–၆၀ ပြည့်နှစ်က မြန်မာ–ထိုင်း ချစ်ကြည်ရေး တံတားကို ထိုင်းနိုင်ငံက တည်ဆောက်ပေးခဲ့ပြီး နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ နေ့စဉ်နံနက် ၆:၀၀ နာရီမှ ညနေ ၆:၀၀ နာရီအတွင်း ဖြတ်သန်းသွားလာခွင့်ပြုထားသည်။ ဒေသခံများအား တစ်နှစ်စာအုပ်ဖြင့် ခွင့်ပြုထားသည်။ နယ်ခြားမြို့က ဧည့်သည်ဖြစ်ပါက နေ့ချင်းပြန်လက်မှတ်ဖြင့် ခွင့်ပြုထားလေသည်။ ထို့အပြင်တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ Passport နှင့် Visa ရှိပါက ဝင်/ထွက်ခွင့်ပြုထားလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် သဘာဝပေးထားချက်ရှိသည့် ဒေသဖြစ်သည်။ ထုံးကျောက်တောင်ခြေတွင် ရှိသည်။ မြို့အနီးတောင်တန်းများသည် အမြင့်ပေ ၃၀၀၀ ကျော်ရှိကြသည်။ မြို့အနီး ဖြတ်သန်းစီးဆင်းနေသည့် ချောင်းများသည် ရွှေကြောများရှိနေကြောင်း ထင်ရှားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ချောင်းရေများသည် နွေရာသီ၌ပင် အရောင်နောက်ကျိနေကြရလေသည်။ ကျောက်မီးသွေးတွင်းရှိပြီး မဂ္ဂနီးသတ္တု တူးဖော်နေသည့် အားရယ်ဒေသနှင့် တာလေတောင်ရတနာ ရွှေတွင်းသည် အထူးထင်ရှားလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့တွင် သတ္တုလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းရုံးရှိသည်။ စာရေးသူက ၂၀၁၈ ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည်အစည်းအဝေးတွင် နိုင်ငံတော်၌ တရားဝင်မှတ်ပုံတင် ခွင့်ပြုချက်ရရှိထားသည့် ကုမ္ပဏီပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ရှိကြောင်း၊ သို့သော် လက်တွေ့သတ္တုတူးဖော်နေသည့် ကုမ္ပဏီ ၄၀ သာရှိသေးကြောင်း သိရှိခဲ့ဖူးသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ကနဦးကစ၍ ဒေသပြည်သူလူထုတို့၏ နေ့စဉ်သုံးရေသောက်ရေသည် တွင်းရေဖြစ်သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က မြို့စည်ပင်ရေပေးဝေရေးရှိခဲ့သည်။ သို့သော် မလွှမ်းခြုံနိုင်ခဲ့ချေ။ သို့သော် မျက်မှောက်ခေတ်တွင် စမ်းရေ၊ တွင်းရေတို့မှ သောက်ရေသန့်ထုတ်လုပ်ရောင်းချပေးနေသည့် ကုမ္ပဏီ ၂၀၀ ကျော်ရှိကြောင်း၊ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် တိုင်းရင်းသားလုပ်ငန်းရှင်များပိုင်ဆိုင်သည့် တာချီလိတ်(ရှမ်းရှေ့)ရေပေးဝေရေးပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီက သဘာဝချောင်းရေကို သန့်စင်ပြီး ပိုးသတ်ထားသော သောက်ရေ၊ သုံးရေကို ရေမီတာစနစ်ဖြင့် ခေတ်မီသော ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်ခဲ့လေသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြောင်း

တာချီလိတ်မြို့၏ ကျေးလက်ဒေသများသည် အဓိကစိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် အမဲလိုက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးတွင် စပါး၊ ပြောင်း၊ ချင်း(ဂျင်း)၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် နှစ်ရှည်ပင်များ စိုက်ပျိုးကြသည်။ နှစ်ရှည်ပင်များ ကော်ဖီ ဧက ရာချီ၍လည်းကောင်း၊ ရော်ဘာပင် ဧက သိန်းချီ၍လည်းကောင်း၊ ပျားလိမ္မော်ဧက ထောင်ချီ၍ စိုက်ပျိုးထားကြသည်။

မွေးမြူရေးတွင် ကျွဲ၊ နွား၊ ဆိတ်၊ ကြက်၊ ဝက်၊ ဘဲများ၊ အသားစားသုံးရန်နှင့် စီးပွားဖြစ် မွေးမြူထားရန် မြေလွတ်မြေရိုင်းများ လျှောက်ထားခွင့်ရရှိပြီး လွတ်ကျောင်း၍လည်းကောင်း၊ ခြံဝင်းခတ်၍ လှောင်၍လည်းကောင်း မွေးမြူထားကြလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့ပြတွင် နေထိုင်ကြသူများသည် ငွေကြေးအခြေခံလည်ပတ်ကြရသည့် ပုဂ္ဂလိက အမိန့်ရအပေါင်ဆိုင်လုပ်ငန်းများကို ရပ်ကွက်တစ်ခုလျှင် နှစ်ဆိုင်ခွင့်ပြုပေးထားကြောင်း သိရသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာတိုးလျက် ရှိပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ခေတ်မီတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းအတွက် ဘိလပ်မြေ အသင့်ဖျော်လုပ်ငန်း ရှစ်ခုရှိသည်။

တာချီလိတ်မြို့နယ်တွင် Arabica ကုန်းမြင့်ကော်ဖီဧက ၇၈၂ ဧကရှိပြီး ရော်ဘာပင် ဧကပေါင်း ၂၀၆၇၄ ဧကစိုက်ပျိုးထားကြသည်။ တာချီလိတ်မြို့သည် စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ထွန်းပြီး မွေးမြူရေးကောင်းသည့်ဒေသဖြစ်ကြောင်း သက်သေရှိလေသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော် သမ္မတက ချီးမြှင့်ပေးခဲ့သည့် နိုင်ငံ့စွမ်းဆောင်ရည်ဆုကို နိုင်ငံတော်အဆင့်တစ်ဦး၊ ပြည်နယ် အဆင့်တစ်ဦး ရရှိခဲ့ပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံနေထိုင်ကြပြီး လူမျိုးအမည်ပေးဈေးများ၊ ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ ထွန်းကားလေသည်။ မြို့စည်ပင်သာယာရေးဈေးနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီဈေး စုစုပေါင်း ဈေး ၁၀ ဈေး ရှိလေသည်။ နယ်စပ်မြို့ဖြစ်၍ ဟိုတယ်၊ မိုတယ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်က အခွန်ငွေများ တိုးပွားရရှိလျက်ရှိပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့ပြ၏ အလှဆုံးဆိုင်ပြပါဆိုလျှင် ရတနာရွှေဆိုင်များဖြစ်ပါသည်။ ဆိုင်အပြင်အဆင်ခေတ်မီကြသည့် ရတနာရွှေဆိုင်ပေါင်း ဆိုင် ၂၀ ရှိသည်။ ခေတ်မီရေကူးကန် ငါးကန်ရှိသည်။ ခေတ်မီအအေးခန်းကော်ဖီဆိုင် ၂၀ ဆိုင်ရှိသည်။ တာချီလိတ်မြို့လမ်းများ အားလုံးနီးပါး ဈေးဆိုင်ဖြစ်လေသည်။ လိုင်စင်ရမော်တော်ကား အရောင်းပြခန်း၊ ဆိုင်ကယ်အရောင်းပြခန်းများဖြင့် စည်ကားလှသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်ကစ၍ ဒီဇယ်စက်ခေါင်း လျှပ်စစ်မီးလင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်ရောက်သော် ယခင်ရွှေတြိဂံဒေသတိုင်းမှူး ယခု နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က တာချီလိတ်မြို့ ၂၄ နာရီ မီးလင်းရေးနှင့်မီတာခ သက်သာစွာရရှိရေး တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ကာလသည် ၆၀ မဂ္ဂါဝပ် စွမ်းအားအပြည့်နှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ရာနှုန်းပြည့်ဖြန့်ဖြူးနိုင်ရေး တာချီလိတ်မြို့ မီးလင်းရေးဦးဆောင်ကော်မတီတွင် စာရေးသူလည်း အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် လျှပ်စစ်စွမ်းအားသည် ဒေသ၏စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး အားလုံးကို ခေတ်မီစေရန် လွှမ်းခြုံပေးလျက်ရှိလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်နှင့်အပြိုင် တည်ဆောက်ထားသည့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးခေတ်မီလေသည်။ ဝိုင်ဖိုင်လုပ်ငန်းဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ပုဂ္ဂလိ ကုမ္ပဏီ ၂၀ ခုရှိသည်။ မင်းလမ်းမကြီးတွင် ယာဉ်ထိန်းမီးပွိုင့် ခြောက်ခုရှိသည်။ တစ်မြို့လုံး လုံခြုံရေးကင်မရာ CCTV များဖြင့် လွှမ်းခြုံထားရှိသည်။

တာချီလိတ်မြို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးသည် ခရိုင်မြို့အဆင့်ဖြစ်သည်။ ဌာနဆိုင်ရာများအားလုံး ၂၀၁၅–၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကာလတွင် စုပေါင်းရုံးကြီးသုံးထပ်ဆောင် (ခတ်လှေကားနှင့်)ရုံးတိုင်း သီးသန့်ရုံးမြေ အဆောက်အဦကို ယခင် မြို့ပြရှိ သင်္ချိုင်းမြေအချို့ကို ရွှေ့ပြောင်းပေး၍ ထိုမြေတွင် ဝန်ထမ်းအိမ်ရာများ၊ ဌာနဆိုင်ရာရုံးခန်းများ စနစ်တကျတည်ဆောက် ခေတ်မီစေခဲ့သည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် နယ်စပ်မြို့လည်း ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးမြို့လည်းဖြစ်၍ မြန်မာ့ စီးပွားရေးဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်များ ရှိလေသည်။ မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်ခွဲ၊ ကမ္ဘောဇဘဏ်ခွဲ၊ စီဘီဘဏ်ခွဲ၊ ရောဝတီဘဏ်ခွဲ၊ အေဂျီဒီဘဏ်ခွဲ၊ မြဝတီဘဏ်ခွဲနှင့် အင်းဝဘဏ်ခွဲတို့ရှိကြသည်။

“တာချီလိတ်
မြို့သည်
ထိုင်းနယ်စပ်မြို့လည်း
ဖြစ်သောကြောင့်
ညှော့သည်ခရီးသွား
စည်ကားသည့်မြို့
ဖြစ်သည်။
နေ့ချင်းပြန်
လည်ပတ်စရာ
များလည်း
ရှိသည်။”

တာချီလိတ်မြို့သည် ထိုင်းနယ်စပ်မြို့လည်းဖြစ်သောကြောင့် ညှော့သည်ခရီးသွား စည်ကားသည့်မြို့ဖြစ်သည်။ နေ့ချင်းပြန် လည်ပတ်စရာများလည်းရှိသည်။ ရွှေတြိဂံနယ်မြေဒေသ၊ မိုင်းဖုန်းဆရာတော်ကျောင်း၊ မဲခေါင်မြစ်ကမ်း ဝမ်ပုံရေဆိပ်၊ တာချီလိတ်ကျိုက်ထီးရိုးတောင်တက်လမ်းခရီးကြမ်း၊ တာချီလိတ်ရွှေတိဂုံစေတီတော်၊ ဘုရင့်နောင်ရုပ်တုပန်းခြံ၊ နဂါးနှစ်ကောင်ဘုန်းကြီးကျောင်း၊မဟာမြတ်မုနိကျောင်းနှင့်တိုင်းရင်းသားဈေးဆိုင်များ၊ စားချင်စဖွယ်ဟင်းလျာများ ထင်ရှားလေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့လည်း ဆေးကုသခြင်း၊ အလည်အပတ်သွားရောက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ ရှိလေသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် စက်သုံးယာဉ်များခြင်းကြောင့် စက်သုံးဆီဖြန့်ဖြူးသည့် ပုဂ္ဂလိက ဆီပန့် ၁၅ ခုရှိသည်။ အိမ်ဆောက်ပစ္စည်းအရောင်းကုမ္ပဏီဆိုင် ၂၀ ရှိသည်။ ညှော်သည် အဝင်အထွက်များပြား၍ စားသောက်ဆိုင်လုပ်ငန်းများမှာလည်း အောင်မြင်ကြသည်။

တာချီလိတ်မြို့၏ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုသည်လည်း ခေတ်မီတိုးတက်လျက် ရှိသည်။ အစိုးရ၏ ဓမ္မသီရိ ခုတင် ၁၀၀ ဆေးရုံကြီးနှင့် FDA ရုံးလည်း ထားရှိသည်။ ထို့အပြင် ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံများရှိ အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ငွေ့ထုတ် စက်ရုံများမှ အခမဲ့ဖြန့်ဖြူးပေးလျက် ရှိပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေပေါင်း ၁၄၈၀၂ ဦး၊ ကျား (၇၄၈၂၇ ဦး) ၅၀ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ မဦးရေ (၇၃၁၉၄ ဦး) ၄၉ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း မှတ်သားရလေသည်။ အိမ်ထောင်စုပေါင်း ၃၁၁၇၉ စု ရှိသည်ဟု ထုတ်ပြန်ထားသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မျိုးစုံလှသည်။ မိမိလူမျိုးတို့အား ဦးဆောင်ပေးနေသည့် အသင်းအဖွဲ့များ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ဖွဲ့စည်းထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည် –

(က) ဗမာတိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုအကအဖွဲ့၊
(ခ) ရှမ်းစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ဂ) အာခါစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ဃ) လားဟူစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(င) ရဝမ်ယဉ်ကျေးမှုအကအဖွဲ့၊
(စ) ဂေါ်ရခါးယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ဆ) ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ဇ) ပအိုဝ်းယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ဈ) “ဝ” ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့၊
(ည) ကရင်ယဉ်ကျေးမှု၊
(ဋ) တရုတ်ဘုံကျောင်းအဖွဲ့။

တိုင်းရင်းသားစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့များသည်။ သာရေးနာရေးပွဲများ၊ နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်များရှိပါက အချင်းချင်းမိတ်ဖွဲ့၍ ရင်းနှီးကြရလေသည်။ ပြက္ခဒိန်များ လက်ဆောင်ပေးကြသည်။

တာချီလိတ်မြို့တွင်ထင်ရှား၍ပျော်စရာအကောင်းဆုံးနေ့များ ဟုဆိုလျှင် တိုင်းရင်းသား နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်များ ဖြစ်ပါသည် –

(က) ကမ္ဘာ့နှစ်ဆုံး ညသန်းခေါင်ယံနှစ်သစ်ကြိုသည့် ဖြောက်အိုးသံဖြင့် ထိုင်း–မြန်မာ အပြိုင် ဆင်နွှဲကြသည်။
(ခ) ဗုဒ္ဓဘာသာနှစ်သစ်ကူး (ဧပြီလ) တန်ခူးလတွင် ရေချောင်းများအားလုံး စားသောက်ဆိုင် စခန်းဖွင့်ကြသည်။ ထိုင်း–မြန်မာပူးပေါင်းကျင်းပကြသည်။
(ဂ) အာခါလူမျိုး “ခါးထောင်းဖား” ခေါ် နှစ်သစ်ကူးပွဲတော် (ဒီဇင်ဘာလ)၊

(ဃ) ရှမ်းရိုးရာနှစ်သစ်ကူး "ပီမိုင်သိုင်း" (နိုဝင်ဘာလ)၊

(င) လားဟူရိုးရာနှစ်သစ်ကူး "ဟော့ကြားဝေ" (ဖေဖော်ဝါရီလ)၊

(စ) တရုတ်လူမျိုးတို့၏ GONG XI FA CAI နှစ်သစ်ကူး စာအိတ်နီပွဲ(ဖေဖော်ဝါရီလ)။

တာချီလိတ်မြို့သည် ကနဦးတွင် သာရေးနာရေးကူညီခြင်းကို မိမိတို့လူမျိုးအဖွဲ့၊ ဘာသာအဖွဲ့၊ ရပ်ရွာအဖွဲ့ဟူ၍သာ ရှိခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် "အတ္တ"နည်း၍ "ပရဟိတ" စေတနာစိတ်ထားကြသည့် လူမှုကူညီရေး အသင်းများလည်း ဖွဲ့စည်းထားကြပါသည်။

တာချီလိတ်မြို့၏ ရှေးကာလအခြေအနေနှင့် မျက်မှောက်ခေတ်ကာလ လုံခြုံရေးစီမံထားရှိမှုများမှာ တာချီလိတ်မြို့ဒေသသည် နယ်စပ်ဒေသဖြစ်နေခြင်း၊ တောတောင်ထူထပ်၍ လူဦးရေနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် ခေတ်အဆက်ဆက် လက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူများ ခိုအောင်းရာဒေသ ဖြစ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသော ၁၉၄၈ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း KMT ကူမင်တန်တရုတ်ဖြူတပ်များသည် မိုင်းဆတ်မြို့ လေဆိပ်(လက်ရှိအသုံးပြုဆဲ)တာလေမြို့ လေဆိပ်ဟောင်း၊ ကျိုင်းလပ်-မိုင်းပါလျှိုးကြားရှိ လေဆိပ်ဟောင်းတို့ တည်ဆောက်ပြီး တာချီလိတ်ဒေသကို စိုးမိုးခဲ့သည်။

ထို့သို့ဖြင့် ၁၉၆၀-၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကာလသည် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ် (ဗကပ) တပ်တို့က စိုးမိုးခဲ့ပြန်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုခေတ်ကာလတွင် တိုင်းရင်းသားသူရဲကောင်းများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော သက်သေရှိလေသည်။

-	၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်	ဆွတ်ဗဟာဒူးရိုင်း	(အောင်ဆန်းသူရိယဘွဲ့ရ) မြန်မာပြည်ဖွား ဂေါ်ရခါးလူမျိုး၊ ပန်ချီဟက်-တာလေ
-	၁၉၈၃ ခုနှစ်	ဦးလော်ဖာ	(သူရဲကောင်းဘွဲ့ရ) အာခါလူမျိုး၊ ပုံချိုရွာ-မိုင်းယောင်း
-	၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်	ဦးကျာရော	(သူရဲကောင်းဘွဲ့ရ)လားဟူလူမျိုး၊ကျာကူနီ-တာလေ

တာချီလိတ်ခရိုင်သည် နယ်စပ်ဒေသဖြစ်သည်။ အမှတ် (၂၀၀၈) နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ မိုင်းယု၊ အမှတ် (၂၀၀၉) နယ်ခြားစောင့်တပ်-ပန်ဟတ်၊ တာချီလိတ်(အခြေချ)စစ်ဗျူဟာ၊ RCSS ရှမ်းတောင် တပ်ဖွဲ့၊ UWSA တောင်ပိုင်း "ဝ"တပ်ဖွဲ့၊ ဒေသခံလူ့ပ်ရှား ပြည်သူ့စစ်တပ်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့များ စုံစုံလင်လင်ဝန်းရံ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ထားသောကြောင့် ငြိမ်းချမ်းသောဒေသ ဖြစ်သည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် မြို့တွင်း အနီးပြေးလိုင်းကားစုံရှိသည်။ မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ဆိုင်ကယ်အသင်းလည်း လမ်းဆုံတိုင်းတွင် ရှိသည်။ နေ့ချင်းရောက်နိုင်သော ကျိုင်းတုံ၊ မိုင်းဖြတ်၊ မိုင်းယောင်း၊ တာလေ၊ မိုင်းပါလျိုး၊ ကျိုင်းလပ်မြို့၊ မိုင်းဆတ်မြို့များသို့ သီးသန့်လိုင်းကားပြေးဆွဲကြသည်။ ရန်ကုန်မြို့မှလည်း မိုးကောင်းကင်၊ GI Group Express၊ ဒို့ညီနောင်ကားများ၊ မင်းမြန်မာကား၊ မန္တလာထွန်းကားများ ပြေးဆွဲကြသည်။ လေကြောင်းလိုင်းများလည်း ပုံမှန်ပျံသန်းပြေးဆွဲသည်။ ထိုင်းဘက်သို့လည်း ပို့ဆောင်ပေးသည်။ ခရီးသွားလမ်းညွှန်များ ရှိသည်။ လာအိုနိုင်ငံသို့လည်း အလည်အပတ် သွားရောက်နိုင်သည်။

တာချီလိတ်မြို့၏ ပညာရေးသည် နယ်စပ်မြို့ဖြစ်၍ ထိုင်းနိုင်ငံ မယ်ဆိုင်မြို့နှင့် ချင်းရိုင်းမြို့များတွင် ကျောင်းများ၊ မူလတန်းကျောင်း၊ မူကြိုကျောင်းများရှိပြီး အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများ အပြိုင်အဆိုင်ဖွင့်ကြသည်။

တာချီလိတ်မြို့ရှိ တိုင်းရင်းသားစာပေယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့သည် စာသင်ကျောင်းဟူ၍ မရှိဘဲ ဘာသာရေးကျောင်းနှင့် မိမိအဆင်ပြေရာ၌ အခမဲ့သင်ကြားပေးကြသည်။ ကျောင်းချိန်ပြင်ပ စာသင်ချိန်၌လည်း သင်ကြားမှုရှိသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် ၁၉၉၉ ခုနှစ်ကတည်းက စာရေးဆရာအသင်း စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် (၂၅) နှစ်ပြည့် မဂ္ဂဇင်းစာအုပ် မိတ်ဆက်ပွဲသို့ စာရေးသူ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် စာရေးဆရာအသင်းဥက္ကဋ္ဌသည် ဦးစံသိန်း (မောင်ဖိုးစံ-ဒူးယား) (ရဲမှူး-ငြိမ်း) ဖြစ်သည်။

တာချီလိတ်မြို့ရှိ လုပ်ငန်းရှင်များအား နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ရှမ်းပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရကဂုဏ်ပြုချီးမြှင့်ခဲ့ရာ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတို့ ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့တံဆိပ်များ ရရှိခဲ့ကြပါသည်။

ပညာရေးတွင် တာချီလိတ်မြို့သည် ကနဦးတွင် အစိုးရစာသင်ကျောင်းသာရှိခဲ့ရာမှ ခေတ်ပြောင်းစနစ်ပြောင်း၍ အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်တို့အား လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ တိုးတက်မှုသည်လည်း မကြုံစဖူး အသီးအပွင့်များ မြင်တွေ့ရပြီး ငါးဘာသာ၊ လေးဘာသာ ဂုဏ်ထူးရှင်များ၊ ပညာရည်ချွန်ဆု၊ ထူးချွန်ဆုရကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသည်။

အတန်းပိုင်ဆရာမနှင့် ဘာသာပြဆရာ၊ ဆရာမများကို ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးက အနီးကပ် စာဖတ်ချိန်သတ်မှတ်ပြီး ကြီးကြပ်ပေးခြင်းဖြင့် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ပညာသင်နှစ်တွင် တာချီလိတ်မြို့၊ ဆန်ဆိုင်း အထကကျောင်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်း ၁၂ ဦး အောင်မြင်ခဲ့ပြီး တန်းလုံးကျွတ် (ရှမ်းရှေ့)ပထမဆု ရရှိခဲ့သည်။

တာချီလိတ်ဒေသသည် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းအဖြစ် နိုင်ငံတကာမှ အသင်းအဖွဲ့များ တွေ့ရှိရသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က HIV & AIDS အသိပညာပေး၍ ကူညီမှုပေးခဲ့သည်။ WORLD VISION ၊ မယ့်ဖားလုံထိုင်းမိဖုရား စီမံကိန်းတို့ ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ကျေးလက်တွင် လိုအပ်ချက်ရှိသော လမ်းသစ်ချဲ့ခြင်း၊ တံတားသစ်ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ ရေသွယ်တန်းပေးခြင်း၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအတွက် လွယ်အိတ်၊ စာရေးကိရိယာပံ့ပိုးခြင်းများ တွေ့ရ၍ အထူးဖွံ့ဖြိုးခဲ့ကြသည်။

တာချီလိတ်မြို့တွင် အားကစားကို အားပေးခဲ့ကြသည်။ အစိုးရက ပြည်သူ့အားကစားကွင်းသစ်တစ်ကွင်း ဆောက်ပေး၍ ခေတ်မီစေခဲ့သည်။ မိုးလုံလေလုံ အားကစားရုံတစ်ရုံ ရှိသည်။ ၁၈ ကျင်း ဂေါက်ကွင်းတစ်ကွင်းနှင့် ဂေါက်သီးရိုက်လေ့ကျင့်ကွင်း နှစ်ခု ရှိသည်။ ပုဂ္ဂလိကဖူဆယ်ကွင်း ၂၀ ကွင်း၊ ရေကူးကန် ငါးကန်၊ စက်ဘီးအသင်း၊ ဆိုင်ကယ်အသင်း ရှိသည်။ နှစ်စဉ် ဒီဇင်ဘာအားကစားလတွင် မာရသွန်ပြေးပွဲကျင်းပကြသည်။

တာချီလိတ်မြို့သည် နယ်ခြားမြို့လည်းဖြစ်၊ စီးပွားရေးမြို့လည်းဖြစ်ပြီး လူငယ်အားကစားကိုလည်း စာသင်ကျောင်းအခြေပြုသည့် မျိုးဆက်သစ်များအား ပြုစုပျိုးထောင်

ပေးကြသည်။ မြန်မာ့လက်ရွေးစင်(ဟောင်း)၊ ပြည်နယ်လက်ရွေးစင်(ဟောင်း)များသည် လုပ်ငန်းရှင်များ၊ အားကာမှုးတို့ ပူးပေါင်းလေ့ကျင့်ရေး အကယ်ဒမီကျောင်းနှင့် ပြိုင်ပွဲမပြတ် ကျင်းပပေးလျက်ရှိသည်။

တာချီလိတ်မြို့ အားကစားသည် ဆရာကောင်း၊ နည်းပြကောင်း၊ လေ့ကျင့်မှုကောင်း၊ ထောက်ပံ့ပေးမှုကောင်းတို့ဖြင့် အောင်မြင်မှုအသီးအပွင့်များ ရရှိခဲ့သည်။

တာချီလိတ်မြို့နယ်၊ အမျိုးသမီးဘောလုံးအသင်းသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ဖလား မြို့နယ်လိုက် U – 19 အောက် ဘောလုံးပြိုင်ပွဲတွင် ပထမဒိုင်းဆုကြီး ဆွတ်ခူးခဲ့သည်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားရှိသည်။

အမျိုးသားဘောလုံးအသင်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင်ကျင်းပသော ရှမ်းပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်ဖလား U–25 နှစ်အောက် အမျိုးသားဘောလုံးပြိုင်ပွဲတွင် ပထမဒိုင်းဆုကြီး ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားရှိသည်။

ကျန်းမာရေး

တာချီလိတ်မြို့တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး စုံလှသည်။ မူရင်းကျန်းမာရေးကုသမှုပိုင်းတွင် မိမိတို့၏တိုင်းရင်းဆေးနည်းများသည် သစ်ခေါက်သစ်မြစ်၊ သစ်ဥသစ်ဖုများနှင့် တိရစ္ဆာန်အဆီ၊ အရိုး၊ အကြော စသည်တို့အား မရှိမဖြစ် ဆေးနည်းများအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြရသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် တာချီလိတ်မြို့တွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုသည် ခေတ်မီနေပြီး ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံကြီးများ ဖွင့်လှစ်ကာ ရောဂါဗေဒဆိုင်ရာ အထူးကုသမားတော်ကြီးများပါရဂူများဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ကုသပေးလျက် ရှိပါသည်။

တာချီလိတ်–မဲဇလီဆိပ်မြို့သည် မကြုံစဖူး ကိုဗစ်ကာလ ဘေးသင့်ချိန်တွင် လုပ်ငန်းရှင်များ၊ လူကြီးများမျက်နှာစုံညီ၍ ကိုဗစ်စင်တာသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဧည့်ခံကျွေးမွေးခြင်း၊ ယာယီကုသခြင်းတို့ကို နယ်ခြားမြို့ပီပီ နောက်မကျခဲ့ပေ။ လာအိုနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံမှ ပြန်ဝင်လာသည့် နိုင်ငံသားများကို ကြိုဆိုလက်ခံခြင်းနှင့် နေရပ်သို့ပြန်လည်ပို့ဆောင်ခြင်းတို့အပြင် လိုအပ်သော အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ငွေ့စက်ရုံလည်း တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။

ယခု စာရေးသူတင်ပြခဲ့သော မဲဇလီဆိပ်–တာချီလိတ်မြို့တည် နှစ် ၅၀ ခရီး ဆောင်းပါးသည် ပြီးပြည့်စုံသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ သို့သော် စာရေးသူ အတတ်နိုင်ဆုံးလက်လှမ်းမီသ၍ ရှာဖွေစုဆောင်း တင်ပြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မပြည့်စုံသည်များ၊ မေ့ကျန်ခဲ့သည်များ ရှိပါက စာရေးသူ၏ လေ့လာမှု အားနည်းခြင်းသာဖြစ်ပါကြောင်း ဝန်ခံပါသည်။

ဝင်အားလယ်(ဓာတု)

မှီငြမ်းသည့်မှတ်တမ်းများ

၁။ (၂၅)နှစ်ရွှေရတု မဂ္ဂဇင်း တာချီလိတ်မြို့ (၁၉၉၉–၂၀၂၄)။
၂။ တာချီလိတ်မြို့ ဆရာဦးသန်းလှိုင် (အားကာမှုး၏ မှတ်တမ်း)။
၃။ တာချီလိတ်မြို့စာရေးဆရာအသင်းက ထုတ်ဝေခဲ့သော ပြက္ခဒိန်နှင့် မဂ္ဂဇင်းများ။
၄။ စာရေးသူ (၁၉၈၀–၂၀၂၄) တာချီလိတ်ဒေသနေထိုင်ခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံများ။

EdkifiHa&;rl0g'Avhvmwef;

ouf[Sif (a&Tjynfolajr)

“ဗလငါးတန်နှင့်ပြည့်စုံသော လူငယ်၊ လူရွယ်များအား
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် လူမှန်နေရာမှန်
တာဝန်ထမ်းဆောင်စေပါက မြန်မာနိုင်ငံကို
နည်းမျိုးစုံဖြင့် ရယူလိုသည့် ပြည်ပအန္တရာယ်များမှ
ကာကွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။”

မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် တည်ရှိပြီး ပထဝီအနေအထားအရ အင်ဒိုပစိဖိတ်ဒေသတွင်း မဟာဗျူဟာမြောက်သည့် အရေးပါသည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံရေးအရ ချုပ်ကိုင်လိုခြင်း၊ စွက်ဖက်ခြင်းခံနေရသည့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် လူဦးရေအများဆုံးဖြစ်သည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိပြီး တရုတ်နိုင်ငံ BRI စီမံကိန်း၏အဓိကလမ်းကြောင်းပေါ်တွင် တည်ရှိကာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထွက်ပေါက်ဖြစ်သည့် ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းအား ဖော်ဆောင်နေသည့်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအား အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည့် အစိုးရအဆက်ဆက်တွင် တစ်ပါတီစနစ်နှင့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ဟူ၍ ကွဲပြားစေကာမူ လူငယ်၊ လူရွယ်များ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဖော်ဆောင်နိုင်ရမည်မှာ အမျိုးသားရေးတာဝန်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏ ဉာဏ်ရည်၊ ဉာဏ်သွေးများကို မြှင့်တင်၍ အမိနိုင်ငံကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်သည့် စွမ်းပကားများရှိရန် အထူးလေ့ကျင့်သင်ကြား တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ပါက နိုင်ငံရေးအရ အမြတ်ထုတ်လိုသည့် ပြည်ပနိုင်ငံများ၏ သွေးဆောင်ဖြားယောင်းသိမ်းသွင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံအား ချည့်နဲ့လိုသူတို့၏ အန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏တည်ဆဲအစိုးရဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ ဦးတည်ချက် (၉)ရပ်တွင် ပါဝင်သည့် လူမှုရေးဦးတည်ချက် အပိုဒ် (၃)၊ ပုဒ်ခွဲ (ဂ) တွင်ပါရှိသည့် “နိုင်ငံ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၌ လူငယ်များအနေဖြင့် အဓိကစွမ်းအားစုအဖြစ် ပါဝင်နိုင်ရေး၊ ဗလငါးတန်နှင့်ပြည့်စုံ သော လူငယ်များဖြစ်စေရန် လူငယ်ကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရေး” ဟု ရေးသားဖော်ပြသည့်အချက်မှာ နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏အနာဂတ်အား တန်ဖိုးထားမြှင့်တင်နေခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားလှပေသည်။

ဗလငါးတန်နှင့်ပြည့်စုံသည့် လူငယ်၊ လူရွယ်များအား စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်နိုင်သည့် နိုင်ငံများတွင် လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏အစွမ်းများဖြင့် ဟန်ချက်ညီညီ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေခြင်းများကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် တွေ့မြင်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

ဗလ ငါးတန်ဆိုသည်မှာ –

(၁) ကာယဗလ၊

(၂) ဉာဏဗလ၊

(၃) မိတ္တဗလ၊

(၄) စာရိတ္တဗလ၊

(၅) ဘောဂဗလတို့ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ဓလေ့အရ လူ့ဘဝရှင်သန်ခြင်းအား အရွယ်သုံးပါးဖြင့် ပိုင်းခြားထားပေသည်။ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ မည်သူမဆို အသက် ၁၅ နှစ်မှ ၂၅ နှစ် အရွယ်သည် ပထမအရွယ်ဖြစ်သည်။ အသက် ၂၅ နှစ်မှ ၅၅ နှစ်သည် ဒုတိယအရွယ်၊ ၅၅ နှစ်အထက်သည် တတိယအရွယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။

ပထမအရွယ်တွင် လူကြီး၊ မိဘများအပေါ် မှီခိုအားထားလိုသည့်စိတ်၊ မိမိကိုယ်တိုင်

အောင်မြင်ရန် ကြိုးစားလိုစိတ်တို့သည် လွှန်ဆွဲနေသည့်အချိန်ကာလ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပထမအရွယ်ရှိ လူငယ်၊ လူရွယ်များ လမ်းမှားမရောက်စေရန်၊ အတွေးအခေါ်ကောင်းများ ရှင်သန်စေရန်၊ လူကြီးမိဘများမှ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်၍ အထူးဂရုစိုက်စောင့်ကြည့်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ထိတွေ့ရသည့်ပတ်ဝန်းကျင်သည်လည်း ကောင်းမွန်သည့်နယ်ပယ်ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် လူငယ်၊ လူရွယ်များအား စည်းကမ်းတကျ ရှင်သန်ကြီးထွားစေရန် အလေးထား လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ရမည့်အချိန်ကာလသည် ပထမအရွယ်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရေး၊ ဘာသာရေး၊ ကြီးပွားရေး၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး၊ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး စသည်တို့ကို စနစ်တကျလေ့လာသင့်သည်။

ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် ဦးနှောက်ဆေးခံထားရသည့် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်၊ လူရွယ်များအား ပြန်လည်ထူထောင်ရမည့်ကာလတွင် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနှင့် ပါတီနိုင်ငံရေးအား ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ရန် အရေးကြီးလှပေသည်။ ပါတီနိုင်ငံရေးမှာ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်၍ လွတ်လပ်ပြီးနိုင်ငံများတွင် ပါတီများထူထောင်ကာ အခြားပါတီများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်ရန် ကြိုးစားရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ရည်ရွယ်ချက် မည်မျှပင်ကောင်းစေကာမူ ပါတီအောင်နိုင်ရေးအား အဓိကထားကြိုးစားရခြင်းကြောင့် အတ္တရှေ့တန်းတင်ရခြင်းသည် ပါတီနိုင်ငံရေးဖြစ်သည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးမှာ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာနှင့် နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ရန်အတွက် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးတိုက်ခိုက်ခြင်းတို့အား စည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် စုပေါင်း၍တွန်းလှန်ရခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကျိုးအား စွန့်၍ အများအကျိုးဆောင်ရခြင်း (ပရဟိတ) အလုပ်သည် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဖြစ်သည်။

လူငယ်ဟူသည် ကိုယ်ကျိုးမဖက်သည့် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးမျှသာ စိတ်ဝင်စား လေ့လာသင့်သည်။ ပါတီနိုင်ငံရေးသည် အကွေ့အကောက်များဖြင့် ရပ်တည်ရပြီး အမှားကင်း၍ အခွင့်အလမ်းကောင်းများ ရယူရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ရခြင်းသည် ပါတီနိုင်ငံရေးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူငယ်၊ လူရွယ်နှင့် ပါတီနိုင်ငံရေးသည် ကင်းရှင်းနေရမည်ဖြစ်သည်။ ပညာရေးသည် လူငယ်၊ လူရွယ်များကို အမြင့်ဆုံးပင့်တင်ပေးနိုင်သည့်အရာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရောက်သည့်နေရာတွင် ရပ်တန့်မနေသင့်။ ဆက်၍ဆက်ကာ လေ့ကျင့်သင်ကြားနေရမည် ဖြစ်သည်။

ဘာသာရေးသည်လည်း လူငယ်၊ လူရွယ်များမှ မဖြစ်မနေ လေးစားလိုက်နာနိုင်ရမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူမှန်ပါက လောကဓံတရားဖြစ်သည့် အောင်မြင်ခြင်း၊ ကျရှုံးခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ ကျန်းမာခြင်း၊ ဖျားနာခြင်း စသည့် ဆန့်ကျင်နေသည့်အရာများအား အလှည့်ကျရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရမည် ဖြစ်သည်။ လူငယ်၊ လူရွယ်ဆိုသည်မှာ မိမိယုံကြည်ချက်တစ်ခုကြောင့် စွမ်းအားမဖြစ်သင့်။ ထိုစွမ်းအားသည် ယုံကြည်ချက်အပေါ် တစ်ယူသန်စိတ် လွှမ်းမိုးမှုလွန်ကဲပါက အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာနှင့် အမိနိုင်ငံအတွက် အန္တရာယ်ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအားတစ်ခုဖြစ်တတ်သည်။ အမိနိုင်ငံအား တန်ဖိုးထားချစ်ခင်လေးစား၊ ကာကွယ်လိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စွမ်းအားမှသာလျှင် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုးအတွက် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ခွန်အားအစစ်အမှန်ဖြစ်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့်အဖွဲ့အစည်းအချို့မှ လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏အတ္တကြောင့် ဖြစ်တည်လာသည့် စွမ်းအားများကို အသုံးချ

ကာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်ပြောင်းလဲမှုတိုင်းတွင် လိုသလို ပုံဖော်ဆောင်ရွက်တတ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းသစ္စာဖောက်များမှ ပြည်ပသြဇာခံများနှင့်ပူးပေါင်းကာ လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏ အတ္တစွမ်းအားများကို စိတ်တိုင်းကျအသုံးချနိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဘက်စုံပျက်စီးယိုယွင်းခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗလငါးတန်ဟူသည် ပြည်ပစွက်ဖက်မှုများအား အမှားအမှန် ပိုင်းခြားဝေခွဲတတ်ခြင်း၊ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာနှင့် အမိနိုင်ငံအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်း၊ စိတ်နှင့်ခန္ဓာ ကြံ့ခိုင်စေခြင်း စသည့် လူသားစွမ်းအား အစစ်အမှန်ဖြစ်သည့်အတွက် ဘိုးဘွားများမှ အစဉ်အဆက် လက်ဆင့်ကမ်း၍ ကောင်းမွေအဖြစ် ထားရှိခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ကာယဗလ

ရှင်သန်၊ ဖွံ့ဖြိုးကြီးထွားခြင်းများအား လူသားများအတွက် သဘာဝက ပေးအပ်ထားပြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လူငယ်လူရွယ်များသည် သဘာဝမှပေးအပ်ထားသည့် ခွန်အားများဖြင့် ပြည့်စုံကြွယ်ဝနေချိန်ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ပိုင်းနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများအား လေ့လာဆည်းပူး၍ လေ့ကျင့်နိုင်ပါက စိတ်နှင့်ခန္ဓာ ဟန်ချက်ညီနေမည်ဖြစ်သည်။ ခွန်အားများ အစဉ်အဆက်တိုးပွားနေစေရန်၊ ခန္ဓာကိုယ်ကြံ့ခိုင်သန်မာရန် ကြိုးစားလေ့ကျင့်ကြခြင်းဖြင့် လှပတောင့်တင်းသည့် ခန္ဓာကိုယ်၊ ကြံ့ခိုင်သည့်စိတ်ဓာတ်များအား ကိုယ်တိုင်ခံစား ဝမ်းမြောက်ရသကဲ့သို့ အမိနိုင်ငံအတွက်လည်း ခွန်အားဖြစ်စေသော ကာယဗလနှင့် ပြည့်စုံသူ လူငယ်၊ လူရွယ်များသည် ဂုဏ်ယူဖွယ်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာနှင့်ဒေသတွင်း နိုင်ငံများတွင် အောင်မြင်မှု ဆုတံဆိပ်များအား ရင်ဝယ်ပိုက်ထားသည့် အားကစားမောင်မယ်များနှင့်အတူ အခြားနိုင်ငံသားများမှ အမိမြန်မာနိုင်ငံတော်အလံအား အတူတကွ အလေးပြု၍ လေးစားခံရခြင်းသည် ကာယအစွမ်းဖြင့် အမိနိုင်ငံ့ဂုဏ်အား မြှင့်တင်နေခြင်းဖြစ်သည်။ လူငယ်လူရွယ်၊ စစ်သည်တော်တို့သည်လည်း အမိနိုင်ငံအား တစ်လက်မမျှအထိမခံ ကာယအစွမ်းဖြင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်သူများ ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်ခွန်အားစိုက်ထုတ်ကာ စွမ်းစွမ်းတမံ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများသည် ကာယဗလဖြစ်သည်။

ဉာဏဗလ

ခန္ဓာကိုယ်အသုံးချ၍ ကာယခွန်အား စိုက်ထုတ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်သူ လူငယ်လူရွယ်များသည် ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးများအား အသုံးချနိုင်သည့် စာပေပညာ၊ နှုတ်မှုပညာ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပုပညာ၊ သိပ္ပံပညာများအား စနစ်တကျလေ့လာသင်ကြား၍ အသိဉာဏ်ပညာများဖြင့် စွမ်းဆောင်ကြရသည့် အတတ်ပညာများကို မိမိတို့ရောက်လိုသည့် အောင်မြင်ရေးပန်းတိုင်သို့ တတ်သိဉာဏ်စွမ်းအားများဖြင့် ထိထိမိမိအသုံးချ၍ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကြောင့် မိမိနှင့်တကွ နိုင်ငံနှင့်လူမျိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေသည့်စွမ်းအားသည် ဉာဏဗလဖြစ်သည်။

မိတ္တဗလ

နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည်တို့အား ဆောင်ရွက်ရာတွင် မိတ်ဆွေကောင်းရှိရမည်ဖြစ်သည်။ လူမှု၊ စီးပွားပျက်ပြားသွားသည့် အခက်အခဲဆုံးအချိန်တွင် ဖေးမခြင်းသည် ကူညီခြင်းဖြစ်ပြီး အခက်ခဲဆုံးအချိန်အား ရင်ဆိုင်ကျော်ဖြတ်ပြီးချိန်၊ ဖြစ်ပျက်ပြီးအကြောင်းအရာအား မေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်းသည် သနားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိတ်ဆွေများအား ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရာတွင် ဖေးမကူညီတတ်သူနှင့် သနားတတ်သူဟူ၍ ခွဲခြားတတ်ရပေမည်။ ဖေးမတတ်သူသည် မိတ်ဆွေစစ်ဖြစ်ပြီး သနားတတ်သူသည် မိမိအားနည်းချက်ကို ဝေဖန်ထောက်ပြပြီး မိမိထံမှတစ်စုံတစ်ရာရလိုမှု မျှော်လင့်ချက်ထားကာ လိုအပ်သည့်အချိန်နှင့် နေရာတွင် အသုံးချလို၍ သနားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိတ်ဆွေစစ်၊ မိတ်ဆွေမှန်များအား ရွေးချယ်ပေါင်းသင်းတတ်ရပေမည်။

မိမိကိုယ်တိုင်သည်လည်း ဘဝအတွေ့အကြုံများနှင့်ထပ်တူ မိတ်ဆွေများအား မှန်ကန်သောစိတ်ထားဖြင့် လမ်းပြနိုင်သူဖြစ်ရမည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း သာတူညီမျှစိတ်ထားဖြင့် စွမ်းဆောင်တတ်သူများနှင့်အတူ မြင့်မားတိုးတက်သည့် ဘဝအဆင့်မြင့်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ရမည်။ ရောက်ရှိသည့်အရပ်ဒေသတိုင်းတွင်လည်း ရင်တွင်းအပြုံးဖြင့် အယုတ်၊ အလတ်၊ အမြတ်မရွေး လူသားများ၏ချစ်ခင်နှစ်သက်မှုရရှိရန် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းသည် မိတ်ဆွေကောင်းများ ရရှိနိုင်မည့်အရေးပါသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ လူမှုဘဝရှင်သန်နေထိုင်ရာတွင် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ရတနာကဲ့သို့သောမိတ်ဆွေကောင်းများဖြင့် အတူယှဉ်တွဲ၍ ရရှိလာသည့် အောင်မြင်ခြင်းစွမ်းအားသည် မိတ္တဗလ ဖြစ်သည်။

စာရိတ္တဗလ

လူ့ကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာတတ်ခြင်းသည် စာရိတ္တဖြစ်သည်။ လူကျင့်ဝတ်ဟူသည် ဘာသာကြီးလေးခုမှ အစဉ်အဆက် ညွှန်ကြားဆုံးမမှုများမှ ဆင်းသက်လာသည့် ကျင့်ဝတ်များဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ပိဋကတ်သုံးပုံ၊ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်တို့၏ ယာမယနမာဘာတရနှင့် ဥပါဒ်နိယျကျမ်း၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်တို့၏ သမ္မာကျမ်းစာ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့၏ ကူရ်အန်ကျမ်းမြတ် စသည်တို့သည် လူသားများ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်စေရန် ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ရေးသားမှတ်တမ်းတင်၍ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက် လက်ဆင့်ကမ်းထိန်းသိမ်းလာခဲ့သည့် ဘာသာရေးစည်းကမ်းများ ဖြစ်သည်။

လူငယ်လူရွယ်များအား စိတ်ဓာတ်၊ စည်းကမ်း ကောင်းမွန်စေ၍ သူတစ်ပါးထိခိုက်နစ်နာဆုံးရှုံးစေမည့် အရာမှန်သမျှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ စသည်တို့ကို စနစ်တကျလိုက်နာတတ်၍ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်စေခြင်း စသည်တို့အား ထိန်းသိမ်းတတ်စေရန် လမ်းညွှန်ပြသနိုင်သည့် အလင်းတံခါးပေါက်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်းအား မတရားနည်းဖြင့် ရယူလိုသည့် သိစိတ်နှင့်မသိစိတ်ကို ထိန်းညှိနိုင်ပြီး အမှားအမှန်ဝေဖန်ပိုင်းခြားတတ်စေရန် စိတ်ကိုစွမ်းအင်တစ်ခုအဖြစ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်းကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်မှ ယုံကြည်၊ လေးစား၊ အားကိုးခံရခြင်းနှင့်အတူ

မိမိနှင့်နိုင်းယှဉ်ကာ ကိုယ်ချင်းစာ၍ တုံ့ပြန်တတ်သည့် စိတ်အား အချိန်နှင့်နေရာတိုင်းတွင် ဆောင်ရွက်တတ်သည့် အသိတရားကို ခွန်အားအဖြစ် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းသည် စာရိတ္တဗလ ဖြစ်သည်။

ဘောဂဗလ

ဘောဂဆိုသည်မှာ တစ်နည်း ကြီးပွားချမ်းသာခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ကြီးပွားချမ်းသာလိုသူတိုင်းသည် မိမိတို့၏စွမ်းဆောင်ချက်အပေါ်တွင် သံသယမရှိ၊ ထမြောက်အောင် စေ့ဆော်၍ ရည်မှန်းချက်မြင့်မားစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ကာယဗလ၊ ဉာဏဗလ၊ မိတ္တဗလ၊ စာရိတ္တဗလ စသည်တို့အား အချိုးကျပေါင်းစပ်၍ ပန်းတိုင်အား ကြံ့ခိုင်စွာ အရောက်လှမ်းနိုင်ခြင်း၏ ရလဒ်တိုင်းသည် ကြီးပွားချမ်းသာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ကံ၊ ဉာဏ်၊ လုံ့လ ဝီရိယတို့ကို ဟန်ချက်ညီညီဖြင့် ခွန်အားစိုက်ထုတ်ကြိုးစားခြင်းဖြင့် ရရှိလာသည့် ပြည့်စုံကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်းသည် ဘောဂဗလဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ဗလငါးတန်နှင့်ပြည့်စုံသော လူငယ်လူရွယ်များအား မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် လူမှန်နေရာမှန် တာဝန်ထမ်းဆောင်စေပါက မြန်မာနိုင်ငံကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် ရယူလိုသည့် ပြည်ပအန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များထံမှတစ်ဆင့် ပခုံးပြောင်းတာဝန်ယူရမည့် လူငယ်လူရွယ်များသည် အမိနိုင်ငံအတွက် ခိုင်မာသည့် အဓိကထောက်တိုင်များဖြစ်သည်။ ပြုတ်သားရမည့်အရာအား ပြတ်သားရမည်၊ စွန့်လွှတ်သင့်သည့်အရာများအား စွန့်လွှတ်ရဲရမည်။ နိုင်ငံကောင်းစားရေးအတွက် အနစ်နာခံနိုင်သူ၊ အရည်အချင်းပြည့်ဝသူ လူငယ်လူရွယ်များ၏ ခေါင်းဆောင်နိုင်မှုအောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တည်တံ့နေရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်ပစွက်ဖက်မှုများအားကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် ဗလငါးတန်အစွမ်းသည် အသက်နှင့်ခန္ဓာကဲ့သို့ဖြစ်တည်နေရမည်။ သို့မှသာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လျင်မြန်နေမည်ဖြစ်သည်။ ခန္ဓာအတွင်းရှိ အသည်း၊ နှလုံး၊ ကျောက်ကပ်၊

> **“ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မှု စွမ်းပကားကြောင့် ကမ္ဘာမှာ မြန်မာဟေ့ လို့ ဂုဏ်ယူဝံ့ကြွားနိုင်စေရန် နိုင်ငံ့အင်အားဖြစ်သည့် လူငယ်လူရွယ်များ၏ ဗလငါးတန်သည် နိုင်ငံတော်၏ အသက်ပင် ဖြစ်သည်။ ”**

အသွေးအသား၊ အူသိမ်၊ အူမရှိနေမှသာ ခန္ဓာကိုယ်သည် ရှင်သန်ကြီးထွားနိုင်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံဒေသအသီးသီးရှိ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ကယား၊ မွန်၊ ဗမာ၊ ရခိုင် စသည့် ၁၃၅မျိုးသော တိုင်းရင်းသားအားလုံးတို့၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည် လူ့ခန္ဓာအတွင်းမှ ကလီစာများပမာ ဖြစ်သည်။ တောင်ပေါ်မြေပြန့်မခွဲခြား မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကျရာတာဝန်များအား တန်းတူညီမျှထမ်းဆောင်၍ အခွင့်ထူးများ မျှော်လင့်ခြင်းမရှိ၊ ပြည်နယ်၊ ပြည်မခွဲခြားခြင်းမရှိ တစ်သွေးတစ်သားတည်းဟု ခံယူနိုင်ပါက အမိနိုင်ငံခန္ဓာကြီးလည်း အသက်ရှင်သန်ခြင်းနှင့်အတူ ကျန်းမာကြံ့ခိုင်နေမည်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု စွမ်းပကားကြောင့် ကမ္ဘာမှာ မြန်မာဟေ့လို့ ဂုဏ်ယူဝံ့ကြွားနိုင်စေရန် နိုင်ငံ့အင်အားဖြစ်သည့် လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏ ဗလငါးတန်သည် နိုင်ငံတော်၏အသက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အသိတရားများ ရှင်သန်စေရန်၊ ကဏ္ဍအလိုက် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သိစေရန် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အားကစားနှင့်လူငယ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသအသီးသီးတွင် နယ်ပယ်အစုံမှ စာပေပညာရှင်များနှင့်ပူးပေါင်းကာ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ တက္ကသိုလ် စသည်တို့တွင် ပညာသင်ကြားနေသည့် လူငယ်၊ လူရွယ်များအား ဗလငါးတန်နှင့်ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများအား ရှုထောင့်အသီးသီးမှ ဟောပြောပို့ချမှုများ၊ လူငယ်စကားဝိုင်းများ၊ ကျပန်းစကား ပြောပြိုင်ပွဲများအား ဆောင်ရွက်နေခြင်းများကို နေ့စဉ်သတင်းစာ၊ မြန်မာ့ရုပ်မြင်သံကြား အစီအစဉ်များတွင် မြင်တွေ့နေရခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူငယ်လူရွယ်များ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် တည်ဆဲအစိုးရ၏ အခြေခံကျသည့် ကြိုးစားဖော်ဆောင်မှု၏ ကဏ္ဍတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ဗလငါးတန်ဆိုသည်မှာ မွေးရာပါအကြောင်းအခြင်းအရာများ မဟုတ်သောကြောင့် စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့ကျင့်သင်ကြားနေရမည်ဖြစ်သည်။ သင်ကြားမှုကြောင့် ထူးချွန်စွာ တတ်မြောက်ပြီးသည့် လူငယ်လူရွယ်များအား နိုင်ငံတော်မှ ချီးမြှင့်မြောက်စားမှုသည် လူငယ်၊ လူရွယ်များအချင်းချင်း ဉာဏ်နှင့်ခွန်အား ယှဉ်ပြိုင်၍ရလာသည့် ဆုတံဆိပ်များမဟုတ်။ နိုင်ငံတော်အား ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် အတူယှဉ်တွဲ ကြိုးစားမှုကြောင့် ဂုဏ်ယူ အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်ကို သိသာပေါ်လွင်စေရန် လိုအပ်ပေသည်။ သို့မှသာ နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်စွမ်းအားဖြစ်သည့် လူငယ်၊ လူရွယ်များအချင်းချင်း ချစ်ခင်စည်းလုံးညီညွတ်မှု စွမ်းအားကို ပိုမိုမြှင့်တင်နိုင်ပေမည်။ ဆင်းရဲခြင်းနှင့်ချမ်းသာခြင်းသည် ကွာဟမှုရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း သားသမီးများအပေါ်ထားရှိသည့် မိဘမေတ္တာသည် ကွာဟမှု မရှိနိုင်ချေ။ လူငယ်လူရွယ်များ၏ မိဘအုပ်ထိန်းသူများမှ ယနေ့တည်ဆဲအစိုးရ၏ စစ်မှုထမ်းဥပဒေအား အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခြင်းအား စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေခြင်းများအား တွေ့မြင်နေရခြင်းသည် သားသမီးများအား ချစ်သည့်စိတ်ကြောင့် အတ္တလွန်ကဲနေကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယနေ့ခေတ်ကာလ မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ် အပြောင်းအလဲတွင် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ငန်းများဖြင့် စား၊ ဝတ်၊ နေရေးဖြေရှင်းနေရသူ လူအချို့၊ အဖွဲ့အစည်းအချို့မှ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးနိမ့်ပါးသည့် လူငယ်လူရွယ်များအား အလွယ်တကူ သိမ်းသွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပျက်သုဉ်းရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူငယ်လူရွယ်အချို့သည် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ဟူသည် မရှိ။ ဘဝကို ရေစုန်မျော

အလွယ်တကူရရှိမည့် အခွင့်အရေးများကို အာသာငမ်းငမ်းဖြင့် ပေါ့ပေါ့နေ၊ ပေါ့ပေါ့စားသူများ ခြင်းကြောင့် အလွယ်တကူသိမ်းသွင်းအသုံးချခံရခြင်း ဖြစ်သည်။

လူငယ်၊ လူရွယ်များ၏ အနာဂတ်ရှင်သန်ရေးနှင့် တိုင်းပြည်ကောင်းစားရေး ယှဉ်တွဲ အောင်မြင်စေရန်အတွက် ယနေ့တည်ဆဲအစိုးရဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေး နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ ဥပဒေအမှတ် ၂၇/၂၀၁၀ ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေ သည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့မှစ၍ အာဏာတည်စေရမည်ဖြစ်ကြောင်း ယင်းဥပဒေပုဒ်မ ၁ အပိုဒ်ခွဲ(ခ)အရ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေအား အာဏာတည်သည့်နေ့ရက် အဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းအား သတင်းစာနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားအစီစဉ်များတွင် နိုင်ငံသူနိုင်ငံသား များအား အသိပေးကြေညာခဲ့သည်။ စစ်မှုထမ်းဥပဒေနှင့်အတူ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်သူ၊ ဂိမ်းဆော့သူ၊ ဆေးလိပ်၊ အရက်၊ ဖဲ၊ မူးယစ်ထုံထိုင်းတတ်သည့်အရာများအား စွဲလမ်း၍ လေလွင့်နေသူ လူငယ်များအား (လူငယ်၊ လူရွယ်တိုင်းအား မဆိုလိုပါ) နိုင်ငံတော်မှ စစ်မှုထမ်း ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းသည် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် လူငယ် လူရွယ်များ၏ တိမ်မြုပ်နေသည့် မှန်ကန်သည့်စွမ်းအားများ ထွက်ပေါ်စေ၍ နိုင်ငံတော်အား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သည့် အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့်အတူ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး အတွက် နိုင်ငံသားတိုင်း၏တာဝန်အား လျင်မြန်စွာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့်လည်း ပခုံးချင်းယှဉ်နိုင်မည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ပခုံး ပြောင်းတာဝန်ကို အောင်မြင်စွာထမ်းဆောင်နိုင်မည့် လူငယ်လူရွယ်များ၏ကဏ္ဍသည် လည်း ကျယ်ပြန့်လာမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်မှ ထုတ်ပြန်ထား သည့် တည်ဆဲဥပဒေများကို စည်းကမ်းတကျ လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ကြီးအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ပေမည်။ မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဗလ ငါးတန်ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်သည့် စွမ်းပကားဖြစ်ကြောင်း သိရှိနားလည်နေရမည်ဖြစ်သည်။

တည်ဆဲအစိုးရတိုင်းသည် ခေတ်အဆက်ဆက် ကာယ၊ ဉာဏစွမ်းပကားဖြင့် ဖြတ်သန်း ခဲ့ကြပြီး ကောင်းမွေဆိုးမွေများမှာလည်း ပြည်သူများထံ တိုက်ရိုက်ကျရောက်သည်ဟု ဆို သော် ငြင်းဖွယ်မရှိချေ။ အမိနိုင်ငံရှိ အလွှာစုံမှ လူငယ်လူရွယ်များသည် ခြင်္သေ့တစ်ကောင် ၏အမြီးထက် ကြောင်တစ်ကောင်၏ဦးခေါင်းဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။ ခြင်္သေ့သည် သတ္တဝါ အပေါင်းတို့၏ ဘုရင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်း၏အမြီးသည် မိမိဖြစ်နေပါက တစ်ပါးသူ၏ နောက်လိုက်မျှသာဖြစ်သည်။ ကြောင်တစ်ကောင်၏ဦးခေါင်းသည် မိမိအလိုရှိသည့် ပန်းတိုင် အား အရောက်လှမ်းနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ လူငယ်လူရွယ်အချို့သည် တိုင်းတစ်ပါး ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ အားကျ၍ ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ရှာဖွေရရှိ လုပ်ကိုင်နေကြသူများသည် ခြင်္သေ့တစ်ကောင်၏အမြီးမျှသာ ဖြစ်သည်။ အမိ နိုင်ငံတော်ကြီး ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် မိမိ၏ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် နိုင်ငံတော် နှင့်နိုင်ငံသားများအတွက် ဦးဆောင်နိုင်သူ၊ အများအကျိုးသယ်ပိုးနိုင်သူ အမိနိုင်ငံကိုယ်စား ပြုကိုယ်ပိုင်ဟန်၊ ကိုယ်ပိုင်အရည်အချင်းများဖြင့် ပြည့်ဝသူလူငယ်လူရွယ်များသည် ကြောင်

တစ်ကောင်၏ ဦးခေါင်းကဲ့သို့စွမ်းဆောင်နိုင်သည့် နိုင်ငံ့အားမာန်များဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရမှ လူငယ်လူရွယ်များ၏အရေးအတွက် စာရင်းဇယားများအတိအကျကောက်ခံ၍ စနစ်တကျစုဖွဲ့ စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်းသည် လူငယ်လူရွယ်များ၏ စိတ်ဓာတ်ခွန်အားများ လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုများ ရပ်တန့်နိုင်ခြင်း၏ အဓိကသော့ချက်ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်မှုပြည့်ဝနေသည့် လူငယ်လူရွယ်များ၏စွမ်းအား၊ အင်အားများနှင့်တောင့်တင်းနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအား မည်သည့်နိုင်ငံကမျှ သွေးတိုးစမ်းဝံ့တော့မည် မဟုတ်ချေ။ ဘက်စုံပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ဆောင်ရွက်နေရသည့် ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် တည်ဆဲအစိုးရမှ မတူကွဲပြားသည့် လူငယ်လူရွယ်များ၏စွမ်းရည်များကိုစေ့စပ်သေချာစွာ အသုံးချ၍ နိုင်ငံ့အရေးပေါ်ကာလအား ဖြတ်သန်းနိုင်ပါလျှင် နိုင်ငံသည်လည်း လျင်မြန်စွာ ဦးမော့လာမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် အားထားရသူများဖြစ်စေရန် လူငယ်လူရွယ်များအား ဗလငါးတန်နှင့်အတူ အချင်းငါးရပ်ကို ထည့်သွင်းဖြည့်စွက်လေ့ကျင့်နိုင်ပါက ဘက်စုံအဖိုးထိုက်တန်သည့် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်လူရွယ်များ ထွက်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။

အချင်းငါးရပ်ဆိုသည်မှာ –

(၁) ပွင့်လင်းခြင်း၊

(၂) အပြီးတိုင်စူးစိုက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(၃) အမြင်ကျယ်ခြင်း၊

(၄) ဆက်ဆံရေးကောင်းခြင်း၊

(၅) လုံ့လဝီရိယရှိခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

လူငယ်လူရွယ်များ ဗလငါးတန်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် နိုင်ငံတော်မှ အထူးတိုက်တွန်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူငယ်လူရွယ်အပေါင်းတို့၏ သွေးစည်းညီညွတ်၊ ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှုအား ဖြစ်တည်စေ၍တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအား ဖော်ဆောင်နိုင်ပြီး တိုင်းရင်းသား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများကြား မည်သူမှသွေးခွဲ၍ မရနိုင်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ခေတ်အဆက်ဆက် ဖြတ်သန်းတွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များအား စောင့်ကြည့်လေ့လာပါက နိုင်ငံတော်အား အလုံးစုံပျက်စီးစေလိုသူနှင့် နိုင်ငံတော်အား အလုံးစုံအောင်မြင်ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေလိုသူများဟူ၍ ယှဉ်တွဲတွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲများသည် စေတနာ၊ အနစ်နာ၊ စွန့်လွှတ်စွန့်စား၊ ဖွဲ့သတ္တိ စသည့်အချက်များဖြင့် နိုင်ငံကောင်းစားရေးအတွက် ကြိုးပမ်း၍ အသက်သွေးချွေးများစတေးကာကောင်းမွေအဖြစ်ထားရှိခဲ့ရန်အတွက် မည်မျှပင် ကြိုးစားစေကာမူ နိုင်ငံ့အရေးတွင် တစ်ခါတစ်ရံ ဓမ္မအား အဓမ္မလွှမ်းမိုးခြင်း၊ အလင်းအား အမှောင်ဖုံးခြင်းများ ရှိတတ်ပေသည်။

အမိမြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စေတနာမှန်သူသာလျှင် နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများ၏ရှေ့မှောက်တွင် မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်နိုင်သူ၊ လိပ်ပြာလုံသူများဖြစ်ကြသည်။ ယနေ့ခေတ်လူငယ်လူရွယ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံကမ္ဘာတွင် ပုံစံမပျက်၊ မပျောက်ပျက်စေရန် ဗလ

ငါးတန်နှင့်အတူ အချင်းငါးရပ်အား ယှဉ်တွဲလေ့ကျင့်နိုင်ပါလျှင် စံထားလောက်သည့် လူငယ်လူရွယ်များကြောင့် အဖိုးအနဂ္ဂထိုက်တန်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ထာဝရတည်တံ့နေပေမည်။ မိမိနှင့်ထိုက်တန်သည့် အရာရာတိုင်းသည် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ လုယူ၍မရနိုင်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေ၊ မြေ၊ လေ၊ တော၊ တောင်၊ သဘာဝတို့သည့် အမိနိုင်ငံသားတိုင်း ပိုင်ဆိုင်သည့်အရာဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားညီအစ်ကိုမောင်နှမများ စည်းလုံးညီညွတ်နေသမျှ မည်သည့်ပြည်ပနိုင်ငံကမျှ လုယူ၍မရနိုင်ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းနှင့် ထိုက်တန်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအား ကမ္ဘာတည်သရွေ့ တည်တံ့နေစေရန် လူငယ်လူရွယ်များမှ ဗလငါးတန်ဖြင့် သက်ဝင်ကိန်းအောင်းနေသည့် လက်တစ်စုံ၊ နိုင်ငံတော်ကြီး ရပ်တည်ချက်ခိုင်မာစေရန် အချင်းငါးရပ်ဖြင့် ပြည့်စုံသည့်ခြေတစ်စုံတို့ဖြင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်စွမ်း(စွမ်းအားမြှင့်တင်)၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံးနှင့် ထိုက်တန်စေရန် ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကြပါစို့ဟု မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် လူငယ်လူရွယ်များအား တိုက်တွန်းလိုက်ရပါတော့သည်။

သက်မှူးခင်(ရွှေကျွန်းမြေ)

ကိုးကား

- လူငယ်လမ်းညွှန်(ဒေါက်တာကျော်စိန်)
- နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများ

avat;xkaJ&;ukjyEdkifqkjcif;

UAC

"ထောင်ပေါင်းများစွာသော ပြည်တွင်းပြည်ပ
ဧည့်သည်များ အင်းလေးကို လာလည်ခဲ့ကြသည်။
ကုန်းပြင်မြင့်ပေါ်မှာ တည်ရှိနေသည့် အင်းလေးကန်က
ကမ္ဘာ့ဘယ်နေရာနှင့်မှယှဉ်၍မရ သဘာဝအလှတရားကို
ပိုင်ဆိုင်ထားပြီးပြီဖြစ်သည်။"

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလစာရင်းအရ အင်းလေးသို့ နိုင်ငံခြားခရီးသွားဧည့်သည် ၇၀၀ ဦး လာရောက်ခဲ့သည်ကို ဖော်ပြခဲ့တဲ့အတိုင်း လက်ခံနိုင်ကြမယ်ဆိုလျှင် စဉ်ဆက်မပြတ် ပြန်လည်ထူထောင်တိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်နေရသော ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် အင်းလေးအား စံနမူနာထား လေ့လာကွင်းဆင်းရမည့်အခြေအနေ ဖြစ်နေပါပြီ။

၂၀၁၃–၂၀၁၆ ခုနှစ်များသည်ကား အင်းလေးဒေသ၏ အမှန်တကယ်လာရောက်လည်ပတ်သူ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ ဧည့်သည်များနဲ့ အထူးတလည်အောင်မြင်ခဲ့သော အချိန်ကာလများ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအခြေအနေ ပြောင်းလဲသွားသည့်အတွက် အစစအရာရာ ဆက်စပ်ထိခိုက်ရိုက်ခတ်မှုများကို ကဏ္ဍမျိုးစုံ၌ တွေ့နေရပါသည်။ ခရီးသွားကဏ္ဍကို မီးခိုးမထွက်သောလုပ်ငန်းဟု တင်စားပြောခဲ့ပြီး အရေးပါသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်လည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ဧည့်သည်များ ဝင်လာမစဲတသဲသဲ၊ ဧည့်သည်ပို့သည့် မော်တာစက်တပ်သမ္ဗန်ကြီးများသည်လည်း အင်းလေးရေပြင်ပေါ် စုန်ချီဆန်ချီ မရပ်မနားပြေးနေကြပြီး

လှေသမားအားလုံး ဝမ်းသာကြည်နူးပျော်မြူးရသည့် အချိန်ကောင်းများသာ ဖြစ်သည်။ သို့သော်ငြား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံးခြုံပြီး နိုင်ငံအကျပိုင်းမှာ သင့်တော်သလို အလိုက်သင့်လှုပ်ရှားနေရသည်ဖြစ်သော လှေသမားများသည်လည်း ဧည့်သည် အလာနည်း၊ ခရီးသွားပါးသွားသဖြင့် တဖြည်းဖြည်းချင်း လှေတွေပြုတ်ကုန်သည်မှာ အများအပြားပင် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် အီတလီနိုင်ငံက Venice မြို့ဆိုလျှင် လူတိုင်းသိကြသည်။ အာရှတစ်ခွင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံက အင်းလေးဒေသကို Asia ၏ Venice အစစ်ဆိုပြီး တင်စားခေါ်ထားခဲ့သည်။ ခေတ်ကောင်းစဉ်အချိန်များကို နှမြောတသလွမ်းနေ၍လည်း မတတ်သာပါ။ ဧည့်သည်အလာမရှိ၍ အထီးကျန် သမ္ဗန်လှေသမားတွေအထဲ ကျန်ခဲ့တဲ့

သူများမှာလည်း နေ့စဉ်စီးပွားဆက်ဖို့အရေး ပြဿနာကြီးကို ဖြစ်နေကြပါသည်။

ကိုဗစ်–၁၉ ရောဂါဆိုးကြီးနှင့် သူ၏နောက်ဆက်တွဲ ဖိနှိပ်မှုများကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ့်နိုင်ငံရဲ့ ကံကြမ္မာ အပြောင်းအလဲကြောင့်လည်းကောင်း နှစ်ခါပြန် အလူးအလဲခံကြရသည့်အချိန် လေးနှစ်ကျော်အပြီးတွင် နာလန်ထူဖို့ ခဲယဉ်းသွားကြပါသည်။ အင်းလေးစက်တပ်လှေမောင်းသူ “အောင်လင်း”သည်လည်း ဤစီးပွားရေးအလူးအလိမ့်ကာလကို နေ့တိုင်း ဆုတောင်းရင်း ကျော်ဖြတ်နေရသည့် ဒေသခံတစ်ဦးဖြစ်သည်။

ထောင်ပေါင်းများစွာသော ပြည်တွင်းပြည်ပ ဧည့်သည်များ အင်းလေးကို လာလည်ခဲ့ကြသည်။ ကုန်းပြင်မြင့်ပေါ်မှာ တည်ရှိနေသည့် အင်းလေးကန်က ကမ္ဘာ့ဘယ်နေရာနှင့်မှ ယှဉ်၍မရ သဘာဝအလှတရားကို ပိုင်ဆိုင်ထားပြီးပြီဖြစ်သည်။ ယခင်ကဆို လူများလွန်း၍ စက်တပ်သဗ္ဗန်စီးဖို့အရေး တန်းစီကြရသည်။ လှေဆိပ်တွေသည်ကား သဗ္ဗန်စီးဖို့ လူတွေစောင့်ရသည့် တန်ဖိုးရှိနေရာလေးများဖြစ်သည်။ ကျယ်ဝန်းလှသည့် အင်းလေးကန် ရေပြင်ကလည်း လှုပ်ရှားမှုအပြည့်နှင့်ပါ။ ကန်နားတစ်ဝိုက် ပျော်ပါးကျက်စားနေကြသော စင်ရော်တွေကို အစာကျွေးသည့်သူတွေ၊ အနီးအနားတစ်ဝိုက် လှေပေါ်မတ်တတ်ရပ်ပြီး ငါးဖမ်းနေကြသူများ၏ ကျွမ်းကျင်မှုများ၊ အင်းလေးကန်ထဲရှိသော ‘ကျွန်းမျော’ ဟုခေါ်သည့် (Floating strips of islets) တွေ ပေါ်တက်ပြီး ခရမ်းချဉ်သီးခင်းတွေကို တအံ့တဩလှေ့လာသူများ၊ အခေါက်ခေါက် အသွားအပြန် ကြိုပို့နေကြသည့် သမ္ဗန်အချင်းချင်းပေါ်က အဖော်အပေါင်းများကို လက်များပျော်ရွှင်စွာ ဝှေ့ယမ်းပြနေကြသည်များနှင့် ရှုမောချင်စရာများ တစ်ပုံတစ်ပင်ရှိခဲ့သည်။

ကျွန်တော်နှင့် မိတ်ဆွေများအဖွဲ့က အင်းလေးသို့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလလယ်မှာ သွားခဲ့ပါသည်။ လက်တွေ့မြေပြင်အခြေအနေကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ လေ့လာနိုင်အောင်ပါ။ ရန်ကုန်မှ အင်းလေးသို့ ခရီးစဉ်အသွားအပြန်နှစ်ကြောလုံးမှာ လေယာဉ်ထိုင်ခုံ အပြည့်ပါ။ ကိုးရီးယားကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများကိုလည်း အသွားခရီးစဉ်မှာ အတူတူ တွေ့ခဲ့ပါသည်။ ဝမ်းနည်းစွာပဲ ဟိုတယ်သို့သွားသည့် လှေစီးချိန်နှင့် ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့၏ အင်းလေးခရီးစဉ် သုံးညအိပ်ခရီးများ၌ ဧည့်သည် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်နဲ့မျှ မဆုံဘဲ လှေစီးချိန် လေနုအေးလေးကိုသာ လက်ပြ ဝှေ့ယမ်းနှုတ်ဆက်ခဲ့ရသည်။ အေးသည့်အရပ်ဖြစ်တာကြောင့် လေနုအေးဟုသာ ဆိုလိုက်ရသော်လည်း လှေစီးချိန် ရေပြင်ပေါ် ဖြတ်တိုက်လာတဲ့လေက အတော်လေးကို အေးခဲတုန်နေရလောက်အောင် အေးစိမ့်နေပါသည်။ လူသူအရောက်အပေါက် နည်းပါးဝေးလံပြီး သဘာဝအလှတွေပြည့်နေသော ဒေသတွင် ကျွန်တော်တို့ မရှောင်လွှဲနိုင်သည့် အကြောင်းကြောင်းများကြောင့် စိတ်ပျက်ဝမ်းနည်းမှုများကို ပိုက်ထွေးခဲ့ရပါပြီ။

တရုတ်ပညာရှင်ကြီး ကွန်ဖြူးရှပ် ပြောခဲ့သလို “အကန့်အသတ်ရှိတဲ့ စိတ်ပျက်မှုဆိုတာကို လက်ခံရမယ်။ အကန့်အသတ်မရှိတဲ့ ‘မျှော်လင့်ချက်’ ကိုတော့ ဘယ်တော့မှ မဆုံးရှုံးလိုက်ပါစေနဲ့” ဟုလက်ခံရမည်ဖြစ်သည်။

အမှန်ပဲ မျှော်လင့်ချက် ရောင်ခြည်တန်းလေးကို စပြီးမြင်လိုက်ရပါပြီ။ ပြာပုံများထဲကမှ တိုးထွက်လာသည့် Phoenix ငှက်တစ်ကောင်လိုပဲ ကျွန်တော်တို့အတွက် မျှော်လင့်စရာ

ရောင်နီစလေးကို တည်းခိုတဲ့ Resort လေးမှာ စတွေ့လိုက်ရပါသည်။

ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့တည်းခိုသည့် နေရာက Villa Inle Boutique Resort ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့လာတဲ့အချိန် ခရီးသွားရာသီ ရုံးပိတ်ရက် ရက်ကြီးအခါကြီးမဟုတ်ဘဲ Mini-break အချိန်ကာလသာဖြစ်လို့ Villa တစ်ခုလုံးမှာ အဆောက်အဦအနည်းငယ်သာ ဖွင့်လှစ်ငှားရမ်းထားပါသည်။ Villa စီမံအုပ်ချုပ်သူတွေရဲ့ အတွက်အချက်ကြိုးစားမှုကြောင့် Villa ၏ Operation Costs ကုန်ကျစရိတ်များကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အထောက်အကူပြုနိုင်စေရန် Villa ကိုယ်ပိုင်တီထွင်သည့် Organic Vegetables စိုက်ခင်းများ စိုက်ပျိုးထားသလို မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းလေးလည်း တစ်ခုဖြစ်သည့် Organic eggs များကို ထုတ်လုပ်လျက် ရှိသည်။ သဘာဝတရားပေါ်မှီပြီး လွတ်လပ်မှုနှင့် လန်းဆန်းတက်ကြွမှုပေါင်းစပ်ထားသည့် အလားဖြစ်သည်။ ချီးမွမ်းထိုက်သည့် ကြိုးစားမှုလေးပင်ဖြစ်သည်။

အင်းလေးတစ်ဝိုက်မှ အခြားဟိုတယ်ပိုင်ရှင်များနှင့်လည်း ဆွေးနွေးစကား ပြောကြည့်ခဲ့သည်။ သူတို့ဆီမှာလည်း နောင်အပတ်များတွင် နိုင်ငံခြားမှ လာရောက်လည်ပတ်မည့်ဧည့်သည်များအသုတ်လိုက်ရှိနေကြောင်း သတင်းကောင်းကြားရပါသည်။ သုညအထက် ကျော်လွန်သည့် ကိန်းဂဏန်းအရေအတွက်ဖြစ်သမျှအင်းလေးကို သူ့နည်းသူ့ဟန်ဖြင့် အသက်ဝင်စေမည်မှာ အသေအချာပင်ဖြစ်သည်။

ကားငှားလုပ်ငန်းရှင်များနှင့်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။ အားလုံးလိုလိုက စီးပွားရေး အခြေအနေဆိုးမှာ အသက်ဆက်နိုင်အောင် လုပ်ငန်းကျဉ်းနိုင်သမျှ ကုန်ကျစရိတ်ကျဉ်းအောင် ကြံဆောင်နေကြရသည်။ ကားလုပ်ငန်းရှင်ကိုသူရဆိုသူ၏ ပြောစကားအရဆိုလျှင် သူ၏ကားနှစ်စီးကို ရောင်းပစ်လိုက်ရပြီး ယခုလက်ရှိမှာ ကားတစ်စီးနှင့်သာလုပ်နေကြောင်း၊ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုတာလည်း အတွေ့အကြုံမရှိ၍ မလုပ်ရဲကြောင်း ဖွင့်ပြောသွားခဲ့သည်။

“အင်းလေးသို့ ရောက်လာသည့် ပြည်တွင်း ဧည့်သည်များ၏ ပထမဆုံး မေးခွန်းသည် တည်းခိုဆောင်မှာ ၂၄ နာရီ လျှပ်စစ်မီး ရနိုင်ပါသလား ဆိုသည့်မေးခွန်းပင် ဖြစ်သည်။”

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်သက်လုံးနီးပါး လျှပ်စစ်ဓာတ်အားဖြန့်ဝေမှုက အကြီးဆုံးအားနည်းမှုကြီးတစ်ခုဖြစ်နေခဲ့ရာမှ ယခုအချိန်၌ လက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူအချို့ NNCP အကြမ်းဖက် ရန်ပြုတိုက်ခိုက်မှုများ ကြောင့် လျှပ်စစ်စွမ်းအင် ဖြန့်ဖြူးမှုပမာဏများစွာ ထိခိုက်မှုရှိလာခဲ့သည်။ ကိုဗစ်–၁၉ အချိန် များနှင့် ကိုဗစ်–၁၉ နောက်ပိုင်းကာလများတွင်လည်း လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပါဝါဆိုင်ရာ အစိုးရ၏ အခြားအဓိကစွမ်းအင် အစားထိုးပရောဂျက်များကိုပါ ဖျက်ဆီးမှုများလုပ်နေကြသည်။

အင်းလေးသို့ ရောက်လာသည့် ပြည်တွင်းဧည့်သည်များ၏ ပထမဆုံး မေးခွန်းသည် တည်းခိုဆောင်မှာ ၂၄ နာရီ လျှပ်စစ်မီးရနိုင်ပါသလားဆိုသည့် မေးခွန်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုမေးခွန်းက ဟိုတယ်များ၏ အကျပ်အတည်းကို ပိုခက်ခဲစေခဲ့သည်။ လူ့သဘာဝအရ အလည်အပတ် ခဏတစ်ဖြုတ်လာရသည့် အစီအစဉ်ကို မှောင်မှောင်မည်းမည်း နေရာသစ်ဌာန သစ်မှာ မကုန်ဆုံးစေချင်တာ အမှန်ပါပဲ။

Villa Inle ကဲ့သို့ တည်းခိုခ တစ်ည ဒေါ်လာ ၁၀၀ ပေးရသည့် အခန်းများမှာပင် အပြတ်အတောက်မရှိ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ရစေရန် Generator မောင်းနှင်ခ နေ့တစ်ဝက်နှင့်ပင် ဟိုတယ် တစ်ည အခန်းခထက် ပိုနေပြီဖြစ်သည်။ ဟိုတယ်ပိုကြီးလျှင် Generator မောင်းခ ပို၍ပင် ကြီးနိုင်ပေသည်။

သိသာလှအောင် လျော့ကျသွားသော ခရီးသွားဧည့်သည် အရေအတွက်သည်ကား ၂၄ နာရီ လျှပ်စစ်မီးပေးနိုင်ရေး ကတိစကားနှင့် ဘယ်တော့မှ မဆုံဆည်းနိုင်သည့် မျဉ်းပြိုင်နှစ်ခုပင် ဖြစ်နေတော့သည်။

ယခုပိတ်ရက်ရာသီအတွင်း လုပ်ဆောင်မှု ရလဒ်ကောင်းများကို ပြချင်နေကြသည့်

ဟိုတယ်တည်းခိုခန်းအပါအဝင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအများစုမှာ စွမ်းအင်ဖြည့်တင်းမှု မလုံလောက်မှုပြဿနာများကြောင့် အလွန်မြင့်မားသည့် ဈေးနှုန်းများဖြင့် အကန့်အသတ်ရှိသော လောင်စာဆီ၊ စက်သုံးဆီ ရယူနိုင်ရေးအတွက် အပြိုင်အဆိုင် ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေရသည်။ ဈေးကြီးသော စက်သုံးဆီကိုသုံးရသည့်အတွက် တစ်ဖက်ကလည်း လုပ်ဆောင်မှု ကုန်ကျစရိတ် (Operational Costs) များမြင့်တက်ပြီး လုပ်ငန်းတွင်းအရှုံး ပေါ်စေမည်မှာ မလွဲပေ။ ထို့ပြင် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုများနှင့် Anti-government အစိုးရနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်ရပ်များက တရားဥပဒေ စိုးမိုးလိုက်နာမှု အခြေအနေများကို ပို၍ဆိုးဝါးစေသည်။ ကျေးရွာများက လူဆိုးလူမိုက်များကပင် ယခင်ထက် ပိုမိုရဲတင်းလာကြပြီး နည်းလမ်းမျိုးစုံအသုံးချ၍ အင်းလေးဒေသတစ်ဝိုက်ဝန်းကျင် ခက်ခဲစွာရပ်တည်နေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ငွေကြေးများကို အဓမ္မခြိမ်းခြောက်ယူရန် ကြိုးစားလျက်ရှိကြသည်။

အင်းလေးဒေသတစ်ဝိုက်တွင် Barbicans နှင့် Barricades များကို လမ်းဆုံလမ်းခွများ၌ ချထားကြရသည်။ ဤသို့ လမ်းဆုံလမ်းခွများ၌ အတားအဆီး၊ အဆို့အပိတ်များထားခြင်းကြောင့်လည်း အများပြည်သူ လူအများကို နေဝင်ပြီးနောက်ပိုင်း အိမ်ထဲ၌သာ နေခိုင်းသလို ဖြစ်နေပါသည်။ ထင်ရှားသော နှိုင်းယှဉ်မှုတစ်ခုအဖြစ် လွန်ခဲ့သော ငါးနှစ်ကာလက အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် Night Scenes များနှင့် ယှဉ်၍ စဉ်းစားကြည့်နိုင်ပါသည်။

Can Inle Survive? အင်းလေးဒေသ အသက်ဆက်နိုင်ပါ့မလား။

စစ်ပွဲများတွင် "အရှိန်"က အထူးအရေးကြီးသည်။ အသက်ရှင်သန်ရေးတွင်လည်း အရှိန်က မပါမဖြစ် Speed of Action, Strategy and Successful Implementation လှုပ်ရှားမှုအရှိန်၊ မဟာဗျူဟာနှင့် အောင်မြင်အောင် လုပ်ဆောင်သည့်အရှိန် စသည့် အချက်တွေက Survival အတွက် မရှိမဖြစ် ဖြစ်သည်။

အခက်အခဲတစ်ခုရှိနေသည်က အင်းလေးဒေသ၏ အောင်မြင်မှုသည် တစ်ဦးတစ်ယောက် ကြိုးစားအားထုတ်မှုနဲ့မဆိုင် အစိုးရအပါအဝင် (ဝန်ကြီးဌာနများ)။ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ သတင်းမီဒီယာများ၊ Private လူပုဂ္ဂိုလ်များ (ဒေသတွင်းနှင့် ပြည်ပမှ) အားလုံးစုပေါင်းပါဝင် လှုပ်ရှားမှသာလျှင် တိုးတက်မှုဘီးများ ရွေ့လာပါမည်။ လှုပ်ရှားလာပါမည်။ ရလဒ်အတွက် နေးတုံ့လေးကန် ခြေလှမ်းများ စလာမည်ဖြစ်သည်။ လှမ်းလာပါမည်။

အစိုးရပိုင်းမှ Infrastructure များ အမြန်ရရှိရန် တာဝန်ယူရမည်။ အထူးအားဖြင့် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်၊ လုံခြုံရေး တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်ချက်များ၊ အများပြည်သူအတွက် ဒေသတွင်းဆွဲဆောင်မှု မက်စရာများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ယုံကြည်မှုခိုင်မာလာစေရန် ကိစ္စရပ်များတွင် ထောက်ကူအားပေးရန်လိုသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေနှင့် အခြားဝင်ငွေရနိုင်မည့် လုပ်ဆောင်မှု ဆောင်ရွက်ချက်များကို အစပျိုး ဖန်တီးနိုင်ရန် Promotions, Survival နှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်အားပေးတိုက်တွန်းဖို့လိုသည်။

မီဒီယာများအနေဖြင့်ဆိုသော် အရေးအကြီးဆုံးက မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအမှန်များကို တင်ပြပေးရန်၊ ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန်၊ ရှင်းလင်းအသိပေးရန်လိုသည်။

သတင်းမှားများနှင့် မမှန်မကန်သောသတင်းအလွဲများကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလည်လာသူ နိုင်ငံခြားသားများနှင့် လာရောက်မည့် နိုင်ငံခြားသားများ အတားအဆီး သဖွယ် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမည့် Fake News များကို တိုက်ဖျက်ပစ်ရန်လိုသည်။ Fake News များရှိနေသ၍ ကမ္ဘာ့အနောက်ပိုင်းမှ နိုင်ငံခြားခရီးသည်များ အလာနည်းနေမည် ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်းဒေသခံများနှင့် နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များအားလုံးမှ အင်းလေးဒေသ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေများကို နားလည်သဘောပေါက်လက်ခံကာ အင်းလေးထွက်ကုန် လက်မှုဆိုင်ရာ အဆင်တန်ဆာများကို အားပေးဝယ်ယူအသုံးပြုခြင်း၊ အင်းလေးခရီးစဉ်၌ ပိုမိုလည်ပတ်နေထိုင်ခြင်း အစရှိသည်များဖြင့် ဒေသ၏စီးပွားရေး အခြေအနေများ တိုးတက်လာအောင် အားပေးကြဖို့ လိုပါမည်။

Team သဖွယ် ပါဝင်သူအားလုံးက တက်ညီလက်ညီ အင်တိုက်အားတိုက် ဝိုင်းဝန်းကြံဆောင်လုပ်ကိုင်သွားကြမှသာ နောက်ကျကျန်နေသော အင်းလေးဒေသ၏စွဲမက်စရာ မက်လောက်စရာများက ရှေ့မျက်နှာစာတန်းသို့ ရောက်လာမည်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ်ပါက နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာ မလှုပ်မရှား အသက်ဝင်မလာဘဲ တဖြည်းဖြည်း စိတ်ဓာတ်ကျ၊ ငြင်းပယ်ခံ၊ အရှုံးသမားဘဝနှင့်ပင် အင်းလေးက နိဂုံးချုပ်သွားပေလိမ့်မည်ဟု အသိပေးနှိုးဆော်လိုက်ပါသည်။

UAC

aomf... trsdK;bm;a&;udkyrfuy - 'Arm

armifbef;aq(Gnmajr)

"အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ထက်သန်လာစေသော ကဗျာများ၊
စာများကို အကျဉ်းချုပ်တင်ပြရလျှင်
၁၉၃၈ ခုနှစ်က ဆရာဇော်ဂျီ ရေးသားခဲ့သော
"သပြေညို" ကဗျာသည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး၏
ရှေ့ပြေးနိမိတ် အမှန်တကယ်ပင်
ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။"

"ရှေးကတေးသံ မင်္ဂလာရှိလို့နေပြန် မြန်မာတွေမှာ လွတ်လပ်ရေးရပြန်
ဆင်းရဲခြင်းကင်းအောင်လည်းကြံ စည်ချိုသံသာ ဗိမာန် – ဗိမာန်ဂီတအသံ xxx
ကျွန်လိုခေတ်မှာ အလင်းရောင်ပေးတာ ဒို့အသံ xxx
သခင်လိုဖြစ်အောင် လမ်းညွှန်ပေးတာ ဒို့အသံ xxx"

ခေတ်ဟောင်းတေးတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည့် "ဂီတဗိမာန်" သီချင်းသံကို ပြန်လည်ကြားလိုက်ရသည်နှင့် ရှေးကမျိုးချစ်စာဆိုရှင်ကြီးများ၏ အမျိုးသားရေးကို နိုးကြားစေခဲ့သော သမိုင်းဝင်သီချင်းများကို ရှာဖွေ၍ ပြန်လည်နားဆင်မိရပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသည် တစ်ချိန်တစ်ခါဆီက နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ရပါသည်။ သူ့ကျွန်မခံလိုသော မြန်မာရဲမက်စစ်သည်များနှင့် တိုင်းရင်းသားမျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်များက မိမိတို့ စွမ်းအားရှိသမျှ ဇာတိမာန်အပြည့်အဝဖြင့် တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ လက်ရုံးရည်၊ နှလုံးရည်နှင့် ပြည့်စုံသော မျိုးချစ်သူရဲကောင်းတို့က လက်နက်ကိုင်စွဲ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည့်နည်းတူ ဇာတိမာန်တက်ကြွ၍ မျိုးချစ်စိတ်ပြည့်ဝသော စာပေပညာရှင်များ၊ ဂီတစာဆိုကြီးများကလည်း အမျိုးသားရေးတာဝန်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ခံယူကြပြီး မိမိကျွမ်းကျင်ရာ အနုပညာနယ်ပယ်မှ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြပါသည်။

နယ်ချဲ့လက်အောက် ကျရောက်နေရသည့်အချိန်က တိုင်းသူပြည်သားများကို စိတ်ဓာတ်မကျဆင်းစေရေး၊ မိမိတို့၏ အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာကို မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး၊ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များ ရှင်သန်ထက်မြက်လာစေရေးအတွက် တေးကဗျာလင်္ကာသီချင်းများ ရေးသား၍ နှိုးဆော်သတိပေးခဲ့ကြပါသည်။

အမျိုးသားရေးလှုံ့ဆော်မှု၏ အစဟုဆိုနိုင်သော "ပါတော်မူ"ပြီးစကာလမှာပင် အမျိုးသားသစ္စာဖောက်တို့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်ရှုတ်ချခဲ့ပြီး အမျိုးသားရေးကို နိုးကြားစေခဲ့သော အရေးအသားဖြစ်သည့် "ဗမာတွေ စည်းကမ်းဖောက်၊ ထီးနန်းပျောက်ဖြစ်ပြီ" ဟူသော တေးထပ်မှာ ယနေ့ကာလတိုင် စာပေလောက၊ အမျိုးသားရေးလောကတွင် ထက်မြက်ထင်ရှားလျက်ရှိနေပါသေးသည်။ "အချုပ်တန်းဆရာဖေ"၏ အဦးဆုံးသောလက်ရာ ဖြစ်ပါသည်။

သည့်နောက်ပိုင်းခေတ်များတွင်လည်း နန်းတော်ရှေ့ဆရာတင်၏ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့်စပ်သော တေးသီချင်းများစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ရှင်သန်စေရေးအတွက် ဂန္ထဝင်မြောက် လေးချိုး၊ ဒွေးချိုးကြီးများကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။

ယနေ့ နိုင်ငံတော်သီချင်း၏ အခြေခံဟုဆိုနိုင်သော "ဒို့ဗမာ" သီချင်းကို ဝိုင်အမ်ဘီဆရာတင်က ရေးသား၍ သခင်ဘသောင်းဦးဆောင်ပြီး မျိုးချစ်လူငယ်များက သီဆိုခဲ့ကြပါသည်။

"တကောင်းအဘိရာဇာ xxx ဒို့ဗမာ xxx သာကီမျိုးဟာမို့ xxx မညှိုး xxx ဂုဏ်တေဇာ
xxx ဒို့ဗမာ xxx
နောင်ဥဒါန်း xxx ဘယ်မကြေစရာ xxx ရာဇဝင်ထင်ရှား xxx မျိုးရိုးနွယ်လာ xxx

ကမ္ဘာတစ်ခွင်မှာဖြင့် xxx ဗမာထင်ရှား xxx ဒို့ခေတ်တွေမှာမှ xxx ညွှံ့ကြတော့မှာလား xxx ဒို့ဗမာမဟုတ်လေသလား xxx ဒို့ဗမာ xxx ငါတို့ဗမာ။

သခင်ဘသောင်း ဦးဆောင်သော ပထမဆုံးသီဆိုခဲ့ကြသူများထဲမှ နောက်အခါ ပြန်လည်ရေးသားရာတွင် "ဒို့ခေတ်တွေမှာမှ ညွှံ့ကြတော့မှာလား" ဟူသောအပိုဒ်ကို ဆိုရသည့်အခါ မျက်ရည်ဝိုင်း၍ ရင်တလှပ်လှပ် ခံစားခဲ့ရသည်ဟု ဖတ်ရှုခဲ့ရဖူးပါသည်။ ဂန္ထဝင်မြောက် အမျိုးသားရေးသီချင်းဖြစ်ပါပေသည်။

မြန်မာတွေ စိတ်ဓာတ်မကျစေဖို့ စိတ်ခွန်အားတိုးပွားလာစေဖို့အတွက် "နဂါးနီ" သီချင်း "ဇာတိမာန်" သီချင်းတို့သည်လည်း ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

"ဇာတိမာန်" သီချင်းကို ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဆရာရွှေတိုင်ညွှန့် ရေးသား၍ တေးဆိုသူမှာ ဥသြဘသောင်း ဖြစ်သည်။ သီချင်းစာသားအချို့ကို တင်ပြလိုပါသည်။

"အာဇာနည်ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားတိုင်းပြည် xxx ရာဇဝင်ရှေးထုံးစဉ်လာ ထွန်းတောက်ခဲ့ပေ၊ ပိုင်ဆိုင်သူဘိုးဘွားဘီဘင် တို့အမွေ ဒို့ပြေ တို့မြေ xxx မျိုးဂုဏ်တက်အောင် ရွက်ဆောင်လေ xxx ဒို့တာဝန်အမှန်ပေ xxx" စသဖြင့် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် တက်ကြွစေခဲ့သော သီချင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့် အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာကို ထိန်းသိမ်းကြရန် နှိုးဆော်ခဲ့သည့် ဂန္ထဝင်သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို ထပ်မံတင်ပြရလျှင် အေဝမ်းဆရာညှာရေးသား၍ အဆိုတော် "မေစိန်" သီဆိုခဲ့သော "အနတ္တာငါးဖြာ" သီချင်းထဲမှ အပိုဒ်တစ်ပိုဒ်တွင် –

"ရဟန်းတော်တွေ့ရင် ဝပ်ချပါ xxx ဖိနပ်ချွတ်ပါ xxx လူ့ရှေ့မှာ စိတ်မကြွားလေ အရိပ်များပေ xxx ခြေကွင်းလို့ရှောင်နင်းပါ xxx ဂါရဝတရားဖြင့် လူတိုင်းရှိတာ အမှန်ပါ။ ဘိုစိတ်ပေါက်ခါ နဂိုစိတ်ပျောက်ခါ စဉ်းစားကြဖို့ အမျိုးသားမြန်မာ။"

(မှတ်ချက် – ထိုခေတ်က အင်္ဂလိပ်များကို အရပ်က "ဘို" ဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည်)

စသဖြင့် ထိမိသောအရေးအသားတို့မှာ ယနေ့တိုင် ထင်ရှားလျက်ရှိနေပါသည်။ မိမိတို့၏ အမျိုး၊ ဘာသာကို ထိန်းသိမ်းကြဖို့ မြန်မာများ မူလမြန်မာစိတ်ရှိကြဖို့ နှိုးဆော်ခဲ့ပါသည်။

အထက်ကတင်ပြခဲ့သော ကိုလိုနီခေတ်က အမျိုးသားရေးသီချင်းများကဲ့သို့ပင် စာပိုင်းကဗျာပိုင်းတွင်လည်း အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ထက်သန်လာစေသော ကဗျာများ၊ စာများကို အကျဉ်းချုပ်တင်ပြရလျှင် ၁၉၃၈ ခုနှစ်က ဆရာဇော်ဂျီ ရေးသားခဲ့သော "သပြေညို" ကဗျာသည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး၏ ရှေ့ပြေးနိမိတ် အမှန်တကယ်ပင် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏လက်ရာ ထင်ရှားသောကဗျာ နောက်တစ်ပုဒ်မှာ "သင်သေသွားသော်" ဖြစ်ပါသည်။

သင်သေသွားသော်

သြော် ... လူ့ပြည်လောက၊ လူ့ဘဝကား
အိုရနာရ၊ သေရဦးမည်
မှန်ပေသည်တည့်
သို့တပြည်ကား၊ သင်သေသွားသော်
သင်ဖွားသောမြေ၊ သင်တို့မြေသည်

အခြေတိုးမြင့်၊ ကျန်ကောင်းသင့်၏

သင်၏မျိုးသား၊ စာစကားလည်း

ကြီးပွားတက်မြင့်၊ ကျန်ကောင်းသင့်၏။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် မိမိတို့နိုင်ငံကိုယ်စားပြု အလံ၊ နိုင်ငံတော်သီချင်း ရှိကြရပါသည်။

အထူးတင်ပြလိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတော်သီချင်းသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများထဲတွင် နံပါတ် (၂) အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။ ဂုဏ်ယူစရာပင်ဖြစ်ပါတော့သည်။

ဤမျှလောက်ဂုဏ်ယူစရာ၊ တန်ဖိုးထားစရာဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်သီချင်းကိုပင် ယနေ့ကာလ ရုပ်ရှင်ရုံများ၊ အချို့သောပုဂ္ဂလိကကျောင်း၊ နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကျောင်းများတွင် သီဆိုခြင်း၊ အလံတော်အလေးပြုခြင်းများ မလုပ်ကြတော့ပြီဟု ကြားသိရသည့်အခါ များစွာစိတ်မကောင်းဖြစ်ရပါသည်။

ယနေ့ကာလ၏ အနေအထားတွင် ကမ္ဘာကြီးသည် ရွာကြီးတစ်ရွာဟု ဆိုကြသလို သတင်းနှင့်နည်းပညာများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ထွန်းကားနေသည့်အလျောက် လူမှုဆက်သွယ်ရေး ကွန်ရက်များ၊ သတင်းဌာနများ ဖျော်ဖြေရေးသက်သက်အဖြစ်လည်းကောင်း လူထုအကြားတွင် သုံးစွဲနေကြသည့်အလျောက် မိမိတို့နိုင်ငံ၊ မိမိတို့လူမျိုးတို့၏ မူလယဉ်ကျေးမှုနှင့် မကိုက်ညီသော အလေ့အထများကို အတုယူမှားနေကြသူများပါသည်။

သီချင်းဆိုလျှင်လည်း ရေးသားသီဆိုနေကြရာတွင် သုံးနှုန်းသော ဝေါဟာရများသည် မောင်နှင့်နှမ၊ သားနှင့်အမိ ကြားလို့မှပင် မသင့်တော်သည့် ရိုင်းပြသော ဝေါဟာရများကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း သုံးစွဲနေကြသည်ကို ခေတ်ပေါ်သီချင်းများ၊ ဗီဒီယိုဇာတ်လမ်းများတွင် တွေ့မြင်နေရသည်မှာ ယဉ်ကျေးမှုစံနှုန်းနှင့် ကြည့်လျှင် စိုးရိမ်စရာအနေအထား၊ အန္တရာယ်ရှိနေပြီဖြစ်သော အနေအထားသို့ ရောက်ရှိနေပြီဟု ဆိုချင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တစ်ခါဆီက ဆရာဇန်းမော်တင်အောင် ပြောခဲ့သလို လူတစ်ယောက်ရဲ့တန်ဖိုးဆိုတာ ခေတ်ကာလအရ လိုအပ်သော သမိုင်းပေးတာဝန်ကို ဘယ်မျှထမ်းဆောင်နိုင်သလဲဟူသော အချက်နှင့် တိုင်းတာရမယ်ဟု ဆိုခဲ့သလို ယနေ့ကာလ ပြည်သူအကြား ထွေပြားနေသော ခံယူချက်များ၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများ မှေးမှိန်ပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်ပွားနေရသည်ကို သတိပြုမိကြဖို့ လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

သင်ဦးချ၍အမှုဝေရာ

စေတီသာနှင့်၊ သစ္စာအရောင်

ဉာဏ်တဆောင်လည်း

ပြောင်လျက်ဝင်းလျက် ကျန်စေသတည်း။ ။

ဤကဗျာကို ဆရာဇော်ဂျီက ၁၉၃၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလထုတ် အိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင် ရေးသားခဲ့ပါသည်။

တိုက်ဆိုင်စွာဖြင့်ပင် ယနေ့ကာလအနေအထားတွင် အကြမ်းဖက်သူများက စေတီများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရဟန်းသံဃာများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို တွေ့မြင်ကြားသိနေရ

သည့်အခါ ဆရာဇော်ဂျီ၏ အဆိုပါ ကဗျာကိုပင် သတိရ မိပါတော့သည်။

ထို့ပြင် စစ်ပြီးစကာလက ဆရာမင်းသုဝဏ် ရေးစပ်ခဲ့သော "ပျဉ်းမငုတ်တို" ကဗျာ သည်လည်း လောကသဘာဝနှင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့ကို စိတ်ဓာတ်ခွန်အားပေးခဲ့ပါသည်။

စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကို "မိအေးနှစ်ခါနာ" ဆိုဘိ သကဲ့သို့ နှစ်ကြိမ်နှစ်ခါ ခံခဲ့ရသော မြန်မာတို့ စိတ်ဓာတ် မကျစေရေးကို ရည်ရွယ်၍ လောကဓံကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင် ခဲ့သော ပျဉ်းမငုတ်တိုကြီးကို ပမာပြု၍ ရေးသားခဲ့သော ခွန်အားရှိသောကဗျာတစ်ပုဒ်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် အလျဉ်းသင့်၍ သီချင်းများနှင့် ပတ်သက်သော နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းများထဲတွင် လွတ်လပ်ရေးရယူမည့်နေ့ အလံတင်အခမ်းအနား အတွက် နိုင်ငံတော်သီချင်းတစ်ပုဒ် မရှိမဖြစ်လိုအပ် သည့်အတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

သီချင်းတစ်ပုဒ်လုံးကို ဆရာဇော်ဂျီ ဦးဆောင် သော အကဲဖြတ်အဖွဲ့က တစ်လုံးချင်း အသေးစိတ် စိစစ် ပြီး အတည်ပြုခဲ့ကြပါသည်။

ဝန်ကြီးအဖွဲ့နှင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးက အတည်ပြုပြီးသည့်အတွက် နိုင်ငံတော်သီချင်းအဖြစ် ယနေ့တိုင် ရွတ်ဆိုနေကြရပါသည်။

တိုင်းပြည်၏ လိုအပ်ချက်များ ဖြစ်သော နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ ခိုင်မြဲရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ပညာရည် မြင့်မားရေး စသော အရေးအရာများကို သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့၏အင်အားစုများက တာဝန်ယူကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် နေကြပါသည်။

ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာများ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့် ရှောက်ရေး၊ မျိုးဆက်သစ်လူငယ်လူရွယ်များအကြား မျိုးချစ်စိတ်ရှင်သန် ထက်မြက်ရေးနှင့် အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာကို တန်ဖိုးထားတတ်လာစေရေး အတွက် အဓိကဆောင်ရွက်ကြရမည့်သူများမှာ စာရေးဆရာတို့ စာပေလောက စာရေးသူများ၊ အခြားသော ဆို၊ က၊ ရေး၊

> **"ယနေ့ကာလ အနေအထားတွင် အကြမ်းဖက်သူများက စေတီများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ရဟန်းသံဃာများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းများကို တွေ့မြင်ကြားသိနေရ သည့်အခါ ဆရာဇော်ဂျီ၏ အဆိုပါ ကဗျာကိုပင် သတိရမိ ပါတော့သည်။"**

တီး စသည့် အနုပညာရှင်များ၊ ပြည်သူလူထုနှင့် အထိစပ်ဆုံးသော ဗီဒီယို၊ ရုပ်ရှင်နှင့် သတင်းမီဒီယာများက အမျိုးသားရေးတာဝန်ကြီးတစ်ရပ်အနေဖြင့် ခံယူဆောင်ရွက်ကြရမည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

ရှေးက မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ရေး၊ အမျိုးသားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများ မပျောက်ပျက်စေရေးအတွက် ခေတ်အဆက်ဆက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ၏ အမွေကိုခံယူရာ မိမိတို့ကလောင်စွမ်းဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြဖို့ လိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့မှမလုပ်ဆောင်နိုင်လျှင် အမျိုးသားရေး၏ မီးရှူးတန်ဆောင်ဖြစ်သော "ဒို့ဗမာ" သီချင်းထဲက စာသားကဲ့သို့ "ဒို့ခေတ်တွေမှာမှ ညံ့ကြတော့မှာလား" ဟုဆိုရနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အသီးသီးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဝိုင်းအမ်ဘီဆရာတင် ရေးသားသည့်အတိုင်း "ဩော် ... အမျိုးသားရေး ကြိုးပမ်းကြပါ–ဒို့ဗမာ" ဟု တိုက်တွန်းနှိုးဆော်လိုက်ရပါတော့သည်ခင်ဗျား။

မောင်သန်းဆွေ(အညာမြေ)

အယ်ဒီတာ့စကား

– လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာနှင့် ပြည်ထောင်စုသုခမိန်

နိုင်ငံရေး

၁။ ပြည်ထောင်စု၏ အလှအပများ

၂။ ကုန်းဘောင်ခေတ် ယောနယ်စစ်မှုထမ်းများ

၃။ မိတ်ဆွေစစ်ကို တန်ဖိုးထားပါ

၄။ မလေးရှားဖက်ဒရယ်စနစ်အား လေ့လာခြင်း

၅။ သမိုင်းစာမျက်နှာပေါ်မှ မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ပထမဆုံးကြိုးပမ်းလှုပ်ရှားမှုများ

စီးပွားရေး

၆။ စီးပွားရေးအတွက် မရှိမဖြစ် TikTok

လူမှုရေး

ရိုးရာဓလေ့

၇။ တော်ဝင်ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုသက်သေ ရခိုင်ကျောက်ဆစ်ရုပ်ကြွများ

၈။ ကရင်ရိုးရာဂျပ်ခုတ်လုပ်ငန်း

၉။ ကယားတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာဓလေ့ယဉ်ကျေးမှုများ

၁၀။ ချိုချင်းတို့၏ အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဓလေ့များ

၁၁။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့် အုန်းမောင်းခေါက်ခြင်းဓလေ့

စာပေယဉ်ကျေးမှု

၁၂။ ပအိုဝ်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများ

၁၃။ အင်းဝခေတ်တွင်စာဆိုပြိုင်ခဲ့ကြသော ရခိုင်သူနန်းတွင်းမိညီနှင့် နန်းတွင်းမိဖြူ

၁၄။ မြောက်ဦးမြို့ဟောင်းမှ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သမိုင်းအမွေအနှစ်များ အပိုင်း(၂)

၁၅။ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအကအလှများ

ထင်ပေါ်ကျော်ကြား တိုင်းရင်းသား

၁၆။ မွန်သွေးမကင်းသည့် အနုသုခုမစာဆိုပညာရှင်များ(၂)

၁၇။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားထဲမှ ပထမဆုံးဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(လေ)
တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ ဗိုလ်ချုပ်သူရစောဖြူ

၁၈။ မိုးကြိုး သို့မဟုတ် တစ်ချိန်တုန်းကလက်ဝှေ့ဘုရင်

ဥပဒေ

၁၉။ တိုင်းရင်းသားစာပေ ယဉ်ကျေးမှုများကို ဥပဒေကြောင်းအရ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း

၂၀။ ခန္တီးရှမ်းရိုးရာဓမ္မသတ်အကြောင်း သိကောင်းစရာ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

၂၁။ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ကောင်းမွန်သောပတ်ဝန်းကျင်

အထွေထွေ

၂၂။ စာဖတ်ခြင်းမှ ပညာတတ်ခြင်းသို့

၂၃။ ငြိမ်းချမ်းသောရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့တြိဂံမြို့တော် တာချီလိတ်မြို့တည် နှစ် ၅၀ ခရီး သိကောင်းစရာ

၂၄။ နိုင်ငံ့အားမာန် ဗလငါးတန်

၂၅။ လေအေးထုထဲသို့ လက်ပြနှုတ်ဆက်ခြင်း

၂၆။ ဩော် ... အမျိုးသားရေးကြိုးပမ်းကြပါ – ဒို့ဗမာ